

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Μετέχουσες Σπουδάστριες:

Παπαντωνίου Αναστασία
Πετροπούλου Ευαγγελία

Υπεύθυνος Εκπαιδευτικός:

Παπαδημητρίου Αθανάσιος:

Πτυχιακή για την λήψη του πτυχίου στην κοινωνική εργασία στο
τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και
Πρόνοιας του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού
Ιδρύματος(ΑΤΕΙ) Πάτρας

Πάτρα Ιανουάριος 2004

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	4221
----------------------	------

Η επιτροπή για την έγκριση της πτυχιακής εργασίας:

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ
ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ**

«Η παιδική ηλικία αποτελεί μια και μοναδική ευκαιρία για βιολογική και κοινωνική ανάπτυξη. Η αποτυχία στη στήριξη της ανάπτυξης σε αυτή την ηλικία, έχει μόνιμα και μη ανατρέψιμα αποτελέσματα για το άτομο, το οποίο στερείται ευκαιρίες για πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού του. Η αποτυχία αυτή έχει τεράστιες επιπτώσεις στη μελλοντική εξέλιξη της κοινωνίας, καθώς το χαμένο δυναμικό αποστereεί από την κοινωνία όλο το ανθρώπινο κεφάλαιο που απαιτείται για την εξασφάλιση μελλοντικής και δίκαιης ανάπτυξης»

Save the Children UK, (1995), Towards a Children's Agenda, London.

Γι'αυτό «σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού»

Άρθρο 3 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989)

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Η διεκπεραίωση της παρούσας μελέτης οφείλεται στην πολύτιμη βοήθεια κάποιων ανθρώπων, τους οποίους θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε, καθώς χωρίς την συνδρομή τους θα ήταν δυσκολότερη η συγκέντρωση επαρκούς υλικού για την προσέγγιση του υπό μελέτη θέματος.

Συγκεκριμένα, θα θέλαμε αρχικά να ευχαριστήσουμε τον υπεύθυνο της πτυχιακής μας κ.Αθανάσιο Παπαδημητρίου για την πολύτιμη καθοδήγηση και στήριξή του, όσο και για το χρόνο που διέθεσε κατά την διάρκεια της ενασχόλησής μας με την μελέτη αυτή.

Θερμές ευχαριστίες θα θέλαμε επίσης να αποδώσουμε στους υπαλλήλους του Τμήματος Διεύθυνσης Προστασίας της Οικογένειας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας για την προθυμία που έδειξαν να μας πληροφορήσουν για όλα τα προγράμματα που υπάρχουν για την προστασία των παιδιών καθώς και να μας διαθέσουν το αντίστοιχο πολύτιμο υλικό.

Επίσης, σημαντική και ουσιαστική στάθηκε η συμβολή των κ.Παντελή Πανταζάκα, προϊστάμενο της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Νοσοκομείου του Ρίου και του κ. Μανόλη Μέντη, κοινωνικό λειτουργό του Νοσοκομείου Ρίου, όσον αφορά την διάθεση χρήσιμου πληροφοριακού υλικού, απαραίτητο για την πληρέστερη προσέγγιση του θέματός μας.

Τέλος θα θέλαμε να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας στις οικογένειές μας, που καθ'όλη την διάρκεια της εκπόνησης της μελέτης αυτής μας παρείχαν αμέριστη ηθική συμπαράσταση και συμμερίστηκαν τους φόβους και τις αγωνίες μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός της μελέτης είναι η παρουσίαση της υπάρχουσας Κοινωνικής Πολιτικής σχετικά με την Παιδική Προστασία τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έτσι ώστε η συγκεκριμένη μελέτη να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο και οδηγό γι' αυτούς που θα θελήσουν να πληροφορηθούν γι' αυτό το ευαίσθητο θέμα.

Η επιλογή της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας έγινε γιατί πρόκειται για μια ευαίσθητη ηλικία όπου διαμορφώνεται ο χαρακτήρας και η προσωπικότητα του παιδιού και ως εκ τούτου οποιαδήποτε ενέργεια του κράτους τόσο στο ίδιο το παιδί όσο και στην οικογένειά του επηρεάζει έμμεσα ή άμεσα την πορεία εξέλιξής του.

Η μελέτη, λοιπόν, αυτή εστιάζει το ενδιαφέρον γύρω από τα μέτρα κοινωνικής πολιτικής που έχει λάβει το κράτος απέναντι σε αυτόν τον ιδιαίτερο τομέα, τον τομέα της παιδικής προστασίας.

Επιμέρους στόχοι της μελέτης αυτής είναι:

- Να εξετάσουμε τις μεταβολές στο θεσμό της οικογένειας και πώς αυτές καθιστούν αναγκαία την αναθεώρηση της οικογενειακής πολιτικής.
- Να τονίσουμε τον τρόπο που η οικογενειακή πολιτική αφορά και επηρεάζει το παιδί.
- Να καταγράψουμε τα υπάρχοντα προγράμματα παιδικής προστασίας στον Ελλαδικό χώρο.
- Να δούμε την ευρωπαϊκή διάσταση του θέματος αυτού και συγκεκριμένα τη θέση της ευρωπαϊκής κοινότητας απέναντι σε ορισμένους τομείς που αφορούν την προστασία του παιδιού.
- Να υπογραμμιστεί ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού κατά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής.

Το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αυτής, ξεκινά με μια εισαγωγή στο θέμα της μελέτης, που είναι η υπάρχουσα κοινωνική πολιτική σχετικά με την προστασία του παιδιού στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επίσης, παρουσιάζεται ο σκοπός της μελέτης και το πρόβλημα που μας έδωσε το κίνητρο για την περαιτέρω μελέτη της προστασίας του παιδιού καθώς και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την συγκέντρωση του υλικού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η γέννηση της κοινωνικής πολιτικής ενώ γίνεται αναφορά και στην έννοια και περιεχόμενό της επιστήμης αυτής. Επίσης παρουσιάζονται οι μορφές καθώς και οι φορείς άσκησης της κοινωνικής πολιτικής.

Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφονται οι μεταβολές στην οικογένεια, και ακολούθως αναλύονται οι λόγοι που καθιστούν απαραίτητη την αναθεώρηση της οικογενειακής πολιτικής. Παράλληλα τονίζεται η ανάγκη διαχωρισμού της κοινωνικής πολιτικής για το παιδί και της πολιτικής για την οικογένεια.

Στο τέταρτο κεφάλαιο επιχειρείται μια προσέγγιση της φύσης της παιδικής ηλικίας και παρουσιάζεται η κοινωνική διάσταση της παιδικής ηλικίας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο περιγράφεται η κατάσταση που επικρατούσε κατά τον 19^ο αιώνα όσον αφορά την θέση και φροντίδα του παιδιού. Το κεφάλαιο αυτό συνεχίζεται με μια αναφορά στις στρατηγικές πρόνοιας για το παιδί στον 20^ο αιώνα και αναλύονται τα προγράμματα παιδικής προστασίας που εφαρμόζονται σήμερα στον Ελλαδικό χώρο.

Το έκτο κεφάλαιο ξεκινά με μια αναφορά στις διεθνείς συμβάσεις για τα δικαιώματα του παιδιού και στη συνέχεια αναφέρονται λεπτομερώς οι δράσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε επιμέρους τομείς που σχετίζονται με την Προστασία του παιδιού.

Στο επόμενο κεφάλαιο αναλύεται η θεωρητική σχέση της κοινωνικής πολιτικής και της κοινωνικής εργασίας και αναφέρεται το αντικείμενο εργασίας και τα καθήκοντα του κοινωνικού λειτουργού στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής.

Τέλος, στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την μελέτη της εργασίας αυτής όπως επίσης διατυπώνονται προτάσεις χρήσιμες για την αποτελεσματικότερη άσκηση κοινωνικής πολιτικής όσον αφορά το παιδί.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΕΛ.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

Εισαγωγή.....	8
Το πρόβλημα.....	9
Μεθοδολογία.....	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1) Ορισμός και έννοια της κοινωνικής πολιτικής.....	11
2) Γέννηση της κοινωνικής πολιτικής.....	13
3) Μορφές της κοινωνικής πολιτικής.....	14
4) Φορείς άσκησης κοινωνικής πολιτικής.....	15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1) Εισαγωγή.....	16
2) Τύποι οικογένειας.....	18
3) Μεταβολές στην οικογένεια-Ανάγκη αναθεώρησης της οικογενειακής πολιτικής.....	20
4) Ανάγκη διαχωρισμού της πολιτικής για την οικογένεια και της πολιτικής για το παιδί.....	22
5) Προτάσεις για μια σωστή οικογενειακή πολιτική.....	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

1) Εισαγωγή-Ιστορία παιδικής ηλικίας.....	24
2) Βασικές ανάγκες του παιδιού.....	27
3) Η παιδική ηλικία ως κοινωνικό φαινόμενο.....	29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1) Κράτος Πρόνοιας για το παιδί τον 19 ^ο αιώνα.....	32
2) Στρατηγικές πρόνοιας για το παιδί κατά τον 20 ^ο αιώνα.....	36
3) Υπηρεσίες και προγράμματα προστασίας του παιδιού.....	37
4) Οι προνοιακές υπηρεσίες για τα παιδιά.....	38
4α) Οι υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας.....	38
-Οι παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί.....	38
-Οι παιδικές εξοχές.....	42
-Αναδοχή.....	44
-Τεχνητή αναδοχή-Χωριά SOS.....	47
-Υιοθεσία.....	50
-Ο θεσμός της επιτροπείας.....	52
4β) Οι υπηρεσίες κλειστής περίθαλψης.....	54
-Τα κέντρα παιδικής μέριμνας.....	54
-Παιδουπόλεις του ΕΟΠ.....	55
-Ιδρύματα Εκκλησιαστικής και Ιδιωτικής Πρωτοβουλίας.....	55
-Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας.....	57
-Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Περίθαλψης και Αντίληψης...	57
-Κέντρο Βρεφών η «ΜΗΤΕΡΑ».....	57
5) Παρεχόμενες υπηρεσίες σε παιδί για την αντιμετώπιση απροστάτευτων παιδιών σε κρίση.....	59
6) Κακοποίηση-Παραμέληση παιδιών.....	61
7) Ιδρυματική Περίθαλψη παιδιών με ειδικές ανάγκες.....	62
8) Επιδοματική πολιτική.....	63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1) Διεθνείς Συμβάσεις για τα δικαιώματα του παιδιού.....	66
2) Παιδική Προστασία σε Ευρωπαϊκό επίπεδο-Συμβάσεις.....	67
3) Βία ενάντια στα παιδιά(Σεξουαλική εκμετάλλευση-κακοποίηση)... και ανάλογες πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.....	68
4) Κοινωνικός αποκλεισμός.....	73
5) Διακρίσεις.....	74
6) Συνθήκη Άμστερνταμ.....	75

7) Κοινά σημεία της πολιτικής για το παιδί μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	76
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1) Εισαγωγή.....	79
2) Θεωρητική σχέση κοινωνικής εργασίας και κοινωνικής Πολιτικής.....	79
3) Αντικείμενο Εργασίας Κοινωνικού Λειτουργού-Καθήκοντα στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής.....	82
4) Ρόλος του κοινωνικού λειτουργού σε βασικούς τομείς παιδικής προστασίας.....	83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....

85

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....

90

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη αυτή αναφέρεται στις μορφές παιδικής προστασίας που εφαρμόζονται στην Ελλάδα, έχοντας όμως επικεντρωμένο το ενδιαφέρον στην κοινωνική πολιτική που έχει αναπτυχθεί όσον αφορά το θέμα αυτό, προσπαθώντας να καταγράψει και μια γενική εικόνα της κοινωνικής πολιτικής που επικρατεί συγχρόνως στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Παρ'όλο που η παιδική προστασία είναι ένας τομέας που λαμβάνει διαρκώς ολοένα και μεγαλύτερες διαστάσεις κοινωνικού και πολιτικού ενδιαφέροντος εντούτοις εξακολουθεί να βρίσκεται σε πρωταρχικά στάδια ανάπτυξης. Η παιδική προστασία συχνά συγχέεται με τα μέτρα κοινωνικής πολιτικής που αφορούν την οικογένεια, κυρίως όσον αφορά τις οικονομικές παροχές του Κράτους προς το παιδί, με αποτέλεσμα το παιδί να μην γίνεται άμεσος αποδέκτης των παροχών αυτών.

Λαμβάνοντας υπόψη τις αδυναμίες που επικρατούν στον ελλαδικό χώρο στον τομέα της παιδικής προστασίας, είναι σημαντικό να μελετήσουμε και τις πρωτοβουλίες που έχει λάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση πάνω στο θέμα αυτό, εφ'όσον άλλωστε και η Ελλάδα αποτελεί κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, θα μελετήσουμε τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά κυρίως τον τομέα της βίας ενάντια στα παιδιά καθώς και τις διακρίσεις και τον κοινωνικό αποκλεισμό που υφίστανται σήμερα.

Τέλος θεωρούμε σημαντική την αναφορά στο ρόλο του επαγγελματία κοινωνικού λειτουργού στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής γενικά και ειδικότερα σε κάποιους τομείς παιδικής προστασίας ώστε να γίνει αντιληπτή η ιδιαίτερη σημασία που έχει η συμβολή ενός κοινωνικού λειτουργού στη διαμόρφωση και εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Είναι γεγονός ότι στις μέρες μας παρ'όλο που σε ορισμένους τομείς κοινωνικής πολιτικής υπάρχει έντονη δραστηριότητα εντούτοις όσον αφορά την κοινωνική πολιτική για το παιδί, παρατηρείται μια έλλειψη βούλησης και πολιτικής προτεραιότητας. Οι ανάγκες των παιδιών παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αθέατες από τους μηχανισμούς που διαμορφώνουν την πολιτική. Η έννοια ότι υπάρχει ανάγκη ιδιαίτερης πολιτικής για το παιδί δεν αναγνωρίζεται και δεν κατανοείται, παρά ελάχιστα. Τα συμφέροντα του παιδιού δεν αποτελούν άμεση προτεραιότητα και παραμένουν έτσι αθέατα στις δομές, στη νομοθετική διαδικασία και στο σχεδιασμό πολιτικής. Τα παιδιά δεν τυγχάνουν της δέουσας προσοχής ως ενεργοί πολίτες τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο παρά το γεγονός πως έχουν ιδιαίτερες ανάγκες και δικαιώματα.

Επομένως η ανάγκη για μια συγκεκριμένη πολιτική για το παιδί είναι ιδιαίτερα έντονη και επιτακτική. Ωστόσο γίνεται πολλές φορές αντικείμενο παρανόησης. Εφ'όσον η οικογένεια είναι το περιβάλλον μέσα στο οποίο συνήθως μεγαλώνει το παιδί, επιχειρηματολογείται συχνά, ότι τα θέματα που αφορούν το παιδί θα αντιμετωπίζονταν πιο αποτελεσματικά εάν εντάσσονταν στην πολιτική για την οικογένεια ή πάλι ότι μια ορθή πολιτική για τη γυναίκα καλό θα ήταν να λάβει υπόψη τα συμφέροντα του παιδιού.

Είναι γεγονός, ότι οι οικογένειες και ειδικότερα οι γυναίκες, επωμίζονται την κύρια ευθύνη για την προστασία και τη φροντίδα των παιδιών και τα συμφέροντα των παιδιών είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά των γονέων τους. Επομένως, η πολιτική για την οικογένεια και η πολιτική ως προς το φύλο περικλείουν ένα ευρύ φάσμα πολιτικών, εκ των οποίων ορισμένες δεν θέτουν το «καλύτερο συμφέρον του παιδιού», ως πρωταρχικό στόχο. Επιπρόσθετα τα τελευταία χρόνια έχουν σημειωθεί σημαντικές μεταβολές στο θεσμό της οικογένειας γεγονός που συνιστά αναγκαία την αναθεώρηση της οικογενειακής πολιτικής και της κοινωνικής πολιτικής για το παιδί ειδικότερα.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η εργασία αυτή αναφέρεται στην ισχύουσα κοινωνική πολιτική που επικρατεί στην Ελλάδα όσον αφορά την παιδική ηλικία (0-16 ετών) με αναφορά στα προγράμματα προστασίας που υπάρχουν κυρίως στην Ελλάδα και με μια συνοπτική παράθεση των σημαντικότερων πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάνω στον τομέα αυτόν.

Η μέθοδος που επιλέχθηκε για την συγγραφή αυτής της μελέτης είναι η βιβλιογραφική έρευνα, η οποία έχει σκοπό να παραθέσει αναλυτικά μια σύνθεση προσωπικών μελετών και απόψεων επιστημόνων στο χώρο της παιδικής προστασίας. Τα παιδιά, στα οποία αναφέρεται η συγκεκριμένη μελέτη, ανήκουν κοινωνικο-οικονομικά κυρίως σε χαμηλές τάξεις, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερος υπεύθυνη την προσπάθεια μας προσέγγισης του συγκεκριμένου θέματος.

Επίσης η μελέτη στηρίχθηκε σε προσωπικές συνεντεύξεις που πραγματοποιήσαμε με υπευθύνους για προγράμματα κοινωνικής πολιτικής για την παιδική ηλικία τόσο στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας όσο και στο Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, σε διάφορες Νομαρχίες και άλλους φορείς. Οι προσωπικές αυτές συνεντεύξεις, μας παρείχαν τη δυνατότητα-πέρα από την απόκτηση πολύτιμου βιβλιογραφικού υλικού-της παράθεσης μιας λεπτομερούς ανάλυσης των προγραμμάτων που εφαρμόζονται για την παιδική προστασία όπως και των δυσκολιών και αντιξοοτήτων που αντιμετωπίζουν τα διάφορα προγράμματα.

Η επιστημονική γνώση και κυρίως η βιβλιογραφία γύρω από την κοινωνική πολιτική για την προστασία του παιδιού στην χώρα μας είναι εξαιρετικά ανεπαρκής. Αυτό συμβαίνει διότι η ανάπτυξη κοινωνικής πολιτικής για το παιδί είναι μια διαδικασία που προέκυψε τον τελευταίο αιώνα και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Άλλωστε, ας μην ξεχνάμε, πως μόλις τον 19^ο αιώνα το παιδί άρχισε να αποκτά αξία και σημασία, ώστε να αξιολογηθούν οι ανάγκες και τα δικαιώματά του.

Επίσης η ελλιπής βιβλιογραφική αναφορά στην παιδική κοινωνική πολιτική οφείλεται και στο γεγονός, ότι μόλις τα τελευταία χρόνια άρχισε να διαχωρίζεται -σε μικρό βαθμό βέβαια-η πολιτική για την προστασία του παιδιού από αυτή της οικογένειας γενικότερα.

Κίνητρό μας για τη συγγραφή αυτής της εργασίας, παρά τη δυσκολία που συναντήσαμε στη συγκέντρωση των απαιτούμενων πληροφοριών, υπήρξε η επιθυμία μας να ικανοποιήσουμε την προσωπική μας ανάγκη για την

απόκτηση επιστημονικής γνώσης γύρω από την εφαρμοζόμενη κοινωνική πολιτική για το παιδί, εφ'όσον ο τομέας της παιδικής προστασίας αποτελεί μια από τις φιλοδοξίες μας, όσον αφορά τις επαγγελματικές μας προοπτικές στο άμεσο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

1) ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

«Κοινωνική Πολιτική είναι η επιστήμη, η οποία έχει ως αντικείμενο έρευνας ,το σύστημα κοινωνικής προστασίας προς τις ασθενέστερες κοινωνικές τάξεις με σκοπό την κοινωνική ανάπτυξη.» (Βαρδακούλας, 1980.σελ.68)

Από τον ορισμό αυτό προκύπτει:

α) Η κοινωνική πολιτική είναι επιστήμη. Τα αποτελέσματα της έρευνάς της περί του συστήματος κοινωνικής προστασίας έχουν θεμελιωθεί σε ένα ενιαίο θεωρητικό και συστηματικό πλαίσιο. Βέβαια η κοινωνική πολιτική δεν περιορίζεται μόνο στην θεωρία αλλά βρίσκει εφαρμογή και στην πράξη, όπου υπηρετεί πάλι την κοινωνική ανάπτυξη, μέσω των μέτρων κοινωνικής προστασίας που παρέχει στις ασθενέστερες κοινωνικές τάξεις.

β) Η κοινωνική πολιτική έχει ως αντικείμενο έρευνας το πλαίσιο άσκησης κοινωνικής προστασίας προς τις ασθενέστερες κοινωνικές τάξεις, το οποίο συντίθεται από πλέγμα κοινωνικοπολιτικών θεσμών και μέτρων. Όπου θεσμός νοείται το σύνολο οργανωμένων δραστηριοτήτων εντός ορισμένου κοινωνικού περιβάλλοντος (με τις οποίες πραγματοποιείται ένας κοινωνικός θεσμός) και που απηχεί την καθολική αντίληψη της εποχής περί των σχέσεων, τις οποίες επιδιώκει να ρυθμίζει σε διάρκεια. Κοινωνικοπολιτικοί θεσμοί είναι π.χ. η κοινωνική ασφάλιση, η συλλογική σύμβαση εργασίας κτλ. Μέτρο είναι η πράξη, το αποτέλεσμα της οποίας διαρκεί όσο χρόνο διαρκεί και αυτή, π.χ. η δωρεάν μετακίνηση των εργαζομένων από τον τόπο κατοικίας τους στην δουλειά τους με μέσα μεταφοράς της επιχείρησης που εργάζονται.

Οι θεσμοί και τα μέτρα κοινωνικής πολιτικής που στοχεύουν στην αντιμετώπιση του ανθρώπινου υποβιβασμού, δεν είναι ευκαιριακά αλλά συνδυάζονται συστηματικά για να προάγουν την κοινωνική ανάπτυξη, που αποτελεί τον απώτερο σκοπό της.

γ) Υποκείμενα της κοινωνικής προστασίας είναι οι ασθενέστερες κοινωνικές τάξεις. Ο όρος «ασθενέστερες» υποδηλώνει την υστέρηση όχι μόνο σε «οικονομικό» επίπεδο που προκύπτει από την άνιση κατανομή του εθνικού εισοδήματος αλλά και σε «κοινωνικό» επίπεδο που

προέρχεται από την εκμετάλλευση των ισχυροτέρων για την προαγωγή των δικών τους σκοπών και συμφερόντων. Επομένως το κίνητρο της κοινωνικοπολιτικής προστασίας πέρα από οικονομικό είναι και ηθικό που απορρέει από τις αρχές του «ανθρωπισμού».

Υποκείμενο προστασίας είναι η ασθενέστερη κοινωνική τάξη, όπου κοινωνική τάξη είναι η διαμόρφωση ταξικής συνείδησης που στηρίζεται στο ύψος του εισοδήματος, στη θέση που κατέχουν τα μέλη της στη λειτουργία της παραγωγής και στην κοινωνική και επαγγελματική ιεραρχία καθώς και στο επίπεδο της μορφώσεως. Όμως η δυναμική παρουσία της τάξεως εκφράζεται με την πολιτική της δραστηριοποίησης για την πραγματοποίηση κοινωνικής αλλαγής.

Από το σημείο αυτό, από τα υποκείμενα δηλαδή της κοινωνικής προστασίας, αρχίζει η διαφοροποίηση μεταξύ κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής πρόνοιας. Επίσης θα πρέπει να διαχωριστεί και η έννοια της κοινωνικής πολιτικής από την κοινωνική αντίληψη, όπου κοινωνική αντίληψη ήταν παλιότερα το σύστημα κοινωνικής προστασίας για ηλικιωμένους, αναπήρους, ανέργους και απροστάτευτα μέλη της οικογένειας όπου χωρίς τη δική τους ευθύνη περιέπετταν σε ένδεια.

δ) Η κοινωνική πολιτική έχει ως βασικό σκοπό την κοινωνική ανάπτυξη, όπου ως κοινωνική ανάπτυξη θεωρείται το αποτέλεσμα μιας συστηματικής διαδικασίας, κατά την οποία το άτομο μέσω της ενεργούς συμμετοχής του στα αγαθά και αξίες του πολιτισμού, προάγει την προσωπικότητά του και από την άλλη πλευρά η κοινωνία, μέσω του πνεύματος συνοχής και αλληλεγγύης μεταξύ των μελών της, επωφελείται ουσιαστικά.

ε) Λέγοντας ότι η κοινωνική πολιτική έχει ως σκοπό την κοινωνική ανάπτυξη εννοούμε ότι μέσω των θεσμών και των μέτρων της ενεργοποιεί τη διαδικασία της κοινωνικής ανάπτυξης, από την οποία θα πρέπει να επωφεληθεί ο άνθρωπος μέσω των προσωπικών του προσπαθειών. Είναι προφανές, πως η κοινωνική ανάπτυξη που συνεπάγεται, όπως έχει προαναφερθεί, και η ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου, απαιτεί εκτός ενός ορίου κοινωνικής προστασίας και την δραστική συμμετοχή του ανθρώπου στην ευθύνη που έχει απέναντι στην κοινωνία.

(Βαρδακούλας, 1980, σελ. 70-71)

2) ΓΕΝΝΕΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οι αρνητικές συνέπειες για το μισθωτό που προκάλεσε η βιομηχανική επανάσταση, που αφορούσαν κυρίως την αλλοτρίωσή του, που έρχονταν σε αντίθεση με τις ηθικές και πνευματικές αξίες του πολιτισμού προκάλεσαν, όπως είδαμε, την επιστημονική σκέψη η οποία αναζήτησε τα αίτια και τους τρόπους αντιμετώπισης της κρίσης. Έτσι, με την κατάληξη σε ένα ενιαίο σύνολο των πορισμάτων της έρευνας αυτής, άρχισε να διαμορφώνεται η κοινωνικοπολιτική σκέψη. (Βαρδακούλας, 1980, σελ.66)

Στο έργο αυτό συμμετείχαν επιφανείς οικονομολόγοι, νομικοί, πολιτικοί και στελέχη της διοικήσεως, οι οποίοι το 1872, στην Πολίχνη Eisenach της Γερμανίας, συνέστησαν το «Σύνδεσμο Κοινωνικής Πολιτικής» από τον τίτλο του οποίου πολιτιγραφήθηκε η νέα επιστήμη ως «Κοινωνική Πολιτική». Κατά την έναρξη του συνεδρίου 6-7 Οκτωβρίου ήταν παρόντες επιφανείς επιστήμονες διαπνεόμενοι από το ηθικό πάθος να προκαλέσουν το ενδιαφέρον του κράτους και της δημόσιας γνώμης για το συνεχώς αυξανόμενο κοινωνικό πρόβλημα, ώστε να υιοθετηθούν νέοι θεσμοί και να βοηθηθεί ο μισθωτός να αναχθεί σε υποκείμενο του οικονομικού και κοινωνικού βίου. (Βαρδακούλας, 1980, σελ.66)

Στις μέρες μας είναι επίσης αντιληπτή η επίδραση που άσκησε η αρχαία ελληνική κοινωνική φιλοσοφία στη διαμόρφωση της κοινωνικοπολιτικής σκέψης, η οποία μέσω του Αριστοτέλη διακήρυξε ότι «αδύνατον δέ ευδαιμονεῖν ὅλην (την πόλιν), μη των πλείστων ἢ μὴ πάντων μερῶν ἢ τινῶν ἐχόντων την ευδαιμονία». (Βαρδακούλας, 1980, σελ.67)

Η ίδρυση του Συνδέσμου σήμανε και την γέννηση της επιστήμης της Κοινωνικής Πολιτικής. Ο σκοπός του δεν ήταν τόσο ωφελιμιστικής φύσης όσο ανθρωπιστικής, η οποία άλλωστε και υιοθετήθηκε ως απώτερος σκοπός της κοινωνικής πολιτικής. Μάλιστα στην εναρκτήρια συνεδρίαση του Συνδέσμου, ο πρόεδρος του Gustav Schmoller προσδιόρισε την πληρέστατη ελευθερία (die vollste Freiheit κατά τη φράση του) για το μισθωτό, στο χώρο των εργασιακών του σχέσεων, όπου και εκδηλώθηκε η διάσταση του Φιλελευθερισμού και της κοινωνικής πραγματικότητας, δηλ. το δικαίωμα του αυτοκαθορισμού του μισθωτού κατά την κατάρτιση συμβάσεως εργασίας. Το κοινωνικό δηλαδή πρόβλημα από την εμφάνιση της κοινωνικής Πολιτικής ήταν κυρίως πρόβλημα ηθικό και όχι μόνο πρόβλημα δικαιοτέρας κατανομής του εθνικού εισοδήματος. (Βαρδακούλας, 1980, σελ.67)

3) ΜΟΡΦΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων, που αποτελεί βασικό αντικείμενο της κοινωνικής πολιτικής, πραγματοποιείται με την προστασία αυτών από τους εκάστοτε κινδύνους που επηρεάζουν τη λειτουργικότητά τους στο επίπεδο της καθημερινής ζωής.

Σε γενικές γραμμές:

«Κίνδυνος είναι ένα γεγονός μελλοντικό και αβέβαιο, που επέρχεται ανεξάρτητα από τη θέληση του ατόμου και προκαλεί ζημιές ή δημιουργεί ανάγκες σε αυτό (εργατικά ατυχήματα, αρρώστιες κ.ο.κ.)».

(Δαλαμάγκας, 1985,σελ.153)

Θα πρέπει να διευκρινιστεί πως ο παραπάνω ορισμός αφορά στον γνήσιο κίνδυνο, καθώς υπήρξε διεύρυνση της έννοιας του κινδύνου. Έτσι, λοιπόν, η έννοια του κινδύνου εμπλουτίστηκε και με γεγονότα παρελθόντα και γεγονότα που προκαλούνται με τη θέληση του ατόμου, παρά το γεγονός, ότι αυτά τα γεγονότα του προκαλούν επιπλέον ανάγκες σε επίπεδο οικονομικό. (Δαλαμάγκας, 1985,σελ.153)

Οι μη γνήσιοι κίνδυνοι, ορίζονται ως «βάρη». Συγκεκριμένα, οι κίνδυνοι που απειλούν το άτομο είναι οι ακόλουθοι:

-φυσικοί κίνδυνοι, που προκύπτουν εξαιτίας της εκδήλωσης φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών, ανεξαρτήτως του ανθρώπινου παράγοντα

-φυσιολογικοί κίνδυνοι, που οφείλονται στην ανθρώπινη φύση

-οικογενειακοί κίνδυνοι, που δημιουργούνται λόγω της δημιουργίας οικογένειας ή διεύρυνσης αυτής

-επαγγελματικοί κίνδυνοι, που αφορούν το χώρο εργασίας

(Δαλαμάγκας, 1985,σελ. 154)

Η αντιμετώπιση των οικονομικών δυσχερειών που προκύπτουν με την ύπαρξη του κινδύνου, πραγματοποιείται είτε με τα διαθέσιμα μέσα του ατόμου είτε με την παροχή κρατικής βοήθειας. Όταν μάλιστα η διευθέτηση των προβλημάτων αποτελεί ευθύνη του κράτους και γενικότερα της κοινωνίας, τότε οι κίνδυνοι αυτοί είναι κοινωνικοί και απαιτούν την ενεργοποίηση του κρατικού μηχανισμού ειδικότερα στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. (Δαλαμάγκας, 1985,σελ. 155)

Η Κοινωνική Πολιτική συνίσταται σε τρεις μορφές:

α) Κοινωνική Πρόνοια, που εξασφαλίζει τη διάθεση παροχών του κράτους σε άτομα που αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές οικονομικές τους ανάγκες με δικά τους μέσα. Είναι προφανές, πως η κοινωνική πρόνοια έχει περιορισμένη δράση.

β) Κοινωνική Ασφάλιση, η οποία αναφέρεται στην προστασία συγκεκριμένων ομάδων-στόχου από αντίστοιχους κινδύνους που αντιμετωπίζουν.

γ) Κοινωνική Ασφάλεια, η οποία εξασφαλίζει μεμονωμένα σε κάθε άτομο το ελάχιστο επίπεδο κάλυψης των εκάστοτε αναγκών του. Συνεπώς, η Κοινωνική Ασφάλεια έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής σε σύγκριση με την κοινωνική ασφάλιση. (Δαλαμάγκας, 1985, σελ. 157-161)

4) ΦΟΡΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

«Φορέας κοινωνικής πολιτικής είναι η οργάνωση προσώπων και μέσων κάτω από ενιαία διοίκηση για την πραγμάτωση αντικειμενικών επιδιώξεων Κοινωνικής Πολιτικής.»

Οι φορείς Κοινωνικής πολιτικής είναι οι:

(α) Δημόσιοι φορείς: Ο κύριος δημόσιος φορέας είναι το Κράτος. Το κράτος σε συνεργασία με το Συνταγματικό Νομοθέτη, τον κοινό νομοθέτη, των ανώτατο άρχοντα της κυβέρνησης, τους Υπουργούς και με το σύνολο της κρατικής διοίκησης θέτει θεμελιώδεις κανόνες άσκησης κοινωνικής πολιτικής.

(β) Ιδιωτικοί φορείς: Οι κυριότεροι ιδιωτικοί φορείς είναι οι:

-Ιδρύματα Κοινωνικής Προστασίας που δημιουργούνται από άτομα ή ομάδες με την αφιέρωση της περιουσίας τους.

-Σωματεία φιλανθρωπικού χαρακτήρα τα οποία ιδρύονται από ιδιώτες για την παροχή κοινωνικής προστασίας.

-Οι Εργατικές Ενώσεις περιλαμβάνουν στα καταστατικά τους και διατάξεις χορήγησης παροχών στα μέλη αυτών σε περιπτώσεις απώλειας του εισοδήματος με συνέπεια ασθένεια κτλ.

-Οι συνεταιρισμοί είναι φορείς οικονομικής δραστηριότητας.

-Οι επιχειρήσεις με δική τους πρωτοβουλία παρέχουν στο προσωπικό τους στέγη με χαμηλό μίσθωμα, δωρεάν πρόσθετη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κτλ.

(γ) Διεθνείς φορείς: Τους διεθνείς φορείς αποτελούν:

-Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, το οποίο με εξουσιοδότηση του Ο.Η.Ε. χαράσσει τις κατευθυντήριες γραμμές της διεθνούς οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

-Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας που έχει σκοπό την προαγωγή σε όλο τον κόσμο της υγείας.

-Η Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας που στοχεύει στην προαγωγή της διατροφής από επιστημονικής, κοινωνικής και οικονομικής πλευράς.

-Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας που στοχεύει στην κατοχύρωση της διεθνούς ειρήνης και προϋποθέτει κοινωνική δικαιοσύνη.

(δ) Ευρωπαϊκοί φορείς: Οι Ευρωπαϊκοί φορείς, όπως το συμβούλιο της Ευρώπης σκοπεύουν στην μεγαλύτερη ενότητα μεταξύ των μελών μέσω της συνεργασίας, ώστε να διευκολυνθεί η οικονομική και κοινωνική τους πρόοδος. (Internet, Ευρωπαϊκό Forum)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

1) ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Είναι γεγονός, πως η οικογένεια αποτελεί το περιβάλλον μέσα στο οποίο συνήθως μεγαλώνει το παιδί και ως εκ τούτου οποιαδήποτε ενέργεια κοινωνικής πολιτικής που αφορά τους γονείς αναπόφευκτα έχει επιπτώσεις στα παιδιά. Κρίνεται λοιπόν αναγκαία η προσέγγιση της οικογένειας ως κοινωνικού θεσμού ώστε να κατανοηθεί και η πολύπλευρη σημασία της στους διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής.

Είναι διαπιστωμένο γεγονός, ότι σε κάθε ανθρώπινη κοινωνία ο θεσμός της οικογένειας και η κοινωνική της υπόσταση παρουσίασαν ιδιομορφίες που αντανακλούν την καθολικότερη δομή κάθε κοινωνικού συστήματος που εξυπηρετούν τις εκάστοτε ανάγκες, στόχους και σκοπούς μιας κοινωνίας. Παρ' όλα τα ιδιάζοντα για κάθε κοινωνικό σύστημα χαρακτηριστικά, μπορούμε να ορίσουμε την οικογένεια ως εξής:

«Η οικογένεια αποτελεί τον κοινωνικό θεσμό (και δομή) που εδραιώνεται στο κοινωνικό συμβόλαιο του γάμου και χαρακτηρίζεται από κοινή οικολογική συμβίωση συζύγων και παιδιών, αναγνώριση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων γονιών και παιδιών και αμοιβαίες οικονομικές, ψυχολογικές και ηθικές υποχρεώσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας και των συγγενικών προσώπων»
(Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 165-166)

Η οικογένεια, ως το θεμελιακό ή βασικό κύταρρο όλων των βιολογικών οργανισμών, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε κάθε κοινωνία τόσο για τα άτομα-μέλη της όσο και για το κοινωνικό σύνολο και σύστημα.
(Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 168)

Συγκεκριμένα, η οικογένεια για το άτομο επιτελεί τις ακόλουθες λειτουργίες:

- 1) το φέρνει στον κόσμο ως βιολογικό ον και ύπαρξη
- 2) διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία κοινωνικοποίησής του

- 3) διευθετεί τις σεξουαλικές του ανάγκες και επιθυμίες, όσον αφορά τις επιτρεπόμενες σχέσεις και επαφές μεταξύ των δύο φύλων
- 4) διαμορφώνει την εθνική, θρησκευτική και ταξική ταυτότητα του ατόμου
- 5) στηρίζει οικονομικά και ψυχοσυναισθηματικά το άτομο, συνήθως κατά τις πρώτες δύο δεκαετίες της ζωής του, καθώς το άτομο αποκτά τη στοιχειώδη και μέση εκπαίδευση. (Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 168)

Απ' την άλλη πλευρά μέσα στα πλαίσια του κοινωνικού συστήματος η οικογένεια συμβάλλει:

α) στη διαίωνιση του είδους και της κοινωνίας.

β) στον έλεγχο και καθορισμό των σεξουαλικών δραστηριοτήτων των μελών της με βάση τα αποδεκτά νομικοθιτικά και εθιμοτυπικά πλαίσια συμπεριφοράς.

γ) στην εμφύσηση στις νέες γενεές πατροπαράδοτων αξιών τις οποίες μετουσιώνει σε φορείς πολιτιστικής κληρονομιάς.

δ) στη συντήρηση της «ταξικής δομής» του συστήματος.

ε) στη διατήρηση της αρμονίας στις συμβιωτικές σχέσεις των ατόμων και στην συνέχιση του κοινωνικού status quo, μέσα από τις διαδικασίες κοινωνικοποίησης. (Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 168-169)

2) ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ο θεσμός της οικογένειας αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης φιλοσόφων και κοινωνικών θεωρητικών από αρχαιότατους ακόμη χρόνους. Η μελέτη αυτή της ιστορίας της οικογένειας στο πέρασμα των χρόνων, μας διδάσκει πως δεν υπάρχει ένας ενιαίος τύπος οικογενειακής ζωής. Παρ'όλες τις ομοιότητες που εντοπίζουμε στις μορφές οργάνωσης της ζωής των ανθρώπων σε όλες τις εποχές, μια προσεκτικότερη παρατήρηση αναδεικνύει και σημαντικές διαφορές ανάλογα με τις εκάστοτε κοινωνικές-πολιτισμικές συνθήκες που επικρατούν. (Νόβα-Καλτσούνη, 2000, σελ. 30)

Οι τύποι της οικογένειας είναι ένα δείγμα του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας της κοινωνίας. Οργανώνεται και εξελίσσεται μαζί της και οι μεταβολές της αντανακλούν γενικότερες κοινωνικές μεταβολές, εφ'όσον κοινωνία και οικογένεια αλληλεπιδρούν. (Νόβα-Καλτσούνη, 2000, σελ. 30)

Ωστόσο, η οικογένεια δεν είχε πάντα τη μορφή που έχει σήμερα αλλά στο πέρασμα των χρόνων υπήρξε μια πορεία μετάβασης από ένα ευρύ εκτεταμένο σχήμα συνύπαρξης τουλάχιστον τριών γενεών, στην πυρηνική οικογένεια, αποτέλεσμα της εκβιομηχάνισης και του εκσυγχρονισμού. (Νόβα-Καλτσούνη, 2000, σελ. 30)

Πέρα όμως, από την εκτεταμένη και την πυρηνική οικογένεια, υπάρχουν και άλλοι τύποι οικογένειας.

Συγκεκριμένα, ο William Sayres, διακρίνει ως βασικούς τύπους οικογένειας τη διευρυμένη, την πυρηνική και τη μονογονεϊκή, ενώ παράλληλα τονίζει και την ύπαρξη άλλων τύπων οικογένειας (που μπορεί να σχετίζονται ή να συνδυάζονται με αυτές): τις οικογένειες από δεύτερο γάμο, τις ανάδοχες και θετές οικογένειες, τις κοινοβιακές και ομαδικές οικογένειες. (Νόβα-Καλτσούνη, 2000, σελ. 133-140)

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η «εκτεταμένη» οικογένεια ήταν ο πλέον αντιπροσωπευτικός τύπος της προ-Βιομηχανικής εποχής και αποτελούνταν από άτομα με σχέση αίματος μέχρι και δεύτερο βαθμό. Σε πλήρη αντιδιαστολή με αυτόν τον τύπο βρίσκεται ο σύγχρονος τύπος της «πυρηνικής» οικογένειας, την οποία συνιστούν οι δυο γονείς και τα παιδιά τους. (Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 170)

Στο σημείο αυτό θεωρείται σκόπιμο να αναφερθεί και μια διαφορετική διάκριση της οικογένειας, με βάση την Κοινωνιολογική θεωρία. Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτήν τη θεωρία η οικογένεια διακρίνεται σε «οικογένεια

καταγωγής», στην οποία ανήκει το άτομο καθώς γεννήθηκε σε αυτήν και σε οικογένεια «προσανατολισμού», την οποία δημιουργούν δύο (ή και περισσότερα) άτομα με τη σύναψη γάμου. Εάν πάλι θέσουμε ως κριτήριο την εξουσία ή την καταγωγή ή την κατοικία των δύο ατόμων που συνάπτουν γάμο, τότε δημιουργούνται οι εξής τύποι οικογενειών: η πατριαρχική, η μητριαρχική και η ισότιμη. (Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 17)

Εξετάζοντας τους διαφορετικούς αυτούς τύπους οικογένειας, βλέπουμε πως στην «πατριαρχική» οικογένεια την εξουσία κατέχει ο πατέρας, ο οποίος ηγείται της εκτεταμένης οικογένειας, ελέγχοντας συγχρόνως όλα τα περιουσιακά στοιχεία της οικογένειας.

Στην σύγχρονη, όμως εποχή η αντικατάσταση της εκτεταμένης οικογένειας από την πυρηνική είναι πλέον γεγονός. Παράλληλα με αυτήν την αλλαγή παρατηρούμε και την κοινωνικοοικονομική χειραφέτηση της γυναίκας και τις ελευθερίες που δίνονται στα παιδιά μέσω του Νόμου για την έκφραση της προσωπικότητάς τους και των ατομικών τους ελευθεριών και δικαιωμάτων. (Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 171-172)

Αντίθετα, στα πλαίσια της «μητριαρχικής» οικογένειας, η γυναίκα κατέχει τον ηγετικό ρόλο, έχοντας παράλληλα υπό τον έλεγχό της τα περιουσιακά στοιχεία. Ο τύπος αυτός της μητριαρχικής οικογένειας έχει ορισμένα κοινά σημεία με το σημερινό τύπο οικογένειας, στα πλαίσια του οποίου η σύζυγος-μητέρα αναλαμβάνει πολλές φορές επιμέρους πρωτοβουλίες στα θέματα της ανατροφής και διαπαιδαγώγησης των παιδιών και στη διευθέτηση κοινωνικών υποχρεώσεων της οικογένειας. Ωστόσο, αν και ο σύζυγος-πατέρας, δεν έχει την δύναμη του πατριάρχη, παραμένει «αρχηγός της πυρηνικής οικογένειας» (Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 172)

Τέλος, ο τρίτος τύπος «της ισοτιμίας» αντιπροσωπεύει περισσότερο την σημερινή πραγματικότητα, όπου ο άνδρας και η γυναίκα έχουν ανάλογη ισχύ στα πλαίσια της οικογένειας λειτουργώντας πλέον μέσα σε ένα δημοκρατικό πνεύμα. (Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 173)

Αναφορικά με τον παράγοντα «κατοικία», τα σύγχρονα δεδομένα δείχνουν πως τα νιόπαντρα ζευγάρια συνήθως διαμένουν σε ανεξάρτητη κατοικία από αυτή των γονιών τους, σε αντίθεση με παλαιότερα, όπου το νιόπαντρο ζευγάρι κατοικούσε είτε μαζί με τους γονείς του γαμπρού είτε με τους γονείς της νύφης. (Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 173)

Επιπλέον, στα θέματα που αφορούν τον προσδιοριστικό παράγοντα «καταγωγή» των παιδιών, εφαρμόζεται συνήθως το «πατριαρχικό έθιμο», σύμφωνα με το οποίο προσάπτεται το πατρικό επώνυμο στο παιδί καθώς επίσης προσάπτεται το επώνυμο του συζύγου στη γυναίκα μετά τη σύναψη γάμου. (Πιπερόπουλος, 1994, σελ. 173)

3) ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ-ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Όπως έχει προαναφερθεί η πυρηνική οικογένεια αποτελεί τον πλέον διαδεδομένο τύπο οικογένειας.

Με βάση αυτόν τον τύπο της οικογένειας όπου ο άνδρας ήταν κατά κύριο λόγο υπεύθυνος για την εξασφάλιση του εισοδήματος, ενώ η γυναίκα ασχολούνταν με τα οικιακά και τη φροντίδα των παιδιών σχεδιάστηκε το κλασικό κράτος πρόνοιας. Σήμερα, αυτός ο τύπος οικογένειας δεν αποτελεί την πλέον αντιπροσωπευτική μορφή νοικοκυριού. Σε αυτό έχουν συμβάλει ουσιαστικά οι ακόλουθες εξελίξεις:

α) Το διπλό εισόδημα των συζύγων, που έχει ως αποτέλεσμα την εξατομίκευση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του ζευγαριού στο θέμα της κοινωνικής προστασίας.

β) Η αποσταθεροποίηση της οικογένειας. Παρατηρείται μια σημαντική αύξηση των διαζυγίων καθώς και του αριθμού των μονογονεϊκών οικογενειών με παιδιά.

γ) Η αύξηση των γεννήσεων παιδιών χωρίς τη σύναψη γάμου.

δ) Η αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας.

(Σακελλαρόπουλος, 1999, σελ. 50)

Διαπιστώνεται, επίσης μια επιπλέον εξέλιξη σχετικά με το θεσμό της οικογένειας. Συγκεκριμένα η φροντίδα και η αγωγή του παιδιού έχει μεταφερθεί κυρίως σε κρατικούς φορείς, το οποίο έχει ως συνέπεια τη μείωση της αλληλεξάρτησης μεταξύ των μελών της οικογένειας. Μέσα στα πλαίσια έρευνας της κοινωνιολογίας της οικογένειας έχει αποδειχθεί η ουσιαστική συμβολή της αλληλεξάρτησης στην διατήρηση της εσωτερικής συνοχής του οικογενειακού περιβάλλοντος.

(Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, 1993, σελ. 31)

Όλες αυτές οι αλλαγές, λοιπόν, επιβάλλουν την αναθεώρηση της οικογενειακής πολιτικής αλλά και άλλων πολιτικών.

Αυτή η αναθεώρηση κρίνεται πιο επιτακτική με την εμφάνιση των μονογονεϊκών οικογενειών, καθώς οι οικογένειες αυτές έχουν διαφορετικές ανάγκες από τις πυρηνικές οικογένειες. Ως εκ τούτου, απαιτείται διαφορετική αντιμετώπιση εκ μέρους της πολιτείας σχετικά με την κοινωνικοπολιτική κάλυψη και των δύο τύπων οικογενειών.

Επιπρόσθετα, προκύπτει η ανάγκη για εξατομίκευση της κοινωνικής πολιτικής που θα έχει ως σκοπό την προστασία των ξεχωριστών μελών

της οικογένειας, την αύξηση της γεννητικότητας και τη βελτίωση των επαγγελματικών προοπτικών για τη γυναίκα
(Σακελλαρόπουλος, 1999, σελ. 50-51)

Αναφορικά με τη διευκόλυνση της απασχόλησης των γυναικών, σχετική είναι και η ανάλογη πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στα πλαίσια, λοιπόν, της ισότητας ανδρών και γυναικών, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει στρέψει το ενδιαφέρον της στο συνδυασμό απασχόλησης και οικογενειακών υποχρεώσεων, γεγονός το οποίο οδηγεί σε νέα δεδομένα για τις οικογενειακές υποχρεώσεις. Συγκεκριμένα, η ανάληψη μεγαλύτερης ευθύνης εκ μέρους των ανδρών στο θέμα της παιδικής φροντίδας είναι κάτι το οποίο προωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς θεωρείται πως έτσι ενισχύεται η αλληλεγγύη μεταξύ ανδρών και γυναικών στο θέμα της παιδικής μέριμνας. Έτσι, λοιπόν, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κινούμενο σε αυτή την κατεύθυνση, έχει κάνει σύσταση προς τα κράτη-μέλη να θεσμοθετήσουν την παροχή άδειας φυλάξεως τέκνων τόσο για τους άνδρες όσο και για τις μητέρες σε όλη την Ευρώπη. Από την άλλη πλευρά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί τις προοπτικές της εφαρμογής της σύστασης για τη φύλαξη των παιδιών. (Σκούντζος, 1998, σελ. 101-102)

4) ΑΝΑΓΚΗ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

«Οι ανάγκες, τα δικαιώματα και οι ευθύνες των παιδιών, είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τις ανάγκες, τα δικαιώματα και τις ευθύνες των οικογενειών τους και ειδικότερα των γονιών τους, μια και μεγάλο μέρος της πολιτικής που αφορά τα παιδιά έχει επιπτώσεις στους γονείς, ενώ όλη η πολιτική που αφορά τους γονείς ως γονείς έχει επιπτώσεις στα παιδιά» (Έκθεση Euronet,2000,σελ.23)

Όμως, «... η αναγνώριση της ιδιαίτερης θέσης του παιδιού μπορεί να χαθεί ή να επισκιαστεί στην περίπτωση που το παιδί αντιμετωπιστεί μόνο στο οικογενειακό πλαίσιο»(Έκθεση Euronet,2000,σελ.23)

Είναι γεγονός, πως οι οικογένειες και ειδικότερα οι γυναίκες, έχουν την κύρια ευθύνη για την προστασία των παιδιών και ως εκ τούτου τα συμφέροντα των παιδιών συνδέονται άμεσα με αυτά των γονιών τους. Συνεπώς, είναι προφανές πως υπάρχει επικάλυψη της πολιτικής για το παιδί και της πολιτικής για την οικογένεια. Όμως, η οικογενειακή πολιτική δεν έχει πάντα το συμφέρον του παιδιού ως σημείο αναφοράς, με αποτέλεσμα το συμφέρον του παιδιού να παραβλέπεται συχνά.(Έκθεση Euronet,2000,σελ.23)

Η πολιτική για την οικογένεια στοχεύει να καλύψει τις ανάγκες των γονέων, των ηλικιωμένων, των οικογενειών δευτέρου γάμου, των μονογονεϊκών οικογενειών καθώς επίσης και των παιδιών. Η πολιτική της οικογένειας χρησιμοποιείται συχνά ως μέσο προσέγγισης του παιδιού. Η ταύτιση, όμως, των συμφερόντων του παιδιού με τα συμφέροντα του παιδιού δεν είναι επαρκής. Άλλωστε δεν θα πρέπει να παραβλέπουμε και το γεγονός πως σε περιπτώσεις που αφορούν την υιοθεσία ή την παιδική προστασία γενικότερα, το συμφέρον της οικογένειας είναι συχνά σε αντιδιαστολή με το πραγματικό συμφέρον ορισμένων μελών της. (Έκθεση Euronet,2000,σελ.23-24)

Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως ορισμένες φορές τα συμφέροντα των παιδιών υπερβαίνουν τις δυνατότητες της οικογένειας.Επιπλέον το γεγονός πως σήμερα τα παιδιά περνούν περισσότερο χρόνο σε χώρους, όπως οι παιδικοί σταθμοί, σχολεία κ.τ.λ., καθιστά αναγκαίο το σχεδιασμό μιας πολιτικής που θα επικεντρώνει το ενδιαφέρον στις ανάγκες που έχουν τα

παιδιά ως άτομα, με σαφή ρόλο στην κοινωνία. (Έκθεση Euronet,2000, σελ.84)

Είναι λοιπόν,προφανές από τα παραπάνω πως θα πρέπει να υπάρχει σαφής διαχωρισμός της πολιτικής για την οικογένεια από την πολιτική για το παιδί, προκειμένου να μην επισκιάζεται το συμφέρον του παιδιού μέσω διαφόρων πολιτικών που το επηρεάζουν έμμεσα.

5)ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΩΣΤΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σύμφωνα με τον Κελπανίδη,υπάρχουν ορισμένα βασικά σημεία στα οποία θα πρέπει να στηρίζεται μια σωστή οικογενειακή πολιτική.

α) Οι λειτουργικές παρεμβάσεις του Κράτους Πρόνοιας πρέπει να συμπληρώνουν και να ενισχύουν τις λειτουργίες της οικογένειας και όχι να τις υποκαθιστούν. Η υποκατάσταση των λειτουργιών της οικογένειας προκαλεί αποδυνάμωση του θεσμού της οικογένειας και δημιουργεί άτομα με μειωμένη αυτοδιάθεση, εξαρτώμενα από τις υπηρεσίες του Κράτους Πρόνοιας.

β) Η υποστήριξη της οικογένειας θεωρείται περισσότερο αποτελεσματική, καθώς οι τυπικοί φορείς παιδικής προστασίας δεν μπορούν να υποκαταστήσουν επαρκώς τους φυσικούς φορείς,που δεν είναι άλλοι από την οικογένεια.Έτσι ορισμένοι μελετητές θεωρούν ιδανικό το σύστημα μιας «Κοινωνίας Πρόνοιας» με κατά το δυνατόν λιγότερο Κράτος Πρόνοιας.

γ) Η πολιτεία δεν θα πρέπει να τηρήσει μια ουδέτερη στάση και να θεωρήσει την οικογένεια ισότιμη προς τις σχέσεις συμβιωτικού χαρακτήρα. Αντίθετα πρέπει να στηρίξει σε θεσμικό και πρακτικό επίπεδο την οικογένεια, αναγνωρίζοντας ότι το λειτούργημα που επιτελεί η οικογένεια προσδίδει μακροπρόθεσμα σημαντικά οφέλη για την κοινωνία σε αντίθεση με τις άλλες μορφές σχέσεων που ικανοποιούν τις εκάστοτε προσωπικές ανάγκες των ατόμων.

Σχετικό είναι το δίλημμα της οικογενειακής πολιτικής των σύγχρονων Κρατών Πρόνοιας.Από τη μια πλευρά η σημαντική συμβολή του θεσμού της οικογένειας δεν μπορεί να παραβλεφθεί, από την άλλη όμως οι ομάδες που έχουν ένα μη-συμβατικό στυλ στο θέμα των διαπροσωπικών σχέσεων, ασκούν πιέσεις, προκειμένου να αναγνωρισθούν από την Πολιτεία οι μη συμβατικές σχέσεις, ως ισότιμες.
(Αγάθωνος-Γεωργοπούλου,1993,σελ.36-37)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

1) Εισαγωγή-Ιστορία παιδικής ηλικίας

Η παιδική ηλικία σήμερα προκαλεί το έντονο ενδιαφέρον τόσο των ανθρωπολόγων, κοινωνιολόγων, ψυχολόγων όσο και άλλων ειδικοτήτων. Τα παιδιά διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στις περισσότερες οικογένειες και τα δικαιώματά τους είναι πλέον κατοχυρωμένα από το Κράτος. (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ. 187)

Ο 20^{ος} αιώνας μπορεί αναμφισβήτητα να χαρακτηριστεί ως αιώνας του παιδιού. Το παιδί στην σημερινή κοινωνία βρίσκεται στο επίκεντρο της φροντίδας και προσοχής των ενηλίκων. Κυριαρχεί η αντίληψη ότι το παιδί διαφέρει από τους ενήλικες όχι μόνο ποσοτικά αλλά και ποιοτικά, εφ'όσον έχει ιδιαίτερες ανάγκες και απαιτεί ειδικές φροντίδες κατά την διάρκεια ανάπτυξής του. Για τον λόγο αυτό οι γονείς και η πολιτεία καταβάλλουν προσπάθειες για ανάπτυξη μιας πλήρους γνώσης και κατανόησης των ιδιομορφιών αυτών, ώστε να εξασφαλιστούν σε κάθε παιδί οι ευνοϊκότερες συνθήκες για μια απρόσκοπτη πορεία προς την ωριμότητα. (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ. 18)

Ινστιτούτα και κέντρα έρευνας του παιδιού ιδρύονται, όπου επιστήμονες από ποικίλους κλάδους μελετούν συστηματικά την παιδική ηλικία. Συνεχώς θεσπίζονται νόμοι για την παιδική προστασία, και διακηρύξεις για τα δικαιώματα του παιδιού υιοθετούνται από διεθνείς οργανισμούς. Οι παιδοκεντρικές αυτές αντιλήψεις είναι τόσο βαθιά ριζωμένες στο μέσο καλλιεργημένο σήμερα άνθρωπο, ώστε πολλοί να πιστεύουν πως ανέκαθεν το παιδί αντιμετωπιζόταν κατ'αυτόν τον τρόπο.

(Παρασκευόπουλος, 1985, σελ. 18-19)

Η ιστορική όμως αναδρομή σε θέματα μελέτης και προστασίας του παιδιού κάνει λόγο για διαφορετική αντιμετώπιση των παιδιών κατά το παρελθόν. Έτσι πηγές για την ιστορία της παιδικής ηλικίας αναφέρουν ότι:

(α) Πριν από τον 17^ο αιώνα δεν υπήρχε η έννοια της παιδικής ηλικίας ως ξεχωριστής κοινωνικής ομάδας με ειδικές ανάγκες. Τα παιδιά θεωρούνταν ότι βρίσκονται στην κατώτερη βαθμίδα και ήταν ανάξια ειδικής μεταχείρισης. (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ. 25)

(β) Η σχέση γονέων-παιδιού ήταν τυπική: οι γονείς ήταν αποστασιοποιημένοι από τα παιδιά τους και οι απαιτήσεις και ανάγκες των παιδιών δεν είχαν αρκετή αξία ώστε να ικανοποιηθούν.

(Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ.25)

(γ) Έως τον 18^ο αιώνα και πάλι στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, τα παιδιά συχνά έπεφταν θύματα στυγνής εκμετάλλευσης και «υποβάλλονταν σε απίστευτες ατιμώσεις» (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ.25)

Ωστόσο οι υποστηρικτές της άποψης αυτής υποστηρίζουν ότι μια έννοια της παιδικής ηλικίας εμφανίστηκε από τον 17^ο αιώνα και μετά, εξαιτίας του ενδιαφέροντος για την εκπαίδευση, τις εξελίξεις μέσα στην οικογένεια, τη βαθμιαία ωρίμανση των γονέων. Η έννοια αυτή της παιδικής ηλικίας αναπτύχθηκε περισσότερο κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα, όπου αποδόθηκε κεντρικός και ουσιαστικός ρόλος του παιδιού μέσα στην οικογένεια ενώ συγχρόνως κατοχυρώθηκαν τα δικαιώματά του από το Κράτος. (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ.26)

Παρ'ότι η παραπάνω αντίληψη αποτελεί την κρατούσα αντίληψη για την ιστορία της παιδικής ηλικίας, υπάρχουν κάποιοι συγγραφείς που έχουν διαφορετική γνώμη. Πιστεύουν δηλαδή ότι και η παιδική ηλικία και η εφηβεία αναγνωρίζονταν σε προηγούμενους αιώνες, αν και τα παιδιά μπορεί να μην αντιμετωπιζονταν με τον ίδιο τρόπο όπως και σήμερα. (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ.26)

Η Linda Pollock υποστήριξε ότι, οι υπάρχουσες πηγές για το παιδί θα πρέπει να εξεταστούν όχι μόνο όλες μαζί και στο σύνολό τους αλλά ότι θα πρέπει να εξετάζονται ολόκληρα τα κείμενα. Η εστίαση μόνο σε μια πηγή κρύβει τον κίνδυνο να παραμορφώσει την πραγματικότητα. Η ίδια χρησιμοποιώντας πληροφορίες από πρωτογενείς πηγές όπως π.χ. ημερολόγια ανηλίκων, ημερολόγια παιδιών και αυτοβιογραφίες κτλ. κατόρθωσε να αναστήσει μια γνήσια εικόνα της παιδικής ηλικίας κατά το παρελθόν και να παράσχει μια πιο αισιόδοξη εικόνα για τη θέση του παιδιού από την καθιερωμένη. (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ.27-28)

Με την μελέτη της, επιχείρησε να καταγράψει την προσωπικότητα γονέων και παιδιών, την μεταξύ τους αλληλεπίδραση, το πώς οι γονείς σκέφτονταν για τα παιδιά τους, πώς τα ανέθρεπταν καθώς επίσης και πώς τα παιδιά αντιμετώπιζαν τους γονείς τους. (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ.28)

Τα αποτελέσματα της μελέτης της, αποδεικνύουν, ότι τα κύρια επιχειρήματα που έχουν υποστηριχθεί από πολλούς ιστορικούς είναι εσφαλμένα –ή απλώς ισχύουν για κάποιους γονείς. Αντίθετα με την άποψη συγγραφέων, όπως ο Aries, κατά τον 16^ο αιώνα υπήρχε μια έννοια της παιδικής ηλικίας ως ξεχωριστής κοινωνικής ομάδας με ειδικές ανάγκες. Οι συγγραφείς του 16^{ου} αιώνα που μελετήθηκαν αναγνώριζαν, ότι τα παιδιά πράγματι είναι διαφορετικά από τους ενήλικες, ότι περνούσαν ορισμένα στάδια εξέλιξης, ότι χρειάζονταν εκπαίδευση και προστασία. (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ.28)

Γενικά υποστηρίζεται, ότι τα παιδιά άρχισαν να αποκτούν μεγαλύτερη σημασία από τον 17^ο αιώνα, αντιμετωπιζονταν καλύτερα από τους γονείς τους και την Πολιτεία και προστατεύτηκαν νομικά από την κακομεταχείριση με την εμφάνιση της νομοθεσίας για την προστασία τους κατά τον 19^ο αιώνα. (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ.33)

Πριν από τον 19^ο αιώνα, η νομοθεσία που υπήρχε για την προστασία των παιδιών αφορούσε τα φτωχά, τα ορφανά και τα νόθα παιδιά και στόχευε να

βρει για αυτά έναν τρόπο επιβίωσης. Η απουσία νόμων για την προστασία των παιδιών ήταν αποτέλεσμα όχι μόνο της παραμέλησης των παιδιών αλλά και του γεγονότος ότι η κοινωνία ήταν οργανωμένη κυρίως σε αγροτική βάση. (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ. 34)

Με την βιομηχανική επανάσταση, που άρχισε περίπου το 1750, προκλήθηκαν μεταβολές στις βασικές μορφές νομικής και διοικητικής οργάνωσης της κοινωνίας, γεγονός που κατέστησε εφικτές τις κάθε είδους ανθρωπιστικές νομοθεσίες. Τα παιδιά αποτελούσαν απλώς μια ειδική περίπτωση μέσα σε αυτήν τη γενική αναστάτωση. (Σουτζόγλου-Κοτταρίδη, 1991, σελ. 34)

Ωστόσο είναι αναμφισβήτητο το γεγονός πως οι γονείς σε όλες τις εποχές, επιδιώκουν για τα παιδιά τους υγεία και ευζωία. Διαφέρουν μόνο στις δυνατότητες που έχουν να προσεγγίσουν τα μέσα για την κατάκτηση αυτών των αγαθών. Εναπόκειται, λοιπόν, στους ενήλικες όλου του κόσμου, και ιδιαίτερα σε αυτούς που έχουν στα χέρια τους πολιτική δύναμη, να πάρουν τις αποφάσεις εκείνες που δεν θα θέσουν σε κίνδυνο το ανθρώπινο αυτό κεφάλαιο.

2)ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Είναι γενικά παραδεκτό, πως οι ανθρώπινες ανάγκες αποτελούν αντικειμενικά γεγονότα, των οποίων η σπουδαιότητα είναι προφανής και αδιαμφισβήτητη. Όταν λοιπόν, για οποιονδήποτε λόγο δεν καλύπτονται οι εκάστοτε ανάγκες του ατόμου και κυρίως του παιδιού, τότε υπάρχει σοβαρή πιθανότητα να υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις στη ζωή του. Αντίθετα, η επαρκής κάλυψη των αναγκών του παιδιού έχει θετικές συνέπειες τόσο για το ίδιο το παιδί, όσο και για την κοινωνία γενικότερα. (Σταθόπουλος, 1996, σελ. 48)

Οι βασικές ατομικές ανάγκες διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- α) Οι ανάγκες για επιβίωση/υγεία και
- β) Η ανάγκη για αυτονομία/μάθηση

Η ικανοποίηση των ανθρωπίνων αναγκών δεν αφορά μόνο τη βιολογική διάσταση του παιδιού αλλά και την κοινωνική διάσταση, που είναι σημαντική και καθοριστική για το παιδί καθώς μόνο όταν λειτουργεί και αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό ον με δική του ταυτότητα, είναι σε θέση να είναι αυτόνομο και να αναλαμβάνει δράση. (Σταθόπουλος, 1996, σελ. 52)

Η ύπαρξη μιας βασικής ανάγκης απαιτεί και τη αντίστοιχη κάλυψη. Σχετική είναι και η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που υιοθετήθηκε το 1948 από τον ΟΗΕ, η οποία προβλέπει ειδική προστασία εκτός των άλλων και για την παιδική ηλικία.

Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί και η διάκριση που κάνει η Καζακοπούλου για τις ανθρώπινες ανάγκες, η οποία αντιπροσωπεύει και την ευαίσθητη παιδική ηλικία. Συγκεκριμένα οι βασικές ανθρώπινες ανάγκες είναι:

- 1) Οι υλικές ανάγκες και
- 2) Οι μη υλικές ανάγκες οι οποίες περιλαμβάνουν τις συναισθηματικές ανάγκες, τις πνευματικές ανάγκες, τις κοινωνικές ανάγκες και τις θρησκευτικές.

Ειδικότερα, οι βιοτικές ανάγκες αφορούν μια στοιχειώδη και αξιοπρεπή ποιότητα ζωής και αποτελούν απαραίτητο δικαίωμα όλων των ανθρώπων.

Οι συναισθηματικές ανάγκες, αφορούν την ανάγκη του παιδιού να νιώθει ότι αγαπιέται. Η συγκεκριμένη ανάγκη, μετά από την υλική-βιοτική ανάγκη θεωρείται ως μια από τις βασικότερες ανάγκες.

Εάν ένα άτομο δεν λάβει αγάπη απ' το οικείο περιβάλλον του, είναι γεγονός ότι εξελίσσεται σε ένα ψυχρό συναισθηματικά άτομο.

Ακολουθώντας, οι πνευματικές ανάγκες αναφέρονται στην ανάγκη των παιδιών για πνευματική καλλιέργεια.

Οι κοινωνικές ανάγκες, στην συνέχεια αναφέρονται στην ανάγκη του παιδιού να είναι αποδεκτό από το κοινωνικό σύνολο. Προς αυτή την κατεύθυνση, συμβάλλει η σωστή διαπαιδαγώγηση που προέρχεται κυρίως απ' το οικογενειακό περιβάλλον.

Τέλος οι θρησκευτικές ανάγκες αναφέρονται στην ανάγκη του παιδιού να νιώθει ότι πιστεύει σε κάτι ανώτερο.

Η σημασία αυτών των αναγκών είναι ουσιαστική και αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας να ενεργοποιεί τους αντίστοιχους μηχανισμούς ώστε να ικανοποιούνται και επαρκώς οι βασικές αυτές ανθρώπινες ανάγκες, ειδικά όταν πρόκειται για την παιδική ηλικία, που απαιτεί μεγαλύτερη προσοχή και ενδιαφέρον από όλους τους αρμόδιους φορείς. (Καζακοπούλου, 1994, σελ. 82-83)

3) Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Η θεώρηση της παιδικής ηλικίας ως κοινωνικής κατηγορίας αμφισβητεί τη θεώρησή της μόνο με βιολογικά κριτήρια και δίνει έμφαση στη συγκρότηση και αλλαγή της παιδικής ηλικίας σε συνάρτηση με ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και ιδεολογικών συνθηκών που χαρακτηρίζουν τις εκάστοτε κοινωνίες. Κατ'αυτήν την έννοια, η παιδική ηλικία, αν και εξακολουθεί να παραμένει δομικό στοιχείο των σύγχρονων κοινωνιών, μεταβάλλεται. (Μακρυγιώτη, σελ.45)

Βέβαια, η παιδική ηλικία συχνά ταυτίζεται με το θεσμό της οικογένειας και αποδίδει στο παιδί κοινωνικά εξαρτημένη θέση. Όμως η υιοθέτηση από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989 της Συνθήκης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που αποτελεί την αφετηρία για την αναθεώρηση της κοινωνικής θέσης της παιδικής ηλικίας, το δικαίωμα της αυτονομίας και της συμμετοχής των παιδιών σε αποφάσεις που τα αφορούν καθώς και ένα ευρύτερο πνεύμα που αποσκοπεί στην εναρμόνιση της προστασίας με την αυτονομία, γίνονται οι βασικοί άξονες για την προσέγγιση της παιδικής ηλικίας. (3^ο Συνέδριο Παντείου Παν/μιου, Μακρυγιώτη, 1991, σελ.744)

Η κοινωνιολογική μελέτη της σύγχρονης παιδικής ηλικίας χαρακτηρίζεται από έντονες αναφορές βιολογικής φύσης, με συνέπεια να παραγνωρίζεται η κοινωνική της διάσταση. Συγκεκριμένα η παιδική ηλικία εξετάζεται ως ένα βιολογικό στάδιο, που χαρακτηρίζεται από μια πορεία προς την ωριμότητα, όπως αυτή νοείται και αποδίδεται συχνά με τον όρο «ενηλικίωση». (Κονδύλη, 1994, σελ.46)

Κατά την διάρκεια αυτής της πορείας το παιδί οφείλει να προετοιμαστεί τόσο για τον εαυτό του όσο και για την κοινωνία για την ομαλή ένταξή του στην κοινωνία των ενηλίκων. Επιπλέον, το παιδί προσεγγίζεται έμμεσα μέσω των κοινωνικών θεσμών της οικογένειας και του σχολείου αλλά και των συνομιλήκων του. Με αυτόν τον τρόπο διερευνούνται οι διαδικασίες με τις οποίες το παιδί έρχεται σε επαφή με τις κυριάρχες κοινωνικές αξίες και εξετάζονται τόσο ο βαθμός με τον οποίο το παιδί τις αποδέχεται και τις υιοθετεί όσο και οι κοινωνικές παράμετροι που παρεμβαίνουν και επηρεάζουν αρνητικά ή θετικά την πορεία κοινωνικοποίησής του. (Κονδύλη, 1994, σελ.46)

Σε αυτό το σημείο μεταβλητές, όπως η κοινωνική τάξη, το μορφωτικό επίπεδο γονέων, η γεωγραφική περιοχή κτλ. αξιολογούνται σε συνάρτηση με την ευκολία/ικανότητα του παιδιού να γίνει ένας θετικός αποδέκτης των κοινωνικοποιητικών μηχανισμών αλλά αξιολογείται και το περιεχόμενο της διαδικασίας κοινωνικοποίησης αυτής καθ'εαυτής. (Κονδύλη, 1994, σελ.46)

Έτσι οι πληροφορίες που προκύπτουν τείνουν να προσδώσουν στην παιδική ηλικία το χαρακτήρα του κοινωνικού προβλήματος και να προαγάγουν την εξατομικευμένη προσέγγιση του παιδιού.

(Κονδύλη, 1994, σελ. 47)

Μάλιστα κριτική κοινωνιολογική προσέγγιση υποστηρίζει ότι η παιδική ηλικία αποτελεί δομικό στοιχείο της σύγχρονης κοινωνίας χωρίς βέβαια να αναιρείται ο βιολογικός της χαρακτήρας, κατά την διάρκεια του οποίου το παιδί είναι ευάλωτο και έχει ανάγκη προστασίας. Αυτό σημαίνει ότι:

-ο όρος παιδί διαχωρίζεται από αυτόν της παιδικής ηλικίας

-η έννοια παιδική ηλικία δηλώνει και μια σχέση εξουσίας, χωρίς να αναφέρεται μόνο σε ηλικιακά όρια

-η παιδική ηλικία δεν είναι στατική και πανομοιότυπη, αλλά μεταβάλλεται κοινωνικά και ιστορικά. Έτσι εξετάζεται η σχέση της με άλλες ηλικιακές-κοινωνικές κατηγορίες και αναζητώνται τα κοινά διακριτικά γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν την παιδική ηλικία. (Κονδύλη, 1994, σελ. 47)

Για να κατανοήσουμε βέβαια το κοινωνικό χαρακτήρα της παιδικής προστασίας θα πρέπει να επισημανθούν οι σκοποί της κοινωνικής πολιτικής προς την παιδική ηλικία. Επομένως, η κοινωνική πολιτική προς την παιδική ηλικία αποβλέπει:

α) στην εξασφάλιση ενός κατώτατου ορίου ευημερίας

β) στον έλεγχο της διαδικασίας κοινωνικοποίησης και

γ) στην εξασφάλιση των κοινωνικών συνθηκών που συντηρούν το εξαρτημένο και περιθωριακό στάτους της παιδικής ηλικίας.

(Μακρυγιώτη, 1991, σελ. 749)

Και οι τρεις αυτοί στόχοι οφείλουν να εναρμονίζονται με την επικρατούσα κοινωνική αντίληψη για την παιδική ηλικία και την ευημερία της. Στον πυρήνα βέβαια αυτής της αντίληψης βρίσκεται η ταύτιση ή η διάχυση της παιδικής ηλικίας στο θεσμό της οικογένειας με αποτέλεσμα η κοινωνική πολιτική για την παιδική ηλικία δύσκολα να διαχωρίζεται από αυτή για την οικογένεια. (Μακρυγιώτη, 1991, σελ. 749)

Έτσι τα επιδόματα ή οι υπηρεσίες που προσφέρονται στις οικογένεις λόγω της ύπαρξης παιδιών, προβάλλονται ως δικαιώματα των γονιών και όχι των παιδιών. Για παράδειγμα η κρατική φροντίδα για παιδιά προσχολικής ηλικίας θεωρείται περισσότερο δικαίωμα των εργαζομένων γυναικών και λιγότερο του ίδιου του παιδιού. (Κονδύλη, 1994, σελ. 50)

Επιπλέον η επιδοματική πολιτική, εκφράζοντας την οικονομική συμμετοχή του κράτους στις αυξημένες δαπάνες μιας οικογένειας έχει ουσιαστικά ως αποδέκτες τους γονείς. Έτσι οι γονείς γίνονται διαμεσολαβητές και διαθέτουν το επίδομα κατά την δική κρίση τους. (Κονδύλη, 1994, σελ. 50)

Διαμορφώνεται επομένως ένα πρότυπο σύμφωνα με το οποίο τα συμφέροντα της οικογένειας εκφράζουν είτε τις ανάγκες κάθε μεμονωμένου μέλους είτε ότι είναι αποτέλεσμα μια ενδο-οικογενειακής συναίνεσης.

Αν ωστόσο δεκτούμε την αρχή της κοινωνικής ορατότητας της παιδικής ηλικίας, δηλαδή την αναγκαιότητα παραγωγής γνώσεων σε άμεση συνάρτηση με την κοινωνική πραγματικότητα έτσι όπως την βιώνουν τα παιδιά, τότε ουσιαστικά μιλάμε για μέτρα κοινωνικής πολιτικής που θα

στηρίζονται στην άμεση γνώση των αναγκών των παιδιών ενώ συγχρόνως θα γίνεται η παιδική ηλικία αποδεκτή ως ξεχωριστή κοινωνική κατηγορία. (Κονδύλη, 1994, σελ.50)

Η επίτευξη της γνώσης αυτής είναι δυνατή με την μελέτη θεματικών ενοτήτων, όπως:

(α) η δημογραφική θέση της παιδικής ηλικίας

(β) το υπάρχον νομικό πλαίσιο γύρω από την παιδική ηλικία

(γ) συνθήκες διαβίωσης των παιδιών

(δ) ασχολίες των παιδιών και

(ε) μελέτη της παιδικής ηλικίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης

(Κονδύλη, 1994, σελ.50-51)

Επιπλέον η μελέτη αυτή θα ανοίξει το δρόμο για εύκαμπτες μορφές κοινωνικής πολιτικής, καθώς συνδέοντας την παιδική ηλικία με την κοινωνική δομή ουσιαστικά εισάγει και το στοιχείο της κοινωνικής αλλαγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΝ 19^ο ΑΙΩΝΑ

Η έννοια του κράτους Πρόνοιας μπορεί να χαρακτηριστεί ως η κοινωνική διάσταση που δίνεται στην πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή, έτσι ώστε με μια σειρά θετικές παροχές να ικανοποιηθούν οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες του πληθυσμού ή κάποιων κατηγοριών του με τρόπο υγιή, με ελευθερία και αξιοπρέπεια να βοηθήσει να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες αυτές με τις ίδιες δυνάμεις και τέλος να προσαρμοστούν στη σύγχρονη κοινωνία που διαρκώς μεταβάλλεται. (Θωμόπουλος, 1990, σελ. 12)

Η σύγχρονη μορφή της κοινωνικής προστασίας είναι καρπός των προσπαθειών του ανθρώπου μέσα στους αιώνες για την ικανοποίηση διαφόρων αναγκών του και έχει ως στόχο την προστασία ολόκληρου του πληθυσμού για την ικανοποίηση των διαφόρων αναγκών, την εξάλειψη των διαφόρων αδικιών και κυρίως την ανάπτυξη και εφαρμογή της κοινωνικής εργασίας, που στοχεύει στη βοήθεια του ατόμου, των ομάδων και της κοινότητας να κατανοήσουν τα διάφορα προβλήματα που τους απασχολούν και να προσαρμόσουν το άτομο στο περιβάλλον, ώστε να τον κάνουν ικανό να διαμορφώσει το περιβάλλον στο οποίο ζει. (Θωμόπουλος, 1990, σελ. 13)

Το κράτος πρόνοιας για το παιδί τον 19^ο αιώνα εντούτοις κάθε άλλο παρά ικανοποιητικό ήταν. Η βιομηχανική επανάσταση προκάλεσε σημαντικές τεχνολογικές και επιστημονικές εφευρέσεις που όμως οδήγησαν σε βαριά κοινωνική κρίση. Στην εποχή αυτή οι συνθήκες ζωής των ανηλίκων ήταν πραγματικά απαράδεκτες. (Θωμόπουλος, 1990, σελ. 79)

Από τα παιδιά που γεννιούνταν, κατά μέσο όρο ένα παιδί στα τέσσερα ήταν νόθο και πολλά παιδιά πέθαιναν πριν συμπληρώσουν το 5^ο έτος της ηλικίας τους. Πολλοί από τους εργάτες έβλεπαν χωρίς λύπη ή και κάποιοι με χαρά να πεθαίνουν τα παιδιά τους. Τα παιδιά εργάζονταν στα εργοστάσια από τα 6 τους, 12-15 ώρες ημερησίως, κάτω από σκληρές συνθήκες. Το βράδυ κατάκοπα επανέρχονταν σε τρώγλες που χρησιμοποιούσαν για σπίτια. (Θωμόπουλος, 1990, σελ. 79)

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω πολλά παιδιά πέθαιναν συνήθως από φυματίωση προτού κλείσουν τα είκοσι χρόνια ενώ η παραμόρφωση του σώματός τους ήταν συνηθισμένο φαινόμενο. (Θωμόπουλος, 1990, σελ. 79)

Τον πρώτο νόμο για την προστασία του εργάτη τον εισηγήθηκε ο Robert Peel (1788-1850) με τον τίτλο Moral's and Health's Act του 1802. Με τον νόμο αυτό προστατεύονταν η σωματική και ηθική υγεία των ανηλίκων, ενώ

η εργασία τους περιορίστηκε σε δώδεκα ώρες. Αργότερα απαγορεύτηκε εντελώς η νυχτερινή εργασία των ανηλίκων (Θωμόπουλος, 1990, σελ. 79) Το 1811 με τη σύσταση της Υπηρεσίας Εργασίας τα παιδιά ηλικίας κάτω των 13 χρόνων εργάζονταν 48 ώρες εβδομαδιαία.

(Θωμόπουλος, 1990, σελ. 79)

Το 1819 ο Robert Owen εισήγαγε νεώτερο νόμο για την εργασία ανηλίκων όπου απαγόρευσε την εργασία ανηλίκων σε βαριές εργασίες, ίδρυσε σχολεία για τους ανηλίκους, μείωσε τις εργάσιμες ώρες των ανηλίκων σε 10 ώρες καθημερινά ενώ στις επιχειρήσεις του δεν δεχόταν για εργασία παιδιά κάτω των 10 χρόνων. (Θωμόπουλος, 1990, σελ. 80)

Στη Γερμανία ο υπουργός Βαρόν ντ' Αλτεστάιν (1757-1831) απαγόρευσε την εργασία σε ανήλικους κάτω των 16 ετών και οι ανήλικοι δεν μπορούσαν να εργάζονται πάνω από 10 ώρες την ημέρα. Επίσης δεν επιτρεπόταν η νυχτερινή εργασία και η εργασία την Κυριακή.

(Θωμόπουλος, 1990, σελ. 80)

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ο καγκελάριος της Πρωσίας Otto Von Bismark εισήγαγε νομοθεσία που συμπεριελάμβανε την ασφάλεια ασθενούς (1833), την ασφάλεια ατυχημάτων στον τόπο εργασίας (1884) και την ασφάλεια γήρατος και αναπηρίας (1889). (Καλλιγά, 1993, σελ. 25)

Παρ' όλα αυτά από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα αρχίζουν να αναπτύσσονται τάσεις επέκτασης και βελτίωσης της κοινωνικής προστασίας λόγω της αλλαγής που επικρατεί στο δίκαιο, στις μεθόδους που εφαρμόζονται και στα πρόσωπα που έχουν ανάγκη προστασίας.

(Θωμόπουλος, 1990, σελ. 85)

Επιπλέον παρατηρείται συστηματική διατήρηση και ανάπτυξη της ιδρυματικής περιθαλψής. Οι πιο χαρακτηριστικοί τύποι ιδρυμάτων για την προστασία ανηλίκων είναι:

α) Τα μαιευτήρια που έδιναν τη δυνατότητα στις γυναίκες να γεννήσουν δωρεάν.

Στη Γαλλία μάλιστα ο Πινάρ δημιουργεί το πρώτο άσυλο γυναικών εγκύων και εργατριών όπου φιλοξενούνταν και μάλιστα, μετά τον 8^ο μήνα κύησης, εργάζονταν σε δουλειές μη επιβλαβείς για το παιδί.

β) Την εποχή αυτή αρχίζει και αναπτύσσεται και ο θεσμός της παιδικής κατασκήνωσης (παιδική εξοχή) που στοχεύει στην τόνωση και προστασία της υγείας των παιδιών.

Η πρώτη παιδική εξοχή ιδρύθηκε το 1876 στην Ελβετία από τον κληρικό Bion. Στη Γαλλία το 1875 ο Portier, μέλος της Γαλλικής Συνέλευσης επηρεασμένος από τις αρχές αγωγής των παιδιών στην κλασική Ελλάδα και από τις ιδέες του Ρουσσώ για τα πλεονεκτήματα της φύσης, καταθέτει πρόταση για τη δημιουργία παιδικών εξοχών στη Γαλλία που όμως η ψήφισή του ματαιώθηκε λόγω των πολέμων που επακολούθησαν. Όμως χάρη στον Bion, ο θεσμός αυτός επεκτάθηκε σε πολλές χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής. (Θωμόπουλος, 1990, σελ. 86)

γ) Τα ορφανοτροφεία για τη διατροφή, διαπαιδαγώγηση, εκπαίδευση και εκμάθηση βιοποριστικού επαγγέλματος των απροστάτευτων παιδιών. Παράλληλα αναπτύσσεται ο θεσμός της περίθαλψης των

ορφανών στην οικογένεια, φυσική ή συγγενική, με την καταβολή οικονομικής βοήθειας. (Θωμόπουλος, 1990,σελ.87)

δ) Τα νηπιαγωγεία (παιδικοί σταθμοί) που σκόπευαν στην ημερήσια φιλοξενία, απασχόληση, διαπαιδαγώγηση και ψυχαγωγία παιδιών που οι μητέρες τους εργάζονταν. Στην Ελλάδα ο θεσμός των παιδικών σταθμών εισάγεται από την παιδαγωγό Αικατερίνη Λασκαρίδου με την ίδρυση το 1909 του σταθμού «Πρότυπος Παιδικός Κήπος», που σε αυτό εφαρμοζόταν το γνωστό «Φραιβελιανό Σύστημα» (Θωμόπουλος, 1990,σελ.87-88)

ε) Τα άσυλα ανιάτων για την προστασία ατόμων με ειδικές ανάγκες

στ) Τα αναμορφωτήρια για την κοινωνική προστασία ανηλίκων (Θωμόπουλος, 1990,σελ.88)

Τον 19^ο αιώνα ελήφθησαν συστηματικά μέτρα για τα παιδιά και όσον αφορά στον τομέα υγιεινής με την χρήση εμβολίων, με την δημιουργία υπηρεσιών υγείας κ.λ.π.

Την περίοδο αυτή ιδρύεται από τον Ερρίκο Ντυνάν ο Ερυθρός Σταυρός που κατά ένα μέρος, κυρίως σε ειρηνικές περιόδους, βοηθάει πολύ και τους ανηλίκους. (Θωμόπουλος, 1990,σελ.89)

Στην Ελλάδα τον 19^ο αιώνα κυριαρχεί μια αίσθηση ευθύνης του κράτους απέναντι στα παιδιά μετά τον εξαντλητικό αγώνα για την απελευθέρωσή της. Η αναγνώριση του ρόλου που οφείλει να αναλάβει η επίσημη πολιτεία για την περίθαλψη, εκπαίδευση και επαγγελματική αποκατάσταση των μικρών αστέγων και η συναισθηματική φόρτιση εμπεριέχεται ακόμα και στο χαρακτηρισμό τους ως «Ορφανά του Αγώνα» (Καλλιγά, 1993,σελ.61)

Το 1829 ιδρύεται επί Καποδίστρια το πρώτο κρατικό ορφανοτροφείο στην Αίγινα που στέγασε περίπου 400 τρόφιμους ενώ συγχρόνως ιδρύονται και σχολεία όλων των βαθμίδων. Οι φιλοδοξίες για την εποικοδομητική λειτουργία του είναι πολλές όμως τον Ιανουάριο του 1831 σημειώνονται έκτροπα όπου σε συνδυασμό με την δολοφονία του Καποδίστρια οδηγούν το ορφανοτροφείο σε δυσχερή προβλήματα. Παρά τις προσπάθειες για επίλυση των προβλημάτων του, το ορφανοτροφείο κλείνει το 1844 ενώ τέσσερα χρόνια νωρίτερα είχε υποχρεωθεί σε διάλυση και το μοναδικό ιδιωτικό ορφανοτροφείο στην Άνδρο από τον Θεόφιλο Καίρη. (Καλλιγά, 1993,σελ.62-63)

Στα μέσα της δεκαετίας του 1850 αρχίζουν να λειτουργούν δύο νέα ορφανοτροφεία στην Αθήνα, το Αμαλίειο για κορίτσια και το Χατζηκώνστα για αγόρια με ιδιωτική όμως κυρίως πρωτοβουλία, χρηματοδότηση και οργάνωση και με το κράτος απλώς να εγκρίνει τις δραστηριότητές τους. (Καλλιγά, 1993,σελ.63)

Χωρίς όμως τη συνδρομή του κράτους, η αποκοπή από την μέριμνα για το παιδί έχει αρνητικά αποτελέσματα τόσο στην οργάνωση της κρατικής προνοιακής πολιτικής όσο και στην εσωτερική λειτουργία των ιδιωτικών καταστημάτων.

Η κρατική απουσία γίνεται ακόμα εμφανέστερη στην περίπτωση των δημοτικών ιδρυμάτων περίθαλψης ορφανών και νόθων που αρχίζουν να λειτουργούν στη Σύρο (1856), στην Αθήνα (1859) και στην Πάτρα (1873) παρ'όλο που το κράτος αν και αποκτά αυξημένη δυνατότητα παρέμβασης και προγραμματισμού στα ιδρύματα αυτά αφήνει την ευκαιρία σε μεγάλο βαθμό ανεκμετάλλευτη. (Καλλιγά, 1993,σελ.64)

Παρ'όλα αυτά, κατά τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, το κράτος αρχίζει να συμμετέχει πιο επίσημα στην ευθύνη για την πρόνοια του παιδιού χωρίς ωστόσο να επιδείξει σπουδαίο ρόλο. Γενικότερα θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε, ότι η επίσημη πολιτική του κράτους δεν αντικατόπτριζε πιστά τις επιδιώξεις και ευαισθησίες της κοινωνίας. Ενδιαφέρον καθώς και αίσθημα κοινωνικής ευθύνης υπήρχε, όχι μόνο για τα προσφυγόπουλα αλλά και για τα εγκαταλελειμένα νόθα βρέφη, τους μικρούς «αλήτες» των πόλεων, τα εργαζόμενα παιδιά, κάτι όμως που η κυβέρνηση του ελληνικού βασιλείου άργησε να το μετατρέψει σε έμπρακτη μέριμνα αναλαμβάνοντας η ίδια την ευθύνη της πρόνοιας σε αντίθεση με τους ιδιώτες που έδωσαν δείγματα κοινωνικής ευαισθησίας. (Καλλιγά, 1993,σελ.65)

2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΝ 20^Ο ΑΙΩΝΑ

Κατά τον 20^ο αιώνα και μέχρι το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου σημειώθηκαν σημαντικές εξελίξεις στον τομέα της προστασίας γενικά και ειδικότερα στην προστασία του ανηλίκου παιδιού.

Η Διεθνής Συνδιάσκεψη Εργασίας που έγινε στην Ουάσιγκτον της Αμερικής το 1919, μεταξύ άλλων καθιέρωσε όριο ηλικίας για τους ανήλικους που εργάζονται στις βιομηχανικές εργασίες καθώς επίσης και απαγόρευση εργασίας ανηλίκων σε βιομηχανικές επιχειρήσεις.
(Θωμόπουλος, 1990, σελ.90)

Το 1920 ιδρύεται στη Γενεύη σωματείο με την ονομασία Διεθνής Ένωση για την Προστασία του παιδιού, όπου το 1923 θέτει τις αρχές που πρέπει να τηρούνται για την ομαλή ανάπτυξη των σωματικών, πνευματικών, ηθικών και ψυχικών δυνατοτήτων. Οι αρχές αυτές αποτελούν τη γνωστή δήλωση της Γενεύης για τα δικαιώματα του παιδιού.
(Θωμόπουλος, 1990, σελ.91-92)

Γενικότερα όλος ο 20^{ος} αιώνας υπήρξε μια αξιόλογη προσπάθεια προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού που κυρώθηκαν με πολλούς νόμους, διατάξεις και συμφωνίες.

Στην Ελλάδα ο πολλαπλασιασμός των ορφανών και εγκαταλελειμένων παιδιών λόγω των πολέμων στα Βαλκάνια και του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οι εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες της Μικρασιατικής Καταστροφής, ανάγκασαν επιτέλους την ελληνική πολιτεία να ακολουθήσει το παράδειγμα των ιδιωτών ευεργετών και να μπει η ίδια στη θέση του προστάτη, του ευεργέτη, του γονιού. Σπασμωδικές κινήσεις σύστασης επιτροπών «Πατριωτικής Περιθάλψεως» το 1912, εξελίχθηκαν σε πιο μόνιμους θεσμούς, όπως π.χ. το Υπουργείο Περιθάλψεως το 1917 που μετονομάστηκε σε Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας το 1922. (Μπρούσκου, 1993, σελ.70)

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ενεργοποίησε πάλι την πολιτεία, εφόσον προκειμένου να αντιταχθεί στο «παιδομάζωμα» οργάνωσε αστραπιαία το περίφημο «παιδοφύλαγμα» με την ίδρυση το 1947 του Οργανισμού «Πρόνοιας Βορείων Επαρχιών της Ελλάδος» που μετονομάστηκε το 1955 σε «Βασιλική Πρόνοια» και το 1972 σε «Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας» (Μπρούσκου, 1993, σελ.70)

3) ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Οι κοινωνικές υπηρεσίες στην Ελλάδα επικεντρώθηκαν παραδοσιακά στις ανάγκες τριών ομάδων του πληθυσμού: των νέων και των οικογενειών τους, των ηλικιωμένων και των αναπήρων. Πρόσφατα προστέθηκε και μία σημαντική ομάδα-στόχος των κοινωνικών υπηρεσιών, οι Έλληνες που έρχονται στην Ελλάδα από την Ανατολική Ευρώπη και την πρώτη Σοβιετική Ένωση, οι πρόσφυγες. Παρ'όλο που η άσκηση κοινωνικής πολιτικής αποτελεί συνδυασμό προσεγγίσεων διαφόρων δημόσιων και μη φορέων, σήμερα, ο κύριος δημόσιος φορέας κοινωνικών παροχών που απευθύνεται στις παραπάνω ομάδες-στόχους είναι το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας. Η Γενική Γραμματεία Πρόνοιας αποτελείται από Διευθύνσεις που είναι οργανωμένες σύμφωνα με τις ομάδες-στόχους της πολιτικής. Συγκεκριμένα για όλες τις υπηρεσίες, τους οργανισμούς και τα προγράμματα που αφορούν τα παιδιά είναι αρμόδια η Διεύθυνση Παιδικής Προστασίας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.

Οι υπηρεσίες και τα επιδόματα που απευθύνονται κυρίως στα παιδιά και την οικογένειά τους αποτελούνται από : άδειες και επιδόματα μητρότητας, οικογενειακά επιδόματα, ιδρύματα κλειστής φροντίδας για παιδιά, υπηρεσίες υιοθεσίας, τοποθέτηση παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες, οικογενειακές άδειες, υπηρεσίες παιδικής μέριμνας, έξοδοι και διακοπές για παιδιά και νέους, υπηρεσίες για την προστασία των θυμάτων οικογενειακής βίας, υπηρεσίες για καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης κ.ά.

Κλάδοι Υγείας και Πρόνοιας λειτουργούν σε καθέναν από τους 52 νομούς της Ελλάδας και εφαρμόζουν προγράμματα που έχουν σχεδιαστεί από τις κεντρικές διευθύνσεις του Υπουργείου στην Αθήνα. Το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες άμεσα και έμμεσα, μέσω της χρηματοδότησης και επίβλεψης από μέρους των πολυάριθμων οργανισμών του δημοσίου τομέα.

Μεταξύ των αρχαιότερων και σπουδαιότερων οργανισμών του δημοσίου τομέα που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες και χρηματοδοτούνται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας είναι το Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Προστασίας και Αντίληψης (Π.Ι.Κ.Π.Α.) και ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας.

Η εθελοντική εργασία, η οικογένεια και η κοινότητα ως φορείς παροχής υπηρεσιών αποτελούν μια αυξανόμενη προσπάθεια του κράτους να αξιοποιηθούν, ώστε το κράτος να περιορίσει συγχρόνως και τη δημόσια δαπάνη. Τα επιτεύγματα που έχουν σημειώσει είναι εντυπωσιακά, ωστόσο είναι περιορισμένα, με εξαίρεση το έργο της εκκλησίας. Η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία έπαιξε σημαντικό ρόλο στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Έχει παραδοσιακά παίξει πολύ σπουδαίο ρόλο στην ιδρυματική φροντίδα των ορφανών και άλλων παιδιών των οποίων οι οικογένειες δεν μπορούν να τα στηρίξουν.

Τελος, ο ρόλος του ιδιωτικού κερδοσκοπικού τομέα στην παροχή ορισμένων κοινωνικών υπηρεσιών στην Ελλάδα έχει αυξηθεί σημαντικά την τελευταία δεκαετία, ειδικά στη φροντίδα των παιδιών. Οι θέσεις στις δημόσιες υπηρεσίες παιδικής φροντίδας δεν επαρκούν για να καλύψουν τη ζήτηση και έτσι οι γονείς στρέφονται στις ιδιωτικές υπηρεσίες.

4) ΟΙ ΠΡΟΝΟΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Οι προνοιακές υπηρεσίες για τη συγκεκριμένη ομάδα του πληθυσμού περιλαμβάνουν υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας και ιδρυματικής περίθαλψης, που ουσιαστικά αναπαραγάγουν τη διάκριση μεταξύ της βοήθειας στην κοινότητα και της βοήθειας σε ιδρύματα. Η διάκριση αυτή έχει υιοθετηθεί και στη χώρα μας από τη δεκαετία του 1970 με έμφαση στις υπηρεσίες της δεύτερης κατηγορίας. Από τις αρχές όμως της δεκαετίας του 1990, προωθούνται προγράμματα ανοικτής φροντίδας με πρωτοβουλία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας. (Αμίτσης, 2001, σελ. 154-155)

4α) Οι υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας

Οι υπηρεσίες ανοικτής παιδικής προστασίας εξασφαλίζουν την εξυπηρέτηση των παιδιών από βρεφονηπιακούς σταθμούς και παιδικούς σταθμούς, καθώς και παιδικές κατασκηνώσεις. Βασική επιδίωξη των υπηρεσιών αυτών είναι η επίβλεψη και φροντίδα των παιδιών τις ώρες που οι γονείς εργάζονται και απουσιάζουν από το σπίτι.

Την τελευταία δεκαετία προωθείται παράλληλα η προσφυγή σε ευρύτερους θεσμούς κοινωνικής προστασίας που παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον λόγω της κάλυψης εξαιρετικών περιπτώσεων και καταστάσεων ανάγκης των παιδιών. Οι θεσμοί αυτοί-που πρέπει από μεθοδολογική άποψη να ενταχθούν στο ευρύτερο πλαίσιο της ανοικτής φροντίδας-περιλαμβάνουν την αναδοχή, την υιοθεσία και την επιτροπεία. (Αμίτσης, 2001, σελ. 155)

Α) ΟΙ ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΚΑΙ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ

Οι παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί στοχεύουν στην εξασφάλιση της ημερήσιας φροντίδας, της διαπαιδαγώγησης και ψυχαγωγίας των υγιών νηπίων λόγω απασχόλησης της εργαζόμενης μητέρας τους αλλά και άλλων κοινωνικών αιτιών και που δεν μπορούν να έχουν την απαραίτητη φροντίδα και μέριμνα στο οικογενειακό τους περιβάλλον. (Θωμόπουλος, 1990, σελ. 208)

Η ίδρυσή τους ανάγεται στη δεκαετία του 1920, όπου και θεσμοθετήθηκε η οργάνωση και λειτουργία τους. Το 1935 εισάγεται αναγκαστικός Νόμος της 2.11.1935 « Περὶ Ἐθνικῶν Παιδικῶν Σταθμῶν » (ΦΕΚ Α' 521), ενώ το 1937 συντάσσεται ο πρώτος κανονισμός Ἐθνικῶν Σταθμῶν, σύμφωνα με τον οποίο, το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας ανέλαβε την αρμοδιότητα για τη λειτουργία των παιδικῶν σταθμῶν. Το 1984 με το νόμο 1431/84 προβλέπεται η οργάνωση και λειτουργία παιδικῶν σταθμῶν με σύγχρονες

μεθόδους καθώς και η ίδρυση και λειτουργία βρεφονηπιακών και βρεφικών τμημάτων. (Αμίτσης,2001,σελ.155)

Σύμφωνα με το Ν.2082/92 «Αναδιοργάνωση της Κοινωνικής Πρόνοιας και καθιέρωση νέων θεσμών Κοινωνικής προστασίας» αρμόδιο για την ίδρυση και λειτουργία παιδικών, βρεφονηπιακών ή βρεφικών σταθμών είναι το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας. Κατ'εξαίρεση παιδικούς, βρεφονηπιακούς ή βρεφικούς σταθμούς μπορεί να ιδρύουν και να λειτουργούν με δαπάνες τους:

- α. οι δήμοι και οι κοινότητες
- β.φιλανθρωπικά σωματεία και κοινωφελή ιδρύματα, εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό τους
- γ. εκκλησιαστικοί φορείς που ασκούν κοινωνική πρόνοια
- δ. δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς, για κάλυψη των αναγκών των εργαζομένων σε αυτούς
- ε. φυσικά ή νομικά πρόσωπα υπό μορφή ιδιωτικών επιχειρήσεων. (Αμίτσης,2001,σελ.155-156)

Η λειτουργία των σταθμών διέπεται από ειδικό κανονισμό λειτουργίας κρατικών παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών ο οποίος εγκρίθηκε με την υπ'αρ.Γ2α/οικ. 41108/88 (ΦΕΚ546 Β/829/88Β) Απόφαση του Υφυπουργού Πρόνοιας και περιλαμβάνει εκτός από τον σκοπό των Σταθμών και τις ομάδες πληθυσμού που εξυπηρετούνται, τις προϋποθέσεις ένταξης και το είδος των υπηρεσιών που παρέχονται.

Συνοπτικά ο Κανονισμός λειτουργίας αναφέρεται:

α) στο σκοπό λειτουργίας που είναι η καθημερινή φροντίδα, διαπαιδαγώγηση και ψυχαγωγία των νηπίων, λόγω απασχόλησης των εργαζομένων γονέων τους ή άλλων κοινωνικών αιτιών.

β) οι ομάδες που εξυπηρετούνται εντάσσονται σε δύο κατηγορίες:

- Οι Κρατικοί Παιδικοί Σταθμοί δέχονται παιδιά από 3 ετών μέχρι την εγγραφή τους στο σχολείο, εφόσον σε αυτό λειτουργεί και βρεφικό τμήμα, ενώ σε αντίθετη περίπτωση από 2 ½ ετών. Στο βρεφικό τμήμα τα βρέφη χωρίζονται σε δύο τμήματα ανάλογα με την ηλικία τους (από 8 μηνών μέχρι 1 ½ ετών στην πρώτη ομάδα και από 1 ½ ετών μέχρι 3 στην δεύτερη ομάδα).

- Οι Κρατικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί που χωρίζονται σε 3 τμήματα:

α' τμήμα: από 8 μηνών μέχρι 1 ½ ετών

β' τμήμα: από 1 ½ ετών μέχρι 3 ετών και

γ' τμήμα:από 3 ετών μέχρι την ηλικία εγγραφής τους στο δημοτικό σχολείο

γ) Η εγγραφή των παιδιών-εκτός των παιδιών που η μητέρα εργάζεται σε φορείς του δημόσιου τομέα- προϋποθέτει την έκδοση απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου μέσα από έλεγχο των δικαιολογητικών και την έγγραφη εισήγηση του Διευθυντή που περιλαμβάνει κυρίως τα πορίσματα

κοινωνικής έρευνας που προκύπτουν για την οικογενειακή κατάσταση του παιδιού.

δ) Τα παιδιά που προτιμούνται, είναι παιδιά που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας όπως: παιδιά ορφανά από δύο ή ένα γονέα, παιδιά άγαμων μητέρων, διαζευγμένων, ή σε διάσταση γονέων, παιδιά ατόμων με ειδικές ανάγκες (σωματική ή πνευματική αναπηρία) και πολύτεκνων οικογενειών. Επίσης σε περίπτωση που ήδη φιλοξενείται ένα παιδί μιας οικογένειας τότε γίνονται αποδεκτά και τα υπόλοιπα παιδιά, αν υπάρχουν, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση.

ε) Τα εγγραφόμενα παιδιά πρέπει να είναι σωματικά, πνευματικά και ψυχικά υγιή καθώς και αρτιμελή. Σε αντίθεση περίπτωση –εκτός από τα νοητικά υστερούντα- απαιτείται πιστοποίηση από ειδικό γιατρό ότι η ένταξή τους στο σταθμό θα τα βοηθήσει αλλά και ότι δεν θα δυσχεράνουν την λειτουργία του Σταθμού.

στ) Η εγγραφή των παιδιών πραγματοποιείται το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου αλλά και σε όλη τη διάρκεια του έτους αν δεν έχουν καλυφθεί οι θέσεις.

ζ) Το πρώτο δεκαήμερο του μήνα-εκτός από τους μήνες των διακοπών- καταβάλλονται τα τροφεία, το ύψος των οποίων εξαρτάται από το οικογενειακό εισόδημα. Η υποχρέωση αυτή δεν επιβάλλεται στις πολύτεκνες οικογένειες, σε οικονομικά αδύνατες, καθώς και σε οικογένειες όπου ο ένας από τους δύο γονείς ή το παιδί θεωρηθεί ανάπηρος με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω.

η) Οι υπηρεσίες που παρέχονται στα παιδιά διαρθρώνονται ανάλογα με τις κατηγορίες και την ηλικία των εξυπηρετούμενων. Επίσης παρέχονται υπηρεσίες ιατρικής παρακολούθησης των παιδιών μία φορά το δεκαπενθήμερο.

Από το 1994 προβλέφθηκε η μεταβίβαση των κρατικών παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών στους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού ύστερα από απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 42 Ν.2218/94, όπως κωδικοποιήθηκαν με το άρθρο 26 Π.Δ. 410/95 και τροποποιήθηκαν με το άρθρο 9§6 Ν. 2503/97.

Η μεταβίβαση των σταθμών στους οργανισμούς Τοπικής αυτοδιοίκησης ολοκληρώθηκε το 2001, μέσω της υιοθέτησης νομοθετικών ρυθμίσεων που ουσιαστικά μετατρέπουν τους κρατικούς σταθμούς σε δημοτικούς. (Αμίτσης,2001.σελ.156-160)

Εκτός από τους παραπάνω σταθμούς λειτουργούν και σταθμοί που ιδρύονται από συλλόγους, επιχειρήσεις και οργανισμούς κοινής ωφελείας και είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (Θωμόπουλος,1990,σελ.211).

Εκτός από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί λειτουργούν υπό την εποπτεία:

α) της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ενδεικτικά αναφέρουμε τους τρεις μεγάλους Δήμους:

-Αθηναίων με 34 σταθμούς,

-Πειραιά με 9

- Θεσσαλονίκης με 23.

β) της Εργατικής Εστίας, που εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας. Έχει συστήσει 41 σταθμούς, εκ των οποίων λειτουργούν οι 9 σε αντίστοιχα αστικά κέντρα. Δέχονται παιδιά ηλικίας από 8 μηνών έως 5,5 χρονών. Το ωράριο και οι διακοπές είναι ίδιες με αυτές των άλλων κρατικών σταθμών. Απευθύνονται σε παιδιά εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα ανάλογα με το εισόδημά τους και προηγούνται οι πολύτεκνες οικογένειες ανεξαρτήτως εισοδήματος. (internet)

Αποτελεσματικότητα αυτών των υπηρεσιών για τους δικαιούχους

1) Σε σύγκριση με τη μεγάλη ζήτηση υπάρχουν ελάχιστες θέσεις και σε αντίθεση με τις σχετικές αρχές (που στοχεύουν στη εξυπηρέτηση πρώτα των παιδιών των εργαζόμενων γυναικών) συχνά θέση εξασφαλίζουν παιδιά λόγω της χρήσης γνωριμιών των γονιών τους με τους διευθύνοντες της υπηρεσίας.

2) Υπάρχει σημαντική έλλειψη προσωπικού.Οι παιδαγωγοί αναγκάζονται να εκτελούν και τα διοικητικά καθήκοντα ενώ οι χώροι είναι συχνά ακατάλληλοι για την ασφάλεια των παιδιών.

3) Οι ώρες των δημόσιων παιδικών σταθμών και βρεφονηπιακών δεν εξυπηρετούν πάντα τους γονείς εφ'όσον τα ωράρια εργασίας των γονέων πολλές φορές επεκτείνονται και πέρα από τις 4 το μεσημέρι που συνήθως κλείνουν οι σταθμοί αυτοί.Επίσης πρόβλημα δημιουργείται και σε περιόδους γιορτών εφ'όσον οι σταθμοί αυτοί παραμένουν κλειστοί.

Προτεραιότητες, εμπόδια στην πρόσβαση, συνέπειες

1) Τα δημόσια κέντρα παιδικής φροντίδας εξυπηρετούν μόνο ένα μέρος της ζήτησης και έτσι οι εναλλακτικές λύσεις που προσφέρονται συχνά ούτε αυτές εξυπηρετούν τους γονείς είτε λόγω του κόστους τους είτε λόγω της χαμηλής ποιότητας της φροντίδας που παρέχεται στα παιδιά.

2) Λίγοι εργοδότες στην Ελλάδα παρέχουν δωρεάν ή επιδοτούμενες ευκολίες για την παιδική φροντίδα των υπαλλήλων τους.Ένας νόμος που ψηφίστηκε το 1841 ορίζει ότι οι βιομηχανικές επιχειρήσεις που απασχολούν πάνω από 300 άτομα οφείλουν να λειτουργούν και κέντρο παιδικής φροντίδας για τα παιδιά του προσωπικού τους.Σήμερα είναι άγνωστο πόσες επιχειρήσεις συμμορφώθηκαν με το νόμο αυτό.

3) Συνήθως το βάρος της έλλειψης υπηρεσιών παιδικής φροντίδας επομίζονται οι γυναίκες εφ' όσον η έλλειψη ικανοποιητικών δομών τις αναγκάζει συχνά να διακόπτουν τη δουλειά τους ή να μην αρχίζουν κάποια εργασία προκειμένου να μείνουν σπίτι για να φροντίσουν τα παιδιά. (Καρανίνος, 1992, σελ.30-32)

B) ΟΙ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΕΞΟΧΕΣ

Για την σωματική, ψυχική και πνευματική τόνωση των παιδιών στο αγνό φυσικό περιβάλλον λειτουργούν παιδικές εξοχές που δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά που προέρχονται κυρίως από οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες να παραθερίσουν για ορισμένο χρονικό διάστημα κατά τους θερινούς μήνες κάτω από την φροντίδα υπευθύνων και στελεχών των εξοχών αυτών. (Θωμόπουλος, 1990, σελ.232) Επίσης λειτουργούν σε όλη τη χώρα παιδικές εξοχές ιδιωτικής και εκκλησιαστικής πρωτοβουλίας με άδεια που εκδίδεται από τον οικείο νομόρχη βάση της αρ. 1277/1989 (ΦΕΚ 199/89 τΒ') Υπουργικής Απόφασης. (Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας)

Κατά τα πρώτα χρόνια της εφαρμογής το κρατικό πρόγραμμα των Παιδικών Εξοχών είχε την μορφή σισσιτίων λόγω του σκοπού της φιλοξενίας παιδιών με πολύ χαμηλές συνθήκες διαβίωσης που εξυπηρετούσε. Με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου που ακολούθησε και παρόλο που οι Παιδικές Εξοχές εκσυγχρονίστηκαν μειώθηκε ο αριθμός εγγραφής των παιδιών σε αυτές με αποτέλεσμα να μην συμπληρώνονται όλες οι θέσεις. Έτσι σήμερα φιλοξενούνται όλα τα παιδιά που εγγράφονται με συνέπεια να ατονίσει η διάταξη της Νομοθεσίας που προβλέπει η επιλογή των παιδιών να γίνεται με βάση την οικονομική τους κατάσταση. (Θωμόπουλος, 1990, σελ.232-233)

Ως προϋποθέσεις για την λειτουργία της εξοχής απαιτούνται άδεια ίδρυσης και άδεια λειτουργίας της εξοχής. Η άδεια ίδρυσης αφορά τις συνθήκες εγκατάστασης, την υποδομή και τον εξοπλισμό της Εξοχής και εξετάζονται από τη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης που αποτελεί το αρμόδιο όργανο για την έκδοση της άδειας.

Η άδεια λειτουργίας χορηγείται με την πλήρωση προϋποθέσεων που αφορούν:

- α) Τη χορήγηση άδειας ίδρυσης της Εξοχής.
- β) Την ολοκλήρωση της εκτέλεσης όλων των έργων που έχουν προβλεφθεί κατά την έκδοση της άδειας ίδρυσης.
- γ) Την ανέγερση των απαιτούμενων μόνιμων εγκαταστάσεων και την ανάπτυξη γενικά των διαφόρων χωρών λειτουργίας της Εξοχής.
- δ) Τη στελέχωση της Εξοχής με το ακόλουθο προσωπικό: έναν Συντονιστή, απόφοιτο Ανώτατης ή Ανώτερης Σχολής, ή απόφοιτο Λυκείου με ιδιαίτερη εμπειρία στον τομέα των παιδικών εξοχών, έναν Επιμελητή απόφοιτο

Λυκείου για κάθε 60 παιδιά, έναν Ομαδάρχη για κάθε 10 παιδιά, έναν γιατρό, έναν νοσοκόμο.

ε) Τη στελέχωση της Εξοχής με διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό.

στ) Την εξασφάλιση της παροχής υπηρεσιών σε παιδιά ηλικίας 6-12 ετών και των δύο φύλων είτε σε παιδιά ηλικίας άνω των 12 ετών, του ίδιου φύλου.

ζ) Την υποβολή σε ιατρική εξέταση όλων των στελεχών και του προσωπικού της Εξοχής, ώστε να πιστοποιείται η καλή κατάσταση της υγείας των προσώπων αυτών.

η) Την εξασφάλιση της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής.

Ο έλεγχος της καλής λειτουργίας των εξοχών ασκείται από δύο όργανα:

-την αρμόδια Υγειονομική Υπηρεσία της Διεύθυνσης ή του Τμήματος Υγιεινής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και

-τις αρμόδιες Επιθεωρήσεις του Υπουργείου και τις διοικητικές Υπηρεσίες της οικείας Διεύθυνσης ή του Τμήματος Κοινωνικής Πρόνοιας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Εκτός από αυτές τις παιδικές εξοχές για παιδιά 6-15 ετών λειτουργούν και εξοχές που απευθύνονται σε παιδιά με ειδικές ανάγκες στις οποίες ισχύουν οι ίδιες ρυθμίσεις για την χορήγηση άδειας ίδρυσης και άδειας λειτουργίας. Ως συμπληρωματική πάντως προϋπόθεση της απόκτησης άδειας λειτουργίας ορίζεται η στελέχωση της Εξοχής με εξειδικευμένο προσωπικό, που περιλαμβάνει:

-έναν γιατρό

-έναν νοσοκόμο

-έναν συνοδό με γνώσεις για παιδιά με ειδικές ανάγκες

-έναν συνοδό για κάθε πέντε αυτοεξυπηρετούμενα παιδιά με ελαφρά διανοητική υστέρηση

-έναν συνοδό για τρία αυτιστικά παιδιά

-έναν συνοδό για κάθε ένα παιδί με βαριές σωματικές ή νοητικές παθήσεις

-έναν συνοδό για κάθε δύο παιδιά που πάσχουν από εγκεφαλική παράλυση

-έναν συνοδό για κάθε ένα παραπληγικό παιδί.

Το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας εκτός από την αρμοδιότητα οργάνωσης και λειτουργίας των παιδικών εξοχών έχει αναλάβει επίσης τη λειτουργία των εξοχών για παιδιά με ειδικές ανάγκες, οι οποίες έχουν οργανωθεί από το ΠΙΚΠΑ και το Κοινωνικό Κέντρο Οικογένειας και Νεότητας. Στις εξοχές αυτές εξυπηρετούνται παιδιά που έχουν προβλήματα υγείας ή αναπηρίας και τελούν υπό ιατρική παρακολούθηση από τις υγειονομικές υπηρεσίες του ΠΙΚΠΑ ή του ΙΚΑ.

Προγράμματα παιδικών εξοχών υλοποιούνται και από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για μαθητές των δημόσιων σχολείων, καθώς και από τα Υπουργεία Εθνικής Αμύνης, Δημοσίων Έργων και Δημόσιας Τάξης. (Αμίτσης, 2001, σελ. 163-165)

Η αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών αυτών για εκείνους που έχουν πρόσβαση δεν έχει εξακριβωθεί.

Γ) Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΑΝΑΔΟΧΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ

Α) ΑΝΑΔΟΧΗ

Ο θεσμός της ανάδοχης οικογένειας –παρ’όλο που ξεκίνησε σε μία εποχή που τα ιδρύματα δεν μπορούσαν να καλύψουν το μεγάλο αριθμό των «απροστάτευτων» παιδιών- έχει εξελιχθεί σήμερα σε ένα θεσμό που λειτουργεί ως η καλύτερη εναλλακτική λύση στο ίδρυμα.

(Κογκίδου, 1995,σελ.526). Παρουσιάζει σχετικά χαμηλή ανάπτυξη στη χώρα μας εάν και τα τελευταία χρόνια έχουν προωθηθεί σημαντικές θεσμικές παρεμβάσεις που εξυπηρετούν την υλοποίηση των δικαιωμάτων των παιδιών και την τήρηση των υποχρεώσεων των ανάδοχων οικογενειών. (Αμίτσης, 2001,σελ. 164)

Στις δεκαετίες 1970 και 1980 το Συμβούλιο της Ευρώπης εξέδωσε δύο κείμενα σχετικά με την αναδοχή, που προετοίμαζαν το έδαφος για θέσπιση σχετικών ρυθμίσεων στα κράτη-μέλη αν και στερούνταν νομικής δεσμευτικότητας. Στην Ελλάδα το 1989 διατυπώθηκε ένα προσχέδιο με την προσθήκη σχετικού κεφαλαίου στο τέταρτο βιβλίο του Αστικού Κώδικα και στη θέση των άρθρων 1659-1665 Α.Κ. για τη θεσμοθέτηση της αναδοχής ανηλίκων. Το προσχέδιο αυτό βασίστηκε στη σύσταση R(87)6 του Συμβουλίου της Ευρώπης και στη ratio « να τεθούν υπό κάποια ρύθμιση και κάποιο (κρατικό) κοινωνικό έλεγχο οι αυξανόμενες περιπτώσεις ανάληψης της πραγματικής φροντίδας του προσώπου ανηλίκων από τρίτους, είτε με τη θέληση των γονέων ή του επιτρόπου τους είτε χωρίς τη θέλησή τους, με δικαστική απόφαση».

(Καλλινακάκη, 2001,σελ.27-28)

Το προσχέδιο αυτό όμως δεν έγινε νόμος αλλά αντίθετα θεσπίστηκε η άκρως ελλειπτική ρύθμιση του άρθρου 9 Ν.2082/1992 για τις ανάδοχες οικογένειες όπου η παράγραφος 1. του άρθρου όριζε γενικά ότι «ανήλικοι κάτω των 18 ετών, που δεν έχουν ή ζουν σε ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον, μπορούν να τοποθετούνται για ορισμένο χρονικό διάστημα μέχρι την ενηλικίωσή τους, σε ανάδοχες οικογένειες». Επίσης οριζόταν ότι η τοποθέτηση γίνεται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ο ίδιος ο νόμος δεν όριζε τίποτε ειδικότερο απλά έδινε ευρύτατες εξουσιοδοτήσεις. Αργότερα η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού με το Ν. 2101/1992 συμπλήρωσε τις σχετικές συνταγματικές ρυθμίσεις με τις κρίσιμες διατάξεις για την αναδοχή που περιελάμβανε. (Καλλινακάκη, 2001,σελ.27-28)

Στην συνέχεια εκδόθηκε το Π.Δ.337/1993, το οποίο όριζε τους όρους και τις προϋποθέσεις για την τοποθέτηση ανηλίκων σε ανάδοχες οικογένειες. Τελικά με το Ν.2447/1996 κυρώθηκε ως κώδικας το νομοσχέδιο για την υιοθεσία, επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου καθώς και

συναφείς διατάξεις. Έτσι προστέθηκε ένα δέκατο πέμπτο κεφάλαιο στο τέταρτο βιβλίο του Αστικού Κώδικα το οποίο ρυθμίζει πλέον κατά συστηματικό τρόπο την αναδοχή ανηλίκου. (Καλλινακάκη,2001,σελ.27-28)

Σήμερα ο θεσμός της αναδοχής απευθύνεται σε ανήλικα άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης εξαιτίας των ακόλουθων λόγων:

-ο ανήλικος είναι ορφανός και από τους δύο γονείς και δεν έχει ακόμα αναλάβει την επιμέλειά του άλλο άτομο με βαθμό συγγένειας κατ'ευθείαν μεν γραμμή μέχρι του 4^{ου} βαθμού και εκ του πλαγίου μέχρι του 2^{ου} βαθμού ή τα άτομα αυτά έχουν κριθεί από τα αρμόδια όργανα ως ακατάλληλα

-ο ανήλικος έχει έναν μόνο από τους γονείς του λόγω θανάτου, διαζυγίου ή αγαμίας των γονέων και ο γονέας αυτός δεν μπορεί να ασκήσει την επιμέλειά του

-ο ανήλικος είναι εγκαταλελειμμένος από τους γονείς του

-ο ανήλικος ζει σε περιβάλλον που είναι κοινωνικά επιβλαβές για αυτόν μετά από εισαγγελική απόφαση

-ο ανήλικος έχει κακοποιηθεί ή έχει παραμεληθεί ή κινδυνεύει να κακοποιηθεί ή παραμεληθεί από τους γονείς του ή από άλλα μέλη της οικογένειάς του, εφόσον αυτό διαπιστωθεί εγκαίρως

-έχει παρουσιασθεί οξύ και έκτακτο πρόβλημα των γονέων του που τους αφαιρεί τη δυνατότητα να ασκήσουν αποτελεσματικά την επιμέλειά του

-ο ανήλικος ζει σε ιδρύματα προνοιακής ή νοσηλευτικής περίθαλψης και κρίνεται ότι η «αποϊδρυματοποίησή» του και η τοποθέτησή του σε ανάδοχη οικογένεια είναι προς το συμφέρον του. (Αμίτσης,2001,σελ.166)

Για την τοποθέτηση ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια απαιτείται κοινωνική έρευνα από τον κοινωνικό λειτουργό της υπηρεσίας προκειμένου να εκτιμηθεί η εν γένει δομή της προσωπικότητας των υποψηφίων γονέων, τα αισθήματα πατρικής και μητρικής στοργής και τις συναισθηματικές τους ευαισθησίες, τις συνθήκες στέγασής τους, την οικονομική τους κατάσταση, το μορφωτικό τους επίπεδο, την αποδοχή του απροστάτευτου ανηλίκου από τα υπόλοιπα συνοικούντα μέλη της οικογένειας και τη δυνατότητα πρόσβασης του ανηλίκου στη δημόσια εκπαίδευση, τις κοινωνικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες υγείας. (Αμίτσης,2001,σελ.167)

Η τοποθέτηση του ανηλίκου μπορεί να διαρκέσει μέχρι την ενηλικίωσή του και για την πλήρωσή της προϋποθέτεται:

-να είναι αδύνατη η άσκηση γονικής μέριμνας από τους φυσικούς γονείς

-να έχει αφαιρεθεί η επιμέλεια των γονέων ή άλλων κηδεμόνων και να μην έχει ανατεθεί σε άλλα συγγενικά πρόσωπα

-να ζητηθεί η αναδοχή από τους ίδιους τους γονείς ή τους κηδεμόνες ή από αρμόδια εισαγγελική αρχή.

Κατά τη διάρκεια της αναδοχής ο ανάδοχος γονέας θεωρείται ως φυσικός γονέας του ανηλίκου και ασκεί τα δικαιώματα που προσιδιάζουν στην ιδιότητά του. Οι φυσικοί γονείς και οι συγγενείς του ανηλίκου δεν δικαιούνται να παρενοχλούν τον ανάδοχο γονέα ή να παρεμβαίνουν στο έργο του. (Αμίτσης,2001,σελ.167)

Ο θεσμός αυτός σύμφωνα με την διεύθυνση προστασίας της οικογένειας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας εφαρμόζεται με επιτυχία από τους εξής φορείς:

-Από το ΠΙΚΠΑ που τοποθετεί παιδιά σε ανάδοχες οικογένειες κυρίως στην επαρχία

-Από το κέντρο βρεφών «Η ΜΗΤΕΡΑ» που καλύπτει όλα τα έξοδα εγκατάστασης του παιδιού στην ανάδοχη οικογένεια, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ιματισμό, δαπάνες εκπαίδευσης, θεραπείας για ειδικές περιπτώσεις. Οι κοινωνικοί λειτουργοί του Κέντρου θέτουν ως κύριο στόχο την επιστροφή των παιδιών στους φυσικούς γονείς και όπου αυτό δεν είναι εφικτό επιδιώκουν τη λύση της υιοθεσίας παρά τη μακροπρόθεσμη αναδοχή.

-Από τον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας που προωθεί το θεσμό της αναδοχής από το 1988.(Αμίτσης,2001,σελ.168)

Οι φορείς επιλέγουν τον ανάδοχο γονέα με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού, διατηρούν συνεχή επαφή με την ανάδοχη οικογένεια, καταβάλλουν τα επιδόματα στους ανάδοχους γονείς και συντελούν στην παρακολούθηση του παιδιού από εξειδικευμένους επαγγελματίες πρόνοιας (κοινωνικοί λειτουργοί, επισκέπτες υγείας). Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στους κοινωνικούς λειτουργούς όπου συνεργάζονται τόσο με τους φυσικούς όσο και με τους ανάδοχους γονείς για την όσο τον δυνατό καλύτερη φροντίδα του παιδιού και φυσικά για να προετοιμάζουν τις συνθήκες αποδοχής του τέκνου στη φυσική οικογένεια.(Αμίτσης,2001,σελ.169)

Τέλος η έναρξη της αναδοχής προϋποθέτει τη σύναψη σύμβασης μεταξύ του αρμόδιου φορέα και των ανάδοχων γονέων, η οποία καθορίζει τα δικαιώματα και τις προϋποθέσεις των συμβαλλομένων. Το περιεχόμενο της σύμβασης δεν μπορεί να αποκλίνει από τις διατάξεις του Π.Δ. 337/93. (Αμίτσης,2001,σελ.169)

Αποτελεσματικότητα αυτών των υπηρεσιών

Ο θεσμός της αναδοχής είναι μια νέα εξέλιξη στην Ελλάδα όπου αποτελεί μια εναλλακτική λύση στην ιδρυματοποίηση των παιδιών. Η φροντίδα από ανάδοχες οικογένειες θεωρείται μια επιθυμητή επιλογή για παιδιά που διαμένουν σε ιδρύματα όταν το παιδί δεν μπορεί να δοθεί για υιοθεσία είτε γιατί οι φυσικοί του γονείς δεν επιθυμούν την υιοθεσία είτε γιατί στην περίπτωση παιδιών με ειδικές ανάγκες δεν υπάρχουν πρόθυμοι θετοί γονείς.

Σήμερα το πρόγραμμα αναδοχής δεν καλύπτει τις ανάγκες των παιδιών στο μέγιστο βαθμό εφόσον δεν υπάρχει επαρκής αριθμός οικογενειών να αναλάβουν τη φροντίδα των παιδιών αυτών. Επίσης δεν παρέχεται επαρκής ενημέρωση για το θεσμό αυτό αλλά και η εκπαίδευση που δίνεται στις οικογένειες που γίνονται ανάδοχες κρίνεται ελλιπής. (Καραντίνος,1992,σελ.25-26)

Προτεραιότητες, εμπόδια στην πρόσβαση, συνέπειες

Η προώθηση του θεσμού της αναδοχής συνδέεται με την προσπάθεια της κυβερνητικής πολιτικής να μειωθεί ο αριθμός των παιδιών που βρίσκονται στα ιδρύματα. Το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας καθώς και οι φορείς που αναλαμβάνουν την τοποθέτηση παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες σκοπεύουν να επεκτείνουν την πρακτική της αναδοχής σε όλο και περισσότερα ιδρύματα. Παρ' όλα αυτά είναι απαραίτητο να ενδιαφερθούν περισσότερες οικογένειες να αναλάβουν την φροντίδα παιδιών ακόμα και ίσως κυρίως των παιδιών με προβλήματα υγείας.

Ο θεσμός της αναδοχής στην Ελλάδα βρίσκεται ακόμα σε υποτυπώδη στάδιο αναγνώρισης από το ευρύ κοινό γι' αυτό κρίνεται αναγκαία η διαφημιστική προβολή του προκειμένου να αυξηθεί ο αριθμός των υποψηφίων αναδόχων γονέων. Επίσης ορισμένες σχετικές υπηρεσίες επιχειρούν την εξεύρεση πόρων προκειμένου να αυξηθεί το επίδομα που δίνεται στις ανάδοχες οικογένειες. Τέλος γίνονται προσπάθειες από υπηρεσίες που ασχολούνται με τα άτομα με ειδικές ανάγκες να ενεργοποιηθούν και να αυξήσουν τον αριθμό των οικογενειών που επιθυμούν να φροντίσουν παιδιά με ειδικά προβλήματα.

(Καραντίνος, 1992, σελ.26)

B) ΤΕΧΝΗΤΗ ΑΝΑΔΟΧΗ-ΧΩΡΙΑ SOS

Τα παιδικά χωριά εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στα πλαίσια μιας αυτοδιοίκησης κοινότητας που ίδρυσε το 1917 ο Peter Flanagan στη Nebraska των Η.Π.Α. με την επωνυμία «Boys Town» με σκοπό τη μετεκπαίδευση των εγκαταλελειμμένων παιδιών. Μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο το παράδειγμα του μιμήθηκαν στην Ιταλία με το Republica der Kagazz, στην Ελβετία και Γερμανία με το Pesta Iozzi.

(Rosentrater, 1991, σελ.3631) Ευρύτερα γνωστά είναι τα παιδικά χωριά SOS που πρωτοεμφανίστηκαν στην Ευρώπη αμέσως μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο.

Ο σκοπός των Παιδικών Χωριών SOS είναι να βοηθούν παιδιά, που έχουν ανάγκη φροντίδας και προστασίας γιατί έχουν βρεθεί μακριά από το φυσικό, οικογενειακό τους περιβάλλον, προσφέροντάς τους τη δυνατότητα να ξαναβρούν ένα μόνιμο σπίτι και να ζήσουν σε ένα περιβάλλον, το οποίο πλησιάζει το πλαίσιο της φυσικής οικογένειας. (Internet)

Σε μία οικογένεια SOS ζουν μαζί έξι ως οκτώ παιδιά, αγόρια και κορίτσια διαφορετικών ηλικιών, που μεγαλώνουν μαζί σαν αδέρφια με την μητέρα τους και φοιτούν στα τοπικά δημόσια σχολεία. Κάθε χωριό SOS αποτελείται από 15-20 τέτοια σπίτια, κτίζεται κοντά σε κατοικημένες περιοχές (αποτελώντας μέρος της περιφέρειας της πόλης, αλλά και μία γέφυρα προς την κοινωνία για τα παιδιά που ζουν σε αυτό) και διευθύνεται από τον αρχηγό του Χωριού.

Το πρώτο παιδικό χωριό SOS λειτούργησε το 1975, στη Βάρη. Είναι Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ειδικά αναγνωρισμένο σαν Φιλανθρωπικό, με το νόμο Ν.Δ. 1111/72, την υπ' αριθ. 2501/75 απόφαση

του Πρωτοδικείου Αθηνών και την υπ' αριθ. 1276/77 ΦΕΚ 512/77 απόφαση της Επιθεώρησης Κοιν. Υπηρεσιών Αττικής και Νήσων και εποπτεύεται από το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Πλέον λειτουργεί και δεύτερο στη Βόρεια Ελλάδα. (Κογκίδου, 1995, σελ. 527, Internet)

Διοικείται από 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο, του οποίου τα 7 μέλη εκλέγονται ανά 3ετία από την Γενική Συνέλευση του Σωματείου και τα 2 μέλη ορίζονται από την Διεθνή Ένωση των Παιδικών Χωριών SOS ως εκπρόσωποί της. Η έδρα του Σωματείου βρίσκεται στην Αθήνα (Ερμού 6, 4ος όροφος) και η λειτουργία των προγραμμάτων του εκτείνεται σε όλη την Ελλάδα. (Internet)

Τα Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδος είναι μέλος του SOS-KINDERDORF INTERNATIONAL και έχουν βραβευθεί από την Ακαδημία Αθηνών και τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό για το έργο τους προς το μοναχικό παιδί. (Internet)

Η εισαγωγή των παιδιών γίνεται μέχρι την ηλικία των 8 ετών και γίνονται δεκτά παιδιά, σωματικά και ψυχικά υγιή, των οποίων οι γονείς έχουν πεθάνει ή τους έχει αφαιρεθεί η γονική μέριμνα ή αδυνατούν για διάφορους λόγους (κοινωνικούς, ιατρικούς, οικονομικούς) να ασκήσουν τον γονεϊκό τους ρόλο και τα οποία, μέσω των κατάλληλων πνευματικών και ψυχολογικών διαδικασιών, μπορούμε να επανεντάξουμε στο κοινωνικό πλαίσιο προς όφελος του εαυτού τους και των συνανθρώπων μας. Τα φυσικά αδέρφια μένουν στην ίδια οικογένεια με άλλα παιδιά SOS (αγόρια και κορίτσια μαζί). (Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας, 2003)

Τα παιδιά γίνονται δεκτά μετά από αίτηση συγγενών, παιδαγωγικών ιδρυμάτων, εισαγγελικών αρχών. Όπου είναι δυνατό απαιτείται η συγκατάθεση του έχοντος την επιμέλεια του παιδιού. Ακολουθεί κοινωνική έρευνα του κοινωνικού λειτουργού του Οργανισμού που διερευνά τη σωματική και ψυχική υγεία του παιδιού και εισηγείται εγγράφως την εισαγωγή του στην Παιδαγωγική Επιτροπή. Στην περίπτωση έγκρισης της εισαγωγής του παιδιού γίνεται δικαστήριο όπου ανατίθεται η επιμέλεια του παιδιού στο Σωματείο. (Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας, 2003)

Τα Παιδικά Χωριά SOS αναλαμβάνουν την ευθύνη των παιδιών από μικρή ηλικία, προσφέροντας συνεχή εκπαίδευση στα σχολεία της περιοχής και τα καλύπτουν μέχρι την πλήρη κοινωνική και επαγγελματική τους αποκατάσταση. Μετά την ολοκλήρωση της βασικής τους εκπαίδευσης και κατά την διάρκεια της μαθητείας τους σε ένα επάγγελμα ή των σπουδών τους, ζουν στη Στέγη Νέων, η οποία είναι το λογικά αναγκαίο συμπλήρωμα στην παιδαγωγική αντίληψη της φιλοσοφίας των παιδικών χωριών SOS. Στο διάστημα της μετάβασης του παιδιού στη Στέγη Νέων το παιδί πραγματοποιεί σειρά επισκέψεων γνωριμίας του χώρου, επεξεργάζεται τυχόν πρακτικές και ψυχολογικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει, προκαθορίζει μελλοντικούς στόχους. Στην περίπτωση που το

παιδί θεωρηθεί ανώριμο να μετακινηθεί στη Στέγη Αστεγών η παραμονή του στην οικογένεια του Παιδικού Χωριού παρατείνεται. Την τελική απόφαση για την μετακίνηση ή όχι ενός παιδιού στη Στέγη Νέων έχει η Παιδαγωγική Επιτροπή. (Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας, 2003, Internet)

Τα κριτήρια παιδιών που εισάγονται στα παιδικά χωριά SOS είναι τα εξής:

Τα παιδιά που μπορούν να προστατευθούν από τα παιδικά χωριά SOS Ελλάδος, θα πρέπει να στερούνται μόνιμα την δυνατότητα ανατροφής στο φυσικό οικογενειακό τους περιβάλλον. Ειδικότερα γίνονται δεκτά:

α. Ορφανά και από δύο γονείς

β. Ορφανά από τον ένα γονιό και όταν αποδεδειγμένα ο δεύτερος δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ευθύνες του ρόλου του για σοβαρό κοινωνικό λόγο. Σοβαροί θεωρούνται λόγοι υγείας, έλλειψη-απουσία σταθερού οικογενειακού ή συγγενικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με οικονομική αδυναμία.

γ. Όταν ο ένας ή και οι δύο από τους γονείς πάσχει/ουν από ανίατη ασθένεια και υπάρχει αδυναμία να ανταποκριθεί/ουν στον ρόλο του/ς γιατί συντρέχουν λόγοι όπως της περίπτωσης β.

δ. Παιδιά που μεγάλωσαν σε αντίξοες κοινωνικές συνθήκες, σε ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον και βρίσκονται σε ηθικό κίνδυνο

ε. Παιδιά εκτός γάμου που βρίσκονται σε ηθικό κίνδυνο

στ. Παιδιά με σωματική και ψυχική υγεία που δεν πάσχουν από:

1) χρόνια λοιμώδη μεταδοτικά νοσήματα ή αναπηρία που καθιστά αδύνατη την ένταξη και παραμονή του παιδιού στην οικογένεια του χωριού και είναι σε θέση να αυτοεξυπηρετείται

2) μεσογειακή μεταγγιζόμενη αναιμία

3) χρόνιες βαριές νεφροπάθειες

4) βαριές καρδιοπάθειες

5) ζαχαρώδη διαβήτη

6) παιδιά με νοητική υστέρηση κάτω του οριακού

7) παιδιά με σοβαρή ψυχιατρική διαταραχή

ζ) Ηλικιακά να μην είναι άνω των 8 ετών και τουλάχιστον ένας εκ των δύο γονέων να έχει την Ελληνική Ιθαγένεια

Η διαδικασία εισαγωγής των παιδιών στο Παιδικό Χωριό SOS προϋποθέτει τα εξής στάδια:

α) Κοινωνική έρευνα από τον κοινωνικό λειτουργό στον τόπο κατοικίας των παιδιών και επικοινωνία με τους φυσικούς γονείς εάν αυτό είναι δυνατό για να επιτευχθεί η συναίνεσή τους στο ενδεχόμενο εισαγωγής των παιδιών στο Παιδικό Χωριό SOS.

β) Συνεργασία με τον φορέα Πρόνοιας που ασχολήθηκε με την περίπτωση

γ) Ιατροπαιδαγωγική εξέταση (ψυχολογική εκτίμηση, ιατρικές εξετάσεις) για να διαπιστωθούν τυχόν σοβαρά ψυχικά ή σωματικά προβλήματα όπως και εξετάσεις του νοητικού τους επιπέδου εφόσον τα Παιδικά Χωριά SOS δεν έχουν δυνατότητα προστασίας νοητικά υστερούντων παιδιών. Οι εξετάσεις αυτές γίνονται σε Ιατρικό Κέντρο του Παιδικού Χωριού SOS.

δ) Επιλογή της Μητέρας SOS που θα φροντίσει τα παιδιά, άρα και της οικογένειας SOS που θα τα δεχτεί και ακολουθώς προετοιμασία του σπιτιού και των υπολοίπων παιδιών που τυχόν θα ζήσουν μαζί τους.

ε) Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού για την εισαγωγή των παιδιών

στ) Απόφαση του Πρωτοδικείου για την ανάθεση της προσωρινής επιμέλειας στα Παιδικά Χωριά SOS.

Δ) ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Ένα από τα σημαντικά μέτρα κοινωνικής πολιτικής για την προστασία των παιδιών στη χώρα μας που παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη είναι ο θεσμός της υιοθεσίας. Με τον όρο υιοθεσία εννοούμε κυρίως τη νομική πράξη με την οποία αφενός διακόπτεται κάθε νομικός δεσμός του παιδιού με την φυσική του οικογένεια και αφετέρου το παιδί εντάσσεται πλήρως, ως συγγενής στην οικογένεια του θετού γονέα (ΑΚ 1561). Ως υιοθεσία όμως νοείται και η ίδια η τεχνητή συγγένεια με τα μέλη της θετής οικογένειας, που δημιουργείται με την αντίστοιχη νομική πράξη. (Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, 1998, σελ. 273). Η υιοθεσία θεωρείται κατά την Κουσίδου (1990) σαν μία υπηρεσία παιδικής προστασίας που επιβάλλεται να παρέχεται μέσα στα πλαίσια κοινωνικών οργανώσεων εξειδικευμένων για αυτό το σκοπό από διεπιστημονική ομάδα ειδικών κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, ψυχιάτρων, παιδαγωγών κ.ά. (Κογκίδου, 1995, σελ. 523).

Η υιοθεσία έχει τις ρίζες της τόσο στο αρχαίο ελληνικό όσο και στο ρωμαϊκό δίκαιο. Βέβαια στα δίκαια αυτά η υιοθεσία αποσκοπούσε απλώς στην παρηγοριά των ατέκνων και κυρίως στη συνέχιση της οικογένειας ως οικονομικής, κοινωνικής και θρησκευτικής ομάδας. Σήμερα οι νέες

οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που δημιούργησε η ανάπτυξη της βιομηχανίας σε συνδυασμό και με το μεγάλο αριθμό των παιδιών που έμειναν ορφανά εξαιτίας των πολέμων, μετέτρεψαν την υιοθεσία σε θεσμό που στοχεύει κατά κύριο λόγο στην προστασία του συμφέροντος του παιδιού. (Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, 1998, σελ.273-274).

Η υιοθεσία γινόταν μέχρι πρόσφατα σύμφωνα με τον Ν.Δ.610/1970 και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση «για την υιοθεσία των παιδιών» που κυρώθηκε με το ν.1049/1980 και ορισμένες διατάξεις του Α.Κ.Όμως με την νομοθεσία αυτή η υιοθεσία συνοδευόταν από μακροχρόνιες διαδικασίες.Μετά την αναθεώρηση του Οικογενειακού Δικαίου (ν.1329/1983) πραγματοποιήθηκαν αλλαγές στο καθεστώς της υιοθεσίας που περιλαμβάνονται στο νόμο για την «Αναδιοργάνωση της Κοινωνικής Πρόνοιας και καθιέρωση νέων θεσμών Κοινωνικής Προστασίας» (ν.2082/1992) με σημαντικό πλεονέκτημα την ολοκλήρωση της κοινωνικής έρευνας «περί υιοθεσίας των μέχρις ηλικίας 18 ετών ανηλίκων» εντός 6 μηνών από την υποβολή εκ μέρους των υποψηφίων γονέων ορισμένων δικαιολογητικών. (Κογκίδου, 1995,σελ.524-525)

Η διαδικασία τέλεσης της υιοθεσίας ρυθμίζεται στο Ν. 2447/96 «Κύρωση ως Κώδικα του σχεδίου νόμου "Υιοθεσία, επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, δικαστική συμπάρσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις". Το συγκεκριμένο νομοθέτημα προβλέπει συγκεκριμένα στάδια ενεργοποίησης του θεσμού, τα οποία εντοπίζονται στα ακόλουθα επίπεδα:Το πρώτο επίπεδο αφορά τη διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας ως προϋπόθεση τέλεσης της υιοθεσίας, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 7.Το δεύτερο επίπεδο ορίζει την υποχρέωση της εχεμύθειας σύμφωνα με το άρθρο 9 και το τρίτο εξειδικεύει την επιβολή κυρώσεων και ποινών σε περίπτωση καταστρατήγησης των κοινωνικών στόχων της υιοθεσίας, σύμφωνα με το άρθρο 10.

Η παρέμβαση των δημοσίων προνοιακών φορέων για την προώθηση προγραμμάτων υιοθεσίας ρυθμίζεται πλέον από τις διατάξεις του Π.Δ.226/99 «Υπηρεσίες και οργανώσεις αρμόδιες για τη διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας σε υιοθεσίες ανηλίκων και για την πραγματοποίηση υιοθεσιών ανηλίκων και διαδικασία προπαρασκευής και πραγματοποίησης των εν λόγω υιοθεσιών»

Το υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων συμπράτει στις τελούμενες υιοθεσίες με τη διενέργεια της προβλεπόμενης εκ του νόμου Κοινωνικής Έρευνας η οποία διεξάγεται από τις Κοινωνικές Υπηρεσίες των κατά τόπους Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της Χώρας καθώς και από τις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Π.Ι.Κ.Π.Α., ΕΟΠ.Κ.Β. «Η ΜΗΤΕΡΑ» μόνο για παιδιά που έχουν υπό την προστασία τους.Στις 13-5-1998 υπεγράφη μεταξύ του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας και της Ρουμανικής Επιτροπής Υιοθεσιών συμφωνία συνεργασίας για θέματα υιοθεσιών μεταξύ των δύο χωρών, η οποία και κυρώθηκε από τη χώρα μας με το Ν.2699/1999 (ΦΕΚ 67/99 τΑ').

Στη χώρα μας υπολογίζεται ότι πραγματοποιούνται ετησίως 600 περίπου υιοθεσίες ανηλίκων (στοιχεία από τα κατά τόπους Πρωτοδικεία της χώρας) (Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας,2003)

Αποτελεσματικότητα αυτών των υπηρεσιών

Σήμερα υπάρχει μεγάλη ζήτηση για παιδιά για υιοθεσία αλλά μεγάλη μείωση του αριθμού των παιδιών που είναι διαθέσιμα για υιοθεσία.Μάλιστα σε ένα μεγάλο ποσοστό η διαδικασία επιλογής των κατάλληλων γονέων δεν είναι επαρκείς με αποτέλεσμα να υιοθετούν γονείς που έχουν λιγότερα εφόδια από κάποιους άλλους.Ορισμένα κέντρα όμως, όπως το κέντρο βρεφών «Μητέρα» εφαρμόζουν πολύ καλές διαδικασίες επιλογής και εκτελούν εξαιρετική προκαταρκτική δουλειά και με τους φυσικούς αλλά και με τους θετούς γονείς. (Καραντίνος,1992,σελ.24)

Προτεραιότητες, εμπόδια στην πρόσβαση,συνέπειες

Σήμερα,δυστυχώς γονείς που θέλουν να υιοθετήσουν κάποιο παιδί αλλά δεν πληρούν όλα τα κριτήρια καταφεύγουν σε καταστρατήγηση των νόμιμων διαδικασιών υιοθεσίας καθώς επίσης καταφεύγουν και στο «εμπορικό βρεφών» που συχνά αναφέρεται στον Τύπο.Δεν είναι γνωστό πόσα παιδιά «υιοθετούνται» κατά αυτόν τον τρόπο κάθε χρόνο, όμως εργαζόμενοι σε σχετικές υπηρεσίες αναφέρουν πως η μείωση των διαθέσιμων παιδιών για υιοθεσία είναι αποτέλεσμα όχι του παράνομου αυτού τρόπου απόκτησης παιδιού αλλά αποτελεί απόρροια της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου και των μέτρων κοινωνικής πρόνοιας. (Καραντίνος,1992,σελ.24)

Ε) Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

Η επιτροπεία αποτελεί μέτρο προνοιακής προστασίας των παιδιών σε περιπτώσεις κατά τις οποίες κανένας γονέας δεν έχει ή δεν μπορεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα του ανήλικου παιδιού του. Διέπεται από τις διατάξεις του Τέταρτου Βιβλίου του Αστικού Κώδικα και συγκεκριμένα από τα άρθρα 1589-1665. Η διαδικασία τέλεσης της επιτροπείας ρυθμίζεται στο Ν. 2447/96 «Κύρωση ως Κώδικα του σχεδίου νόμου «Υιοθεσία, επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, δικαστική συμπάρσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις». Οι προϋπόθεσεις επιτροπείας διακρίνονται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- αδυναμία άσκησης γονικής μέριμνας από γονείς ανηλίκων τέκνων
- δικαστικός διορισμός επιτρόπου
- ολοκλήρωση της ένταξης του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια

Τα όργανα που συμβάλλουν στην εκτέλεση της επιτροπείας είναι το δικαστήριο, ο επίτροπος και το εποπτικό συμβούλιο.

Συγκεκριμένα το δικαστήριο μπορεί να διατάσσει, ύστερα από αίτηση ή και αυτεπάγγελα την επιτροπεία, να διορίζει τον επίτροπο και να ορίζει τα

σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία της, σύμφωνα με το νόμο. Οι δημόσιοι ή οι δημοτικοί υπάλληλοι, οι εισαγγελείς και τα όργανα των αρμόδιων κοινωνικών υπηρεσιών οφείλουν να γνωστοποιούν στο δικαστήριο κάθε περίπτωση που συνεπάγεται το διορισμό επιτρόπου αμέσως μόλις την πληροφορούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Την ίδια υποχρέωση έχουν και οι συγγενείς εξ αίματος του ανήλικου έως τον τρίτο βαθμό.

Ο επίτροπος διορίζεται πάντοτε από το δικαστήριο (δοτή επιτροπεία). Επίτροπος διορίζεται συνήθως ο ενήλικος σύζυγος του ανήλικου ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ορίστηκε με διαθήκη ή με δήλωση στον ειρηνοδίκη ή σε συμβολαιογράφο από όποιον ασκούσε τη γονική μέριμνα κατά το χρόνο δήλωσης και κατά το θάνατό ή το κατά την κρίση του δικαστηρίου καταλληλότερο πρόσωπο με προτίμηση προς τους πλησιέστερους συγγενείς του ανήλικου.

Δεν επιτρέπεται να διοριστεί ως επίτροπος πρόσωπο που εντάσσεται σε κάποια από τις παραπάνω κατηγορίες, εάν εμφανιστεί μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

-εάν συντρέχει ένας από τους λόγους αποκλεισμού (έλλειψη πλήρους δικαιοπρακτικής ικανότητας, ορισμός ως προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης, αποκλεισμός από την επιτροπεία με διάταξη τελευταίας βούλησης εκείνου που δικαιούται να υποδείξει το πρόσωπο του επιτρόπου)

-εάν ο ίδιος αποποιείται την επιτροπεία

-εάν ο διορισμός δεν εξυπηρετεί το συμφέρον του ανήλικου.

Το εποπτικό συμβούλιο αποτελείται από τρία έως πέντε μέλη που διορίζονται από το δικαστήριο ανάμεσα από συγγενείς του ανήλικου ή φίλους των γονέων του (σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να οριστεί ως μέλος και υπάλληλος της κοινωνικής υπηρεσίας).

Τέλος ο επίτροπος μπορεί, με την άδεια του δικαστηρίου, ύστερα από γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου, να παραπέμψει τη διαβίωση και την πραγματική φροντίδα του ανήλικου σε κατάλληλη οικογένεια (ανάδοχη οικογένεια) και, στην περίπτωση που δεν βρίσκεται ανάδοχη οικογένεια, σε κατάλληλο ίδρυμα. Αν το εποπτικό συμβούλιο αρνείται να γνωμοδοτήσει ή γνωμοδοτεί αρνητικά, το δικαστήριο μπορεί να αποφασίζει σχετικά και με μόνη την αίτηση του επιτρόπου.

Το δικαστήριο μπορεί, και χωρίς αίτηση του επιτρόπου, να εμπιστευθεί τη διαβίωση και την πραγματική φροντίδα του ανήλικου σε οικογένεια ή σε ίδρυμα, είτε αυτεπάγγελτα είτε με αίτηση του αρμόδιου εισαγγελέα ή οποιουδήποτε άλλου έχει έννομο συμφέρον, μετά από γνώμη του εποπτικού συμβουλίου, αν η σωματική αγωγή ή η πνευματική ανάπτυξη του παιδιού δεν προάγονται με τις φροντίδες του επιτρόπου. Στην περίπτωση παιδιών που παρουσιάζουν προβλήματα σωματικής, πνευματικής ή ψυχικής φύσης προβλέπεται η εφαρμογή ειδικών διατάξεων που αποβλέπουν ακριβώς στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων των ανηλίκων.

Η επιτροπεία λήγει με την ενηλικίωση του ανήλικου ή το θάνατό του. (Αμίσης, 2001, σελ. 176-177)

4β) ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΛΕΙΣΤΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ

Η κλειστή περίθαλψη παιδιών στην Ελλάδα εξασφαλίζεται μέσω της λειτουργίας ενός δικτύου φορέων του δημοσίου τομέα, που προσανατολίζεται κυρίως στην κάλυψη ατόμων με σωρευτικά κοινωνικά προβλήματα.

Ο κυριότερος λόγος εισαγωγής ενός παιδιού στο ίδρυμα- ιδιαίτερα βρέφους-στην Ελλάδα είναι γιατί είναι παιδί εκτός γάμου. Άλλοι λόγοι εισαγωγής, συνήθως για μεγαλύτερης ηλικίας παιδιά είναι: ορφανά και από τους δυο γονείς, απώλεια ενός γονέα σε συνδυασμό με δυσχερή οικονομική κατάσταση, εγκατάλειψη από τον έναν ή και τους δυο γονείς, σωματική ή ψυχική ασθένεια του γονέα, ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον, φτώχεια και πολυτεκνεία κ.λ.π. (Κογκίδου, 1995, σελ. 528)

Η ιδρυματική κλειστή προστασία, παρά τα ορισμένα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει (π.χ. ομαδική ζωή) είναι η μέθοδος που παρουσιάζει τις μεγαλύτερες δυσκολίες και αυτό γιατί στερεί το παιδί από τη μητρική φροντίδα, τη στοργή, την αυτοθυσία κ.τ.λ. (Θωμόπουλος, 1990, σελ. 217)

Η ιδρυματική προστασία στη χώρα μας παρέχεται στα:

A) ΚΕΝΤΡΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Τα κέντρα παιδικής μέριμνας (τα παλαιότερα κρατικά ορφανοτροφεία) σκοπό έχουν την περίθαλψη, μόρφωση και επαγγελματική εκπαίδευση των παιδιών που αποδεδειγμένα είναι απροστάτευτα και στερούνται οικογενειακής φροντίδας.

Το νομικό πλαίσιο καθορίζεται από τις διατάξεις του Ν. 2851/22 (ΦΕΚ 114/22 τΑ'), του ΒΔ/τος 273/73 (ΦΕΚ 81/73 τΑ'), του Ν. 1431/84 (ΦΕΚ 46/84 τΑ') και την Γ2β/οικ 8291/84 (ΦΕΚ 860/84 τΒ'), Υπουργική Απόφαση, όπως αυτή τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μετεγενέστερα (Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας. 2003)

Στα κέντρα Παιδικής Μέριμνας εισάγονται δωρεάν παιδιά ηλικίας από 6-16 ετών, εφόσον διαπιστωθεί από κοινωνική έρευνα ότι έχουν ανάγκη ιδρυματικής προστασίας και εφόσον δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί η περίπτωση τους με άλλο πρόγραμμα εξωιδρυματικής προστασίας. (Θωμόπουλος, 1991, σελ. 218, Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας. 2003)

Τα παιδιά πηγαίνουν σε δημόσια σχολεία εκτός του ιδρύματος και οφείλουν να συμπληρώσουν τη βασική τους εκπαίδευση που προβλέπεται από τη νομοθεσία. Όσα παιδιά θέλουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση τότε τα Κέντρα Παιδικής Μέριμνας παρατείνουν το χρόνο παραμονής των παιδιών αυτών στο χώρο τους. (Θωμόπουλος, 1991, σελ. 218)

Σήμερα λειτουργούν 13 Κέντρα Παιδικής Μέριμνας και φιλοξενούν περίπου 600 παιδιά. Κατά την έξοδό τους από το Κέντρο τα παιδιά

λαμβάνουν εφάπαξ βοήθημα ύψους 733,67 ευρώ.(Διεύθυνση Προστασίας Οικογένειας)

Β) ΠΑΙΔΟΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΕΟΠ

Ο σκοπός είναι ανάλογος με εκείνον των κέντρων παιδικής μέριμνας.Λειτουργούν 7 παιδοπόλεις σε όλη τη χώρα (δυναμικότητας περίπου 607 παιδιών), οι οποίες φιλοξενούν παιδιά ηλικίας 6-18 ετών καθώς και μικρό αριθμό νηπίων. Τα παιδιά προέρχονται συχνά από οικογένειες με έντονα οικονομικά-κοινωνικά προβλήματα και εισάγονται μετά από αίτηση των γονιών ή άλλων προνοιακών φορέων ή με εντολή εισαγγελέα.

Στις παιδοπόλεις παρέχεται 24ωρη φιλοξενία, σίτιση,εκπαίδευση σε σχολεία,ψυχαγωγία.Στις παιδοπόλεις της Αθήνας και Θεσ/κης υπάρχει και υποδομή λειτουργίας εργαστηρίων κατάρτισης για παιδιά ηλικίας 12-16 ετών, που δεν παρακολουθούν την μέση εκπαίδευση.Επίσης προσφέρεται ολοήμερη φιλοξενία σε παιδιά τα οποία διανυκτερεύουν στα σπίτια τους ως εναλλακτική λύση στην πλήρη φιλοξενία που περιορίζει την επικοινωνία της οικογένειας απέναντι στο παιδί.(Αμίτσης,2001,σελ.180)

Τέλος,σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου «Αναδιοργάνωση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας και άλλες διατάξεις» που ψηφίστηκε πρόσφατα τα Κέντρα Παιδικής Μέριμνας και οι Παιδοπόλεις μετατρέπονται σε Μονάδες Φροντίδας που υπάγονται στα οικεία ΠΕΣΥ.(Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας,2003)

Γ) Ιδρύματα Εκκλησιαστικής και Ιδιωτικής Πρωτοβουλίας

Ο σκοπός τους είναι ανάλογος με εκείνον των Κέντρων Παιδικής Μέριμνας.Λειτουργούν 47 τέτοια ιδρύματα όπου φιλοξενούνται 1500 περίπου παιδιά.

Η λειτουργία τους διέπεται ανάλογα με τη νομική τους υπόσταση(Ίδρυμα ή Σωματείο) από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, του Ν.Δ.1111/71(ΦΕΚ 23/72 τΑ΄) και την ιδρυτική τους πράξη.Όσα είναι κληροδοτήματα διέπονται εκτός από την ιδρυτική τους πράξη και από τις διατάξεις του Α.Ν.2039/39(ΦΕΚ 455 τΑ΄).(Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας,2003)

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΥΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ

Ποσοτικά, ο αριθμός των θέσεων για παιδιά σε ιδρύματα είναι αρκετά ικανοποιητικός, εφ'όσον τα τελευταία χρόνια όλο και λιγότεροι γονείς αναθέτουν τα παιδιά τους σε τέτοια ιδρύματα.Ως αποτέλεσμα, ο διαθέσιμος ζωτικός χώρος και η αναλογία προσωπικού και παιδιών βελτιώθηκαν σημαντικά.Παρ'όλα αυτά, συνεχίζει να υπάρχει έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού στα κρατικά ιδρύματα για την ικανοποίηση των αναγκών των παιδιών, για παροχή δημιουργικών δραστηριοτήτων και τη χορήγηση υπηρεσιών στήριξης που είναι ζωτικής σημασίας για την επιστροφή του παιδιού στην οικογένεια.(Καραντίνος,1992,σελ.21-22)

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ, ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ, ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Η Εκκλησία όπως και οι φιλανθρωπικοί οργανισμοί έχουν παραδοσιακά αναμιχθεί στη φροντίδα ορφανών ή παιδιών που οι οικογένειές τους δεν μπορούν να τα φροντίσουν. Όπως και στα δημόσια ιδρύματα, έτσι και σε αυτά τα ιδρύματα ο αριθμός των παιδιών έχει μειωθεί.

Ο λόγος για τη μείωση πιστεύεται ότι είναι η βελτίωση των οικονομικών συνθηκών και της κοινωνικής πρόνοιας. Έτσι όλο και πιο λίγοι γονείς αφήνουν τα παιδιά τους σε ιδρύματα εξαιτίας οικονομικών λόγων όπως και όλο λιγότερες άγαμες μητέρες παραδίδουν τα παιδιά τους σε ιδρύματα.

Σήμερα οι κρατικοί υπεύθυνοι προσπαθούν να αποϊδρυματοποιήσουν τα παιδιά μέσω εναλλακτικών μορφών προστασίας, όπως της αναδοχής (Καραντίνος, 1992, σελ.22)

Τέλος για τον περιορισμό όσο το δυνατόν περισσότερο των μειονεκτημάτων της ιδρυματικής προστασίας ελήφθησαν από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας τα εξής μέτρα:

α) Αλλαγή της ονομασίας των εθνικών ορφανοτροφείων και οικοτροφείων σε Κέντρα Παιδικής Μέριμνας για την αποφυγή του «στιγματισμού» των παιδιών αυτών και της αποκοπής του όρου «ορφανά»

β) Ανέργεια νέων, σύγχρονων κτιρίων

γ) Διάθεση πόρων για τον εξοπλισμό των ιδρυμάτων

δ) Αλλαγή εσωτερικής διαρρύθμισης των ήδη υπαρχόντων Κέντρων Παιδικής Μέριμνας

ε) Βελτίωση εκπαίδευσης με τη φοίτησή τους σε σχολεία έξω από το ίδρυμα

στ) Βελτίωση προσπάθειας επαγγελματικού προσανατολισμού

ζ) Παροχή καλύτερης μόρφωσης ανάλογα με την έφεση που δείχνουν τα παιδιά

η) Χορήγηση ποσού σε κάθε παιδί για τα «μικροέξοδά» του

θ) Βελτίωση τροφοδοσίας

ι) Χορήγηση δώρου σε γιορτές και γενέθλια

ια) Χορήγηση αδειών κατά τις διακοπές Χριστουγέννων, Πάσχα και καλοκαιριού ανάλογα με το οικογενειακό περιβάλλον καθενός παιδιού

ιβ) Κατάργηση στολής

ιγ) Αυξηση θέσεων προσωπικού

ιδ) Επιχορήγηση με σημαντικά ποσά για την κάλυψη των αναγκών των ιδρυμάτων

ιε) Δημιουργία τμημάτων για βρέφη και νήπια

ιστ) Η χρηματοδότηση των παραπάνω ιδρυμάτων από το προϊόν του Ειδικού Κρατικού Λαχείου για την ανέργεια κτιρίων, επισκευές και διαρρυθμίσεις κτιρίων όπως και για τον εξοπλισμό τους

(Θωμόπουλος, 1991, σελ.220-221)

ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Α) ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ (ΕΟΠ)

Ο ΕΟΠ ιδρύθηκε στις 11-7-1947 ως «Πρόνοια Βορείων Επαρχιών Ελλάδος» ενώ στις 6-7-55 ονομάστηκε «Βασιλική Πρόνοια» για να μετονομαστεί με τον 572/70 Ν σε «Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας», τίτλο που διατηρεί και με τον 2082/92 Νόμο «για την αναδιοργάνωση της κοινωνικής πρόνοιας και την καθιέρωση νέων θεσμών κοινωνικής προστασίας»(από το φυλλάδιο του ΕΟΠ,Χθες,Σήμερα,Αύριο) Στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του η δράση του ΕΟΠ- εκτός των άλλων- είχε ως κύριο στόχο την περίθαλψη σε ιδρύματα (παιδοπόλεις) των παιδιών που έμειναν απροστάτευτα εκείνη την περίοδο.Τα τελευταία χρόνια, η προνοιακή δράση του ΕΟΠ διαφοροποιήθηκε με νέα προγράμματα να εφαρμόζονται προσαρμοσμένα στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες.Έτσι κύριο μέλημα του ΕΟΠ και σύμφωνα με στοιχεία της Διεύθυνσης Προστασίας Οικογένειας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας είναι:

- η στήριξη και συμβουλευτική ατόμων, οικογενειών και κοινωνικών ομάδων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και προβλήματα
- η στήριξη του θεσμού της αναδοχής μέσω της συμβολής του στην τοποθέτηση παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες όταν δεν επαρκούν οι ελάχιστες προϋποθέσεις για την παραμονή του παιδιού στην οικογένειά του
- η λειτουργία επιμορφωτικών και αθλητικών προγραμμάτων για διάφορες ηλικίες(από το φυλλάδιο του ΕΟΠ,Χθες,Σήμερα,Αύριο)

Β) ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ(Π.Ι.Κ.Π.Α.)

Το Π.Ι.Κ.Π.Α. εκτός από τη δραστηριότητα που αναπτύσσει στον τομέα της παιδικής προστασίας ενεργοποιείται και σε πολλές άλλες σημαντικές υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας.Είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και οι αρμοδιότητές του είναι οι εξής:

- Έρευνα,μελέτη και προσπάθεια αντιμετώπισης κάθε ζητήματος που αναφέρεται στη Μητρότητα και την παιδική ηλικία
- Υιοθεσία και Αναδοχή
- Οικονομικές ενισχύσεις
- Συμβουλευτική για παιδιά και εφήβους
- Οικογενειακός Προγραμματισμός για ζευγάρια και παιδιά

Γ) ΚΕΝΤΡΟ ΒΡΕΦΩΝ «Η ΜΗΤΕΡΑ»

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2 και 8 του 830/1980, από το κέντρο Βρεφών «Μητέρα» παρέχεται προστασία στις άγαμες μητέρες από το χρόνο κυήσεως μέχρι την κοινωνική προσαρμογή και τη επαγγελματική τους αποκατάσταση(Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας,2003)

Το κέντρο Βρεφών «ΜΗΤΕΡΑ» λειτουργεί από το 1995 ως Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, υπό τον έλεγχο του Υπουργείου Υγείας και

Πρόνοιας. Το «ΜΗΤΕΡΑ» παρέχει ιδρυματική φροντίδα για 100 περίπου παιδιά 0-4 χρόνων. Τα παιδιά τοποθετούνται σε περίπτερα δυναμικότητας 12 ατόμων με την επίβλεψη βρεφοκόμων. (Σταθόπουλος, 1991, σελ.293)

Έργο του Κέντρου Βρεφών «**Η ΜΗΤΕΡΑ**» είναι η προσφορά εξειδικευμένων και εξατομικευμένων υπηρεσιών σε παιδιά και γονείς που βρίσκονται σε ειδικές ψυχο-κοινωνικές συνθήκες. Συγκεκριμένα, οι σκοποί του Κέντρου Βρεφών είναι οι εξής:

- Η ιδρυματική και εξωιδρυματική προστασία, των μητέρων και των παιδιών τους, των απροστάτευτων, κακοποιημένων, παραμελημένων παιδιών.
- Η αναδοχή για προστατευόμενα από τον φορέα παιδιά.
- Οι υιοθεσίες των προστατευόμενων παιδιών.
- Η αναζήτηση ριζών και η παροχή συμβουλευτικής στα ίδια τα υιοθετημένα άτομα, στις θετές ή και στις βιολογικές οικογένειες.
- Όλα τα συναφή προγράμματα ή δραστηριότητες που ήθελαν ανατεθεί σε αυτό από το Υπουργείο Υγείας & Πρόνοιας.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Το Κέντρο Βρεφών «**Η ΜΗΤΕΡΑ**» πιστεύει ότι η καλύτερη πρόνοια για το παιδί είναι η καλή οικογενειακή φροντίδα και ότι όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να μεγαλώνουν σε ομαλό οικογενειακό περιβάλλον.

Επίσης πιστεύει ότι η προτιμητέα λύση είναι να βοηθηθούν και να αναλάβουν τη φροντίδα του παιδιού οι φυσικοί γονείς και μόνον εφ' όσον η φυσική οικογένεια δεν ενδιαφέρεται ή αδυνατεί να ανταποκριθεί στο γονικό της ρόλο, να επιλέγονται υποκατάστατα όπως οι αναδοχές και οι θετές οικογένειες.

Το Κέντρο Βρεφών «**Η Μητέρα**» καταβάλλει προσπάθειες ώστε η παραμονή των παιδιών μέσα στο Ίδρυμα να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομη και να εξασφαλίζεται έγκαιρα γι' αυτά ικανοποιητικό οικογενειακό περιβάλλον.

ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ είναι:

- **Ιδρυματική προστασία** για παιδιά, ηλικίας 0-4 χρόνων, που στερούνται το οικογενειακό περιβάλλον ή χρειάζεται να απομακρυνθούν από τους γονείς τους προσωρινά ή μόνιμα. Τα παιδιά φιλοξενούνται σε περίπτερα των 12 έως 13 παιδιών, με συνολική δυναμικότητα περίπου 100 θέσεων. Βρεφονηπιοκόμοι παρέχουν φροντίδα και αγωγή στα παιδιά, τα οποία παράλληλα παρακολουθούνται από παιδίατρους και ψυχολόγους.
- **Συμβουλευτικές / στηρικτικές / νομικές υπηρεσίες σε γονείς - και ειδικότερα σε μόνους γονείς - που περνούν κρίση, με στόχο να παραμείνουν τα παιδιά κοντά τους ή σε γονείς των οποίων τα**

παιδιά απομακρύνθηκαν προσωρινά, ώστε να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες για την επιστροφή τους. Η προσφορά υπηρεσιών συνεχίζεται και μετά την επάνοδο του παιδιού στη βιολογική του οικογένεια, ανάλογα με τις ανάγκες.

- **Περίπτερο μητέρων** για τη φιλοξενία 18 εγκύων και λεχιδιών. Εκτός από τη στέγη, τροφή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, στις μέλλουσες μητέρες παρέχεται ατομική / ομαδική κοινωνική εργασία και συμβουλευτική από κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους. Περιστασιακά, μητέρες με τα μωρά τους μπορούν να φιλοξενηθούν στο Περίπτερο για σύντομο χρονικό διάστημα. Συμβουλευτική βοήθεια και στηρικτικές υπηρεσίες παρέχονται, επίσης, σε εγκύους και λεχίδες που δεν εισάγονται στο Περίπτερο «Μητέρων».
- **Τμήμα αναδοχών οικογενειών.** Τα παιδιά που τοποθετούνται σε ανάδοχες οικογένειες βρίσκονται υπό την προστασία του κέντρου και παρακολουθούνται από διεπιστημονική ομάδα για όσο διάστημα παραμείνουν σε αναδοχή ή μέχρι να γίνουν κοινωνικά και οικονομικά αυτοδύναμα. Οι ανάδοχοι γονείς βοηθούνται στο έργο τους, οικονομικά και συμβουλευτικά.
- **Τμήμα υιοθεσιών.** Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προετοιμασία φυσικών γονέων, παιδιού και θετών γονέων για την υιοθεσία, καθώς επίσης και στην εξεύρεση θετών οικογενειών για παιδιά με ειδικές ή ιδιαίτερες ανάγκες.
- **Τμήμα συμβουλευτικής** για θετές οικογένειες και υιοθετημένα άτομα που αναζητούν τις ρίζες τους. (Internet)

Τέλος να σημειώσουμε ότι με τις διατάξεις του Νόμου « Αναδιοργάνωση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας και άλλες διατάξεις» που ψηφίσθηκε πρόσφατα, ο ΕΟΚΦ καταργείται και οι υπηρεσίες του περιέρχονται στα οικεία ΠΕΣΥ και την τοπική αυτοδιοίκηση (Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας, 2003)

5) ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΚΡΙΣΗ

Τα παιδιά που αποδεδειγμένα είναι απροστάτευτα και στερούνται οικογενειακής φροντίδας και τα παιδιά που βρίσκονται σε κρίση εισάγονται στα Κέντρα Παιδικής Μέριμνας ή στις Παιδοπόλεις του ΕΟΠ.

Στα ιδρύματα αυτά εισάγονται παιδιά ηλικίας 5 ½ -16 ετών εκτός από το Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Θηλέων Ρόδου και την Παιδόπολη «Άγιος Ανδρέας» Καλαμακίου που κάνουν δεκτά και παιδιά προσχολικής ηλικίας. Τα παιδιά διαγράφονται από τα ιδρύματα μετά το 18^ο έτος της ηλικίας τους ή και νωρίτερα αν φύγουν από το Ίδρυμα, εκτός από τα παιδιά που σπουδάζουν που τους επιτρέπεται η διαμονή και πέραν του 18^{ου} έτους ηλικίας.

Ο αριθμός των παιδιών στα Κέντρα Παιδικής Μέριμνας ανέρχεται σε 521 και στις Παιδοπόλεις σε 200 περίπου.

Τα απροστάτευτα βρέφη εισάγονται στο Κέντρο Βρεφών «Μητέρα» και στο Δημοτικό Βρεφοκομείο Θες/κης « Ο ΑΓΙΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ»

Οι πιο συχνοί λόγοι τοποθέτησης συνοψίζονται στους: διάλυση οικογένειας, θάνατος γονέων, εγκατάλειψη, κακοποίηση παιδιού, προβλήματα σωματικής ή ψυχικής υγείας των γονιών, φτώχεια (ιδιαίτερα στις πολύτεκνες οικογένειες), παιδιά πρόσφυγες, παιδιά που μένουν στο δρόμο.

Ανάλογο ρόλο με τα παραπάνω δημόσια ιδρύματα επιτελούν και τα εκκλησιαστικά και φιλανθρωπικά ιδρύματα, τα οποία φιλοξενούν παιδιά σχολικής ηλικίας εκτός από τα Χωριά SOS Ελλάδος, το παιδικό χωριό Βορείου Ελλάδος και το πρότυπο Νηπιοτροφείο Καλλιθέας που δέχονται και μικρότερης ηλικίας παιδιά.

Η δυναμικότητα των παραπάνω ιδρυμάτων είναι περίπου 1500 παιδιά αλλά όπως και στα Δημόσια Ιδρύματα ο αριθμός των φιλοξενούμενων παιδιών είναι μειωμένος σε σχέση με την δυναμικότητα.

Τα παιδιά εισάγονται μετά από αίτηση του γονέα ή του κηδεμόνα ή μετά από εισαγγελική εντολή. Προκειμένου για εισαγωγή σε Δημόσιο Ίδρυμα οι εμπλεκόμενοι φορείς είναι, οι Υπηρεσίες Πρόνοιας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, οι Περιφέρειες και το Ε.Κ.Α.Κ.Β., ενώ για εισαγωγή σε Ιδρύματα Ιδιωτικού Δικαίου είναι οι Υπηρεσίες Πρόνοιας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και το Ε.Κ.Α.Κ.Β. (Διεύθυνση Προστασίας Οικογένειας)

Για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών λειτουργεί στα πλαίσια του Ε.Ο.Κ.Φ. το Αναρρωτήριο Πεντέλης, όπου φιλοξενούνται παιδιά με οικονομικοκοινωνικά προβλήματα μέχρι την επιστροφή τους στο οικογενειακό τους περιβάλλον ή την αναδοχή ή την υιοθεσία τους.

Τα παιδιά που παρουσιάζουν ψυχικές διαταραχές λαμβάνουν τις αντίστοιχες υπηρεσίες υγεία από τις υπάρχουσες παιδοψυχιατρικές υπηρεσίες. Νοσοκομειακή παιδοψυχιατρική περίθαλψη παρέχεται μετά από παραπομπή και παιδοψυχιατρική γνωμάτευση για την αναγκαιότητα νοσηλείας και διαρκεί από λίγες εβδομάδες μέχρι λίγους μήνες. Η ανάπτυξη «κλειστών» παιδοψυχιατρικών δομών μακράς παραμονής δεν προβλέπεται αν και αυτό προσκρούει στην πολιτική του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας για παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας στην κοινότητα καθώς και στις κατευθύνσεις του Π.Ο.Υ.

Όσον αφορά στην αντιμετώπιση των παιδιών στο δρόμο, στη Θεσσαλονίκη εφαρμόζεται πρόγραμμα με χρηματοδότηση του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας από τη μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα αστική εταιρεία «Φιλοξενεία». Επίσης υπεγράφη συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, του ΕΟΚΦ και του Συλλόγου «Το Χαμόγελο του Παιδιού» όπου προβλέπει στην ανάπτυξη

προγραμμάτων αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο, με φιλοξενία σε ειδικούς χώρους και με κινητές μονάδες σε 24ωρη βάση με την σύμπραξη κοινωνικών λειτουργών, παιδαγωγών, νοσηλευτών, ειδικών παιχνιδιών και τη χρήση σχημάτων ειδικά εξοπλισμένων καθώς και η λειτουργία Ξενώνα Θηλέων στον Καρέα: σίτιση-εκπαίδευση των παιδιών και κάλυψη με ειδικευμένο προσωπικό.

Παράλληλα για τη φροντίδα απροστάτευτων παιδιών και παιδιών σε κρίση εφαρμόζονται και εναλλακτικές μέθοδοι κοινωνικής φροντίδας, όπως είναι η υιοθεσία και ο δεσμός της ανάδοχης οικογένειας.

Τέλος σημειώνεται ότι η Ελληνική Επιτροπή Συνεργασίας με τη UNICEF (Ταμείο Ηνωμένων Εθνών για την προστασία του Παιδιού) που συστήθηκε με το Ν 687/77 στη χώρα μας και εποπτεύεται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και Εξωτερικών, έχει ως σκοπό την πληροφόρηση του ελληνικού κοινού για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο και την εξεύρεση πόρων για τα προγράμματά της προς όφελος των παιδιών της παγκόσμιας κοινότητας που έχουν ανάγκη. (Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας, 2003)

6) ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ –ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ

Κακοποίηση και παραμέληση παιδιών σύμφωνα με τον ορισμό που δόθηκε από ομάδα εργασίας που συγκροτήθηκε από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας με Πρόεδρο του καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Αντ. Κουτσελίνη «περιλαμβάνει διάφορες μορφές ενεργητικής και παθητικής βίας, η δε αναγνώριση και αντιμετώπισή τους εξαρτάται από τα όρια που κάθε κοινωνία θέτει στην ανθρώπινη συμπεριφορά και στις διαστάσεις του γονικού ρόλου. Επίσης εξαρτάται και από την ευρύτερη αντίληψη για τη γενική ποιότητα ζωής και την αξία την επένδυση που κάθε κοινωνία εναποθέτει στο Παιδί»

Την όλο ευθύνη για την προστασία των παιδιών αυτών έχει κατά κύριο λόγο το Ινστιτούτο Υγείας Του Παιδιού και ειδικότερα η ειδική μονάδα του.

Επίσης ο ποινικός κώδικας στο άρθρο 312 αναγορεύει σε ιδιώνυμο αδίκημα τη σωματική βλάβη των ανηλίκων κτλ. και προβλέπει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών στο άτομο που με συνεχή σκληρή συμπεριφορά προξενεί σωματική κάκωση ή βλάβη σε άτομο που δεν έχει συμπληρώσει ακόμη το 17^ο έτος της ηλικίας του κτλ.

Τέλος ο Α.Κ. περιέχει διάφορες προοδευτικές διατάξεις που καθιερώθηκαν με τις διατάξεις του Ν. 1329/83 για το οικογενειακό δίκαιο, όπως το άρθρο 1507 για αμοιβαία υποχρέωση γονέων και τέκνων, το άρθρο 1510 για τη γονική μέριμνα, του 1518 για την επιμέλεια του προσώπου, το άρθρο 1532 για τις συνέπειες κακής άσκησης της

επιμέλειας του προσώπου του τέκνου κ.ά.(Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας,2003)

7)ΙΔΡΥΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Οι προνοιακές υπηρεσίες για τα άτομα με ειδικές ανάγκες αναπτύσσονται από τα μέσα της δεκαετίας του 1950,δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην υιοθέτηση ιδρυματικών μορφών περίθαλψης.Έτσι σήμερα,οι κυριότεροι φορείς προστασίας των παιδιών με ειδικές ανάγκες είναι :

Α) Κέντρο Αποκατάστασης Αναπήρων Παιδων Βούλας (ΚΑΑΠΒ) που σήμερα λειτουργεί και στην Πεντέλη για παιδιά ηλικίας μέχρι 15 ετών, που αντιμετωπίζουν σοβαρά κινητικά προβλήματα.

Β) Εθνικό Ίδρυμα Αποκαταστάσεως αναπήρων που στοχεύει στην φυσική,κοινωνική και επαγγελματική αναπροσαρμογή και εκπαίδευση παιδιών με κάθε είδους αναπηρίες από το 15^ο έτος της ηλικίας τους.

Γ) Ελληνική Εταιρεία Προστασίας και Αποκαταστάσεως Αναπήρων.Στοχεύει στην πρόληψη και θεραπεία των αναπήρων παιδιών ηλικίας 0-16 χρονών.

Δ) Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών Παιδιών, με στόχο την προστασία και πρόνοια των σπαστικών παιδιών με προγράμματα ειδικής αγωγής στοιχειώδους και μέσου επιπέδου,κοινωνικά και ψυχαγωγικά προγράμματα για παιδιά,φυσιοθεραπείες και αγωγής λόγου κτλ.

Για την προστασία των παιδιών που πάσχουν από χρόνιες παθήσεις λειτουργούν σήμερα ιδρύματα, αυτοτελή ΝΠΔΔ ή υπηρεσίες ΝΠΔΔ.Επίσης πολλά ιδρύματα από την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Τα παραπάνω ιδρύματα παρέχουν περίθαλψη σε παιδιά που πάσχουν από ανίατες σωματικές αναπηρίες, ή βαριές διανοητικές καθυστερήσεις που δεν επιδέχονται βελτίωση και συντηρούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Εκτός από τα παραπάνω ιδρύματα που αναφέρθηκαν λειτουργούν και διάφορες επιχειρήσεις ύστερα από άδεια του Υπουργείου.

8) ΕΠΙΔΟΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ένας από τους κύριους τρόπους παροχής βοήθειας στις οικονομικά κυρίως αδύνατες οικογένειες είναι η οικονομική τους ενίσχυση. Ο όρος «οικογενειακά επιδόματα» αναφέρεται σε χρηματικές παροχές ή άλλες διακρίσεις που στοχεύουν να αντισταθμίσουν το κόστος συντήρησης της οικογένειας. Τα πιο σημαντικά στα κράτη-μέλη της Ευρώπης είναι τα επιδόματα που αποτελούν περιοδική χρηματική ενίσχυση, σύμφωνα με τον αριθμό και την ηλικία των παιδιών. (Κογκίδου, 1995, σελ.450)

Η παροχή «εξωτερικής βοήθειας», η επιδότηση δηλαδή ατόμων ή οικογενειών με χρήματα σε αντίθεση με την εισαγωγή τους σε κάποιο ίδρυμα, αποτελούσε επίμαχο θέμα τον περασμένο αιώνα, ιδιαίτερα στην δυτική Ευρώπη. Όπως φαίνεται από τα καταστατικά των ορφανοτροφείων, τα ιδρύματα δέχονταν και παιδιά που ήταν ορφανά από τον έναν μόνο γονέα. Θα ήταν λοιπόν δυνατόν σε κάποιες περιπτώσεις να αντικατασταθεί η εισαγωγή των ορφανών σε ίδρυμα, από κάποια οικονομική ενίσχυση της υπάρχουσας οικογένειας. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να διατηρηθούν οι σχέσεις που θα διευκόλυναν αργότερα τα παιδιά να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο ως παραγωγικές μονάδες. (Καλλιγιά, 1993, σελ.111)

Προγράμματα παροχής εξωτερικής βοήθειας αναπτύχθηκαν προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα αλλά πάντα μέσα στα πλαίσια της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, καθώς το κρατικό προνοιακό υπόβαθρο δεν επαρκούσε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το «Ταμείο Συντάξεων Χηρών και Ορφανών».

Σήμερα τα οικογενειακά επιδόματα είναι επιδόματα που δίνονται σε όλους τους δικαιούχους αν και σε κάποιες χώρες η παροχή ορισμένων επιδομάτων γίνεται με βάση το εισόδημα. (Κογκίδου, 1995, σελ.450) Το ποσό των επιδομάτων διαφέρει στα κράτη-μέλη και σχετίζεται με το μέγεθος της οικογένειας. Το χρονικό όριο για την παροχή των επιδομάτων φτάνει ως την ηλικία των 14-18 ετών με κυρίαρχη σε 6 χώρες την ηλικία των 18. Το όριο αυτό επεκτείνεται για εκπαιδευτικούς λόγους ή για άτομα με ειδικές ανάγκες. (Κογκίδου, 1995, σελ.451)

Τα κυριότερα επιδόματα που χορηγούνται σήμερα στα παιδιά είναι: Το **επίδομα τρίτου παιδιού** καταβάλλεται στη μητέρα που αποκτά τρίτο παιδί μέχρι τη συμπλήρωση του έκτου έτους της ηλικίας του. Επιδοτούνται 40.036 περίπου περιπτώσεις με το ποσό των 140,35€ το μήνα.

Το **επίδομα πολύτεκνης μητέρας** καταβάλλεται στη μητέρα που θεωρείται πολύτεκνη κατά το Ν.1910/44, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα, για κάθε άγαμο τέκνο ηλικίας μέχρι και 23 ετών. Επιδοτούνται 83.920 περίπου περιπτώσεις με το ποσό των 35.09 € για κάθε παιδί. Το επίδομα δεν μπορεί να υπολείπεται μηνιαίως του ποσού των 67,50€.

Ισόβια σύνταξη καταβάλλεται στη μητέρα που δε δικαιούται πλέον το επίδομα της προηγούμενης περίπτωσης. Τη σύνταξη λαμβάνουν περίπου 194.842 μητέρες και ανέρχεται στο ποσό των 80,70 € το μήνα.

Το Πρόγραμμα χρηματοδοτείται από τις πιστώσεις του Κρατικού Προϋπολογισμού, οι οποίες μεταβιβάζονται στον Ο.Γ.Α. Τα παραπάνω επιδόματα παρέχονται και στους υπηκόους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και στους υπηκόους των χωρών που εντάσσονται στον Ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο. (Διεύθυνση Προστασίας της Οικογένειας, 2003)

ΆΛΛΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ:

Πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης απροστάτευτων παιδιών

Το επίδομα «απροστάτευτων τέκνων» παρ'όλο που τυπικά ανήκει στο παιδί θεωρείται ως ένα σημαντικό σημείο στην ιστορία της οικογενειακής πολιτικής γιατί αναγνωρίζει τις οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σήμερα οι οικογένειες. (Κογκίδου, 1995, σελ. 459)

Το πρόγραμμα αυτό εφαρμόζεται βάσει των διατάξεων του Ν. 4051/1960 και του Π.Δ/τος 108/83 (ΦΕΚ 49/83 τΑ') όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα.

Με το πρόγραμμα αυτό καταβάλλεται σήμερα μηνιαίο επίδομα 44,02€ σε κάθε απροστάτευτο παιδί ηλικίας μέχρι 16 ετών με την προϋπόθεση ότι το μηνιαίο εισόδημα της οικογένειας που διαμένει το παιδί δεν υπερβαίνει για τριμελή οικογένεια τα 234,77€, προσαυξανόμενο κατά 20,54€ για κάθε επιπλέον μέλος πέραν του τρίτου.

Αρμόδιες Υπηρεσίες για την καταβολή του Επιδόματος είναι οι Διευθύνσεις και τα Τμήματα Πρόνοιας των κατά τόπους Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της Χώρας.

Επιδοτούνται περίπου 27.483 παιδιά

Το επίδομα αυτό χορηγείται σε παιδιά που ανήκουν σε κάποια από τις εξής κατηγορίες:

-ορφανά και από δύο γονείς

-ορφανά από πατέρα

-παιδιά που ο πατέρας τους δεν είναι σε θέση να τα συντηρήσει λόγω:

α) σωματικής ή διανοητικής ανικανότητας β) ασθένειας γ) ηθικής αναξιοσύνης δ) εγκατάλειψης ε) φυλάκισης στ) στρατιωτικής υπηρεσίας

-εξώγαμα και έκθετα (Κογκίδου, 1995, σελ. 459)

Επιδόματα για παιδιά με ειδικές ανάγκες

Στα άτομα με ειδικές ανάγκες πέρα από την ιδρυματική προστασία παρέχεται και μηνιαία οικονομική ενίσχυση. Συγκεκριμένα σε παιδιά με προβλήματα όρασης, ακοής, με βαριά νοητική υστέρηση καθώς και σε παιδιά που άσχουν από μεσογειακή αναιμία ή συγγενή αιμορραγική διάθεση καταβάλλεται χρηματικό ποσό που όμως, σε καμιά περίπτωση δεν καλύπτει τις ανάγκες τους εφόσον είναι μικρής αξίας.

Χρηματικές παροχές λόγω μητρότητας

Το πρόγραμμα αυτό εφαρμόζεται σε εκτέλεση του άρθρου 4 παρ. 5 του Ν. 1302/1982 με τον οποίο κυρώθηκε η υπ' αρ. 103/1952 διεθνής σύμβαση εργασίας «περί προστασίας της μητρότητας» (ΦΕΚ 133/82 τΑ') και εκτελείται από τις Διευθύνσεις και τα Τμήματα Πρόνοιας των κατά τόπους Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της Χώρας.

Με το πρόγραμμα αυτό καταβάλλονται χρηματικές παροχές της τάξεως των 440,20€ : δηλ. 220,10€ για το χρονικό διάστημα των 42 ημερών προ του τοκετού και 220,10€ για το χρονικό διάστημα των 42 ημερών μετά τον τοκετό σε εργαζόμενες γυναίκες που δεν δύνανται να αξιώσουν αυτές από ασφαλιστικό φορέα ή είναι ανασφάλιστες και παράλληλα δεν έχουν ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης. Επιδοτούνται από το πρόγραμμα 702 περίπου μητέρες.

Επίδομα με την έναρξη του σχολικού έτους: Μπορεί να θεωρηθεί ως προέκταση του επιδόματος για παιδιά. Σήμερα υπάρχει ως αυτόνομο στη Γαλλία και το Λουξεμβούργο και δίνεται για να καλύψει το κόστος των σχολικών εξόδων του παιδιού.

Επίδομα γάμου-δώρο γάμου: Δίνεται μόνο στην Ελλάδα, Λουξεμβούργο και στην Πορτογαλία. Στην Ελλάδα το δώρο γάμου δίνεται ακόμα σε εργαζόμενες γυναίκες με την προϋπόθεση ο μισθός τους να μην υπερβαίνει κάποιο συγκεκριμένο όριο. Επίσης υπάρχει και επίδομα γάμου που δίνεται κάθε μήνα και αντιπροσωπεύει το 10% του βασικού μισθού, όμως τείνει να εκλείψει καθώς η οικογένεια αλλάζει. Στα περισσότερα κράτη χορηγείται ως οικογενειακό επίδομα (κυρίως επίδομα παιδιών) (Κογκίδου, 1995, σελ.456)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1) ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Σύμφωνα με την Νάσιου-Περράκη ο τρόπος που η κοινωνία μεταχειρίζεται και αντιμετωπίζει τα παιδιά της είναι δείγμα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μια κοινωνία που προστατεύει την ελευθερία, τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των παιδιών, δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε τα ίδια να έχουν μια υγιή ανάπτυξη μέχρι την ενηλικίωσή τους. (Κονδύλη, 1994, σελ. 173)

Η Νάσκου-Περράκη υπενθυμίζει πως η Διεθνής κοινωνία έχει λάβει ενεργό ρόλο στις εκάστοτε παραβιάσεις των δικαιωμάτων του παιδιού.. Κατά την εποχή της κοινωνίας των Εθνών οι πρώτες διεθνείς συνθήκες που όριζαν την εμπορία παιδιών ως διεθνές έγκλημα ζητούσαν συγχρόνως από τα κράτη-μέλη την αντίστοιχη έκδοση και τιμωρία των υπευθύνων.

Στα πλαίσια της ίδιας οργάνωσης υιοθετήθηκε το 1924, στη Γενεύη, η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού, που αποτέλεσε το πρώτο κείμενο σε διεθνές επίπεδο που εισήγαγε βασικές αρχές για την προστασία του παιδιού και τη βάση για τη μετέπειτα ανάπτυξη των Διεθνών κανόνων και δεδομένων. (Κονδύλη, 1994, σελ. 173-174)

Αργότερα, όπως αναφέρει η ίδια συγγραφέας, το 1959 υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ η διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού, που είναι ένα κείμενο που περιέχει «γενικές αρχές» για τη φροντίδα και προστασία του παιδιού, χωρίς να κάνει αναφορά στον όρο «δικαιώματα»

Η Διακήρυξη προβλέπει ότι το παιδί θα πρέπει να απολαμβάνει ειδικής προστασίας «θα πρέπει να του παρέχονται ευκαιρίες για την υγιεινή και τη σωστή του ανάπτυξη, να απολαμβάνει τα αγαθά της κοινωνικής ασφάλισης συμπεριλαμβανομένης της στέγης, της διατροφής και των ιατρικών υπηρεσιών, να μορφώνεται και να προστατεύεται από κάθε μορφής εγκατάλειψη, σκληρότητα και εκμετάλλευση». Αναφέρεται ακόμη και σε μια σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως το δικαίωμα στη ζωή, την απαγόρευση βασανιστηρίων, την απαγόρευση αυθαίρετης σύλληψης και κράτησης, την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκευτικής πεποίθησης και τη σωστή απονομή δικαιοσύνης». (Κονδύλη, 1994, σελ. 175-177)

Η Σύμβαση του Ο.Η.Ε. για τα δικαιώματα του Παιδιού είναι κατά τη Νάσκου-Περράκη, το πρώτο διεθνές κείμενο που αναφέρει σαφώς και ευκρινώς τα δικαιώματα του παιδιού, τα οποία είναι όχι μόνο ατομικά και πολιτικά αλλά και οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά.

Η σύμβαση περικλείει έναν οραματισμό, θεωρώντας πως τα παιδιά που μεγαλώνουν σε ένα υγιές κοινωνικό περιβάλλον, θα δημιουργήσουν στο μέλλον μια δίκαιη και ανθρώπινη κοινωνία καθώς επίσης και έναν στόχο ότι η παιδική προστασία οφείλει να λαμβάνει υπόψη πρωτίστως το συμφέρον του παιδιού. (Κονδύλη, 1994, σελ. 177)

Επιπλέον η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού αναγνωρίζει εκτός από τα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και πολιτισμικά δικαιώματα του παιδιού, και το δικαίωμα στις παροχές, στην προστασία και για πρώτη φορά στα πλαίσια του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη συμμετοχή. (Έκθεση Euroset, 2000, σελ. 10)

Σχετικό είναι το άρθρο 3 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989):

«Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού. (Έκθεση Euroset, 2000, σελ. 7)

Η Νάσκου –Περράκη τονίζει πως τα κράτη-μέλη έχοντας επικυρώσει τη Σύμβαση υποχρεούνται να εφαρμόζουν κατά τον καλύτερο τρόπο τα δικαιώματα του παιδιού, υιοθετώντας παράλληλα αντίστοιχα νομοθετικά μέτρα. (Κονδύλη, 1994, 177-178)

2). ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ –ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Όπως αναφέρει η Νάσκου-Περράκη στον Ευρωπαϊκό χώρο, η προστασία του παιδιού κατοχυρώνεται από μια σειρά πράξεων συμβατικού και μη συμβατικού χαρακτήρα που έχουν υιοθετηθεί στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης. (Κονδύλη, 1994, σελ. 179)

Στο συμβατικό επίπεδο ανήκουν η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕυρΣΔΑ) και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (ΕΚΧ) που περιλαμβάνει σύμφωνα με την Νάσκου-Περράκη ένα σημαντικό κατάλογο δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου που ανήκουν κυρίως στην κατηγορία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων (ΕυρΣΔΑ) αλλά και οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων (ΕΚΧ). Στα πλαίσια αυτών των δικαιωμάτων προστατεύονται και τα παιδιά. Συγκεκριμένα η ΕυρΣΔΑ με το άρθρο 2, στο 1^ο Πρόσθετο Πρωτόκολλό της, κατοχυρώνει το δικαίωμα των γονέων να εξασφαλίζουν τη μόρφωση των παιδιών τους, σύμφωνα με τα θρησκευτικά και φιλοσοφικά τους φρονήματα. Ο ΕΚΧ, στο άρθρο 7, εξασφαλίζει την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος των παιδιών και των νεαρών προσώπων για προστασία, στο άρθρο 17, το δικαίωμα της μητέρας και

του παιδιού για προστασία σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο και στο άρθρο 19, το δικαίωμα της επανασύνδεσης της οικογένειας.
(Κονδύλη, 1994, σελ. 179)

Επιπλέον, η ίδια συγγραφέας υπογραμμίζει, πως στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν υιοθετηθεί ορισμένες συμβάσεις που αφορούν άμεσα τα παιδιά, όπως είναι: Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την υιοθεσία των παιδιών, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το καθεστώς των εξώγαμων παιδιών και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση που αφορά στην κηδεμονία των παιδιών και στην αποκατάσταση της κηδεμονίας των παιδιών. (Κονδύλη, 1994, σελ. 179-180)

Η Νάσκου-Περράκη, υπενθυμίζει την έκδοση συστάσεων προς τα κράτη-μέλη εκ μέρους του Συμβουλίου της Ευρώπης για την υπογραφή και επικύρωση διεθνών συμβάσεων, που έχουν υιοθετηθεί τόσο στα πλαίσια του ίδιου του Οργανισμού όσο και στα Πλαίσια του ΟΗΕ.
(Κονδύλη, 1994, σελ. 180)

3) ΒΙΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ(ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ-ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ) ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Κατά τα τελευταία χρόνια, η βία ενάντια στα παιδιά, ειδικά με τη μορφή της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης, αποτελεί πηγή αυξανόμενου προβληματισμού στην Ευρώπη και υπάρχουν ισχυρές πιέσεις της κοινής γνώμης και πολιτικών δυνάμεων για την λήψη πρωτοβουλιών από την πλευρά της Ευρωπαϊκής ένωσης.

Η πρόθεση της Ευρωπαϊκής ένωσης να αναλάβει δράση απέναντι σε αυτό το θέμα φαίνεται από το ακόλουθο χαρακτηριστικό απόσπασμα από την ομιλία της επιτρόπου Anita Gradin, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (Στρασβούργο, 18/9/96)

«Η Επιτροπή είναι σθεναρά αποφασισμένη να αναλάβει ενεργό ρόλο στην καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών σε όλους τους τομείς. Με αυτόν τον τρόπο δείχνουμε ότι τα δικαιώματα των παιδιών και των γυναικών είναι επίσης και ανθρώπινα δικαιώματα»
(Έκθεση Euronet, 2000, σελ. 45)

Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί και ο ακριβής ορισμός που δίνεται στην σεξουαλική εκμετάλλευση από την Ειδική Επιτροπή εμπειρογνομόνων για τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την πορνογραφία, την πορνεία καθώς και τη σωματεμπορία παιδιών και ενηλίκων (όπου σύμφωνα με την ίδια επιτροπή όπου ως παιδί ορίζεται το άτομο κάτω των 16 ετών και ως νέος ενήλικας θεωρείται το άτομο από 16 έως 21 ετών) η οποία σύμφωνα με την Τσίτουρα συγκροτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Εγκληματολογικών προβλημάτων. (Κονδύλη, 1994, σελ. 165)

Η επιτροπή λοιπόν, ορίζει τη σεξουαλική εκμετάλλευση ως:
«τη χρησιμοποίηση για σεξουαλικούς σκοπούς και με στόχο την κερδοσκοπία ενός παιδιού άμεσα ή έμμεσα την αξιοπρέπεια του και την

σεξουαλική του ελευθερία και θέτει σε κίνδυνο την ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη».(Κονδύλη,1994,σελ.165-166)

Η Τσίτουρα σχολιάζοντας τον παραπάνω ορισμό αναφέρει πως η έννοια της «σεξουαλικής εκμετάλλευσης» περιλαμβάνει ειδικότερα την εξώθηση στην πορνεία, την πορνογραφία με τη χρησιμοποίηση παιδιού και τη σωματεμπορία παιδιών και νέων ενηλίκων και δεν περιλαμβάνει — κατ' αρχήν — τη σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών. Ωστόσο, όπως η ίδια συγγραφέας τονίζει, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι αυτή η κακοποίηση οδηγεί συχνά στην πορνεία.(Κονδύλη,1994,σελ.166)

Αναφορικά με τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής για τη σεξουαλική εκμετάλλευση που διεξήχθη στα κράτη- μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Τσίτουρα σημειώνει την ανεπάρκεια επιστήμων στοιχείων στον τομέα αυτόν, γεγονός που οδήγησε στη δημιουργία της Σύστασης N' R(91) 11 του Συμβουλίου της Ευρώπης. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Τσίτουρα, η Σύσταση αυτή:

1) Καλεί τα ιδρύματα και γενικότερα τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που ασχολούνται με παιδιά και νέους ενήλικες θύματα εκμετάλλευσης να συλλέγουν τα αντίστοιχα στοιχεία και στατιστικά δεδομένα.

2) Υπογραμμίζει ότι οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται, θα πρέπει να διατυπώνονται με έναν ρεαλιστικό τρόπο και στην συνέχεια να τίθενται στη διάθεση των γονιών ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου που έχει υπό την προστασία του παιδιά' Επιπλέον αυτές οι πληροφορίες θα πρέπει να παρουσιάζονται και στα ίδια τα παιδιά με τον ανάλογο τρόπο

3) Καλεί τα κράτη-μέλη να εντείνουν τις προσπάθειές τους έτσι ώστε σύμφωνα με το άρθρο C.3 να είναι πιο αποτελεσματική η τιμωρία εκείνων που προωθούν την πορνεία και αντλούν κέρδη απ'αυτήν αλλά και εκείνων που είναι πελάτες της παιδικής πορνείας.

4) Να εξετάσουν την προοπτική υποβολής ποινικών κυρώσεων για τους κατόχους πορνογραφικού υλικού, στο οποίο εκτίθενται παιδιά(άρθρο 8.2)καθώς εκτιμάται πως η απόκτηση και η κατοχή αυτού του υλικού ενθαρρύνει και ενισχύει την προαγωγή. (Κονδύλη,1994,σελ.167-168)

Η Τσίτουρα υπενθυμίζει τη σημασία της ενημέρωσης των παιδιών για τους τρόπους άμυνας σχετικά με το θέμα αυτό και θεωρεί πως η βελτίωση της ποιότητας ζωής είναι το αποτελεσματικότερο μέτρο για την καταστολή της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών, καθώς το φαινόμενο αυτό είναι συχνά συνέπεια ενός κακού βιοτικού επιπέδου των παιδιών και των γονιών τους. (Κονδύλη,1994,σελ.167)

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι πιο πρόσφατες πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το θέμα της βίας ενάντια στα παιδιά, που περιλαμβάνει φυσικά και τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Αυτές λοιπόν, οι πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν τα προγράμματα "Daphne" και "Stop".

Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα Δάφνη δημιουργήθηκε το 1997 και είχε ως σκοπό τη στήριξη και ενίσχυση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

για την αντιμετώπιση της βίας έναντι των παιδιών, των νέων και των γυναικών. Το πρόγραμμα αυτό αρχικά λειτούργησε σε δοκιμαστική βάση υπό τη Γενική Γραμματεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και προκάλεσε έντονο ενδιαφέρον. Από τις 428 προτάσεις που υπεβλήθησαν, τα 3 εκατομμύρια ευρώ του προϋπολογισμού κατέστησαν εφικτή τη χρηματοδότηση 47 μόνο προγραμμάτων, τα οποία περιελάμβαν δράσεις όπως: δίκτυο ειδικών για το πρόβλημα των εξαφανισθέντων παιδιών, συστηματική και διεξοδική μελέτη των διατάξεων για την παιδική προστασία στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διεξαγωγή έρευνας για την αποτελεσματικότητα προγραμμάτων για την αντιμετώπιση των δραστών σεξουαλικών αδικημάτων και ανταλλαγή αποδοτικών πρακτικών για την καταστολή της παιδικής πορνογραφίας στο διαδίκτυο. (Έκθεση Euronet, 2000, σελ. 46)

Με τον τρόπο αυτόν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιχειρεί να διαμορφώσει νομική βάση για το πρόγραμμα Daphne με βάση το Άρθρο 235 των Ευρωπαϊκών Συνθηκών, προτείνοντας μια απόφαση που έχει ληφθεί από το Συμβούλιο Υπουργών, η οποία περιλαμβάνει παράταση του προγράμματος στο χρονικό διάστημα 2000-2004. Εκτός των άλλων, προτείνεται η περαιτέρω δραστηριοποίηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για την ανταλλαγή χρήσιμων στοιχείων, την εποικοδομητική συνεργασία και τον επαρκή συντονισμό, την ευαισθητοποίηση του κοινού και την ανταλλαγή θετικών και αποτελεσματικών πρακτικών. Μια συνοδευτική Ανακοίνωση εισηγείται μια σειρά επιπρόσθετων προτάσεων, όπως για παράδειγμα, είναι η εμπλοκή της Eurorol, στη διαμόρφωση, συντήρηση και εξομοίωση μητρών εξαφανισθέντων παιδιών στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Έκθεση Euronet, 2000, σελ. 46)

Οι προτάσεις αυτές είναι πραγματικά ουσιαστικές και αξιόλογες. Ωστόσο καθώς οι αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών λαμβάνονται με ομοφωνία (Άρθρο 235), προκειμένου να γίνουν αποδεκτές οι προτάσεις αυτές από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών και κατ'επέκταση να εφαρμοστούν στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πρέπει να υπάρξουν συντονισμένες και οργανωμένες πιέσεις εκ μέρους των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. (Έκθεση Euronet, 2000, σελ. 46)

Παράλληλα το 1996 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έθεσε σε λειτουργία το πρόγραμμα "Stop", το οποίο ήταν ένα πολυετές πρόγραμμα ενάντια στην παράνομη διακίνηση ανθρώπων και στη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών. Το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται στις δημόσιες αρχές και συγκεκριμένα στους εργαζόμενους στον κρατικό τομέα, όπως δικαστές, αστυνομικούς, κοινωνικούς λειτουργούς, υπαλλήλους των υπηρεσιών μετανάστευσης κ.τ.λ. (Έκθεση Euronet, 2000, σελ. 46)

Ιδιαίτερη σημασία κατέχει και το φαινόμενο του σεξουαλικού τουρισμού με θύματα τα παιδιά, για το οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει λάβει και κάποιες ουσιαστικές πρωτοβουλίες.

Αρχικά, το 1996 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια σχετική Ανακοίνωση για την καταπολέμηση του σεξουαλικού τουρισμού με θύματα παιδιά, η οποία περιέχει προτάσεις για τη λήψη μέτρων που θα προκύψουν με τη συνεργασία της βιομηχανίας του τουρισμού και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, με απώτερο στόχο την αποτροπή των δραστών από το να ταξιδεύουν (μέσω εκστρατειών πληροφόρησης, ενίσχυση κανόνων συμπεριφοράς κ.τ.λ.) καθώς και συστάσεις για τη συστηματική μείωση του φαινομένου της πορνείας στις χώρες προορισμού. Επιπλέον το 1998, μέσω μιας επισκόπησης του Ευρωβαρόμετρου, προκύπτει πως η κοινή γνώμη στην Ευρώπη επιδοκιμάζει τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Έκθεση Euronet, 2000, σελ. 47)

Σχετικά είναι τα ακόλουθα προγράμματα για την αντιμετώπιση του σεξουαλικού τουρισμού με θύματα τα παιδιά, συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ένα πρόγραμμα από το διεθνές δίκτυο ECPATC (End Child Prostitution and tourism-τέλος στην Παιδική Πορνεία και στο Σεξουαλικό Τουρισμό) παρέχει πληροφόρηση στους ταξιδιώτες για το σεξουαλικό τουρισμό μέσω αντίστοιχου θεωρητικού υλικού και τους καλεί να τοποθετήσουν στις αποσκευές ειδικές ετικέτες, έτσι ώστε να δείξουν έμπρακτα τη συμπάραστασή τους στην καταπολέμηση του σεξουαλικού τουρισμού.

Αξίζει να σημειωθεί πως διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία έχουν εφαρμόσει το συγκεκριμένο πρόγραμμα και υπάρχει η πρόθεση να επεκταθεί το πρόγραμμα και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. (Έκθεση Euronet, 2000, σελ. 47)

Το 1998, η διεθνής οργάνωση βοήθειας "Terre des hommes" στη Γερμανία, έθεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα για την ευαισθητοποίηση των ταξιδιωτών των υπερατλαντικών ταξιδιών, μέσω προβολής ανάλογων βίντεο κατά την διάρκεια της πτήσης. Ενδεικτικά αναφέρεται πως οι εταιρείες Lufthansa και Air France έχουν ήδη αποδεχθεί και εφαρμόσει την πρόταση αυτή, ενώ γίνονται διαπραγματεύσεις και με άλλες ευρωπαϊκές αεροπορικές εταιρείες. (Έκθεση Euronet, 2000, σελ. 47)

Είναι προφανές πως οι πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί έως σήμερα εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι πολύ σημαντικές και τονίζεται η ανάγκη ανάπτυξής τους, κάτι το οποίο ενισχύεται με την ένταξη αρκετών χωρών κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στις οποίες ο σεξουαλικός τουρισμός και η διακίνηση των παιδιών είναι ιδιαίτερα αυξημένα. (Έκθεση Euronet, 2000, σελ. 47)

Η κακοποίηση είναι η άλλη μορφή βίας ενάντια στα παιδιά, φαινόμενο το οποίο έχει απασχολήσει την Ευρώπη. Η κακοποίηση συχνά γίνεται μέσα στα πλαίσια της οικογένειας, κάτι το οποίο είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό και χρήζει προσοχής.

Η οικογενειακή βία ενάντια στα παιδιά είναι ένα κρίσιμο κοινωνικό πρόβλημα για όλα τα κράτη. Ωστόσο, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί επακριβώς ο πραγματικός αντίκτυπος του προβλήματος, καθώς ο ορισμός που δίνεται στην κακοποίηση και το αντίστοιχο νομικό πλαίσιο, διαφέρουν μεταξύ των χωρών.

Έτσι κρίνεται σκόπιμη η επέκταση της προστασίας σε νομικό επίπεδο και παράλληλης εκπαίδευσης σχετικά με το θέμα αυτό, σε όλα τα κράτη-μέλη, αφού είναι προφανές πως πρέπει να αναληφθούν περισσότερες πρωτοβουλίες πέραν του επιπέδου της Ευρώπης. (Εκθεση Euronet, 2004, σελ. 46)

Βία όμως υπάρχει και στο περιβάλλον του σχολείου, κάτι το οποίο έχει επίσης απασχολήσει την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Συγκεκριμένα κατόπιν σχετικών πορισμάτων του Συμβουλίου Υπουργών για το θέμα της ασφάλειας στα σχολεία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα δράσης που είχε ως τίτλο «Βία στα σχολεία» και το οποίο αφορά δραστηριότητες για την καταστολή και πρόληψη της βίας όπως είναι για παράδειγμα κάποια προγράμματα πιλοτικού χαρακτήρα, εκπαίδευση σε διυπηρεσιακό επίπεδο καθώς επίσης και ανταλλαγή θετικών και αποτελεσματικών πρακτικών και πληροφοριών. (Εκθεση Euronet, 2004, σελ. 47)

Όπως φαίνεται το θέμα της βίας ενάντια στα παιδιά είτε με την μορφή της κακοποίησης είτε με την μορφή της σεξουαλικής εκμετάλλευσης έχει προβληματίσει κατά καιρούς την Ευρώπη και θα πρέπει να σημειωθεί πως η έως τώρα δράση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος είναι ιδιαίτερα σημαντική και σύμφωνη με το άρθρο 19 της Σύμβασης Δικαιωμάτων του Παιδιού (το οποίο κάνει λόγο για προστασία των παιδιών από όλες τις μορφές σωματικής ή ψυχικής βίας).

Επιπλέον, πρόσφατα η Συνθήκη του Άμστερνταμ εισήγαγε το νέο Άρθρο Κ.1, μέσω του οποίου προωθείται η συνεργασία μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών σε διακρατικό επίπεδο. (Εκθεση Euronet, 2004, σελ. 45)

Αναφορικά με το νέο αυτό άρθρο αξίζει να σημειωθεί πως περιορίζεται μόνο στο θέμα των αδικημάτων ενάντια στα παιδιά και δεν αναφέρεται σε άλλους τομείς που επηρεάζουν την ζωή του παιδιού. Επιπλέον το άρθρο Κ. ανήκει στον «τρίτο πυλώνα» (Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις) των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως εκ τούτου οποιαδήποτε πρωτοβουλία θα έχει διακρατική ισχύ και θα απαιτείται από τα κράτη μέλη να συμφωνήσουν σε όλες τις πρωτοβουλίες. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει το δικαίωμα υποβολής συγκεκριμένων προτάσεων στον τομέα αυτό. (Εκθεση Euronet, 2004, σελ. 29)

4)ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι ένα επιπλέον πεδίο εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής για την προστασία του παιδιού. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ(1997) μέσω του Άρθρου 137 επιχειρεί να διαμορφώσει μια νέα νομική βάση για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού.Ενδεικτικά αναφέρουμε πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προτείνει κάποια προπαρασκευαστικά μέτρα στον τομέα του κοινωνικού αποκλεισμού που περιλαμβάνουν διάφορες δραστηριότητες στα κράτη-μέλη που έχουν ως στόχο την ενημέρωση καθώς και την ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας μεταξύ των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.Αν και ανάλογα κονδύλια, είναι προορισμένα να καλύπτουν πρωτοβουλίες που αφορούν τη στήριξη των παιδιών, ωστόσο οι αντίστοιχες χρηματοδοτήσεις δεν επαρκούν για αποτελεσματική αντιμετώπιση των έντονων προβλημάτων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, που υφίστανται τα παιδιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση. (Έκθεση Eurostat,2000,σελ.48)

Σε αυτό το σημείο αξίζει να υπογραμμίσουμε τις επιπτώσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στα παιδιά.

Κατ'αρχάς οι πληθυσμιακές ομάδες που υφίστανται τον κοινωνικό αποκλεισμό είναι οι άστεγοι, οι πρόσφυγες, οι εθνικές μειονότητες, αγροτικοί πληθυσμοί κτλ.Τα παιδιά, λοιπόν που ανήκουν σε τέτοιες ομάδες συναντούν συχνά δυσκολίες στην εκπαίδευση, την πρόνοια κτλ. και υφίστανται συστηματικά διακρίσεις ή ακόμη και βία.(Έκθεση Eurostat,2000,σελ.48)

Το μέγεθος της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού αντικατοπτρίζεται σε μια έρευνα της Eurostat που διεξήχθη το 1994 και τα ενδιαφέροντα στοιχεία που προκύπτουν και που παρατίθενται ακολούθως αφορούν την Παιδική Ψτώχεια σε 12 κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ποσοστό παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά:

- Με στενότητα χώρου (30%)
 - Με στέγες που στάζουν(8%)
 - Με τοίχους που έχουν υγρασία(18%)
 - Που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα 1 εβδομάδας διακοπών(36%)
 - Που δεν καταφέρνουν να θερμάνουν επαρκώς το σπίτι τους(17%)
 - Που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα αγοράς νέου ρουχισμού(15%)
 - Χωρίς αυτοκίνητο ΙΧ(14%)
 - Που δηλώνουν ότι δεν μπορούν να τα βγάλουν πέρα οικονομικά(25%)
- (Έκθεση Eurostat,2000,σελ.49)

Η εικόνα αυτή όπως φαίνεται μέσα από την έρευνα έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το αντίστοιχο άρθρο της Σύμβασης Δικαιωμάτων του Παιδιού.Συγκεκριμένα το Άθρο 27 της ΣΠΔ διακηρύττει:

«το δικαίωμα κάθε παιδιού σε ένα επίπεδο διαβίωσης που επαρκεί για την ψυχική, πνευματική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του»
(Έκθεση Eurozet, 2000, σελ. 49)

Εν τούτοις, δεν μπορούμε να αμφισβητήσουμε το γεγονός ότι ένα στα πέντε παιδιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης ζουν σε οικογένειες, όπου το εισόδημά τους είναι κατώτερο από το μισό του μέσου εισοδήματος της χώρας τους. Επίσης μέσω ερευνών, έχει αποδειχθεί η έντονη επίδραση της φτώχειας στην υγεία του παιδιού.

Ένα γεγονός, το οποίο απασχολεί σοβαρά την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μεγάλος αριθμός παιδιών και νέων ατόμων που δεν έχουν σταθερή στέγη και ζουν στο δρόμο. (Έκθεση Eurozet, 2000, σελ. 49)

Αμφίβολη επίσης κρίνεται για τα παιδιά, η αποτελεσματικότητα του Προγράμματος Κοινωνικής Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που αφορά το χρονικό διάστημα μεταξύ 1998 και 2000. Θα πρέπει, όμως να αναφερθούν και οι θετικές προτάσεις που περιέχονται στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, όπως είναι η δημιουργία στατιστικών δεικτών για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό και προγράμματα για την ένταξη προσφυγών στην εκάστοτε χώρα υποδοχής. Παρά τα θετικά αυτά στοιχεία, υπάρχει ο κίνδυνος να παραγκωνιστούν τα συμφέροντα του παιδιού κατά το σχεδιασμό των προτάσεων αυτών, κίνδυνος ο οποίος αυξάνεται λόγω της έμφασης που δίνεται εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την παράβλεψη ευρύτερης και πολυσύνθετης πλευράς της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

5). ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Συνήθως, τα παιδιά δε θεωρούνται ως θύματα διακρίσεων. Σε αντίθεση μάλιστα με άλλες πληθυσμιακές ομάδες όπως είναι οι γυναίκες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες κτλ. Ωστόσο οι διακρίσεις που υφίστανται τα άτομα αυτά έχουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά με τις εμπειρίες των παιδιών. Έτσι όλες αυτές οι ομάδες:

- α) Υπόκεινται συχνά σε άνιση μεταχείριση συγκρητικά με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας, που αποτελούν την «πλειοψηφία»
 - β) Γίνονται απλοί αποδέκτες αποφάσεων για θέματα που τους αφορούν άμεσα, χωρίς την ενεργό συμμετοχή των ίδιων στη διαδικασία για τη λήψη των αποφάσεων
 - γ) Θεωρούνται κυρίως ως έχοντες ανάγκη προστασίας και όχι τόσο ενθάρρυνσης και υποστήριξης
 - δ) Αντιμετωπίζονται ως «μη αποδοτικές» και «εξαρτώμενες»
 - ε) Δεν συμμετέχουν ενεργά στα κοινά
- (Έκθεση Eurozet, 2000, σελ. 50)

Αναφορικά με το νομικό πλαίσιο που αφορά τις διακρίσεις απέναντι στα παιδιά, υπενθυμίζουμε πως σύμφωνα με το Άρθρο 2 της Σύμβασης Δικαιωμάτων του Παιδιού (που είναι ο όρος κατά των διακρίσεων), τα παιδιά έχουν το δικαίωμα στην προστασία από κάθε μορφής διακρίσεως και στην αντιμετώπιση ως μιας ξεχωριστής ομάδας η οποία

απαιτεί ισότητα στις ευκαιρίες και στη μεταχείριση. (Έκθεση Euronet, 2000, σελ. 450-51)

Επίσης με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ εισάγεται και ο νέος όρος «κατά των διακρίσεων» (Άρθρο 13) ο οποίος καλύπτει την ηλικία και συνεπώς καλύπτει και τα παιδιά και έτσι επιτρέπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να παρέμβει για λόγους που αφορούν την ηλικία.

Όμως ο όρος αυτός δεν έχει άμεση εφαρμογή και δράση καθώς τίθεται σε ισχύ μόνο με την ομόφωνη συμφωνία των κρατών μελών σε συγκεκριμένα θέματα. Επομένως δεν είναι δυνατόν ο όρος αυτός να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια ατομικών περιπτώσεων στο Ευρωπαϊκό ή σε άλλο Δικαστήριο. (Έκθεση Euronet, 2004, σελ. 29)

6) ΣΥΝΘΗΚΗ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Είναι γεγονός πως η Συνθήκη του Άμστερνταμ επέφερε κάποιες σημαντικές βελτιώσεις σε θέματα που αφορούν το παιδί, όπως είναι τα αδικήματα ενάντια στα παιδιά, ο κοινωνικός αποκλεισμός και οι διακρίσεις.

Υπάρχουν όμως και ορισμένοι άλλοι τομείς στους οποίους αναφέρεται η Συνθήκη του Άμστερνταμ και αφορούν τα παιδιά σε μικρότερο βαθμό απ' ότι οι προαναφερθέντες τομείς. Συγκεκριμένα:

- Δημογραφία: Κατά το Άρθρο 143 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύεται να συντάσσει ετήσια έκθεση της δημογραφικής κατάστασης στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία θα παρατίθεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ο όρος αυτός είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί προκειμένου να γίνεται εφικτός ο καταμερισμός των διαφόρων στατιστικών με βάση την ηλικία ειδικότερα όσον αφορά τις μικρές ηλικίες και η καταγραφή των αρνητικών συνέπειων που έχει για τα παιδιά η ολοένα και αυξανόμενη γήρανση του πληθυσμού.

- Ισότητα ευκαιριών: Το Συμβούλιο Υπουργών έχει την αρμοδιότητα να εφαρμόζει μέτρα που σχετίζονται με την αρχή της ισότητας ευκαιριών στον τομέα της απασχόλησης, σύμφωνα με το Άρθρο 141 της Συνθήκης του Άμστερνταμ. Αν και το συγκεκριμένο Άρθρο δεν αφορά άμεσα το παιδί, ωστόσο μπορεί να αποβεί χρήσιμο εφόσον τα μέτρα που αφορούν την προώθηση ίσων ευκαιριών περιλαμβάνουν τη γονική άδεια και την παροχή υπηρεσιών για την ημερήσια φροντίδα και προστασία του παιδιού

- Ανθρώπινα Δικαιώματα: Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, θεωρεί πως τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και των βασικών ελευθεριών, ως μια από τις θεμελιώδεις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, οι χώρες που πρόκειται να ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύονται να υιοθετήσουν τα κριτήρια αυτά και επίσης σε περιπτώσεις που ορισμένα κράτη μέλη έχουν προβεί σε συστηματικές παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπάρχει το ενδεχόμενο να χάσουν την ιδιότητα του μέλους στην Ευρωπαϊκή

Ένωση.Αξίζει σε αυτό το σημείο να αναφερθεί πως κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχει εκδηλωθεί έντονο ενδιαφέρον για τα δικαιώματα των παιδιών, γεγονός το οποίο ενισχύθηκε μέσω της επικύρωσης από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης της Σύμβασης Δικαιωμάτων του Παιδιού.Επομένως, κρίνεται σκόπιμο τα δικαιώματα των παιδιών να λειτουργούν ως κατευθυντήριοι άξονες στις πρωτοβουλίες και δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης

-Πολιτική άσυλου:Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ. Μετά την πάροδο μεταβατικής περιόδου διάρκειας πέντε ετών, η ευθύνη της πολιτικής για άσυλο,θεώρηση και μετανάστευση, μεταβιβάζονται από τις αρμοδιότητες του «τρίτου πυλώνα» στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.Αναπόφευκτα, τα παιδιά-μετανάστες καθώς και τα παιδιά που ζητούν άσυλο,θα επηρεαστούν από τις συγκεκριμένες εξελίξεις.

-Πολιτική για τον καταναλωτή:Το Άρθρο 153(πρώην 129α') της Συνθήκης του Άμστερνταμ ενισχύει την προγενέστερη Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη(1987), η οποία έθεσε τη νομική βάση στον τομέα της προστασίας του καταναλωτή στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.Συγκεκριμένα η Συνθήκη του Άμστερνταμ αναφέρει ότι «Οι προϋποθέσεις για την προστασία του καταναλωτή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή άλλων πολιτικών και δραστηριοτήτων στην Κοινότητα (Έκθεση Euronet,2000,σελ.30)

Η νομιματική ενοποίηση, ήταν ομολογουμένως ένας πολύ σημαντικός παράγοντας που συνέβαλε στο να στραφεί το ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προστασία του καταναλωτή.Σχετικά με τα παιδιά, το ενδιαφέρον γ'αυτά ως καταναλωτές είναι στοιχειώδες.

7) ΚΟΙΝΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η πολιτική για το παιδί, βασίζεται στις αρχές της Σύμβασης Δικαιωμάτων του Παιδιού (1989) και περιλαμβάνει μέτρα για τις παροχές προς τα παιδιά και την προστασία τους, θεωρώντας παράλληλα τα παιδιά ως ενεργά συμμετέχοντα μέλη της κοινωνίας.Η προαναφερθείσα Σύμβαση έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη-μέλη.Παρά τις κάποιες διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών, υπάρχουν και ορισμένα κοινά βασικά σημεία στην προσέγγιση που κάνουν για την πολιτική για το παιδί.Συνεπώς η πολιτική για το παιδί:

-διαμορφώνεται από το στόχο της ανάπτυξης κοινωνικών και πολιτικών δράσεων και πολιτικών, οι οποίες θα προβλέπουν «προς το καλύτερο συμφέρον του παιδιού».

-θέτει ως στόχο την ενίσχυση του ενδιαφέροντος για την παιδική ηλικία και τα σχετικά με αυτή θέματα

-αντιτίθεται στον κατακερματισμό και επιδιώκει το σχεδιασμό μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για το παιδί,που θα βασίζεται στην διεπιστημονική συνεργασία

- περιλαμβάνει πολιτικές των οποίων οι επιδράσεις είναι άμεσες προς το συμφέρον του παιδιού και αξιολογεί άλλους τομείς πολιτικής, των οποίων οι επιδράσεις είναι έμμεσες προς το παιδί
- περιλαμβάνει τη συστηματική συλλογή στοιχείων που αφορούν το παιδί, προκειμένου να διευκρινιστούν και να καταγραφούν οι πραγματικές ανάγκες του παιδιού, παράγοντα τον οποίο θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη μια σωστή πολιτική για το παιδί
- επιχειρεί τη δημιουργία ανεξάρτητου φορέα, για τον αποτελεσματικό έλεγχο και τη δραστική παρακολούθηση των δικαιωμάτων του παιδιού
- προάγει τη συμμετοχή παιδιών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, σε όλα τα επίπεδα
- βασίζεται πάνω σε ορισμένους τομείς πολιτικής(υγεία, κοινωνικές υπηρεσίες/παιδική προστασία, εκπαίδευση κτλ.), χωρίς να παραβλέπει τη σημασία άλλων τομέων(περιφερειακή πολιτική, ανθρώπινα δικαιώματα, οικονομία και χρηματοδοτήσεις κτλ.)(Έθεση Euronet, 2000, σελ.21-22)

Επιπρόσθετα παρατηρείται και μια κοινή τάση προς πολιτικές των χωρών που απευθύνονται στο παιδί στα πλαίσια των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα:

- Στην Φιλανδία, η κυβέρνηση προέβη σε τροποποίηση του Συντάγματος, ώστε να είναι σύμφωνο με τις αρχές της Σύμβασης Δικαιωμάτων του Παιδιού.
 - Στην Ελλάδα, συστάθηκε το 1998 το Εθνικό Παρατηρητήριο για τα Δικαιώματα του Παιδιού στα πλαίσια της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς του Υπουργείου Παιδείας
 - Στην Ιταλία ένα σχέδιο Δράσης που αφορά την παιδική ηλικία προβλέπει την ίδρυση παρατηρητηρίων για το παιδί σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο
 - Στην Δανία συγκροτήθηκε το 1987 δημιουργική επιτροπή για θέματα που αφορούν το παιδί
 - Στην Ισπανία η νομοθεσία του 1948, που αφορούσε τη λειτουργία των δικαστηρίων ανηλίκων κρίθηκε το 1991 αντισυνταγματική και ακολούθησε τροποποίηση, προκειμένου να είναι σύμφωνη με το άρθρο 40 της Σύμβασης Δικαιωμάτων του παιδιού.
 - Στην Αυστρία οργανώθηκε το 1989 δίκτυο Συνηγόρων για το παιδί σε ομοσπονδιακό και τοπικό επίπεδο
 - Η Σουηδία θέσπισε το θεσμό του Εθνικού Συνηγόρου το 1993. Θα πρέπει να αναφερθεί πως στη Σουηδία είναι έντονες οι προσπάθειες προκειμένου να αυξηθούν οι κρατικές δαπάνες που αντιστοιχούν στο παιδί
 - Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η κυβέρνηση διόρισε το 1997 συγκεκριμένα Υπουργούς για τα παιδιά στην Ουαλία και στη Σκωτία
 - Στην Πορτογαλία συγκροτήθηκε το 1996 Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- Στην Γαλλία αλλά και σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αυξάνεται η συμμετοχή των παιδιών στα κοινά

Στη Γερμανία, σχεδιάστηκε μια πολιτική για το παιδί η οποία θέτει συγκεκριμένους στόχους κυρίως σχετικά με τη συμμετοχή στην κοινωνία και την καταπολέμηση του προβλήματος της βίας έναντι στο παιδί(Εκθεση Euronet,2000,σελ.22-23)

Όλες αυτές οι πρωτοβουλίες είναι δείγμα μιας νέας προσέγγισης που αφορά πολιτικές που σέβονται και αναγνωρίζουν ουσιαστικά την ιδιαίτερη θέση καθώς επίσης και τα συμφέροντα των παιδιών.Απαιτείται,λοιπόν η δημιουργία ενισχυτικών και συμπληρωματικών πολιτικών και δομών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Χρειάζεται, επίσης η εφαρμογή πρωτότυπων μέτρων, όπως αυτά που προαναφέρθηκαν.Τέλος, κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ό,τι αφορά την ανταλλαγή καλών και αποτελεσματικών μέτρων(Εκθεση Euronet,2000,σελ.23)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο :Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κοινωνική πολιτική είναι το μέσο με το οποίο προσφέρονται οι κοινωνικές υπηρεσίες στον πληθυσμό σε όλο τα ζωτικά θέματα που αφορούν τη σύγχρονη κοινωνία, όπως είναι η ελευθερία του ατόμου και της κοινωνίας, η φτώχεια, ο υλισμός και η χρήση κοινωνικής δύναμης, η εγκατάλειψη κ.α.

Με αυτή την έννοια η κοινωνική πολιτική δίνει ιδιαίτερο νόημα στην προσωπική μας ζωή και είναι συχνά καθοριστική για τις σχέσεις μας τόσο με τον εαυτό μας όσο και με τους άλλους ανθρώπους. Κοινωνική πολιτική όμως δεν είναι μόνο αυτή που υπάρχει, αλλά είναι και αυτή που δεν υπάρχει, η οποία όμως μπορεί να είναι πιο καθοριστική ακόμα κι από εκείνη που υπάρχει. Όταν δηλαδή δε λαμβάνουμε ορισμένα μέτρα ως κράτος είτε για την ανεργία είτε για τη φτώχεια, είτε για τον αναλφαβητισμό, τότε έχουμε χαράξει μια κοινωνική πολιτική: την πολιτική να μην κάνουμε τίποτα. Γι' αυτό η δημόσια πολιτική είναι ό,τι κάνει ή δεν κάνει το κράτος.

Από τα παραπάνω μπορεί εύκολα να γίνει αντιληπτή η σπουδαιότητα της εργασίας των επιστημόνων, που εργάζονται πάνω σε ζητήματα κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής αλλαγής. Σημαντικό ρόλο σε ζητήματα κοινωνικής πολιτικής διαδραματίζει βέβαια και ο κοινωνικός λειτουργός, του οποίου η επίδραση δεν είναι μόνο δικαίωμα, αλλά αποτελεί και επαγγελματικό καθήκον.

2.ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η κοινωνική εργασία, σύμφωνα με τους περισσότερους ορισμούς της, που έχουν αναπτυχθεί, έχει ως επίκεντρο το άτομο και το περιβάλλον του. Οι δυο αυτοί στόχοι αλληλοεξαρτώνται και αλληλεπιδρούν, με απώτερο σκοπό την επίτευξη «αρμονίας», όπου «αρμονία» νοείται ο βαθμός στον οποίο συμπίπτουν από τη μια μεριά οι ανάγκες κι από την άλλη οι πόροι, απαιτήσεις, ευκαιρίες στο κοινωνικό περιβάλλον. Η κοινωνική εργασία παρεμβαίνει και στα δυο αυτά σκέλη, καθώς το ένα επηρεάζει το άλλο σε διενέργεια.

Η μακρο-κοινωνική εργασία (που αναφέρεται και στις ειδικότητες κοινωνικού σχεδιασμού, κοινωνικής οργάνωσης, κοινωνικής πολιτικής, διοίκησης οργανώσεων) στοχεύει στην επαναφορά και βελτίωση της αρμονίας «ατόμου-περιβάλλοντος», με επεμβάσεις κυρίως στο περιβάλλον, όπως για παράδειγμα κοινωνική αλλαγή, θεσμικές μεταρρυθμίσεις, αύξηση πόρων κ.λ.π.

Η μικρο-κοινωνική εργασία (που αναφέρεται σε ειδικότητες κλινικής κοινωνικής εργασίας) στοχεύει στην επαναφορά και βελτίωση της αρμονίας «ατόμου-περιβάλλοντος» με επεμβάσεις κυρίως στο άτομο στις διαπροσωπικές του σχέσεις, στην ανάπτυξη του, με επιδόματα ή άλλες ενισχύσεις που προωθούν το ανθρώπινο κεφάλαιο.

Μακρο και μικρο-κοινωνική εργασία έχουν τους ίδιους στόχους και το ίδιο ιδεολογικό υπόβαθρο αξιών (περιλαμβάνουν το άτομο και το περιβάλλον). Όταν οι κοινωνικοί λειτουργοί ασκούν μόνο ή περισσότερο την μακρο-κοινωνική εργασία από την μικρο-κοινωνική εργασία ή το αντίστροφο, τότε η άσκηση κοινωνικής εργασίας θεωρείται λιγότερο αποδοτική. Για παράδειγμα η απελευθέρωση του ατόμου από άγχος, κοινωνική αδυναμία, αρρώστιες δεν μπορεί να γίνει αποκλειστικά μόνο με κλινικές επεμβάσεις, μόνο με την αποδέσμευση του ατόμου από το προσωπικό του παρελθόν. Αντίθετα, απαιτείται και η σύμπραξη της απελευθέρωσης του ατόμου από ανεπιθύμητα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα του περιβάλλοντος που δημιούργησαν στο άτομο τις αρχικές δυσαρμονίες.

Επομένως, με την ίδια λογική, η χάραξη εθνικής κοινωνικής πολιτικής απαιτεί και την ενίσχυση των κοινωνικών θεσμών, που επηρεάζουν άμεσα τη συμπεριφορά του ατόμου. Έτσι το κλινικό σκέλος της κοινωνικής εργασίας (μικροκλίμακα) επηρεάζει το σκέλος κοινωνικής πολιτικής (μακροκλίμακα) με την έννοια, ότι η κοινωνική πολιτική χαράζεται με βάση τις θεωρίες της ανθρώπινης και κοινωνικής συμπεριφοράς. Και η κοινωνική πολιτική επηρεάζει το κλινικό σκέλος της κοινωνικής εργασίας με την έννοια, ότι το άτομο αναπτύσσεται σε σχέση με το περιβάλλον του.

Η θεωρητική σχέση κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής εργασίας και το κοινό τους ιδεολογικό υπόβαθρο αντανακλάται στην εφαρμογή και των δύο στην πράξη. Άλλωστε, στην πραγματικότητα η εξέλιξη της κρατικής πολιτικής επηρέασε την εξέλιξη του ρόλου του επαγγέλματος του κοινωνικού λειτουργού και της μεταξύ τους αλληλεξάρτησης. Από τη στιγμή που τόσο οι στόχοι της κρατικής πολιτικής όσο και οι στόχοι της κοινωνικής εργασίας συγκλίνουν στον ίδιο σκοπό εργασίας (τη δημιουργία ποιότητας ζωής και ευημερίας για όλους τους πολίτες), γίνεται εύκολα αντιληπτό, ότι και η μεταξύ τους συνεργασία γίνεται πιο έντονη, λόγω της κοινής προσπάθειας παρέμβασης για κοινωνική αλλαγή ή και για ανάπτυξη. Έτσι, οι κοινωνικοί λειτουργοί συμμετέχουν όλο και περισσότερο στη χάραξη κοινωνικής πολιτικής με στόχο την κοινωνική αλλαγή και ανάπτυξη, ιδιαίτερα στον τομέα της πρόνοιας.

Αναφορικά με τα στάδια ή τους ρόλους κρατικής πολιτικής, μπορούμε να διακρίνουμε τους εξής:

- 1) Ρόλος παρατηρητή (από την αρχή του 20^{ου} αιώνα έως τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, περίοδος που συνεπάγεται αποχή από την οικονομική ανάπτυξη)
- 2) Ρόλος διαιτητή (την περίοδο μεταξύ των δύο παγκοσμίων πολέμων).

3) Ρόλος παρεμβατικός(από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και ύστερα)
.Κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί,ότι τα χρονικά αυτά όρια δεν είναι απόλυτα,καθώς μια κοινωνική αλλαγή δεν έχει συγκεκριμένα χρονικά όρια.(Πρακτικά από το Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών λειτουργιών,1981,σελ.33).

Αντίστοιχα,τα στάδια εξέλιξης της Κοινωνικής Εργασίας είναι:

α)Το «φιλανθρωπικό»,με έμφαση στις συνθήκες του φυσικού περιβάλλοντος(κατοικία,ανεργία,κ.τ.λ).

β)Της «ανάπτυξης ψυχοκοινωνικών λειτουργιών του ατόμου».γ)Της «επέμβασης για κοινωνική αλλαγή». .(Πρακτικά από το Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών λειτουργιών,1981,σελ.33).

Αναλυτικότερα: Α]Φιλανθρωπία

Η φιλανθρωπία αναφέρεται στο πρώτο στάδιο κοινωνικής εργασίας,που αντιστοιχεί στον πρώτο ρόλο του κράτους δηλ.της αποχής από την οικονομική αγορά από την αρχή του 20^{ου} αιώνα μέχρι τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.Τότε η Κοινωνική Εργασία είχε φιλανθρωπικό χαρακτήρα και στόχευε στην ηθική ατομική συμπεριφορά και στον εξωραισμό του φυσικού περιβάλλοντος.

Η έμφαση στην «ηθική σωτηρία» του ατόμου και στις συνθήκες του φυσικού περιβάλλοντος βασίζεται στην θεωρητική άποψη ότι η φιλανθρωπία προωθεί την ηθική ανύψωση του ατόμου ενώ η επέμβαση στις συνθήκες του φυσικού περιβάλλοντος συνεπάγεται αυτόματα βελτίωση στις ανθρώπινες σχέσεις και στην Κοινωνική οργάνωση.

Β) Ψυχοκοινωνικές λειτουργίες

Μεταξύ των δύο Παγκοσμίων Πολέμων, όπου ο ρόλος του κράτους ήταν «μεσολαβητικός» ο χαρακτήρας της Κοινωνικής Εργασίας αλλάζει και το επάγγελμα πλέον αποσκοπεί αποκλειστικά στην βελτίωση των κοινωνικών και ψυχολογικών λειτουργιών του ατόμου, για να ζει πιο αποδοτικά και να αξιοποιηθεί το δυναμικό του.Παρατηρείται,δηλαδή, αλλαγή της συμπεριφορά του ατόμου και όχι του περιβάλλοντος(Μικροκοινωνική Εργασία)

Γ) Κοινωνική Αλλαγή

Κατά την Τρίτη περίοδο της εξέλιξης της Κοινωνικής Εργασίας που αντιστοιχεί στο τρίτο στάδιο εξέλιξης του ρόλου του κράτους(από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τη δεκαετία του 1970) η Κοινωνική Εργασία βασίζεται ριζικά στη διαδικασία παρέμβασης για κοινωνική αλλαγή του ατόμου(μικροκλίμακα) αλλά και του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος(μακροκλίμακα).

3.ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ-ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ο κοινωνικός λειτουργός θα λέγαμε, ότι γενικά κατά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής συμβάλλει στην πρόληψη ή την αντιμετώπιση κοινωνικοοικονομικών και συναισθηματικών προβλημάτων ατόμων ή κοινωνικών ομάδων καθώς και στην κοινωνική ανάπτυξη και ευημερία.

Ο κοινωνικός λειτουργός ,μπορεί να ζητήσει ένα μέτρο κοινωνικής πολιτικής σαν επαγγελματίας ή σαν άτομο που ασκεί κριτική.Αυτό που διακυβεύεται τελικά είναι η ποιότητα της ζωής, ιδιαίτερα σε σχέση με τους φτωχούς και τους ασθενείς.

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία που θα πρέπει να υπάρχει στους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς είναι η εξακρίβωση με σαφήνεια των αναγκών.Οι ενδιαφερόμενοι ,δηλαδή, δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν ένα πρόβλημα, αλλά πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν να έχουν να πουν κάτι σχετικά με τις ανάγκες που αντιμετωπίζουν οι ίδιοι.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί επομένως αναλαμβάνουν άμεσα κοινωνικές ευθύνες.Αυτή η προσέγγιση οφείλεται στο γεγονός, ότι κανένας οργανισμός δεν έχει το μονοπώλιο της μέριμνας, διότι το να είναι κανείς πολίτης, δεν σημαίνει ότι έχει μόνο δικαιώματα αλλά και καθήκοντα.Αναγνωρίζει το γεγονός, ότι η πρωτεύουσα βοήθεια δίνεται από τις οικογένειες και από τους φίλους και οι οργανισμοί μπορούν να δράσουν σα συμπλήρωμα στην σχέση αυτή.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί χρειάζονται λεπτομερείς και συνοπτικές γνώσεις για όλες τις πηγές βοήθειας που υπάρχουν σε μια περιοχή.Ο διοικητικός τομέας πρέπει να είναι αρκετά σαφής,ώστε να διευκολύνεται το έργο του κοινωνικού λειτουργού και να παρέχεται έτσι επικοδομητική βοήθεια στους ανθρώπους που έχουν ανάγκη.

Άλλωστε, ο κοινωνικός λειτουργός από τη στιγμή που καθημερινά έρχεται σε επαφή με τα εκάστοτε προβλήματα που αντιμετωπίζει ο άνθρωπος στα πλαίσια μιας κοινωνίας,μπορεί να αποτελέσει μια αξιόλογη πηγή στοιχείων που δίνουν την πραγματική εικόνα της όποιας κατάστασης που θα μπορούσε να ενδιαφέρει τον τοπικό ή τον εθνικό παράγοντα και τα οποία είναι απαραίτητα στον καταρτισμό ενός κοινωνικού προγράμματος (Πρακτικά από το Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών Λειτουργών,1981,σελ.125-135).

4) ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΕ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Είναι γεγονός, πως για την αποτελεσματικότερη τέλεση των προγραμμάτων παιδικής προστασίας, απαιτείται η συμβολή ενός επαγγελματία κοινωνικού λειτουργού. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της υιοθεσίας, ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι εξαιρετικά δύσκολος και επιβάλλεται από τον ίδιο να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός, έχοντας παράλληλα επίγνωση, ότι τα αποτελέσματα της υιοθεσίας επηρεάζουν τη ζωή πολλών ανθρώπων καθώς και το μέλλον του παιδιού του οποίου τα συμφέροντα εκπροσωπούνται αποκλειστικά από την κοινωνική υπηρεσία.

Ο κοινωνικός λειτουργός συνεργάζεται με τη φυσική μητέρα για να διαπιστώσει αν πραγματικά επιθυμεί να δώσει το παιδί της. Πρέπει να δοθεί χρόνος για τη συμβουλευτική αυτή εργασία έτσι ώστε να μην υπάρχει αμφιβολία, ότι είναι σωστό για τη φυσική μητέρα να δώσει το παιδί της μόνιμα καθώς και να είναι βέβαιο, ότι έχει αντιληφθεί τη σημασία της μόνιμης στέρησης του παιδιού της. Έτσι προστατεύεται ο φυσικός γονέας από βιαστικές αποφάσεις, το παιδί από άσκοπο αποχωρισμό και οι θετοί γονείς από μελλοντικές επεμβάσεις των φυσικών γονέων στη ζωή του παιδιού.

Ο κοινωνικός λειτουργός με την μητέρα:

α) για να αποφασίσει με επίγνωση των υποχρώσεων της να κρατήσει το παιδί της κοντά της, εφόσον το θέλει και να προγραμματίσει το άμεσο μέλλον της.

β) για να δώσει το γρηγορότερο την συναίνεσή της στην υιοθεσία όταν δεν θέλει να κρατήσει κοντά της το παιδί για λόγους ψυχολογικούς και κοινωνικούς.

Επίσης ο κοινωνικός λειτουργός συνεργάζεται με το άμεσο περιβάλλον της μητέρας, που τυχόν επηρεάζει την τελική απόφασή της. Συνεργάζεται, όποτε είναι δυνατόν και με τον φυσικό πατέρα για να πάρει και αυτός θέση στον προγραμματισμό για το μέλλον του παιδιού του. Η συνεργασία αυτή μπορεί να καταλήξει και στην αναγνώριση της πατρότητας, όπου δεν υπάρχει καθώς και στη νομική αποκατάσταση του εξώγαμου παιδιού με αυτόν τον τρόπο.

Πέρα από τα παραπάνω, ο κοινωνικός λειτουργός παρέχει και ψυχοκοινωνική υποστήριξη, ιδιαίτερα βοηθητική λόγω των τύψεων και της χαμηλής αυτοεκτίμησης που νιώθει συχνά η γυναίκα.

Ο κοινωνικός λειτουργός αναλαμβάνει και την κοινωνική έρευνα καθώς και ένα σημαντικό μέρος της διαδικασίας τέλεσης της υιοθεσίας.

Η συνεργασία του κοινωνικού λειτουργού με τους θετούς γονείς έχει κυρίως δύο στόχους: τη διαπίστωση της καταλληλότητάς τους και την αποδοχή του παιδιού.

Όσον αφορά το θεσμό της αναδοχής ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι σχεδόν ανάλογος. Ο κοινωνικός λειτουργός εξετάζει την

οικογενειακή κατάσταση και των δύο οικογενειών, παρέχει πάντα ψυχοκοινωνική υποστήριξη τόσο στις οικογένειες όσο και στο παιδί. Επίσης, εκτός των άλλων, βοηθάει στη διατήρηση της επαφής ανάμεσα στο παιδί και την πραγματική του οικογένεια.

Για την εξυπηρέτηση των απροστάτευτων παιδιών, ο κοινωνικός λειτουργός εφαρμόζει τη μέθοδο κοινωνικής εργασίας με άτομα, με ομάδα και με κοινότητα. Επίσης συνεργάζεται με άλλους ειδικούς, όπως γιατρούς, ψυχιάτρους, ψυχολόγους, βρεφοκόμους που αποτελούν την εποπτική ομάδα σε αυτόν τον τομέα προστασίας.

Γενικότερα, θα λέγαμε ότι ο κοινωνικός λειτουργός διαδραματίζει βαρυσήμαντο ρόλο στην εφαρμογή όλων των προγραμμάτων παιδικής προστασίας εφόσον στην ουσία αποτελεί τη γέφυρα ανάμεσα στην οικογένεια, το παιδί και το κοινωνικό σύνολο. Ο κοινωνικός λειτουργός, ως φορέας άσκησης κοινωνικής εργασίας αποτελεί το μέσο βοήθειας για τους ανθρώπους που χρήζουν σοβαρής ανάγκης, γεγονός που φανερώνει την αξία του ως συντελεστή κοινωνικής προόδου και ευημερίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στην εργασία αυτή μελετήσαμε την κοινωνική πολιτική που αφορά τον τομέα της προστασίας του παιδιού κυρίως στην Ελλάδα, καθώς και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ειδικότερα αναφερθήκαμε στην έννοια της κοινωνικής πολιτικής καθώς και στον συγκεκριμένο τομέα της οικογενειακής πολιτικής. Επίσης στην εργασία αυτή πραγματοποιήθηκε μια προσέγγιση της παιδικής ηλικίας ως κοινωνικό φαινόμενο, ώστε να διαπιστωθεί η σημασία της κοινωνικής διάστασης της παιδικής ηλικίας, με ταυτόχρονη αναφορά στις ανάγκες του παιδιού.

Παράλληλα έγινε μια σύντομη αναφορά της κατάστασης που επικρατούσε τον 19^ο αιώνα, όσον αφορά τη θέση του παιδιού στην ελληνική κοινωνία την εποχή εκείνη, ενώ περιγράφησαν και τα υπάρχοντα προγράμματα παιδικής προστασίας στον Ελλαδικό χώρο, δίνοντας βάση στην κλειστή και ανοικτή προστασία των παιδιών καθώς και στην επιδοματική πολιτική που τους παρέχεται.

Στην συνέχεια περιγράφησαν ορισμένες πρωτοβουλίες που λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία του παιδιού σε ορισμένους τομείς, όπως είναι η βία ενάντια στα παιδιά, ο κοινωνικός αποκλεισμός και οι διακρίσεις.

Τέλος, έγινε μια αναφορά στον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού κατά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, ενώ συγχρόνως τονίστηκε η θεωρητική σχέση κοινωνικής εργασίας και κοινωνικής πολιτικής.

Μέσα από την μελέτη του συγκεκριμένου θέματος δίνεται η ευκαιρία να οδηγηθούμε στην διεξαγωγή συγκεκριμένων συμπερασμάτων τα οποία συνοψίζονται στα ακόλουθα.

Πρώτα απ' όλα θα μπορούσαμε να πούμε ότι η προστασία της παιδικής ηλικίας είναι ένα θέμα που δεν αφορά μόνο το ίδιο το παιδί και την οικογένειά του αλλά αγγίζει την ευρύτερη κοινωνία εφόσον η διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τις ισχύουσες κοινωνικές συνθήκες.

Έτσι η ανεπάρκεια κοινωνικών δομών επηρεάζει άμεσα και την ποιότητα ζωής του παιδιού εφόσον στερεί από το παιδί τη δυνατότητα μιας πλήρους και υγιούς ανάπτυξης.

Επίσης μέσα από την μελέτη οδηγηθήκαμε στο συμπέρασμα ότι παρ' όλη την ανάπτυξη των κοινωνικών δομών για την παιδική προστασία, υπάρχουν ωστόσο σημαντικές ελλείψεις στον τομέα αυτό που χρήζουν της δέουσας προσοχής των αρμόδιων φορέων.

Διαπιστώσαμε, επιπρόσθετα και τη σημασία της επίδρασης που έχει η κοινωνική πολιτική που ασκείται για την οικογένεια στη ζωή του παιδιού

καθώς το παιδί μεγαλώνει και αναπτύσσεται στο περιβάλλον της οικογένειας και ως εκ τούτου οποιοδήποτε μέτρο πολιτικής για την οικογένεια επηρεάζει άλλοτε άμεσα και άλλοτε έμμεσα το ίδιο το παιδί.

Τέλος, συμπεραίνουμε πως παρά το έντονο ενδιαφέρον που δίνεται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για τη δημιουργία κοινωνικής πολιτικής για το παιδί, διαφαίνεται μια έλλειψη ουσιαστικής βούλησης εκ μέρους των εκάστοτε κυβερνήσεων, που έχει ως αποτέλεσμα οι ανάγκες και τα συμφέροντα των παιδιών να παραβλέπονται σε μεγάλο βαθμό.

Για την βελτίωση των κοινωνικών παροχών για την προστασία του παιδιού και προκειμένου να επιτευχθεί βραχυπρόσθεσμα ή μακροπρόσθεμα η μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας και να δημιουργηθούν συνθήκες κοινωνικής σταθερότητας, η χώρα μας οφείλει -πέρα από τα ήδη υπάρχοντα προγράμματα- να λαμβάνει τα μέτρα εκείνα που θα συμβάλλουν στην αναθεώρηση, επέκταση και βελτίωση των προγραμμάτων κατά τρόπο που αυτά θα παρακολουθούν την πραγματικότητα που μεταβάλλεται εξαιτίας της ανύψωσης του βιοτικού επιπέδου και της επιρροής των εκάστοτε κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών συνθηκών.

Συνοπτικά, τα μέτρα που θεωρούμε ότι κρίνονται αναγκαία να ληφθούν είναι τα εξής:

α. Επέκταση και βελτίωση του προγράμματος του οικογενειακού προγραμματισμού για την αποτελεσματική προστασία του θεσμού της οικογένειας.

β. Ανάγκη ίδρυσης περισσότερων βρεφονηπιακών σταθμών και στελέχωσή τους με εξειδικευμένο προσωπικό.

γ. Ανάγκη ύπαρξης πολιτικής για εφαρμογή ανάλογου προγράμματος, ώστε τα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου ως την ηλικία των 10 χρόνων που εγάζονται οι γονείς τους να παραμένουν στο σχολείο μετά τη λήξη των μαθημάτων τους μέχρι την ώρα που οι γονείς τους θα επιστρέφουν από τη δουλειά τους και θα τα παραλαμβάνουν.

δ. Να λειτουργήσουν και ορισμένοι Παιδικοί Σταθμοί για τις απογευματινές ώρες για την εξυπηρέτηση των εργαζομένων μητέρων τις ώρες αυτές.

ε. Να δημιουργηθούν, με βάση πρότυπα που λειτουργούν στο χώρο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, παιδικά κέντρα στα οποία να μπορούν οι εργαζόμενοι γονείς να αναθέτουν τη φροντίδα των παιδιών τους οποιαδήποτε ώρα θα έχουν έκτακτη απασχόληση. Πάντως όχι πέρα από τις 10 το βράδυ.

Όσον αφορά ειδικότερα την προστασία του απροστάτευτου παιδιού, η όλη προσπάθεια του Κράτους για την ομαλή ανάπτυξη του παιδιού θα πρέπει να κατευθύνεται στην παραμονή του παιδιού στην οικογένειά του με τη χορήγηση ικανοποιητικού επιδόματος και παροχή κάθε είδους κοινωνικής βοήθειας.

Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν γονείς, το παιδί να τοποθετείται σε κατάλληλο συγγενικό ή άλλο περιβάλλον, στο οποίο δεν θα αισθανθεί την έλλειψη της γονικής στοργής. Επίσης, στη συγκεκριμένη περίπτωση

θα ήταν χρήσιμο να καταβάλλεται υψηλό επίδομα και κάθε άλλη δυνατή κοινωνική βοήθεια.

Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η προστασία του παιδιού στη δικιά του ή σε άλλη συγγενική οικογένεια, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται η προστασία του ως εξής:

α). Υιοθεσία: Ως θεσμός, όταν εφαρμόζεται σωστά, παρέχει στο παιδιά μια πραγματική οικογένεια για πάντα και απαλλάσει το κοινωνικό σύνολο από δαπάνες.

β). Ανάδοχη οικογένεια: Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η υιοθεσία, το παιδί πρέπει να τοποθετείται σε ανάδοχες οικογένειες, όπου η κατάλληλη ανάδοχη οικογένεια θα του παράσχει το καλύτερο δυνατό υποκατάστατο του φυσικού οικογενειακού περιβάλλοντος. Βέβαια σε συνδυασμό με αυτό, θα πρέπει τόσο το παιδί όσο και η οικογένεια να παρακολουθείται από κοινωνικό λειτουργό της αρμόδιας υπηρεσίας.

γ). Ως τελευταία δυνατή λύση προστασίας του παιδιού, θα πρέπει να είναι η εισαγωγή του σε κάποιο ίδρυμα κλειστής περίθαλψης.

Για την εποικοδομητικότερη εφαρμογή των παραπάνω απαιτούνται τα εξής:

1. Να διατεθούν πιστώσεις για την αύξηση των επιδομάτων που χορηγούνται στα απροστάτευτα παιδιά, να διευρυνθούν τα οικονομικά κριτήρια για την χορήγησή τους, να αυξηθεί το όριο ηλικίας από 16 έτη που είναι σήμερα στα 19 για όσα παιδιά φοιτούν σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στα 24 έτη για όσα παιδιά φοιτούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επίσης να επιδοτούνται τα παιδιά και όταν είναι εγκαταλελειμένα ή ορφανά κλπ.

2. Να αυξηθούν οι πιστώσεις για τα επιδόματα που δίνονται στις ανάδοχες οικογένειες και να γίνει εκστρατεία για εξεύρεση κατάλληλων οικογενειών που θα δέχονται το παιδί, όχι εξαιτίας ωφελιμιστικών σκοπών, αλλά από ανιδιοτελή αγάπη και επιθυμία να μεγαλώσουν ένα παιδί.

3. Να γίνει συστηματική έρευνα των περιπτώσεων των παιδιών που φιλοξενούνται στα ιδρύματα κλειστής περίθαλψης με απώτερο στόχο την επανένταξή τους στο οικογενειακό τους περιβάλλον και τη μείωση του αριθμού των παιδιών που παραμένουν σε τέτοια ιδρύματα.

4. Να αλλάξει η ονομασία όλων των ιδρυμάτων περίθαλψης απροστάτευτων παιδιών, ιδιωτικής και εκκλησιαστικής πρωτοβουλίας, με την αφαίρεση των λέξεων ορφανοτροφείο και ίδρυμα.

Να αλλάξουν οι προϋποθέσεις εισαγωγής των παιδιών σε αυτά, χωρίς να παραγνωρίζεται στην ουσία η θέληση των δωρητών των ιδρυμάτων.

5. Να παρέχεται η δυνατότητα σε τρία τουλάχιστον κρατικά ιδρύματα να δέχονται και παιδιά μικρότερης ηλικίας.

6. Να εξεταστεί η δυνατότητα χωροταξικής κατανομής των ιδρυμάτων κλειστής περίθαλψης, ώστε να μην βρίσκονται τα περισσότερα στην Αθήνα, αλλά και το παιδί να μην απομακρύνεται πολύ από την περιοχή καταγωγής του.

7. Να εξεταστεί για ορισμένα ιδρύματα, σε πειραματική βάση, η εκδοχή της ημερήσιας φιλοξενίας παιδιών αντί της εικοσιτετράωρης, όπως έχει ήδη εφαρμοστεί στο Κ.Π.Μ.Θηλέων Ξάνθης και στο Πρότυπο Εθνικό Νηπιοτροφείο Καλλιθέας.

8. Να μετεκπαιδευτεί το προσωπικό που υπάρχει ήδη και να παρακολουθεί σε τακτά χρονικά διαστήματα σεμινάρια που θα προωθούν την επιμόρφωση και εξειδίκευσή του, με απώτερο σκοπό να βελτιωθεί η αποδοτικότητά του.

Όσον αφορά την επιδοματική πολιτική, θεωρούμε ότι για την επίτευξη της ίσης μεταχείρισης όλων των παιδιών, των οποίων οι γονείς εργάζονται είτε στο δημόσιο είτε στον ιδιωτικό, είτε δεν εργάζονται, θα πρέπει να καταβάλλεται το ίδιο επίδομα, γιατί δεν είναι νοητό να υπάρχουν διακρίσεις, αφού σύμφωνα με τις διεθνείς διακηρύξεις που έχει υπογράψει και η Ελλάδα, όλα τα παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν τα δικαιώματα, ανεξάρτητα από τη φυλή, το χρώμα, το γένος, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική προέλευση, την περιουσία, την καταγωγή ή άλλη κατάσταση των ίδιων ή των οικογενειών τους.

Για την προστασία των πολύτεκνων οικογενειών θα πρέπει να αυξηθούν τα επιδόματα που τους χορηγούνται καθώς και να πραγματοποιηθούν φορολογικές διευκολύνσεις, όπως είναι η απαλλαγή των πολύτεκνων οικογενειών από φόρους και δασμούς για την αγορά πρώτης κατοικίας ανεξαρτήτου ποσού, αγορά αυτοκινήτου κ.λ.π. Επίσης να γίνουν βελτιώσεις των στρατολογικών ρυθμίσεων που ήδη υπάρχουν και αφορούν τις οικογένειες αυτές καθώς και να διευκολυνθούν οι οικογένειες αυτές στην απόκτηση πρώτης κατοικίας.

Τέλος, όσον αφορά κάποια γενικά μέτρα που πιστεύουμε ότι θα πρέπει να ληφθούν, αφορούν κυρίως την εξασφάλιση στους κατοίκους των προϋποθέσεων που είναι απαραίτητες για την κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού και την κατάλληλη προετοιμασία του, ώστε να κατανοήσει τις υποχρεώσεις και πρωτοβουλίες που θα κληθεί να αναλάβει, όταν μεγαλώσει, όπως λ.χ. η προετοιμασία του παιδιού για το ρόλο του ως ελεύθερος και δημοκρατικός πολίτης, συμμετοχή του παιδιού σε κοινωνικές δραστηριότητες κλπ.

Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα εθνικό πρόγραμμα κοινωνικής ανάπτυξης, που θα καθορίζει τις αντικειμενικές επιδιώξεις, θα προβλέπει την αξιολόγηση των σημερινών και μελλοντικών αναγκών, θα καθορίζει τους προσιτές και εφικτές ενέργειες που απαιτούνται για την επίτευξη των επιδιώξεων του προγράμματος, τα μέσα για την πραγματοποίησή τους, θα διευκολύνει την εφαρμογή της πολιτικής για την κοινωνική ανάπτυξη και τέλος, θα παρέχει υπεύθυνη πληροφόρηση για τις ανάγκες της χώρας πάνω σε κρίσιμους τομείς.

Πρέπει τα προγράμματα για την προστασία του πληθυσμού και του παιδιού ιδιαίτερα να εφαρμόζονται από έναν φορέα ή τουλάχιστον να υπάρχει αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των φορέων, γιατί η εκτέλεση, όπως συμβαίνει στη χώρα μας, ενός προγράμματος πολλές

φορές έχει ως συνέπεια την άσκοπη διάθεση χρημάτων, την εξαπάτηση των διαφόρων φορέων για πολλαπλές παροχές, την ανομοιογένεια των παροχών από τους φορείς από την άποψη της ποιότητας και ποσότητας, της αυξημένης δαπάνης διοίκησης, τη σπατάλη των ανθρώπινων δυνάμεων και τη δημιουργία δυσμενών εντυπώσεων για την έλλειψη επαρκούς συντονισμού που παρατηρείται στο συντονισμό των διαφόρων υπηρεσιών.

Αυτό που χρειάζεται τελικά είναι μια καθολική και προληπτική προσέγγιση, η οποία θα λαμβάνει πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού τόσο στα πλαίσια του σχεδιασμού κοινωνικής πολιτικής όσο και στα πλαίσια των κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Το κράτος, λοιπόν, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα εκάστοτε δεδομένα της πραγματικότητας και να εξασφαλίζει στο παιδί την κατάλληλη ποιότητα ζωής, ώστε το ίδιο να εξελιχθεί σε ένα ενεργό και ικανό μέλος της κοινωνίας.

Επίσης εφόσον γίνεται λόγος για την κοινωνική πολιτική προστασίας του παιδιού, κρίνουμε αναγκαία την ενεργή συμμετοχή των ίδιων των παιδιών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για θέματα που τα αφορούν.

Ακόμη θεωρούμε πολύ σημαντική και τη συμβολή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην προαγωγή των δικαιωμάτων και αναγκών των παιδιών, μέσω ανάλογων εκστρατειών.

Τέλος, το κράτος θα πρέπει να τροποποιεί και να θεσπίζει νομοθετικά πλαίσια που θα εφαρμόζουν όλες ανεξαιρέτως τις αρχές της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Συνεπώς, ο σωστός και κατάλληλος συνδυασμός των παραπάνω προτάσεων, κρίνουμε πως είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος για τη διαμόρφωση μιας σωστής και λειτουργικής πολιτικής για την προστασία του παιδιού, σχεδιασμένης από τους αρμόδιους φορείς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγάθωνος-Γεωργοπούλου Ελένη, 1993: Οικογένεια, Παιδική Προστασία, Κοινωνική Πολιτική, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Αθήνα
2. Αμίσης Γαβριήλ Ν., 2001: Αρχές Οργάνωσης και λειτουργίας του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, Παπαζήση, Αθήνα
3. Βαρδακούλας Γιάννης Δ., 1980: Κοινωνική Πολιτική: στον καπιταλισμό, στο σοσιαλισμό, στη χώρα μας, Παπαζήση, Αθήνα
4. Γετίμης Π.-Γράβαρης Δ., 1993: Κοινωνικό Κράτος και Κοινωνική Πολιτική: Η Σύγχρονη Προβληματική, Θεμέλιο
5. Δαλαμάγκας Βασ. Α., 1985: Δημόσιος Τομέας και Κοινωνική Πολιτική, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή
6. Θωμόπουλος Ευθύμιος, 1990: Το κράτος Πρόνοιας, Αθήνα.
7. Καζακοπούλου Μαλβίνα Κ., 1964: Η Κοινωνική Πρόνοια ως επιστήμη, Αθήνα
8. Καλλιγά Ελένη, 1993: Η πρόνοια για το παιδί στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα, Δωδώνη, Αθήνα-Γιάννενα
9. Καλλινακάκη Θεανώ, 2001: Εθνικός Οργανισμός Κοινωνικής Φροντίδας: Ανάδοχη Φροντίδα, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
10. Κογκίδου Δήμητρα, 1995: Μονογονεϊκές οικογένειες, Νέα Σύνορα, Αθήνα
11. Κονδύλη Δ., 1994: Παιδική Προστασία, Τάσεις και Προοπτικές, Παπαζήση, Αθήνα
12. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, 1998: Οικογενειακό Δίκαιο τόμος ΙΙ, Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη

13. Ληξουριώτης Γιάννης Δ., 1981: Κοινωνικές και νομικές αντιλήψεις για το παιδί τον α' αιώνα του νεοελληνικού κράτους, Δωδώνη, Αθήνα-Γιάννενα
14. Νόβα-Καλτσούνη Χ., 2000: Κείμενα Κοινωνιολογίας του Γάμου και της Οικογένειας, Τυπωθήτω, Αθήνα
15. Παρασκευόπουλος Ιωάννης Ν., 1985: Εξελικτική Ψυχολογία: Η Ψυχική ζωή από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση: προγεννητική περίοδος-βρεφική ηλικία, Αθήνα
16. Πιπερόπουλος Γεώργιος, 1994: Κοινωνιολογία, Art of Text, Θεσσαλονίκη
17. Σακελλαρόπουλος Θεόδωρος, 1999: Η μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους, Κριτική, Αθήνα
18. Σκούντζος Θεόδωρος, 1998: Θεσμοί και πολιτικές ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αθ. Σταμούλης, Αθήνα
19. Σουτζόγλου-Κοτταρίδη Πελαγία. 1991: Παιδί και υγεία στα πρώτα χρόνια της ανεξάρτητης Ελλάδας 1830-1862, Δωδώνη, Αθήνα
20. Σταθόπουλος Πέτρος Α., 1996: Κοινωνική Πρόνοια: μια γενική θεώρηση, Έλλην, Αθήνα

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Sundy Ruxton, 2000:

Μια πολιτική για το παιδί στην Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα: Τα πρώτα βήματα (Ελένη Αγάθωνος-Γεωργοπούλου)

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού-Εθνικό Παρατηρητήριο για τα δικαιώματα του Παιδιού-Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Αθήνα

ΛΟΙΠΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

«Διαστάσεις της κοινωνικής πολιτικής σήμερα» Πρακτικά από το 3^ο Συνέδριο Παντείου Παν/μίου, 27-29 Νοεμβρίου 1991, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα (1993)

Παπαφλέσσα Θεοδώρα: Από τις παραδόσεις στο μάθημα «Βασικά προγράμματα Κοινωνικής Προστασίας», Α' Εξάμηνο, ΤΕΙ Αθήνας

Φυλλάδιο από το τμήμα προστασίας της Οικογένειας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας «Προϋποθέσεις εισαγωγής παιδιών στα χωριά SOS Ελλάδας» 25/9/2000

Φυλλάδιο από το τμήμα προστασίας της Οικογένειας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας «Αντιμετώπιση απροστάτευτων παιδιών-παιδιών σε κρίση» 3/2/2003

«Μαζί στην αλήθεια και την ευτυχία», <http://www.disability.gr/gr-arts/27mazi.html>

« Παιδικά χωριά SOS », <http://www.sos-villages.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Unicef**Unicef****Unicef****Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ**

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υιοθετήθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989. Έως σήμερα έχει επικυρωθεί από 191 χώρες, ενώ δεν την έχουν επικυρώσει δύο.

Η Ελλάδα επικύρωσε τη Σύμβαση αυτή στις 2 Δεκεμβρίου του 1992.
(Οι σύντομες περιγραφές που δίνονται είναι απλά ενδεικτικές και δεν αντιστακούν το πλήρες περιεχόμενο των άρθρων.)

ΤΑ 54 ΑΡΘΡΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

A. Δικαιώματα	17. Πρόσβαση σε πληροφόρηση	34. Σεξουαλική εκμετάλλευση
1. Ορισμός	18. Γονική ευθύνη	35. Εμπορία παιδιών
2. Διακρίσεις	19. Κακομεταχείριση - Παραμέληση	36. Άλλες μορφές εκμετάλλευσης
3. Φροντίδα	20. Προστασία - ορφανά	37. Βασανιστήρια & στέρηση ελευθερίας
4. Το Κράτος Μέλος	21. Υιοθεσία	38. Ένοπλες συρράξεις
5. Γονική καθοδήγηση	22. Παιδιά πρόσφυγες	39. Επανάσταση - Αποκατάσταση
6. Επιβίωση & Ανάπτυξη	23. Παιδιά με ειδικές ανάγκες	40. Αντιμετώπιση από τη Δικαιοσύνη
7. Όνομα & Εθνικότητα	24. Υγεία & υγειονομικές υπηρεσίες	41. Κατοχύρωση
8. Ταυτότητα	25. Επανεξέταση φροντίδας	B. Εφαρμογή και Έλεγχος
9. Ζωή με τους Γονείς	26. Κοινωνική Πρόνοια	Άρθρο 42 - Άρθρο 43
10. Επανάσταση με την οικογένεια	27. Επίπεδο ζωής	Άρθρο 44 - Άρθρο 45
11. Απαγωγή και κράτηση	28. Εκπαίδευση	Γ. Ενδεχόμενες τροποποιήσεις
12. Ελευθερία Γνώμης	29. Στόχοι της εκπαίδευσης	Άρθρο 46 - Άρθρο 47
13. Ελευθερία Έκφρασης	30. Παιδιά μειονοτήτων	Άρθρο 48 - Άρθρο 49
14. Ελευθερία Σκέψης-Θρησκείας	31. Παιχνίδι - Ψυχαγωγία	Άρθρο 50 - Άρθρο 51
15. Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι	32. Παιδική Εργασία	Άρθρο 52 - Άρθρο 53
16. Προσωπική ζωή	33. Προστασία από ναρκωτικά	Άρθρο 54

Πρώτο μέρος - Άρθρα 1 έως και 41

Σ' αυτό στοιχειοθετούνται οι τέσσερις μεγάλες κατηγορίες των δικαιωμάτων των παιδιών
Επιβίωσης, Ανάπτυξης, Προστασίας & Συμμετοχής.

Δεύτερο μέρος - Άρθρα 42 έως και 45

Εδώ περιγράφεται ο μηχανισμός ελέγχου της εφαρμογής της Σύμβασης και θεσμοθετείται το όργανο που θα ασκεί αυτό το ρόλο, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Τρίτο μέρος - Άρθρα 46 έως και 54

Περιλαμβάνει τις διατάξεις που αφορούν ενδεχόμενες τροποποιήσεις σε άρθρα της Σύμβασης.

Επιστροφή

Το περιεχόμενο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Τα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη

Επειδή, σύμφωνα με τις αρχές που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρωπίνης οικογένειας, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

Εχοντας υπόψη ότι οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών έχουν διακηρύξει εκ νέου, στον Καταστατικό Χάρτη, την πίστη τους στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, και έχουν αποφασίσει να προαγάγουν την κοινωνική πρόοδο και να καθορίσουν καλύτερες συνθήκες ζωής μέσα στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης ελευθερίας,

Αναγνωρίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακήρυξαν και συμφώνησαν ότι καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναφέρονται σε αυτές, χωρίς καμία απολύτως διάκριση ιδίως εξαιτίας της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών του η άλλων πεποιθήσεων, της εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, της περιουσίας, της γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης,

Υπενθυμίζοντας ότι, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν ότι τα παιδιά δικαιούνται ειδική βοήθεια και υποστήριξη,

Εχοντας πεισθεί ότι η οικογένεια όντας η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της, και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να έχει την προστασία και την υποστήριξη που χρειάζεται για να μπορέσει να διαδραματίσει πληρέστερα το ρόλο της στην κοινότητα,

Αναγνωρίζοντας ότι το παιδί, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, πρέπει να μεγαλώνει μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, σ' ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης,

Επειδή είναι σημαντικό να προετοιμαστεί πλήρως το παιδί για να ζήσει μια ατομική ζωή στην κοινωνία και να ανατραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα σε πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, ανοχής, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης,

Εχοντας υπόψη ότι η ανάγκη να παρασχεθεί στο παιδί ειδική προστασία εξαγγέλθηκε στη Διακήρυξη της Γενεύης του 1924 για τα δικαιώματα του παιδιού, και στην Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση στις 20 Νοεμβρίου 1959 και που αναγνωρίσθηκε στην παγκόσμια Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στο διεθνές Σύμφωνο για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στα άρθρα 23 και 24), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα πολιτιστικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στο άρθρο 10) και στο καταστατικό και στα αρμόδια όργανα των ειδικευμένων οργανισμών και των διεθνών οργανώσεων που μεριμνούν για την ευημερία του παιδιού,

Εχοντας υπόψη ότι, όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, "το παιδί, λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας, χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα, συμπεριλαμβανόμενης και της νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννηση του",

Υπενθυμίζοντας τις διατάξεις της Διακήρυξης για τις νομικές και κοινωνικές αρχές σχετικά με την προστασία και την ευημερία των παιδιών, ειδικά όσον αφορά την υιοθεσία και την τοποθέτηση σε ανάδοχες οικογένειες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τις διατάξεις του συνόλου των ελάχιστων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη διοίκηση της δικαιοσύνης για ανήλικους (Κανόνες του Πεκίνου) και της Διακήρυξης για την προστασία των γυναικών και των παιδιών σε περίοδο επείγουσας ανάγκης και ένοπλης σύρραξης,

Αναγνωρίζοντας ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχουν παιδιά που ζουν κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, και ότι είναι αναγκαίο να δοθεί στα παιδιά αυτά ιδιαίτερη προσοχή,

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη σημασία των πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών κάθε λαού για την προστασία και την αρμονική ανάπτυξη του παιδιού,

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών σε όλες τις χώρες, και ιδιαίτερα στις υπό ανάπτυξη χώρες,

Συμφώνησαν τα εξής:

Επιστροφή

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 1 - Πίνακας

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρωπίνον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία.

Άρθρο 2 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νομίμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή κύρωσης, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του.

Άρθρο 3 - Πίνακας

1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των άλλων προσώπων που είναι νόμιμα υπεύθυνοι γι' αυτό, και παίρνουν για το σκοπό αυτό όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε η λειτουργία των οργανισμών, των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που αναλαμβάνουν παιδιά και που είναι υπεύθυνα για την προστασία τους να είναι σύμφωνη με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές, ιδιαίτερα στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας και σε ότι αφορά τον αριθμό και την αρμοδιότητα του προσωπικού τους, καθώς και την ύπαρξη μιας κατάλληλης εποπτείας.

Άρθρο 4 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων στην παρούσα Σύμβαση δικαιωμάτων. Στην περίπτωση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, παίρνουν τα μέτρα αυτά μέσα στα όρια των πόρων που διαθέτουν και, όπου είναι αναγκαίο, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας.

Άρθρο 5 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και το καθήκον που έχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, οι επιτροπείς ή άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, να του παράσχουν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 6 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μέρη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 7 - Πίνακας

1. Το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει από εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ονόματος, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια, και, στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του και να ανατραφεί από αυτούς.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για τη θέση σε εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους και με τις υποχρεώσεις

που τους επιβάλουν οι ισχύουσες σ' αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, ελλείψει αυτών, το παιδί θα ήταν άπατρις.

Άρθρο 8 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για διατήρηση της ταυτότητας του, συμπεριλαμβανομένων της ιθαγένειας του, του ονόματός του και των οικογενειακών σχέσεων του, όπως αυτά αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παράνομη ανάμιξη.

2. Εάν ένα παιδί στερείται παράνομα ορισμένα ή όλα τα στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητα του, τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να του παράσχουν κατάλληλη υποστήριξη και προστασία, ώστε η ταυτότητα του να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν.

Άρθρο 9 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.

2. Σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δύο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή με τους δύο γονείς του, εκτός εάν αυτό να είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που έχει πάρει ένα Συμβαλλόμενο Κράτος, όπως η κράτηση, η φυλάκιση, η εξορία, η απέλαση ή ο θάνατος (συμπεριλαμβανομένου του θανάτου από οποιαδήποτε αιτία, ο οποίος επήλθε κατά το χρόνο κράτησης) των δύο γονέων ή του ενός από αυτούς ή του παιδιού το Συμβαλλόμενο Κράτος δίνει, μετά από αίτηση, στους γονείς, στο παιδί ή, εάν χρειαστεί, σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας τις ουσιώδες πληροφορίες σχετικά με τον τόπο όπου βρίσκονται το απόν μέλος ή τα απόντα μέλη της οικογένειας, εκτός εάν η αποκάλυψη των πληροφοριών αυτών θα είναι επιζήμια για την ευημερία του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν εξάλλου ώστε η υποβολή ενός τέτοιου αιτήματος να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.

Άρθρο 10 - Πίνακας

1. Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλόμενων Κρατών δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν επιπλέον ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του.

2. Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί, έκτος εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του. Για τον σκοπό αυτόν και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρύνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του Συμβαλλόμενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα. Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημοσίων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και που είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 11 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των αθέμιτων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό και εναντίον της μη επανόδου τους.
2. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προσχώρηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες.

Άρθρο 12 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητας του.
2. Για τον σκοπό αυτόν θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμοδίου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 13 - Πίνακας

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του.
2. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι:

α) Για το σεβασμό των δικαιωμάτων και της υπόληψης των άλλων ή

β) Για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημοσίων ηθών.

Άρθρο 14 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων ή, κατά περίπτωση, των νομίμων εκπροσώπων του παιδιού, να το

καθοδηγούν στην άσκηση του παραπάνω δικαιώματος κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του.

3. Η ελευθερία της δήλωσης της θρησκείας του ή των πεποιθήσεων του μπορεί να υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι για τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημοσίων ηθών, ή των ελευθεριών των θεμελιωδών δικαιωμάτων των άλλων.

Άρθρο 15 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταιρίζεται και του να συνέρχεται ειρηνικά.

2. Δεν τίθενται περιορισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός από αυτούς που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία της δημόσιας υγείας ή των δημοσίων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 16 - Πίνακας

1. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένεια του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψης του.

2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Άρθρο 17 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σ' αυτά που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη:

α) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα για το παιδί που είναι σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 29.

β) Ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού αυτού του τύπου, που προέρχονται από διάφορες πολιτιστικές, εθνικές και διεθνείς πηγές.

γ) Ενθαρρύνουν την παραγωγή και τη διάδοση παιδικών βιβλίων.

δ) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τους τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτοχθόνων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μία μειονότητα.

ε) Ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία

του, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 13 και 18.

Άρθρο 18 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς, ή κατά περίπτωση, στους νόμιμους εκπροσώπους του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα.

2. Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού, και εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν στα παιδιά των οποίων οι γονείς εργάζονται το δικαίωμα να επωφελούνται από τις υπηρεσίες και τα ιδρύματα φύλαξης παιδιών, εφόσον τα παιδιά πληρούν τους απαιτούμενους όρους.

Άρθρο 19 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νομίμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί.

2. Αυτά τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, αποτελεσματικές διαδικασίες για την εκπόνηση κοινωνικών προγραμμάτων, που θα αποσκοπούν στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης στο παιδί και σε αυτούς οι οποίοι έχουν την επιμέλειά του, καθώς και για άλλες μορφές πρόνοιας και για το χαρακτηρισμό, την αναφορά, την παραπομπή, την ανάκριση, την περιθαλψη και την παρακολούθηση της εξέλιξής τους στις περιπτώσεις κακής μεταχείρισης του παιδιού που περιγράφονται πιο πάνω, και όπου χρειάζεται, για διαδικασίες δικαστικής παρέμβασης.

Άρθρο 20 - Πίνακας

1. Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμένει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προβλέπουν γι' αυτό το παιδί μια εναλλακτική επιμέλεια, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

3. Αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μια οικογένεια, της KAFALAH του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης, της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την κατάσταση ίδρυμα για παιδιά. Κατά την επιλογή ανάμεσα σε αυτές τις λύσεις, λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη μιας συνέχειας στην εκπαίδευση του παιδιού,

καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του.

Άρθρο 21 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη που αναγνωρίζουν και /ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και:

α) Μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαίνονται, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες και επί τη βάσει όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών, εάν η υιοθεσία είναι δυνατή εν όψει της κατάστασης του παιδιού σε σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του, τους συγγενείς του και τους νομίμους εκπροσώπους του και εάν, εφόσον αυτό απαιτείται, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έδωσαν τη συναίνεση τους για την υιοθεσία, έχοντας γνώση των πραγμάτων και μετά από την αναγκαία παροχή συμβουλών.

β) Αναγνωρίζουν ότι η υιοθεσία στο εξωτερικό μπορεί να αντιμετωπισθεί ως ένα άλλο μέσο εξασφάλισης στο παιδί της αναγκαίας φροντίδας, ένα αυτό δεν μπορεί να τοποθετηθεί σε μία ανάδοχη ή σε μία υιοθετούσα οικογένεια ή να ανατραφεί σωστά στη χώρα της καταγωγής του.

γ) Μεριμνούν ώστε, σε περίπτωση υιοθεσίας στο εξωτερικό, το παιδί να απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων και προδιαγραφών με εκείνα που υπάρχουν στην περίπτωση εθνικής υιοθεσίας.

δ) Παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε περίπτωση διακρατικής υιοθεσίας, η τοποθέτηση του παιδιού δεν απολήγει σε ανάρμοστο υλικό όφελος για τα πρόσωπα που είναι αναμιγμένα σ' αυτή.

ε) Προωθούν τους αντικειμενικούς σκοπούς του παρόντος άρθρου με τη σύναψη διμερών ή πολυμερών διακανονισμών ή συμφωνιών, ανάλογα με την περίπτωση, και προσπαθούν μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, να επιτύχουν οι τοποθετήσεις παιδιών στο εξωτερικό να πραγματοποιούνται από αρμόδιες αρχές ή αρμόδια όργανα.

Άρθρο 22 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, τα οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαιρεί της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

2. Για το σκοπό αυτό τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη

κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένεια του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 23 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα πνευματικώς ή σωματικώς ανάπηρα παιδιά πρέπει να διάγουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπεια τους, ευνοούν την αυτονομία τους και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή του συνόλου.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ανάπηρων παιδιών να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας και ενθαρρύνουν και εξασφαλίζουν, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, την παροχή, μετά από αίτηση, στα ανάπηρα παιδιά που πληρούν τους απαιτούμενους όρους και σε αυτούς που τα έχουν αναλάβει, μιας βοήθειας προσαρμοσμένης στην κατάσταση του παιδιού και στις περιστάσεις των γονέων του ή αυτών στους οποίους τα έχουν εμπιστευθεί.

3. Εν όψει των ειδικών αναγκών των ανάπηρων παιδιών, η χορηγούμενη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου βοήθεια παρέχεται δωρεάν, εφόσον αυτό είναι δυνατό, κατόπιν υπολογισμού των οικονομικών πόρων των γονέων τους και αυτών στους οποίους έχουν εμπιστευθεί το παιδί, και σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα ανάπηρα παιδιά να έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επιμόρφωση, στην περίθαλψη, στην αποκατάσταση αναπήρων, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, έτσι που να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης.

4. Μέσα σε πνεύμα διεθνούς συνεργασίας, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προωθούν την ανταλλαγή κατάλληλων πληροφοριών στον τομέα της προληπτικής περίθαλψης και της ιατρικής, ψυχολογικής και λειτουργικής θεραπείας των ανάπηρων παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης και της πρόσβασής στις πληροφορίες που αφορούν στις μεθόδους αποκατάστασης ανάπηρων και στις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό να επιτραπεί στα Συμβαλλόμενα Κράτη να βελτιώσουν τις δυνατότητες και τις αρμοδιότητες τους και να διευρύνουν την πείρα τους σε αυτούς τους τομείς. Σ' αυτό το πεδίο λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 24 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασής αναπήρων. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν το ότι κανένα παιδί δεν θα στερείται το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή του παραπάνω δικαιώματος και ιδιαίτερα παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για:

α) Να μειώσουν τη βρεφική και παιδική θνησιμότητα.

β) Να εξασφαλίσουν σε κάθε παιδί την απαραίτητη ιατρική αντίληψη και περίθαλψη δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της στοιχειώδους περίθαλψης.

γ) Να αγωνιστούν κατά της ασθένειας και της κακής διατροφής και μέσα στα πλαίσια της στοιχειώδους περίθαλψης, με την εφαρμογή -ανάμεσα στα άλλα- της ήδη διαθέσιμης τεχνολογίας και με την παροχή θρεπτικών τροφών και καθαρού πόσιμου νερού, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους της μόλυνσης του φυσικού περιβάλλοντος.

δ) Να εξασφαλίσουν στις μητέρες κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά από τον τοκετό.

ε) Να μπορούν όλες οι ομάδες της κοινωνίας, ιδιαίτερα οι γονείς και τα παιδιά, να ενημερώνονται για τα θέματα της υγείας και της διατροφής του παιδιού, για τα πλεονεκτήματα του φυσικού θηλασμού, την υγιεινή και την καθαριότητα του περιβάλλοντος και την πρόληψη των ατυχημάτων και να βρίσκουν υποστήριξη στη χρήση των παραπάνω βασικών γνώσεων.

στ) Να αναπτύξουν την προληπτική ιατρική φροντίδα, την καθοδήγηση των γονέων και την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες του οικογενειακού προγραμματισμού.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για να καταργηθούν οι παραδοσιακές πρακτικές που βλάπτουν την υγεία των παιδιών.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία, ώστε να επιτύχουν σταδιακά την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος που αναγνωρίζεται στο παρόν άρθρο. Εν όψει αυτού, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 25 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί, που τοποθετήθηκε από τις αρμόδιες αρχές σε μία οικογένεια, με σκοπό την παροχή φροντίδας, προστασίας ή θεραπείας της σωματικής ή πνευματικής του υγείας, το δικαίωμα σε μία περιοδική αναθεώρηση της παραπάνω θεραπείας και κάθε άλλης περίπτωσης σχετικής με την τοποθέτησή του.

Άρθρο 26 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί το δικαίωμα να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων, και παίρνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος αυτού, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

2. Τα ωφελήματα, όπου είναι αναγκαία, πρέπει να δίνονται, αφού ληφθούν υπόψη οι πόροι και η κατάσταση του παιδιού και των προσώπων που έχουν αναλάβει την ευθύνη της συντήρησής του, καθώς και κάθε άλλη εκτίμηση σχετιζόμενη με την αίτηση παροχής ωφελημάτων που γίνεται από το παιδί ή για λογαριασμό του.

Άρθρο 27 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του.
2. Στους γονείς ή στα άλλα πρόσωπα που έχουν αναλάβει το παιδί ανήκει κατά κύριο λόγο η ευθύνη της εξασφάλισης μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, των απαραίτητων για την ανάπτυξη του παιδιού συνθηκών ζωής.
3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία.
4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την εισπραξη της διατροφής του παιδιού από τους γονείς του ή από τα άλλα πρόσωπα που έχουν την οικονομική ευθύνη γι' αυτό, είτε εντός της επικράτειας είτε στο εξωτερικό. Ειδικά στην περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο έχει την οικονομική ευθύνη για το παιδί ζει σε ένα Κράτος διαφορετικό από εκείνο του παιδιού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν την προσχώρηση σε διεθνείς συμφωνίες ή τη σύναψη τέτοιων συμφωνιών, καθώς και την υιοθέτηση κάθε άλλης κατάλληλης ρύθμισης.

Άρθρο 28 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών:

α) Καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους.

β) Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάφορων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο γενικής όσο και επαγγελματικής, τις καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί, και παίρνουν κατάλληλα μέτρα, όπως η θέσπιση της δωρεάν εκπαίδευσης και της προσφοράς χρηματικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης.

γ) Εξασφαλίζουν σε όλους την πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία με όλα τα κατάλληλα μέσα, σε συνάρτηση με τις ικανότητες του καθενός.

δ) Καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί τη σχολική και την επαγγελματική ενημέρωση και τον προσανατολισμό.

ε) Παίρνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την τακτική σχολική φοίτηση και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν και ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της παιδείας, με σκοπό να συμβάλλουν κυρίως στην εξάλειψη της άγνοιας και του αναλφαριθμητισμού στον κόσμο και να διευκολύνουν την πρόσβαση στις επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και στις σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους. Για το σκοπό αυτόν, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χώρων.

Άρθρο 29 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί:

α) Στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του.

β) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

γ) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του.

δ) Στην προετοιμασία του παιδιού για μία υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φυλών και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής.

ε) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

2. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.

Άρθρο 30 - Πίνακας

Στα κράτη όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές γλωσσικές μειονότητες ή πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής, ένα παιδί αυτόχθονας ή που ανήκει σε μία από αυτές τις μειονότητες δεν μπορεί να στερηθεί το δικαίωμα να έχει τη δική του πολιτιστική ζωή, να πρεσβεύει και να ασκεί τη δική του θρησκεία ή να χρησιμοποιεί τη δική του γλώσσα από κοινού με τα άλλα μέλη της ομάδας του.

Άρθρο 31 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται και προάγουν το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και

ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

Άρθρο 32 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευση του ή να βλάψει την υγεία του ή τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξη του.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των άλλων διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ειδικότερα:

α) Ορίζουν ένα κατώτατο όριο ή κατώτατα όρια ηλικίας για την είσοδο στην επαγγελματική απασχόληση.

β) Προβλέπουν μία κατάλληλη ρύθμισή των ωραρίων και των συνθηκών εργασίας.

γ) Προβλέπουν κατάλληλες ποινές και άλλες κυρώσεις, για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 33 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων νομοθετικών, διοικητικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών μέτρων, για να προστατεύσουν τα παιδιά από την παράνομη χρήση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, όπως αυτές προσδιορίζονται στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, και για να εμποδίζουν τη χρησιμοποίηση των παιδιών στην παραγωγή και την παράνομη διακίνηση αυτών των ουσιών.

Άρθρο 34 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Για τον σκοπό αυτόν, τα Κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν:

α) Την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα.

β) Την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες.

γ) Την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.

Άρθρο 35 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών, για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.

Άρθρο 36 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του.

Άρθρο 37 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ώστε:

α) Κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση. Θανατική ποινή ή ισόβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα απελευθέρωσης δεν πρέπει να απαγγέλλονται για παραβάσεις, τις οποίες έχουν διαπράξει πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών.

β) Κανένα παιδί να μην στερείται την ελευθερία του κατά τρόπο παράνομο ή αυθαίρετο. Η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας.

γ) Κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του. Ειδικότερα, κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία θα χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός εάν θεωρηθεί ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το συμφέρον του παιδιού, και έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του δι' αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων.

δ) Τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους να έχουν το δικαίωμα για ταχεία πρόσβαση σε νομική ή σε άλλη καιιάλληλη συμπαράσταση, καθώς και το δικαίωμα να αμφισβητούν τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας τους ενώπιον ενός δικαστηρίου ή μιας άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, και για τη λήψη μιας ταχείας απόφασης πάνω σ' αυτό το ζήτημα.

Άρθρο 38 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να διασφαλίζουν το σεβασμό στους κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που εφαρμόζονται σε αυτά σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, και των οποίων η προστασία επεκτείνεται στα παιδιά.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών, δεν θα συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη απέχουν από την επιστράτευση στις ένοπλες δυνάμεις τους κάθε προσώπου κάτω των δεκαπέντε ετών. Κατά την επιστράτευση ανάμεσα σε πρόσωπα άνω των δεκαπέντε ετών αλλά κάτω των δεκαοκτώ ετών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να δίνουν προτεραιότητα στα πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, σύμφωνα με την υποχρέωση που έχουν, δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, να προστατεύουν τον άμαχο πληθυσμό σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα

για την προστασία και την φροντίδα των παιδιών, που θίγονται από την ένοπλη σύρραξη.

Άρθρο 39 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος: οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης. Η ανάρρωση αυτή και η επανένταξη γίνονται μέσα σε περιβάλλον, που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

Άρθρο 40 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για παράβαση του ποινικού νόμου το δικαίωμα σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα της αξιοπρέπειας του και της προσωπικής αξίας, που να ενισχύει το σεβασμό του για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των άλλων και που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία του, καθώς και την ανάγκη για επανένταξη στην κοινωνία και για την ανάληψη από το παιδί ενός εποικοδομητικού ρόλου στην κοινωνία.

2. Για τον σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ιδιαίτερα ώστε:

α) Κανένα παιδί να μην καθίσταται ύποπτο, να μην κατηγορείται και να μην καταδικάζεται για παράβαση του ποινικού νόμου λόγω πράξεων ή παραλείψεων, που δεν απαγορεύονται από το εθνικό ή διεθνές δίκαιο κατά το χρόνο που διαπράχθηκαν.

β) Κάθε παιδί ύποπτο ή κατηγορούμενο για παράβαση του ποινικού νόμου να έχει τουλάχιστον το δικαίωμα στις ακόλουθες εγγυήσεις:

I) Να θεωρείται αθώο μέχρι να αποδειχθεί νόμιμα η ενοχή του.

II) Να ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση και απευθείας για τις εναντίον του κατηγορίες ή, κατά περίπτωση, μέσω των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του και να έχει νομική ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση για την προετοιμασία και την παρουσίαση της υπεράσπισής του.

III) Να κρίνεται η υπόθεση του χωρίς καθυστέρηση από μια αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή ή δικαστικό σώμα, σύμφωνα με μία δίκαιη κατά το νόμο διαδικασία με την παρουσία ενός νομικού ή άλλου συμβούλου και την παρουσία των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του, εκτός αν αυτό θεωρηθεί αντίθετο προς το συμφέρον του παιδιού, λόγω κυρίως της ηλικίας ή της κατάστασής του.

IV) Να μην υποχρεώνεται να καταθέσει ως μάρτυρας ή να ομολογήσει την ενοχή του, να υποβάλλει ερωτήσεις το ίδιο ή μέσω άλλου στους μάρτυρες κατηγορίας και να επιτυγχάνει την παράσταση και την εξέταση μαρτύρων υπεράσπισης κάτω από συνθήκες ισότητας.

V) Εάν κριθεί ότι παρέβη τον ποινικό νόμο, να μπορεί να προσφύγει κατ' αυτής της απόφασης και κατά οποιουδήποτε μέτρου που λήφθηκε ως συνέπεια αυτής ενώπιον μιας ανώτερης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής ή δικαστικού σώματος, σύμφωνα με το νόμο.

VI) Να έχει τη δωρεάν βοήθεια ενός διερμηνέα, σε περίπτωση που δεν καταλαβαίνει ή δεν μιλάει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται.

VII) Να αντιμετωπίζεται η ιδιωτική του ζωή με απόλυτο σεβασμό σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να προαγάγουν τη θέσπιση νόμων, διαδικασιών, αρχών και θεσμών εφαρμοζομένων ειδικώς στα παιδιά που είναι ύποπτα, κατηγορούμενα ή καταδικασμένα για παράβαση του ποινικού νόμου και ιδιαίτερα:

α) Τη θέσπιση ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας κάτω απ' το οποίο τα παιδιά θα θεωρούνται ότι δεν έχουν την ικανότητα παραβίασης του ποινικού νόμου

β) Την εισαγωγή μέτρων, εφόσον αυτό είναι δυνατόν και ευκαίριο, για την αντιμετώπιση τέτοιων παιδιών, χωρίς ανάγκη προσφυγής στη δικαιοσύνη, με την προϋπόθεση βέβαια ότι τηρείται ο απόλυτος σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις νόμιμες εγγυήσεις.

4. Μια σειρά διατάξεων σχετικώς κυρίως με την επιμέλεια, την καθοδήγηση και την επιτήρηση, τους συμβούλους, τη δοκιμασία, την τοποθέτηση σε οικογένεια, τα προγράμματα γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και τις άλλες εναλλακτικές δυνατότητες πλην της επιμέλειας, θα εξασφαλίζει στα παιδιά μια μεταχείριση που να εγγυάται την ευημερία τους και που να είναι ανάλογη και με την κατάσταση τους και με την παράβαση.

Άρθρο 41 - Πίνακας

Καμιά από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης δεν θίγει διατάξεις ευνοϊκότερες για την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού και οι οποίες είναι δυνατόν να περιέχονται:

α) Στη νομοθεσία ενός Συμβαλλόμενου Κράτους ή

β) Στο ισχύον για το Κράτος αυτό διεθνές δίκαιο.

Επιστροφή

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 42 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να κάνουν ευρέως γνωστές τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά, τις αρχές και τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης με δραστήρια και κατάλληλα μέσα.

Άρθρο 43 - Πίνακας

1. Με σκοπό την έρευνα της προόδου που έχει συντελεστεί από τα Συμβαλλόμενα Κράτη σε σχέση με την τήρηση των υποχρεώσεων, οι οποίες συμφωνήθηκαν δυνάμει της παρούσας Σύμβασης, συγκροτείται Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία επιτελεί τα καθήκοντα που ορίζονται παρακάτω.

2. Η Επιτροπή αποτελείται από δέκα εμπειρογνώμονες υψηλού ήθους και αναγνωρισμένης ικανότητας στον τομέα που καλύπτει η παρούσα Σύμβαση. Τα μέλη της εκλέγονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη ανάμεσα στους υπηκόους τους και συμμετέχουν υπό την ατομική τους ιδιότητα, αφού ληφθούν υπόψη η ανάγκη εξασφάλισης δίκαιης γεωγραφικής κατανομής και τα κύρια νομικά συστήματα.

3. Η εκλογή των μελών της Επιτροπής γίνεται με μυστική ψηφοφορία από έναν κατάλογο προσώπων που υποβάλλουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος έχει τη δυνατότητα να υποδεικνύει έναν υποψήφιο από τους υπηκόους του.

4. Η διεξαγωγή των πρώτων εκλογών θα γίνει το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας Σύμβασης. Στη συνέχεια οι εκλογές θα γίνονται κάθε δυο χρόνια. Τέσσερις τουλάχιστον μήνες πριν από την ημερομηνία κάθε εκλογής ο Γενικός Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καλεί γραπτιώς τα Συμβαλλόμενα Κράτη να προτείνουν τους υποψηφίους τους εντός δυο μηνών. Στη συνέχεια, ο Γενικός Γραμματέας ετοιμάζει έναν κατάλογο με τα ονόματα όλων των υποψηφίων σε αλφαβητική σειρά, αναφέροντας τα Συμβαλλόμενα Κράτη που έχουν υποδείξει αυτούς και τον υποβάλλει στα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη.

5. Οι εκλογές γίνονται κατά τις συνόδους των Συμβαλλόμενων Κρατών, οι οποίες συγκαλούνται από το Γενικό Γραμματέα στην έδρα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Στις συνόδους αυτές, κατά τις οποίες η απαρτία σχηματίζεται από τα δυο τρίτα των Συμβαλλόμενων Κρατών, εκλέγονται μέλη της Επιτροπής εκείνοι που έλαβαν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία από τους παρόντες και ψηφίσαντες εκπροσώπους των Συμβαλλόμενων Κρατών.

6. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται για χρονική περίοδο τεσσάρων ετών. Είναι επανεκλέξιμα εάν προταθεί εκ νέου η υποψηφιότητα τους. Η θητεία πέντε μελών από τα εκλεγμένα κατά την πρώτη εκλογή λήγει μετά τη συμπλήρωση δύο ετών. Τα ονόματα των πέντε αυτών μελών επιλέγονται με κλήρο από τον πρόεδρο της συνόδου, αμέσως μετά από την πρώτη εκλογή.

7. Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ενός μέλους της Επιτροπής, ή εάν, για έναν οποιονδήποτε άλλο λόγο, ένα μέλος δηλώσει ότι δεν μπορεί πλέον να ασκεί τα καθήκοντα του στα πλαίσια της Επιτροπής, το Συμβαλλόμενο Κράτος, που είχε υποδείξει αυτό το μέλος, διορίζει έναν άλλο

εμπειρογνώμονα από τους υπηκόους του, για να υπηρετήσει για το υπόλοιπο της θητείας, με την επιφύλαξη της έγκρισης της Επιτροπής.

8. Η Επιτροπή θεσπίζει η ίδια τον εσωτερικό κανονισμό της.

9. Η Επιτροπή εκλέγει τους αξιωματούχους της για μία περίοδο δύο ετών.

10. Οι σύνοδοι της Επιτροπής συγκαλούνται κανονικά στην έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ή σε οποιονδήποτε άλλο κατάλληλο τόπο, που καθορίζεται από την Επιτροπή.

Η Επιτροπή συνέρχεται κανονικά κάθε χρόνο.

Η διάρκεια των συνόδων της καθορίζεται και τροποποιείται, εάν είναι αναγκαίο από μία συνέλευση των Κρατών Μελών στην παρούσα Σύμβαση, με την επιφύλαξη της έγκρισης από τη Γενική Συνέλευση.

11. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θέτει στη διάθεση της Επιτροπής το απαραίτητο προσωπικό και τις εγκαταστάσεις για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί, δυνάμει της παρούσας Σύμβασης.

12. Τα μέλη της Επιτροπής που συγκροτήθηκε δυνάμει της παρούσας Σύμβασης εισπράττουν, με την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, απολαβές από τους πόρους του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζει η Γενική Συνέλευση.

Άρθρο 44 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν στην Επιτροπή, μέσω του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, εκθέσεις σχετικά με τα μέτρα που έχουν υιοθετήσει για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, καθώς και σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε ως προς την απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων:

α) Εντός των δύο πρώτων ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης για κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος.

β) Κατόπιν, κάθε πέντε χρόνια.

2. Οι εκθέσεις που συντάσσονται σε εφαρμογή του παρόντος άρθρου, πρέπει να επισημαίνουν τους παράγοντες και τις δυσκολίες, εάν υπάρχουν, που εμποδίζουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη να τηρήσουν πλήρως τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα Σύμβαση. Πρέπει επίσης να περιέχουν επαρκείς πληροφορίες, για να δώσουν στην Επιτροπή μια ακριβή εικόνα της εφαρμογής της Σύμβασης στην εν λόγω χώρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη τα οποία έχουν υποβάλει στην Επιτροπή μια αρχική πλήρη έκθεση, δεν χρειάζεται να επαναλάβουν στις επόμενες εκθέσεις που υποβάλλουν, σύμφωνα με το εδάφιο β' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, τις βασικές πληροφορίες που έχουν ήδη κοινοποιήσει.

4. Η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικές, με την εφαρμογή της Σύμβασης.

5. Η Επιτροπή υποβάλλει κάθε δυο χρόνια στη Γενική Συνέλευση, μέσω του Κοινωνικού και Οικονομικού Συμβουλίου, εκθέσεις για τις δραστηριότητες της.

6. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καθιστούν ευρέως προσιτές τις εκθέσεις τους στο κοινό της χώρας τους.

Άρθρο 45 - Πίνακας

Για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης και για την ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας στο πεδίο το οποίο καλύπτει η Σύμβαση:

α) Οι ειδικοί οργανισμοί, το ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούνται κατά την εξέταση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης, οι οποίες εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Η Επιτροπή μπορεί να καλέσει τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλους αρμόδιους οργανισμούς, τους οποίους κρίνει κατάλληλους, να παράσχουν ειδικευμένες γνώμες για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. Μπορεί να καλεί τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών να της υποβάλουν εκθέσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στο πεδίο δραστηριότητάς τους.

β) Η Επιτροπή διαβιβάζει, εάν το κρίνει αναγκαίο, στις ειδικευμένες οργανώσεις, στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και στους άλλους αρμόδιους οργανισμούς κάθε έκθεση των Συμβαλλόμενων Κρατών που περιέχει ένα αίτημα ή υποδεικνύει μια ανάγκη για τεχνική συμβουλή ή βοήθεια, μαζί με τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της επιτροπής, εάν υπάρχουν, σχετικά με το παραπάνω αίτημα ή υπόδειξη.

γ) Η Επιτροπή μπορεί να συστήσει στη Γενική Συνέλευση να ζητήσει από το Γενικό Γραμματέα να αναλάβει για λογαριασμό της μελέτες πάνω σε ειδικά θέματα, σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

δ) Η Επιτροπή μπορεί να κάνει υποδείξεις και συστάσεις γενικής φύσεως βασισμένες στις πληροφορίες που έχει δεχτεί κατ' εφαρμογήν των άρθρων 44 και 45 της παρούσας Σύμβασης. Οι υποδείξεις αυτές και οι συστάσεις γενικής φύσεως διαβιβάζονται σε κάθε ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος και αναφέρονται στη Γενική Συνέλευση, μαζί με τις παρατηρήσεις των Συμβαλλόμενων Κρατών μερών όπου υπάρχουν.

Επιστροφή

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 46 - Πίνακας

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για υπογραφή σε όλα τα Κράτη.

Άρθρο 47 - Πίνακας

Η παρούσα Σύμβαση υποβάλλεται σε επικύρωση. Τα έγγραφα της επικύρωσης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 48 - Πίνακας

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για προσχώρηση οποιουδήποτε Κράτους. Τα έγγραφα της προσχώρησης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 49 - Πίνακας

1. Η παρούσα Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

2. Για κάθε Κράτος που επικυρώνει την παρούσα Σύμβαση ή προσχωρεί σε αυτήν μετά την κατάθεση του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης, η Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης από το Κράτος αυτό του δικού του εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Άρθρο 50 - Πίνακας

1. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να προτείνει μια τροπολογία και να καταθέσει το κείμενο της στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Εν συνεχεία ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει όλα τα σχέδια τροπολογιών στα Συμβαλλόμενα Κράτη ζητώντας τους να του γνωρίζουν εάν επιθυμούν να συκληθεί διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, με σκοπό να εξετάσουν και να τεθούν σε ψηφοφορία αυτά τα σχέδια. Εάν, εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία της διαβίβασης αυτής, το ένα τρίτο τουλάχιστον των Συμβαλλόμενων Κρατών κηρυχτεί υπέρ της σύγκλησης μιας τέτοιας διάσκεψης, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη υπό την αιγίδα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροπολογία που υιοθετείται από την πλειοψηφία των παρόντων και ψηφισάντων στη διάσκεψη Συμβαλλόμενων Κρατών, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση.

2. Κάθε τροπολογία, που υιοθετήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αρχίζει να ισχύει όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και γίνει δεκτή με πλειοψηφία των δύο τρίτων των Συμβαλλόμενων Κρατών.

3. Όταν μία τροπολογία αρχίσει να ισχύει έχει αναγκαστική ισχύ για τα Συμβαλλόμενα Κράτη που την αποδέχτηκαν, ενώ τα υπόλοιπα Συμβαλλόμενα Κράτη παραμένουν δεσμευμένα από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης και από όλες τις προηγούμενες τροπολογίες που έχουν αποδεχτεί.

Άρθρο 51 - Πίνακας

1. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θα δεχτεί και θα διαβιβάσει σε όλα τα Κράτη το κείμενο των επιφυλάξεων που έκαναν τα Κράτη κατά το χρόνο της επικύρωσης ή της προσχώρησης.

2. Δεν επιτρέπεται καμία επιφύλαξη, που είναι ασυμβίβαστη με το αντικείμενο και το σκοπό της παρούσας Σύμβασης.

Οι επιφυλάξεις μπορούν να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος

ενημερώνει γι' αυτό όλα τα Συμβαλλόμενα στη Σύμβαση Κράτη. Η γνωστοποίηση παράγει τα αποτελέσματα της από την ημερομηνία κατά την οποία παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 52 - Πίνακας

Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση με γραπτή γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Η καταγγελία παράγει τα αποτελέσματα της ένα χρόνο μετά από την ημερομηνία κατά την οποία η γνωστοποίηση παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 53 - Πίνακας

Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ορίζεται θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 54 - Πίνακας

Το πρωτότυπο της παρούσας Σύμβασης, της οποίας τα κείμενα στην αγγλική, αραβική, κινεζική, ισπανική, γαλλική και ρωσική γλώσσα έχουν την ίδια ισχύ, θα κατατεθεί στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Για να πιστοποιηθούν τα παραπάνω οι υπογράφωντες, ειδικά εξουσιοδοτημένοι από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση.

Επιστροφή

Άρθρο 1561. Ένταξη στην οικογένεια του θετού γονέα. Με την υιοθεσία διακόπτεται κάθε δεσμός του ανηλίκου με τη φυσική του οικογένεια, με εξαίρεση τις ρυθμίσεις περί κωλυμάτων γάμου των άρθρων 1356 και 1357 και ο ανήλικος εντάσσεται πλήρως στην οικογένεια του θετού γονέα του. Έναντι του θετού γονέα και των συγγενών του ο ανήλικος έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τέκνου γεννημένου σε γάμο. Το ίδιο ισχύει και για τους κατιόντες του θετού τέκνου. Σε περίπτωση ταυτόχρονης ή διαδοχικής υιοθεσίας περισσότερων, δημιουργείται μεταξύ τους συγγένεια όμοια με αυτήν που υπάρχει μεταξύ αδελφών.

Άρθρο 1562. Όταν ο ένας σύζυγος υιοθετεί το τέκνο του άλλου, οι δεσμοί του υιοθετούμενου με το φυσικό γονέα του και τους συγγενείς του δεν διακόπτονται. Κατά τα λοιπά η υιοθεσία παράγει όλα τα αποτελέσματα υιοθεσίας που γίνεται και από τους δύο συζύγους.

Άρθρο 1563. Επώνυμο του θετού τέκνου. Το θετό τέκνο παίρνει το επώνυμο του θετού γονέα. Έχει όμως δικαίωμα, όταν ενηλικιωθεί, να προσθέσει και το πριν από την υιοθεσία επώνυμό του. Αν το τελευταίο αυτό ή το επώνυμο του θετού γονέα αποτελείται από δύο επώνυμα, χρησιμοποιείται για το σχηματισμό του σύνθετου επωνύμου του θετού τέκνου το πρώτο από αυτά.

Άρθρο 1564. Σε περίπτωση κοινής υιοθεσίας από συζύγους ή υιοθεσίας από τον ένα σύζυγο του τέκνου του άλλου, ισχύει και για το θετό τέκνο η δήλωση που τυχόν έκαναν οι σύζυγοι σχετικά με το επώνυμο των τέκνων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των δύο πρώτων παραγράφων του άρθρου 1505. Αν δεν έχει γίνει παρόμοια δήλωση, μπορεί να γίνει στο ληξιαρχο ταυτόχρονα με την καταχώριση της υιοθεσίας στα οικεία ληξιαρχικά βιβλία.

Άρθρο 1565. Προσθήκη και άλλου κύριου ονόματος. Το δικαστήριο μπορεί, με την απόφασή του περί υιοθεσίας, να επιτρέψει στον υποψήφιο θετό γονέα, ύστερα από αίτησή του, να προσθέσει στο κύριο όνομα του θετού τέκνου και άλλο όνομα. Αν το θετό τέκνο έχει συμπληρώσει το δωδέκατο έτος της ηλικίας του, είναι απαραίτητη, για τη χορήγηση της άδειας του δικαστηρίου, η συναίνεση και του ίδιου. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 1555 εφαρμόζεται και εδώ.

Άρθρο 1566. Γονική μέριμνα. Αφότου συντελεσθεί η υιοθεσία, τη γονική μέριμνα των φυσικών γονέων ή την επιτροπεία, υπό την οποία τυχόν τελούσε το θετό τέκνο, αντικαθιστά αυτοδικαίως η γονική μέριμνα των θετών γονέων. Οι φυσικοί γονείς δεν έχουν ούτε δικαίωμα επικοινωνίας με το θετό τέκνο. Αν ένας από τους συζύγους υιοθετήσει το τέκνο του άλλου, τη γονική μέριμνα έχουν από κοινού και οι δύο σύζυγοι.

Άρθρο 1567. Διαζύγιο, ακύρωση του γάμου ή διακοπή της συμβίωσης των θετών γονέων. Σε περίπτωση κοινής υιοθεσίας ανηλίκου από συζύγους, αν ακολουθηθεί διαζύγιο, ακύρωση του γάμου ή διακοπή της συμβίωσής τους, έχουν ανάλογη εφαρμογή, σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας, τα άρθρα 1513 και 1514. Όταν όμως πρόκειται για υιοθεσία του τέκνου του άλλου συζύγου, η άσκηση της γονικής μέριμνας ανήκει αποκλειστικά στο φυσικό γονέα του ανηλίκου, εκτός αν το

δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά λόγω συνδρομής σπουδαίου λόγου.

Άρθρο 1568. Συνέπειες παύσης της γονικής μέριμνας. Αν κατά τη διάρκεια της ανηλικότητας του τέκνου η γονική μέριμνα του θετού ή των θετών γονέων έπαψε για οποιονδήποτε λόγο, δεν επανέρχεται στους εξ αίματος γονείς. Σ' αυτή την περίπτωση έχουν εφαρμογή οι διατάξεις για την επιτροπεία.

Άρθρο 1569. Προσβολή της υιοθεσίας. Η υιοθεσία προσβάλλεται μόνο με την άσκηση των προβλεπόμενων ένδικων μέσων ή βοηθημάτων κατά της σχετικής δικαστικής απόφασης, αν δεν συνέτρεξαν οι όροι του νόμου ή αν η συναίνεση ενός από τα πρόσωπα που σύμφωνα με το νόμο ήταν αρμόδια να συναίνεσουν υπήρξε άκυρη για οποιονδήποτε λόγο ή δόθηκε υπό την επήρεια πλάνης ως προς την ταυτότητα του προσώπου του θετού γονέα ή του θετού τέκνου, απάτης ως προς ουσιαστές περιστάσεις ή παράνομης ή ανήθικης απειλής.

Άρθρο 1570. Ποιοι έχουν δικαίωμα να προσβάλουν. Δικαίωμα να προσβάλουν την υιοθεσία για έναν από τους λόγους του προηγούμενου άρθρου έχουν, αν μεν υπήρξαν διάδικοι στη δίκη, με το ένδικο μέσω της έφεσης και, αν όχι, με τριτανακοπή: 1. Στις περιπτώσεις μη συνδρομής των όρων του νόμου, οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον ή ο εισαγγελέας. 2. Στις περιπτώσεις έλλειψης έγκυρης συναίνεσης, καθώς και όταν αυτή υπήρξε προϊόν πλάνης, απάτης ή απειλής, αυτός του οποίου λείπει η έγκυρη συναίνεση ή ο οποίος πλανήθηκε, εξαπατήθηκε ή απειλήθηκε, όχι όμως και οι κληρονόμοι τους.

Άρθρο 1571. Λύση με δικαστική απόφαση. Αν ο θετός γονέας εκπέσει από τη γονική μέριμνα ή αν του αφαιρεθεί η άσκηση της για έναν από τους λόγους του άρθρου 1532, καθώς και αν συντρέχει λόγος αποκλήρωσης του θετού τέκνου για μια από τις περιπτώσεις 1, 2 και 3 του άρθρου 1840, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον οι συνέπειες αυτές κρίνονται ανεπαρκείς, να διατάξει, λόγω της βαρύτητας της περίπτωσης ακόμη και τη λύση της υιοθεσίας.

Άρθρο 1572. Η απόφαση του προηγούμενου άρθρου λαμβάνεται ύστερα από αγωγή του θετού τέκνου που συμπλήρωσε το δωδέκατο έτος της ηλικίας του και, αν δεν το συμπλήρωσε, του ειδικού επιτρόπου του, ή του θετού γονέα ή του εισαγγελέα ή και αυτεπαγγέλτως.

Άρθρο 1573. Συναινετική λύση. Όταν ο θετός γονέας και το θετό τέκνο, μετά την ενηλικίωσή του, συμφωνούν να λυθεί η υιοθεσία, μπορούν να το ζητήσουν από το δικαστήριο με κοινή αίτησή τους που δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας.

Για να λυθεί η υιοθεσία, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, πρέπει να έχει διαρκέσει τουλάχιστον ένα χρόνο πριν από την κατάθεση της αίτησης και η συμφωνία των μερών να δηλωθεί στο δικαστήριο αυτοπρώτως σε δύο συνεδριάσεις που να απέχουν μεταξύ τους τουλάχιστον έξι μήνες. Εφόσον από την πρώτη συνεδρίαση πέρασαν δύο χρόνια, η δήλωση της συμφωνίας παύει να ισχύει.

Άρθρο 1574. Σε περίπτωση κοινής υιοθεσίας ανηλίκου

από συζύγους, η υιοθεσία μπορεί να λύνεται, σύμφωνα με τα άρθρα 1571 έως 1573, και μόνο ως προς τον ένα σύζυγο.

Άρθρο 1575. Αποτελέσματα της λύσης. Με την αμετάκλητη δικαστική απόφαση που λύνει την υιοθεσία, η υιοθεσία αίρεται για το μέλλον, παύει η σχέση συγγένειας του θετού τέκνου και των καπόντων του με αυτόν που το υιοθέτησε και τους έως τότε συγγενείς του και αναβιώνουν οι δεσμοί με τη φυσική οικογένεια. Το δικαστήριο όμως μπορεί να αναθέτει, σ' αυτή την περίπτωση, την άσκηση της γονικής μέριμνας του θετού τέκνου, εφόσον είναι ανήλικο, σε τρίτον, αν το επιβάλλει το συμφέρον του.

Άρθρο 1576. Αυτοδίκαιη λύση. Η υιοθεσία λύνεται αυτοδικαίως και αίρεται αναδρομικά η σχέση που απορρέει από αυτήν, αν τέλεσαν γάμο, κατά παράβαση του νόμου, ο θετός γονέας με το θετό τέκνο. Αν ο γάμος ακυρώθηκε, διατηρούνται από τη σχέση υιοθεσίας μόνο τα περιουσιακά δικαιώματα του θετού τέκνου.

Άρθρο 1577. Το επώνυμο μετά τη λύση. Με τη λύση της υιοθεσίας για οποιονδήποτε από τους λόγους των προηγούμενων άρθρων, παύει το δικαίωμα του θετού τέκνου να φέρει το επώνυμο του θετού γονέα, εκτός αν το δικαστήριο, εκτιμώντας την ύπαρξη δικαιολογημένου συμφέροντος του τέκνου, αποφασίσει, με αίτησή του, διαφορετικά.

Άρθρο 1578. Σε περίπτωση κοινής υιοθεσίας από συζύγους ή υιοθεσίας, από σύζυγο, του τέκνου του συζύγου του, η λύση της υιοθεσίας ως προς τον έναν από τους συζύγους δεν συνεπάγεται αλλαγή του επωνύμου, το οποίο απέκτησε το θετό τέκνο δυνάμει του άρθρου 1564.

Άρθρο 1579. Υιοθεσία ενηλίκου. Η υιοθεσία ενηλίκου επιτρέπεται μόνο όταν ο υιοθετούμενος είναι τέκνο του συζύγου εκείνου που υιοθετεί.

Άρθρο 1580. Ανάλογη εφαρμογή. Στην υιοθεσία ενηλίκου έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις που ισχύουν για την υιοθεσία ανήλικου, εφόσον δεν θεσπίζεται διαφορετική ρύθμιση από τις διατάξεις που ακολουθούν.

Άρθρο 1581. Κοινή αίτηση υιοθετούντος και υιοθετούμενου. Η υιοθεσία ενηλίκου απαγγέλλεται από το δικαστήριο, ύστερα από κοινή αίτηση αυτού που υιοθετεί και εκείνου που υιοθετείται. Αν ο υιοθετούμενος είναι ανίκανος για δικαιοπραξία, τη σχετική αίτηση υποβάλλει ο νόμιμος αντιπρόσωπός του.

Άρθρο 1582. Περιορισμοί ως προς την ηλικία. Αυτός που υιοθετεί πρέπει να έχει συμπληρώσει τουλάχιστον το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του και να είναι μεγαλύτερος από τον υιοθετούμενο τουλάχιστον κατά δεκαοκτώ χρόνια.

Άρθρο 1583. Υιοθεσία εγγάμου. Ο έγγαμος ενήλικος δεν μπορεί να υιοθετηθεί χωρίς τη συναίνεση του συζύγου του, που παρέχεται με αυτοπρόσωπη δήλωση στο δικαστήριο. Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1546 έχει ανάλογη εφαρμογή.

Άρθρο 1584. Αποτελέσματα. Από την τέλεση της υιοθεσίας, το θετό τέκνο και οι καπόντες του που γεννήθηκαν μετά την υιοθεσία έχουν θέση κοινού τέκνου και κοινών καπόντων και των δύο συζύγων. Ο δεσμός του θετού τέκνου με τον άλλο φυσικό γονέα του και τους συγγενείς του διατηρείται.

Άρθρο 1585. Με την υιοθεσία του άρθρου 1579 δεν παράγεται καμιά σχέση συγγένειας μεταξύ του θετού τέκνου και των συγγενών εκείνου που υιοθέτησε και αντίστροφα.

Άρθρο 1586. Επώνυμο του θετού τέκνου. Το θετό τέκνο παίρνει το επώνυμο του θετού γονέα του, στο οποίο έχει το δικαίωμα να προσθέσει και το πριν από την υιοθεσία επώνυμό του. Αν το τελευταίο αυτό ή το επώνυμο του θετού γονέα αποτελείται από δύο επώνυμα, χρησιμοποιείται για το σχηματισμό του σύνθετου επωνύμου του θετού τέκνου το πρώτο από αυτά.

Άρθρο 1587. Στην υποχρέωση για τη διατροφή του θετού τέκνου, εκείνος που υιοθέτησε προηγείται από τους εξ αίματος συγγενείς του τέκνου.

Άρθρο 1588. Λύση της υιοθεσίας. Η υιοθεσία ενηλίκου λύεται με δικαστική απόφαση, ύστερα από αγωγή του θετού γονέα ή του θετού τέκνου, αν συντρέχει παράπτωμα που δικαιολογεί την αποκλήρωση ή που συνιστά λόγο αχαριστίας του θετού τέκνου απέναντι σ' αυτόν που το υιοθέτησε κατά τους όρους του άρθρου 505'.

Άρθρο 2

Το άρθρο 23 του Αστικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

Άρθρο 23. Υιοθεσία. Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη σύσταση και τη λύση της υιοθεσίας ρυθμίζονται από το δίκαιο της ιθαγένειας του κάθε μέρους.

Οι σχέσεις μεταξύ του ή των θετών γονέων και του θετού τέκνου ρυθμίζονται κατά σειρά: 1. από το δίκαιο της τελευταίας κοινής τους ιθαγένειας κατά τη διάρκεια της υιοθεσίας· 2. από το δίκαιο της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους κατά τη διάρκεια της υιοθεσίας· 3. από το δίκαιο της ιθαγένειας την οποία είχε ο θετός γονέας κατά την τέλεση της υιοθεσίας και, σε περίπτωση υιοθεσίας από συζύγους, από το δίκαιο που διέπει τις προσωπικές τους σχέσεις'.

Άρθρο 3

Τέκνα αλλοδαπών, που έχουν εγκαταλειφθεί στην Ελλάδα και για τα οποία δεν εκδήλωσε κανένας, τουλάχιστον επί ένα εξάμηνο, ενδιαφέρον να τους παράσχει προστασία, υιοθετούνται σύμφωνα με το ελληνικό ουσιαστικό δίκαιο.

Άρθρο 4

Όταν ο υποψήφιος θετός γονέας ή ο υποψήφιος να υιοθετηθεί ανήλικος έχει τη συνήθη διαμονή του στο εξωτερικό, απαιτείται έκθεση κοινωνικής υπηρεσίας, ακόμα και αν αυτή δεν προβλέπεται από το εφαρμοστέο αλλοδαπό δίκαιο. Στην περίπτωση αυτή, η έκθεση συντάσσεται από την αρμόδια ελληνική κοινωνική υπηρεσία

ή κοινωνική οργάνωση που έχει αναγνωρισθεί ότι ειδικεύεται στις διακρατικές υιοθεσίες, σε συνεργασία με την αρμόδια κοινωνική υπηρεσία του εξωτερικού.

Άρθρο 5

Στις περιπτώσεις του προηγούμενου άρθρου, η συναινέση των υποψηφίων θετών γονέων δηλώνεται πάντοτε ενώπιον του αρμόδιου ελληνικού δικαστηρίου που τελεί την υιοθεσία. Όλες οι άλλες συνααινέσεις, που είναι απαραίτητες για την τελεση της υιοθεσίας, δίνονται, αν εκείνος που συναινεί έχει τη συνήθη διαμονή του στην Ελλάδα, ενώπιον του αρμόδιου ελληνικού δικαστηρίου που τελεί την υιοθεσία, σύμφωνα με τους ορισμούς της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 800 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και, αν έχει τη συνήθη διαμονή του στην αλλοδαπή, ενώπιον της αρμόδιας ελληνικής προξενικής αρχής ή της αρμόδιας αρχής του τόπου της συνήθους διαμονής του.

Άρθρο 6

1. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας και Πρόνοιας ορίζονται: α) οι υπηρεσίες και οι οργανώσεις, που αναγνωρίζονται ως εξειδικευμένες στις υιοθεσίες, για την εφαρμογή του άρθρου 1557 του Αστικού Κώδικα και την πραγματοποίηση υιοθεσιών ανηλίκων, που έχουν υπό την προστασία τους, στο εσωτερικό και β) εκείνες που αναγνωρίζονται ως ειδικά εξειδικευμένες στις διακρατικές υιοθεσίες, για την εφαρμογή του άρθρου 4 του παρόντος και την πραγματοποίηση των διακρατικών υιοθεσιών των ανηλίκων που έχουν υπό την προστασία τους.

2. Με το προεδρικό διάταγμα της προηγούμενης παραγράφου ή με άλλα προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται επίσης με πρόταση των ίδιων Υπουργών, ρυθμίζονται στις λεπτομερείς τους: α) η διαδικασία προπαρασκευής και πραγματοποίησης, από τις υπηρεσίες ή οργανώσεις υπό το στοιχείο α' της προηγούμενης παραγράφου, των υιοθεσιών των ανηλίκων που έχουν υπό την προστασία τους, β) η διαδικασία προπαρασκευής και πραγματοποίησης των διακρατικών υιοθεσιών του άρθρου 4, που αφορούν ανηλίκους τους οποίους οι αρμόδιες υπηρεσίες ή οργανώσεις έχουν υπό την προστασία τους ή γίνονται με τη μεσολαβήσή τους, καθώς και τα σχετικά με τη συνεργασία των εν λόγω υπηρεσιών ή οργανώσεων με τις αλλοδαπές κοινωνικές υπηρεσίες και γ) η διαδικασία τήρησης στατιστικών στοιχείων για τις υιοθεσίες που τελούνται στην Ελλάδα, καθώς και για τις τελούμενες στο εξωτερικό διακρατικές υιοθεσίες ανηλίκων, οι οποίες είχαν πριν από την τελεση της υιοθεσίας τη συνήθη διαμονή τους στην Ελλάδα.

Άρθρο 7

1. Η κοινωνική έρευνα, που προβλέπεται από το άρθρο 1557 του Αστικού Κώδικα και από το άρθρο 4 του παρόντος, θα πρέπει να αφορά κάθε θέμα που μπορεί να έχει σημασία για την υιοθεσία και ιδίως την προσωπικότητα και την υγεία των ενδιαφερομένων, τα κίνητρα και την περιουσιακή κατάσταση του υποψηφίου θετού γονέα, την αμοιβαία ικανότητα προσαρμογής αυτού που υιοθετεί και εκείνου που υιοθετείται, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο από το οποίο μπορεί να δια-

γνωσθεί αν η υιοθεσία θα αποβεί προς το συμφέρον του ανηλίκου.

2. Όταν, για την υιοθεσία ανηλίκου, οι φυσικοί γονείς ή ο επίτροπος έρχονται σε απευθείας συνεννόηση με τους υποψήφιους θετούς γονείς χωρίς τη μεσολαβήση κοινωνικής υπηρεσίας ή οργάνωσης, οφείλουν, τόσο αυτοί όσο και οι υποψήφιοι θετοί γονείς, πριν από την παράδοση του παιδιού ή μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από αυτήν, να ανακοινώνουν τη σχετική πρόθεσή τους στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία.

3. Η κοινωνική έρευνα διεξάγεται ύστερα από αίτηση του υποψηφίου θετού γονέα. Αμέσως μετά την υποβολή της αίτησης η κοινωνική υπηρεσία ή οργάνωση ορίζει τα πιστοποιητικά που κρίνει απαραίτητα για τη διεξαγωγή της έρευνας και υποβάλλει την έκθεσή της απευθείας στο δικαστήριο μέσα σε αποκλειστική προθεσμία έξι μηνών από την υποβολή ή την επίδοση σ' αυτήν της σχετικής αίτησης για συγκεκριμένο παιδί, ανεξάρτητα αν προκομίστηκαν τα στοιχεία που ζητήθηκαν. Η προθεσμία μπορεί να παρατείνεται, με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, επί τρεις ακόμη μήνες. Μετά την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας, το δικαστήριο δικάζει χωρίς έκθεση. Κατά την κοινωνική έρευνα θα πρέπει, ανάλογα με την ωριμότητα του παιδιού και οπωσδήποτε μετά τη συμπλήρωση του δωδέκατου έτους του, να ζητείται και η δική του γνώμη, η οποία θα πρέπει να αναφέρεται στη σχετική έκθεση.

4. Η αποκλειστική προθεσμία των έξι μηνών, που ορίζεται από την προηγούμενη παράγραφο για την υποβολή της έκθεσης της κοινωνικής υπηρεσίας, αφορά μόνο τις περιπτώσεις, όπου τόσο το υποψήφιο θετό τέκνο όσο και οι υποψήφιοι θετοί γονείς έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην ημεδαπή. Για τις περιπτώσεις των διακρατικών υιοθεσιών του άρθρου 4, η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί, κατ' εξαίρεση, το πολύ δύο φορές, με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας.

Άρθρο 8

1. Εν όψει της μυστικότητας της υιοθεσίας ανηλίκων, που προβλέπεται από το άρθρο 1558 του Αστικού Κώδικα, τηρείται σε κάθε πρωτοδικείο απόρρητο βιβλίο, στο οποίο καταχωρίζονται τα πραγματικά ονοματεπώνυμα αυτών που υιοθετούνται και των θετών γονέων τους, η δικαστική απόφαση με την οποία τελέσθηκε η υιοθεσία, καθώς και όλα άλλα στοιχεία είναι απαραίτητα, ανάλογα με την περίπτωση. Με βάση απόρρητο απόσπασμα που εξάγεται από αυτό το βιβλίο, συντάσσεται η ληξιαρχική πράξη της υιοθεσίας. Όσον αφορά τη χορήγηση αποσπασμάτων από την τελευταία αυτή πράξη τηρούνται οι διατάξεις της τρίτης παραγράφου του άρθρου 30 του κωδ. νόμου 5097 'περί ληξιαρχικών πράξεων', όπως αυτή προστέθηκε από το άρθρο 20 του ν.δ.τος 610/1970, που διατηρείται σε ισχύ.

2. Όπου στην ισχύουσα νομοθεσία προβλέπεται η έκδοση αντιγράφου ληξιαρχικής πράξης γέννησης, εκδίδεται, όταν πρόκειται για υιοθεσία, οποτεδήποτε και αν αυτή τελεσθηκε, απόσπασμα ληξιαρχικής πράξης γέννησης, που έχει, σε κάθε περίπτωση, θέση πλήρους αντιγράφου. Για τις υιοθεσίες, που έγιναν πριν αρχίσει να ισχύει το ν.δ. 610/1970, εξακολουθεί να ισχύει η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 22 αυτού του νομοθετικού διατάγματος.

Άρθρο 9

Σε όλη τη διαδικασία τέλεσης υιοθεσίας ανήλικου και ύστερα από αυτήν, απαγορεύεται η δημοσίευση ή η διερεύνηση στοιχείων ή γεγονότων ικανών να αποκαλύψουν την υιοθεσία και τα ατομικά χαρακτηριστικά της. Η τήρηση της εχεμύθειας ως προς τα πρόσωπα των θετών γονέων, του θετού τέκνου και των φυσικών γονέων του αποτελεί υπηρεσιακό καθήκον των δικαστών, των κοινωνικών υπηρεσιών ή οργανώσεων, καθώς και των όποιων άλλων υπαλλήλων αναμείχθηκαν στην υιοθεσία ή έλαβαν οπωσδήποτε γνώση της τέλεσης της με την ευκαιρία της άσκησης των καθηκόντων τους. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 1559 του Αστικού Κώδικα δεν θίγεται.

Άρθρο 10

1. Εκείνος που, έχοντας υιοθετήσει ανήλικο, τον μεταχειρίζεται σε ασχολίες ανήθικες ή επικίνδυνες για τη σωματική ή την πνευματική του υγεία, τιμωρείται, εφόσον δεν συντρέχει αξιόποινη πράξη, που τιμωρείται βαρύτερα, με φυλάκιση τουλάχιστο δύο ετών και με χρηματική ποινή μέχρι ενός (1) εκατομμυρίου δραχμών.

2. Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και με χρηματική ποινή μέχρι πεντακοσίων χιλιάδων μεταλλικών δραχμών τιμωρούνται: εκείνος που δίνει σε υιοθεσία το παιδί του, καθώς και εκείνος που μεσολαβεί στην υιοθεσία, αποκομίζοντας οι ίδιοι ή προσπορίζοντας σε άλλους αθέμιτο όφελος.

3. Εκείνος που τελεί κατ' επάγγελμα ή με πρόθεση κερδοσκοπίας τις αξιόποινες πράξεις, που προβλέπονται από τις δύο προηγούμενες παραγράφους του παρόντος άρθρου, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και με χρηματική ποινή μέχρι (5) εκατομμυρίων δραχμών.

Άρθρο 11

1. Καταργούνται: α) το ν.δ. 610/1970 εκτός από τα άρθρα του 19, 20, 21, 22 παρ. 2 και 23, τα οποία διατηρούνται σε ισχύ και β) το άρθρο 42 του ν. 2082/1992 "αναδιοργάνωση της Κοινωνικής Πρόνοιας και καθιέρωση νέων θεσμών κοινωνικής προστασίας".

2. Διατηρούνται σε ισχύ: α) η παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 2130/1993 "τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της περιφερειακής διοίκησης, του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας, του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα κ.λπ.", β) τα διατάγματα που έχουν εκδοθεί δυνάμει των άρθρων 9 παρ. 3 και 14 παρ. 1 του ν.δ.τος 610/1970, ωστόσο εκδοθούν νέα διατάγματα σε αντικατάστασή τους, όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 του παρόντος και γ) οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 7 της υπουργικής απόφασης Δ/4638 (Πρόνοιας) της 22.12.1992/18.1.1993, που εκδόθηκε σε εκτέλεση των παραγράφων 1, 2 και 3 του άρθρου 42 του ν. 2082/1992 "αναδιοργάνωση της Κοινωνικής Πρόνοιας και καθιέρωση νέων θεσμών κοινωνικής προστασίας", ωστόσο εκδοθεί, σε αντικατάστασή τους, το προεδρικό διάταγμα, που προβλέπεται από την περίπτωση υπό το στοιχείο α' της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 6.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ
ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ

Άρθρο 12

Το δέκατο τέταρτο Κεφάλαιο του Τέταρτου Βιβλίου του Αστικού Κώδικα, που αναφέρεται στην επιτροπεία ανήλικων (άρθρα 1589 έως 1605), καταργείται στο σύνολό του. Στη θέση του τίθενται νέα Κεφάλαια δέκατο τέταρτο και δέκατο πέμπτο με το ακόλουθο περιεχόμενο:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

Άρθρο 1589. *Παιοι τελούν υπό επιτροπεία.* Ο ανήλικος τελεί υπό επιτροπεία όταν κανένας γονέας δεν έχει ή δεν μπορεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα, όταν το δικαστήριο διορίζει επίτροπο κατά τα άρθρα 1532 και 1535 ή αναθέσει την άσκηση της γονικής μέριμνας σε τρίτον κατά τα άρθρα 1513 και 1514, καθώς και όταν συντρέχουν οι περιπτώσεις των άρθρων 1660 και 1661.

Άρθρο 1590. *Όργανα της επιτροπείας.* Όργανα της επιτροπείας είναι το δικαστήριο, ο επίτροπος και το εποπτικό συμβούλιο.

Άρθρο 1591. *Αρμοδιότητα του δικαστηρίου.* Το δικαστήριο διατάσσει, ύστερα από αίτηση ή και αυτεπαγγέλτως, την επιτροπεία, διορίζει τον επίτροπο και ορίζει τα σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία της, σύμφωνα με το νόμο.

Οι δημόσιοι ή οι δημοτικοί υπάλληλοι, οι εισαγγελείς και τα όργανα των αρμόδιων κοινωνικών υπηρεσιών οφείλουν να γνωστοποιούν στο δικαστήριο κάθε περίπτωση που συνεπάγεται το διορισμό επιτρόπου αμέσως μόλις την πληροφορούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Την ίδια υποχρέωση έχουν και οι συγγενείς εξ αίματος του ανήλικου έως τον τρίτο βαθμό.

Άρθρο 1592. *Διορισμός επιτρόπου.* Ο επίτροπος διορίζεται πάντοτε από το δικαστήριο (δ ο τ ή ε π ι τ ρ ο π ε ι α). Επίτροπος διορίζεται κατά προτίμηση ένα από τα ακόλουθα πρόσωπα, με τη σειρά που αναφέρονται: 1. ο ενήλικος σύζυγος του ανήλικου 2. το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ορίστηκε με διαθήκη ή με δήλωση στον ειρηνοδίκη ή σε συμβολαιογράφο από όποιον ασκούσε τη γονική μέριμνα κατά το χρόνο της δήλωσης και κατά το θάνατό του 3. το κατά την κρίση του δικαστηρίου καταλληλότερο πρόσωπο με προτίμηση προς τους πλησιέστερους συγγενείς του ανήλικου. Δεν διορίζεται επίτροπος αυτός που πρέπει να προτιμηθεί κατά το προηγούμενο εδάφιο, αν συντρέχει ένας από τους λόγους του άρθρου 1595, αν ο ίδιος αποποιείται την επιτροπεία ή αν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του ανήλικου.

Έως το διορισμό του επιτρόπου έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 1601 και 1602.

Άρθρο 1593. Στοιχεία που συνεκτιμά το δικαστήριο. Το δικαστήριο κατά το διορισμό του επιτρόπου, σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο, συνεκτιμά υποχρεωτικά και την έρευνα της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας και αποφασίζει, αφού ακούσει, αν αυτό είναι δυνατόν, τους πλησιέστερους συγγενείς του ανήλικου, καθώς και κάθε άλλο πρόσωπο, το οποίο μπορεί κατά την κρίση του να το διαφωτίσει.

Άρθρο 1594. Κανόνας ο ένας επίτροπος. Το δικαστήριο διορίζει για τον ανήλικο έναν επίτροπο, εκτός αν ιδιαίτεροι λόγοι που αναφέρονται στο συμφέρον του ανήλικου επιβάλλουν το διορισμό περισσοτέρων (συνεπιτρόποι). Ένας μόνο επίτροπος διορίζεται και αν ακόμη είναι περισσότερα τα ανήλικα τέκνα των ιδίων γονέων. Όταν όμως συγκροούνται μεταξύ τους τα συμφέροντα των ανήλικων αδελφών, διορίζεται διαφορετικός επίτροπος για κάθε ανήλικο που έχει αντίθετο συμφέρον ή, αν η αντίθεση περιορίζεται σε ορισμένα θέματα ή είναι προσωρινή, ειδικός επίτροπος.

Άρθρο 1595. Λόγοι αποκλεισμού. Δεν διορίζεται επιτροπος: 1. αυτός που δεν έχει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα 2. ο ανήλικος, για τον οποίο έχει διοριστεί προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης, σύμφωνα με το άρθρο 1672 3. οποίος αποκλείστηκε από την επιτροπεία με διάταξη τελευταίας βούλησης εκείνου που δικαιούται να υποδείξει το πρόσωπο του επιτρόπου.

Άρθρο 1596. Συνέπειες διορισμού προσώπου που αποκλείεται. Ο διορισμός προσώπου που εμπίπτει στην πρώτη περίπτωση του προηγούμενου άρθρου δεν παράγει έννομα αποτελέσματα. Σε περίπτωση διορισμού προσώπου που εμπίπτει σε μια από τις δυο άλλες περιπτώσεις του ίδιου άρθρου, το δικαστήριο οφείλει να ανακαλεί το διορισμό και αυτεπαγγέλτως. Ωστόσο γίνει η ανάκληση, ο διορισμός παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματά του.

Άρθρο 1597. Διορισμός υπό όρους. Το δικαστήριο μπορεί, εκτιμώντας το συμφέρον του ανήλικου, να επιφυλαχθεί, όταν διορίζει επίτροπο, να τον αντικαταστήσει για την περίπτωση που θα συνέβαινε ή δεν θα συνέβαινε ένα συγκεκριμένο γεγονός.

Άρθρο 1598. Γνωστοποίηση του διορισμού. Η απόφαση για το διορισμό του επιτρόπου καταχωρίζεται σε ειδικό δημόσιο βιβλίο, που τηρείται στη γραμματεία του δικαστηρίου, και επιδίδεται στον επίτροπο και στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία με την επιμέλεια του δικαστηρίου.

Άρθρο 1599. Δικαίωμα αποποίησης ή παραίτησης. Ο διοριζόμενος έχει το δικαίωμα να αποποιήσει το διορισμό, εκτός αν έχει διοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 1600. Έχει επίσης το δικαίωμα να παραιτείται, μετά την ανάληψη των καθηκόντων του, εφόσον συντρέχει σπουδαίος λόγος.

Άρθρο 1600. Αδυναμία διορισμού. Αν δεν βρίσκεται κατάλληλο φυσικό πρόσωπο για να διοριστεί επίτροπος, σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 1592, η επιτροπεία του ανήλικου ανατίθεται σε ίδρυμα ή σωματείο που έχουν συσταθεί ειδικά για το σκοπό αυτόν και

διαθέτουν το κατάλληλο προσωπικό και υποδομή, αλλιώς στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία.

Άρθρο 1601. Ενέργειες σε επείγουσες περιπτώσεις. -Προσωρινός επίτροπος. Αν για οποιονδήποτε λόγο δεν διορίστηκε ακόμα ο επίτροπος ή αυτός που έχει διοριστεί εμποδίζεται να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, αποποιείται το διορισμό του ή παραιτείται, ο προϊστάμενος της κοινωνικής υπηρεσίας παίρνει σε επείγουσες περιπτώσεις αυτεπαγγέλτως όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία του προσώπου και της περιουσίας του ανήλικου. Αν υπάρχει επείγουσα ανάγκη να εκπροσωπηθεί ο ανήλικος σε συγκεκριμένη δικαιοπραξία ή δίκη, το δικαστήριο με προσωρινή διαταγή του διορίζει, με αίτηση των συγγενών ή και αυτεπαγγέλτως, προσωρινό επίτροπο.

Άρθρο 1602. Υποχρέωση των συγγενών. Ωστόσο επιληφθεί, στην περίπτωση του προηγούμενου άρθρου, η κοινωνική υπηρεσία, οι συγγενείς του ανήλικου έως τον τρίτο βαθμό εξ αίματος οφείλουν, σε περίπτωση ανάγκης, να μεριμνούν για το πρόσωπό του και τη συντήρηση της περιουσίας του.

Άρθρο 1603. Αρμοδιότητες του επιτρόπου εν γένει. Στον επίτροπο ανήκουν, υπό τους όρους των διατάξεων που ακολουθούν, το καθήκον και το δικαίωμα να επιμελείται του προσώπου του ανήλικου, να διοικεί την περιουσία του και να τον εκπροσωπεί σε κάθε δικαιοπραξία ή δίκη που αφορά το πρόσωπο ή την περιουσία του.

Άρθρο 1604. Περισσότεροι επίτροποι. Όταν το δικαστήριο έχει διορίσει για το ίδιο πρόσωπο περισσότερους επιτρόπους, αυτοί, αν δεν ορίστηκε διαφορετικά, ασκούν τις αρμοδιότητές τους από κοινού.

Άρθρο 1605. Διαφωνία περισσότερων επιτρόπων. Για κάθε διαφωνία των περισσότερων επιτρόπων αποφασίζει το εποπτικό συμβούλιο. Με αίτηση του επιτρόπου που διαφωνεί ή οποιουδήποτε άλλου έχει έννομο συμφέρον, το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει διαφορετικά.

Άρθρο 1606. Επιμέλεια του προσώπου. Για την επιμέλεια του προσώπου του ανήλικου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 1518. Στην περίπτωση περισσότερων επιτρόπων, ο επίτροπος που δεν έχει την επιμέλεια, καθώς και κάθε συγγενής εξ αίματος έως τον τρίτο βαθμό, δικαιούνται να αναφέρονται σχετικά με την επιμέλεια στο εποπτικό συμβούλιο.

Άρθρο 1607. Διαβίωση του ανήλικου σε τρίτους. Ο επίτροπος μπορεί, με την άδεια του δικαστηρίου, ύστερα από γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου, να εμπιστεύεται τη διαβίωση και την πραγματική φροντίδα του ανήλικου σε κατάλληλη οικογένεια (α ν ά δ ο χ η ο ι κ ο γ έ ν ε ι α) και, αν δεν βρίσκεται τέτοια οικογένεια, σε κατάλληλο ίδρυμα. Αν το εποπτικό συμβούλιο αρνείται να γνωμοδοτήσει ή γνωμοδοτεί αρνητικά, το δικαστήριο μπορεί να αποφασίζει σχετικά και με μόνη την αίτηση του επιτρόπου.

Το δικαστήριο μπορεί, και χωρίς αίτηση του επιτρόπου, να εμπιστευθεί τη διαβίωση και την πραγματική φροντίδα του ανήλικου σε οικογένεια ή σε ίδρυμα, είτε αυτεπαγγ-

γέλτως είτε με αίτηση του αρμόδιου εισαγγελέα ή οποιουδήποτε άλλου έχει έννομο συμφέρον, μετά γνώμη του εποπτικού συμβουλίου, αν η σωματική αγωγή ή η πνευματική ανάπτυξη του ανηλίκου δεν προάγονται με τις φροντίδες του επιτρόπου.

Άρθρο 1608. Η κατά το προηγούμενο άρθρο ανάθεση γίνεται ύστερα από έρευνα της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας για το ήθος, τις βιοτικές συνθήκες και την εν γένει καταλληλότητα της οικογένειας ή του ιδρύματος. Η σχετική έκθεση συνεκτιμάται από το δικαστήριο.

Άρθρο 1609. Εισαγωγή σε ειδικά ιδρύματα. Όταν η κατάσταση του ανηλίκου από την άποψη της σωματικής, της ψυχικής ή της πνευματικής του ανάπτυξης επιβάλλει την εισαγωγή του σε ειδικό ίδρυμα ή κατάσταση, απαιτείται άδεια του δικαστηρίου, που παρέχεται ύστερα από αίτηση του επιτρόπου και γνώμη του εποπτικού συμβουλίου ή και αυτεπαγγέλτως με πρόταση του τελευταίου. Για την απόφασή του το δικαστήριο συνεκτιμά γνώμатеυση ειδικού επιστήμονα, καθώς και έκθεση της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας, ιδίως ως προς την καταλληλότητα του ιδρύματος ή του καταστήματος. Το εποπτικό συμβούλιο και η κοινωνική υπηρεσία παρακολουθούν την κατάσταση του ανηλίκου, όσο αυτός παραμένει στο ίδρυμα ή στο κατάστημα.

Άρθρο 1610. Πρόσθετες εγγυήσεις για τον ανήλικο. Η απόφαση του δικαστηρίου για την εισαγωγή του ανηλίκου σε ειδικό ίδρυμα ή κατάσταση ισχύει για έξι μήνες. Η ισχύς της μπορεί να παρατείνεται για έξι μήνες κάθε φορά. Η απόφαση μπορεί να ανακαλείται οποτεδήποτε, αν εκλείψουν οι λόγοι που επέβαλαν τη λήψη αυτού του μέτρου.

Άρθρο 1611. Διοίκηση της περιουσίας. Σύνταξη απογραφής. Ο επίτροπος οφείλει να συντάσσει παρουσία εκπροσώπου του εποπτικού συμβουλίου απογραφή της περιουσίας που υπάρχει ή που περιέρχεται στον ανήλικο μετά το διορισμό και που υπάγεται στη διοίκηση του επιτρόπου. Στη σύνταξη της απογραφής καλείται να παραστεί, αν είναι τούτο δυνατόν, και ο ανήλικος που συμπλήρωσε το 14ο έτος της ηλικίας του. Αντίγραφο της απογραφής επιδίδεται στο εποπτικό συμβούλιο και στην κοινωνική υπηρεσία.

Ο επίτροπος μπορεί και, ύστερα από παραγγελία του εποπτικού συμβουλίου, οφείλει να ζητήσει τη σύνταξη δικαστικής απογραφής.

Άρθρο 1612. Προσδιορισμός της ετήσιας δαπάνης του ανηλίκου. Κατά την έναρξη της επιτροπείας ο επίτροπος οφείλει να προκαλέσει απόφαση του εποπτικού συμβουλίου, που να ορίζει κατά προσέγγιση την ετήσια δαπάνη για την επιμέλεια του προσώπου και τη διοίκηση της περιουσίας του ανηλίκου. Το δικαστήριο με αίτηση του επιτρόπου ή και αυτεπαγγέλτως μπορεί να αποφασίζει διαφορετικά.

Άρθρο 1613. Μετρητά χρήματα του ανηλίκου. Αν στην περιουσία του ανηλίκου υπάρχουν ή περιέλθουν κατά τη διάρκεια της επιτροπείας μετρητά χρήματα, ο επίτροπος οφείλει χωρίς καθυστέρηση να χρησιμοποιήσει παραγωγικά ή να τοποθετήσει, κατά τρόπον επωφελή

το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση της ετήσιας δαπάνης. Ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η τοποθέτηση των χρημάτων προσδιορίζεται από τον επίτροπο και εγκρίνεται από το εποπτικό συμβούλιο. Αν το εποπτικό συμβούλιο αρνείται την έγκριση, αποφασίζει το δικαστήριο.

Άρθρο 1614. Τίτλοι και πολύτιμα αντικείμενα. Ο επίτροπος οφείλει να τοποθετεί στο όνομα του ανηλίκου σε ασφαλή τράπεζα ή σε άλλο κατάλληλο πιστωτικό ίδρυμα τα δημόσια χρεόγραφα, τις ομολογίες ή τις μετοχές ανώνυμων εταιρειών, τα πολύτιμα αντικείμενα ή τα μεγάλης σημασίας έγγραφα που υπάρχουν στην περιουσία του ανηλίκου. Το εποπτικό συμβούλιο οφείλει να ενεργεί περιοδικούς ελέγχους, όταν το κρίνει σκόπιμο και οπωσδήποτε μια φορά το έτος.

Άρθρο 1615. Διαχειριστική εξουσία του επιτρόπου. Ο επίτροπος, όπου ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, ενεργεί ως προς την περιουσία του ανηλίκου κάθε πράξη τακτικής διαχείρισης, ιδίως την πληρωμή χρεών και την είσπραξη απαιτήσεων.

Άρθρο 1616. Διοίκηση της περιουσίας που παραχωρήθηκε με διαχειριστικούς όρους. Ο επίτροπος οφείλει να διοικεί την περιουσία που παραχωρήθηκε στον ανήλικο με χαρακτηριστική πράξη εν ζωή ή που περιήλθε σ' αυτόν με διαθήκη, σύμφωνα με τους όρους που έθεσε ο δωρητής ή ο διαθέτης. Το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει παρέκκλιση από αυτούς τους όρους, αν το επιβάλλει το συμφέρον του ανηλίκου.

Αν ο δωρητής ή ο διαθέτης ορίσουν να μην έχει τη διοίκηση της περιουσίας που παραχώρησαν ο επίτροπος και δεν όρισαν το πρόσωπο που θα έχει τη διοίκηση αυτής της περιουσίας, το δικαστήριο διορίζει ειδικό επίτροπο.

Άρθρο 1617. Χαραριστικές πράξεις. Ο επίτροπος δεν δικαιούται να καταρτίζει δικαιοπραξίες με χαρακτηριστική αιτία σε βάρος της περιουσίας του ανηλίκου. Εξαίρουνται με την επιφύλαξη των διατυπώσεων της πρώτης παραγράφου του άρθρου 1624, οι χαρακτηριστικές δικαιοπραξίες που επιβάλλονται από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον ή από λόγους ευπρέπειας.

Άρθρο 1618. Ιδιόχρηση περιουσίας του ανηλίκου. Ο επίτροπος δεν δικαιούται να χρησιμοποιεί για δικό του λογαριασμό την περιουσία του ανηλίκου και ιδίως μετρητά χρήματά του.

Άρθρο 1619. Πράξεις που απαιτούν την άδεια του εποπτικού συμβουλίου. Με μόνη την άδεια του εποπτικού συμβουλίου ο επίτροπος δικαιούται στο όνομα του ανηλίκου: 1. να εκμισθώνει ή να μισθώνει ακίνητα 2. να συνάπτει σύμβαση με αντικείμενο την παροχή της εργασίας του ανηλίκου ή σύμβαση μαθητείας 3. να επιχειρεί και κάθε άλλη πράξη που υπερβαίνει τα όρια της τακτικής διαχείρισης, εφόσον αυτή δεν εμπίπτει στα άρθρα 1623, 1624 και 1625.

Άρθρο 1620. Άδεια του εποπτικού συμβουλίου απαιτείται και για να χορηγησει ο επίτροπος στον ανήλικο τη γενική συναίνεση του άρθρου 136, καθώς και τη συναίνεση του να ασκήσει επαγγέλμα.

Άρθρο 1621. Διεξαγωγή δικών. Ο επίτροπος έχει, με μόνη την άδεια του εποπτικού συμβουλίου, το δικαίωμα να ασκεί στο όνομα του ανήλικου εμπράγματο αγωγή για ακίνητο ή άλλη αγωγή με αντικείμενο που λόγω ποσού υπάγεται στην αρμοδιότητα του πολυμελούς πρωτοδικείου ή αγωγή που αφορά την προσωπική κατάσταση. Το ίδιο ισχύει και για την αγωγή του ανήλικου για διανομή κοινού πράγματος. Η έλλειψη της άδειας εξετάζεται από το δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως.

Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται και για την παραίτηση από αγωγή που έχει ασκηθεί.

Μέτρα που λαμβάνονται προσωρινά από τον επίτροπο για την εξασφάλιση των συμφερόντων του ανήλικου σε επείγουσες περιπτώσεις εξαιρούνται από τις ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 1622. Σε περίπτωση άρνησης του εποπτικού συμβουλίου να χορηγήσει την άδεια των τριών προηγούμενων άρθρων, αποφασίζει το δικαστήριο.

Άρθρο 1623. Γενική άδεια. Ύστερα από γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου, το δικαστήριο μπορεί να παρέχει στον επίτροπο γενική άδεια να επιχειρεί απεριορίστως τις πράξεις που εμπίπτουν στο άρθρο 1619, εφόσον κρίνει ότι η άδεια αυτή είναι αναγκαία ή ωφέλιμη για τη διοίκηση της περιουσίας του ανήλικου και ιδίως για την εκμετάλλευση επιχείρησής του. Με τον ίδιο τρόπο και τις ίδιες προϋποθέσεις μπορεί να δοθεί στον επίτροπο γενική άδεια να δανείζεται στο όνομα του ανήλικου, να αναδέχεται ξένο χρέος και να παρέχει εγγύηση για χρήση της εκμετάλλευσης επιχείρησής του ανήλικου.

Άρθρο 1624. Πράξεις με άδεια του δικαστηρίου. Ο επίτροπος, χωρίς τη γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και την άδεια του δικαστηρίου, δεν έχει το δικαίωμα στο όνομα του ανήλικου: 1. να διαθέτει την περιουσία του ανήλικου συνολικά ή κατά ένα μέρος της 2. να εκποιεί ή να αποκτά με αντάλλαγμα ακίνητο ή εμπράγματο δικαίωμα σε ξένο ακίνητο 3. να εκχωρεί απαίτηση που έχει αντικείμενο τη μεταβίβαση ακινήτου στον ανήλικο 4. να εκποιεί τους τίτλους και τα πολύτιμα αντικείμενα του άρθρου 1614 5. να επιχειρεί οποιοδήποτε έργο σε ακίνητο του ανήλικου που η δαπάνη του υπερβαίνει το όριο της τρίτης παραγράφου του παρόντος άρθρου 6. να εκποιεί εμπορική, βιομηχανική ή άλλη επιχείρηση που περιλαμβάνεται στην περιουσία του ανήλικου, να αποφασίζει τη διάλυση και την εκκαθάριση της, καθώς και να ιδρύει νέα επιχείρηση 7. να εκμισθώνει ακίνητο του ανήλικου για χρόνο που υπερβαίνει τα εννέα έτη 8. να δανείζει ή να δανείζεται 9. να παραιτείται από ασφάλεια για απαίτηση του ανήλικου ή να ελαττώνει μια τέτοια ασφάλεια 10. να συνάπτει συμβιβασμό ή συμφωνία περί διαίτησης για αντικείμενο που η αξία του υπερβαίνει το όριο της τρίτης παραγράφου του παρόντος 11. να εγγυάται ή να αναδέχεται από επαχθή αιτία ξένο χρέος, με την επιφύλαξη του δεύτερου εδαφίου του άρθρου 1623. Οι παραπάνω διατυπώσεις, όταν αφορούν διαθεσεις, απαιτούνται και για τις σχετικές υποσχετικές συμβάσεις.

Η άδεια του δικαστηρίου μπορεί να δίνεται υπό όρους. Το όριο περσ από το οποίο δεν μπορεί ο επίτροπος να επιχειρεί τις πράξεις αριθμ. 5 και 10 της πρώτης

παραγράφου του παρόντος ισούται με το ποσο της ετήσιας δαπάνης του ανήλικου που έχει προσδιορισθεί σύμφωνα με το άρθρο 1612.

Άρθρο 1625. Κληρονομία ή κληροδοσία που επάγεται στον ανήλικο. Ο επίτροπος, χωρίς τη γνωμοδότηση του εποπτικού συμβουλίου και την άδεια του δικαστηρίου, δεν έχει το δικαίωμα στο όνομα του ανήλικου: 1. να αποποιείται κληρονομία ή να παραιτείται από τη νόμιμη μοίρα κληρονομίας που επάγεται στον ανήλικο 2. να αποδέχεται κληροδοσία ή δωρεά που συνεπάγεται βάρη 3. να αποποιείται κληροδοσία που περιέρχεται στον ανήλικο.

Όσον αφορά την αποδοχή κληρονομίας, η οποία επάγεται στον ανήλικο, έχει ανάλογη εφαρμογή η διάταξη του άρθρου 1527.

Άρθρο 1626. Λογοδοσία. Ο επίτροπος οφείλει να λογοδοτεί στο εποπτικό συμβούλιο κάθε χρόνο. Το εποπτικό συμβούλιο μπορεί να καθορίζει τη λογοδοσία σε αραιότερα διαστήματα, πάντως όχι μεγαλύτερα από μια πενταετία, αν οι περιστάσεις δεν δικαιολογούν την ετήσια λογοδοσία.

Άρθρο 1627. Ανικανότητα εκπροσώπησης. Ο επίτροπος δεν μπορεί να εκπροσωπήσει τον ανήλικο σε δικαιοπραξίες και σε δίκες, όπου τα συμφέροντα του ανήλικου συγκρούονται με τα δικά του ή του συζύγου του ή των συγγενών του, σε ευθεία γραμμή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας απεριορίστα και σε πλάγια γραμμή εξ αίματος έως το δεύτερο βαθμό.

Άρθρο 1628. Διορισμός ειδικού επιτρόπου. Στην περίπτωση του προηγούμενου άρθρου, όπως και σε κάθε άλλη περίπτωση κωλύματος, το δικαστήριο διορίζει, με αίτηση του επιτρόπου ή και αυτεπαγγέλτως ειδικό επίτροπο. Όταν ο ειδικός επίτροπος διορίζεται για να αναπληρώσει τον επίτροπο προσωρινά σε όλα τα έργα του λόγω κωλύματός του, το δικαστήριο μπορεί να ορίσει και τη διάρκεια της ειδικής επιτροπείας.

Άρθρο 1629. Κάθε φορά που προβλέπεται από το νόμο ο διορισμός ειδικού επιτρόπου, ισχύουν, ως προς τη διαδικασία του διορισμού, τις αρμοδιότητες και την εν γένει δράση του, οι διατάξεις για την επιτροπεία.

Άρθρο 1630. Άκυρες πράξεις. Κάθε πράξη του επιτρόπου που επιχειρήθηκε χωρίς τις διατυπώσεις που τάσσει ο νόμος είναι άκυρη. Την ακυρότητα προτείνουν ο επίτροπος, ο ανήλικος και οι καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοί του.

Άρθρο 1631. Αμοιβή και αποκατάσταση δαπανών. Το δικαστήριο μπορεί, κατά τις περιστάσεις, να ορίζει, ύστερα από σχετική αίτηση και τη γνώμη του εποπτικού συμβουλίου, αμοιβή για την απασχόληση του επιτρόπου, ανάλογη με τους κόπους του και το μέγεθος της περιουσίας που διαχειρίζεται. Αν η περιουσία αυτή δεν επαρκεί για να καταβληθεί στον επίτροπο αμοιβή ανάλογη με την έκταση της απασχόλησής του ή αν δεν υπάρχει καθολού περιουσία και το δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει, λόγω των ειδικών περιστάσεων, να καταβληθεί αμοιβή, η αμοιβή την οποία καθορίζει καταβάλλεται στον επίτροπο από το δημοσίο ταμείο, όπως ορίζει ο νόμος

Ο επιτροπος δικαιούται να απαιτήσει να του καταβληθεί κάθε δαπάνη που είναι αναγκαία για τη διεξαγωγή της επιτροπείας, σύμφωνα με τις διατάξεις για την εντολή.

Άρθρο 1632. Ευθύνη του επιτρόπου. Ο επιτροπος ευθύνεται για κάθε ζημία του ανηλικού από πταίσμα του κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Αν έχουν διοριστεί περισσότεροι επιτροποι, είναι συνυπεύθυνοι εις ολόκληρον, εκτός αν έχουν διοριστεί με χωριστό κύκλο ενέργειας ο καθένας και ενεργούν αυτοτελώς.

Άρθρο 1633. Απαλλαγή από περιορισμούς. Ο γονέας που δικαιούται να υποδείξει επιτροπο με διαθήκη του ή με δήλωση στον ειρηνοδίκη ή σε συμβολαιογράφο, μπορεί να απαλλάσσει τον επιτροπο από τους περιορισμούς των άρθρων 1613 και 1614. Η απαλλαγή αυτή δεν ισχύει, αν το δικαστήριο κρίνει ότι θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα του ανηλικού.

Άρθρο 1634. Εποπτικό συμβούλιο. Πώς συγκροτείται. Συγχρόνως με το διορισμό του επιτρόπου το δικαστήριο οφείλει να διορίσει και το εποπτικό συμβούλιο. Το εποπτικό συμβούλιο, αποτελούμενο από τρία έως πέντε μέλη, συγκροτείται από συγγενείς του ανηλικού ή φίλους των γονέων του. Με την ίδια απόφασή του το δικαστήριο ορίζει πρόεδρο του εποπτικού συμβουλίου ένα από τα μέλη του.

Το δικαστήριο μπορεί, αν κρίνει ότι το επιβάλλει το συμφέρον του ανηλικού, ιδίως γιατί δεν υπάρχουν κατάλληλοι συγγενείς ή φίλοι ή συντρέχει άλλος σπουδαίος λόγος, να διορίσει ως μέλος του εποπτικού συμβουλίου και ένα όργανο της κοινωνικής υπηρεσίας ή να αναθέσει σε εξαιρετικές περιπτώσεις αποκλειστικά σ' αυτό τα έργα του εποπτικού συμβουλίου.

Το άρθρο 1593 έχει ανάλογη εφαρμογή.

Άρθρο 1635. Όταν ως επιτροπος, προσωρινός ή οριστικός, ενεργεί η κοινωνική υπηρεσία, καθώς και όταν δεν προβλέπεται ή δεν έχει συγκροτηθεί ακόμη εποπτικό συμβούλιο, τα έργα του εποπτικού συμβουλίου ασκεί ο ειρηνοδίκης. Το ίδιο ισχύει: και όταν διορίζεται από το δικαστήριο ειδικός επιτροπος, σύμφωνα με τα άρθρα 1517 και 1521.

Άρθρο 1636. Ποιοι αποκλείονται από μέλη. Δεν επιτρέπεται να διορισθούν μέλη του εποπτικού συμβουλίου: 1. ο επιτροπος του ανηλικού 2. αυτοί που δεν επιτρέπεται να διοριστούν επιτροποι, σύμφωνα με το άρθρο 1595.

Άρθρο 1637. Συνεδριάσεις. Το εποπτικό συμβούλιο συνεδριάζει κάθε φορά που το συγκαλεί ο πρόεδρος του. Ο πρόεδρος οφείλει να το συγκαλέσει, αν το ζητήσουν ένα από τα μέλη του ή ο επιτροπος.

Άρθρο 1638. Προσωρινό κώλυμα και αντικατάσταση. Σε κάθε περίπτωση που το συμφέρον κάποιου μέλους του εποπτικού συμβουλίου, του συζύγου του ή συγγενούς του σε ευθεία γραμμή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας απεριορίστα και σε πλάγια γραμμή εξ αίματος έως το δεύτερο βαθμό είναι αντίθετο προς το συμφέρον του ανηλικού, καθώς και σε κάθε άλλη περίπτωση όπου συντρέχει σπουδαίος λόγος, το δικαστήριο διορίζει αντικατάστατη.

Άρθρο 1639. Διάρκεια της θητείας. Η θητεία των μελών του εποπτικού συμβουλίου διαρκεί όσο διαρκεί η επιτροπεία και λήγει για τους ίδιους λόγους που λήγει και η θητεία του επιτρόπου. Τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου παύονται από το δικαστήριο και αντικαθίστανται, όταν συντρέχει σπουδαίος λόγος.

Άρθρο 1640. Ευθύνη του προέδρου και των μελών. Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για την ευθύνη των δημόσιων υπαλλήλων, όσον αφορά τα μέλη που είναι όργανα της κοινωνικής υπηρεσίας, ο πρόεδρος και τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου ευθύνονται όπως ο επιτροπος.

Άρθρο 1641. Αποζημίωση των μελών. Τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου δικαιούνται να αποζημιώνονται για κάθε δαπάνη τους, στην οποία υποβλήθηκαν για την άσκηση των καθηκόντων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις για την εντολή. Αν η περιουσία του ανηλικού δεν επαρκεί ή δεν υπάρχει καθόλου περιουσία, έχει ανάλογη εφαρμογή για την καταβολή των δαπανών το άρθρο 1631.

Άρθρο 1642. Αρμοδιότητες. Το εποπτικό συμβούλιο, εκτός από τις αρμοδιότητες που του ανατίθενται με ειδικές διατάξεις, εποπτεύει γενικότερα το σύνολο της δράσης του επιτρόπου. Σε περίπτωση που ο επιτροπος διαφωνεί με τις αποφάσεις του, αποφασίζει το δικαστήριο με αίτηση του επιτρόπου, όποιου άλλου έχει έννομο συμφέρον ή και αυτεπαγγέλτως.

Άρθρο 1643. Έλεγχος των λογαριασμών. Το εποπτικό συμβούλιο ελέγχει τους λογαριασμούς που του υποβάλλει ο επιτροπος. Κατά τη λογοδοσία του επιτρόπου, σύμφωνα με το άρθρο 1626, καλείται να παραστεί, αν είναι δυνατόν, και ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το 12ο έτος της ηλικίας του.

Άρθρο 1644. Αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων. Σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης και εφόσον το εποπτικό συμβούλιο δεν μπορεί για οποιονδήποτε λόγο να συνεδριάσει, ο πρόεδρος αποφασίζει μόνος. Κακή χρήση αυτής της εξουσίας δεν θίγει το κύρος της πράξης που επιχειρείται, αλλά επισύρει τις συνέπειες των άρθρων 1639 και 1640.

Αν, στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου, ο πρόεδρος του εποπτικού συμβουλίου κωλύεται ή αμελεί να πάρει τα επιβαλλόμενα μέτρα, αποφασίζει ο προϊστάμενος της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας.

Άρθρο 1645. Σύμπραξη της κοινωνικής υπηρεσίας. Η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία επικουρεί το εποπτικό συμβούλιο στο έργο του, παρέχοντας σ' αυτό, όταν το ζητεί, πληροφορίες σχετικές με τον τρόπο που εκπληρώνει τα καθήκοντά του ο επιτροπος, καθώς και τις διαπιστώσεις της για την εν γένει προσωπική κατάσταση του ανηλικού.

Άρθρο 1646. Η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία οφείλει να αναγγέλλει στο δικαστήριο χωρίς καθυστέρηση κάθε περίπτωση που καθιστά αναγκαία την αυτεπάγγελτη ενέργειά του υπέρ ανηλικού, να διαβιβάζει σ' αυτό κάθε χρήσιμο στοιχείο και πληροφορία και να υποβάλλει σχετικές προτάσεις.

Όπου στις διατάξεις αυτού του Κεφαλαίου απαιτείται, για την απόφαση του δικαστηρίου, έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας, ο γραμματέας του ειδοποιεί έγκαιρα την κοινωνική υπηρεσία να υποβάλει τη σχετική έκθεση.

Άρθρο 1647. Ακρόαση του ανηλίκου. Πριν από κάθε απόφαση οποιουδήποτε οργάνου της επιτροπείας, αυτό οφείλει, ανάλογα με την ωριμότητα του ανηλίκου, να ακούει και τη δική του γνώμη.

Άρθρο 1648. Κριτήριο το συμφέρον του ανηλίκου. Κάθε απόφαση οποιουδήποτε οργάνου της επιτροπείας πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του ανηλίκου.

Άρθρο 1649. Λήξη της επιτροπείας. Η επιτροπεία λήγει με την ενηλικίωση του ανηλίκου ή το θάνατό του.

Άρθρο 1650. Αυτοδίκαιη παύση του επιτρόπου. Το λειτουργήμα του επιτρόπου παύει αυτοδικαίως, αν αυτός, μετά την έναρξη της επιτροπείας, χάσει εν όλω ή εν μέρει τη δικαιοπρακτική του ικανότητα ή τεθεί υπό προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη. Επίσης, αν κηρυχθεί σε αφάνεια ή αν διαταχθεί δικαστική επιμέλεια των υποθέσεών του, σύμφωνα με το άρθρο 1689.

Άρθρο 1651. Παύση με δικαστική απόφαση. Το δικαστήριο παύει, με αίτηση του εποπτικού συμβουλίου ή και αυτεπαγγέλτως, τον επιτρόπο, όταν συντρέχει σπουδαίος λόγος, ιδίως αν κρίνει ότι η συνέχιση της επιτροπείας του μπορεί να θέσει σε κίνδυνο, λόγω παραμέλησης των καθηκόντων του ή για άλλο λόγο, τα συμφέροντα του ανηλίκου.

Άρθρο 1652. Απόδοση της περιουσίας και τελική λογοδοσία. Ο επιτρόπος μετά το τέλος της επιτροπείας του έχει υποχρέωση να παραδώσει την περιουσία που διοίκησε και να λογοδοτήσει για την όλη διοίκησή του.

Άρθρο 1653. Παραγραφή. Κάθε αξίωση κατά του επιτρόπου σχετική με τη διοίκησή του παραγράφεται πέντε χρόνια μετά τη λήξη της επιτροπείας ή την παύση του επιτρόπου. Από την παραγραφή αυτή εξαιρείται το καταλοιπο από τη λογοδοσία.

Άρθρο 1654. Πράξεις μετά τη λήξη. Για το χρόνο μετά τη λήξη της επιτροπείας ή την παύση του επιτρόπου έχουν ανάλογη εφαρμογή τα άρθρα 1540 και 1541.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ ΑΝΑΔΟΧΗ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

Άρθρο 1655. Διατήρηση των σχέσεων με τη φυσική οικογένεια ή τον επιτρόπο. Όταν τρίτοι έχουν την πραγματική φροντίδα του προσώπου του ανηλίκου, γιατί τους την ανέθεσαν είτε οι φυσικοί γονείς ή ο επιτρόπος είτε το δικαστήριο (α ν ε δ ο χ ο ι γ ο ν ε ι ς ή α ν ε δ ο χ η ο ι κ ο γ ε ν ε ι α), οι έννομες σχέσεις μεταξύ του ανηλίκου και της φυσικής του οικογένειας ή του επιτρόπου και ιδίως οι αρμοδιότητες από τη γονική μέριμνα ή την επιτροπεία παραμένουν αμετάβλητες, εφόσον δεν ορίζεται στο νόμο διαφορετικά.

Άρθρο 1656. Υποχρεώσεις των ανάδοχων γονέων
Οι ανάδοχοι γονείς οφείλουν να διευκολύνουν τις προ-

σωπικές σχέσεις και την επικοινωνία των φυσικών γονέων ή του επιτρόπου με τον ανήλικο, εφόσον δεν παραβιάζονται ουσιώδη συμφέροντά του. Σε περίπτωση διαφωνίας αποφασίζει το δικαστήριο.

Άρθρο 1657. Οι ανάδοχοι γονείς οφείλουν επίσης να παρέχουν ανελλιπώς στους φυσικούς γονείς ή στον επιτρόπο, καθώς και στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία, πληροφορίες σχετικές με το πρόσωπο και τις συνθήκες διαβίωσης και ανάπτυξης του ανηλίκου.

Άρθρο 1658. Οι ανάδοχοι γονείς δεν έχουν το δικαίωμα να ενεργούν εναντίον της βούλησης των φυσικών γονέων ή του επιτρόπου, αν αυτή εκφράσθηκε ρητά.

Άρθρο 1659. Αρμοδιότητες και δικαιώματα. Αν δεν παρέχονται σ' αυτούς περισσότερες αρμοδιότητες από το νόμο ή με δικαστική απόφαση, οι ανάδοχοι γονείς ασκούν, στο όνομα και για λογαριασμό των φυσικών γονέων ή του επιτρόπου, όλες αρμοδιότητες τους είναι απαραίτητες για να μεριμνούν για τις τρέχουσες και τις επείγουσες υποθέσεις του ανηλίκου. Έχουν επιπλέον, σε κάθε περίπτωση, το δικαίωμα να αξιώνουν από τους φυσικούς γονείς ή τον επιτρόπο, πριν αυτοί λάβουν οποιαδήποτε απόφαση σχετική με τον ανήλικο, να τους παρέχουν τη δυνατότητα να διατυπώνουν τη γνώμη τους.

Άρθρο 1660. Αφαίρεση αρμοδιοτήτων από τους φυσικούς γονείς ή τον επιτρόπο. Όταν η ένταξη του ανηλίκου στην ανάδοχη οικογένεια γίνεται διαρκέστερη, ενώ παράλληλα εξασθενούν οι δεσμοί του με τους φυσικούς γονείς του, οι ανάδοχοι γονείς έχουν το δικαίωμα να ζητούν από το δικαστήριο να αφαιρεί από τους φυσικούς γονείς εν μέρει ή εν όλω την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου ή και τη διοίκηση της περιουσίας του. Στην τελευταία περίπτωση οι ανάδοχοι γονείς καθίστανται επιτρόποι.

Άρθρο 1661. Αν ο ανήλικος τελεί υπό επιτροπεία και συντρέχουν προϋποθέσεις ανάλογες με αυτές του προηγούμενου άρθρου, οι ανάδοχοι γονείς μπορούν να ζητήσουν από το δικαστήριο, είτε να διορισθούν συνεπιτρόποι είτε να ανατεθεί σ' αυτούς ολόκληρη η επιτροπεία.

Άρθρο 1662. Άρση της αναδοχής. Με εξαίρεση τις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων άρθρων, οι φυσικοί γονείς ή ο επιτρόπος που ανέθεσαν τη φροντίδα του προσώπου του ανηλίκου στους ανάδοχους γονείς με σύμβαση, έχουν το δικαίωμα να ανακαλούν την ανάθεση οποτεδήποτε. Με την ίδια εξαίρεση, μπορεί και το δικαστήριο, αν η ανάθεση έγινε με απόφασή του, να θέτει τέρμα σ' αυτήν, όταν το ζητούν οι φυσικοί γονείς ή ο επιτρόπος, εφόσον διαπιστώνει ότι εξέλιπαν οι λόγοι για τους οποίους είχε αποφασισθεί το μέτρο.

Άρθρο 1663. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να αίρει την ανάθεση και να εμπιστευτεί τη φροντίδα του ανηλίκου σε άλλους, με αίτηση των φυσικών γονέων ή του επιτρόπου, άλλων συγγενών, του εισαγγελέα ή και αυτεπαγγέλτως, όταν διαπιστώνει ότι η ανάδοχη οικογένεια δεν είναι κατάλληλη να ανταποκριθεί στα καθήκοντά της

Άρθρο 1664. Τι συνεκτιμά το δικαστήριο. Σε κάθε περίπτωση, η απόφαση του δικαστηρίου πρέπει να είναι σύμφωνη με το συμφέρον του ανηλίκου. Το δικαστήριο οφείλει, ανάλογα με την ωριμότητα του ανηλίκου, να ακούει, πριν αποφασίσει, και τη δική του γνώμη. Επίσης, οφείλει να ακούει τους ανάδοχους και τους φυσικούς γονείς ή τον επίτροπο και να συνεκτιμά την έκθεση της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας.

Άρθρο 1665. Εποπτεία της κοινωνικής υπηρεσίας. Σε κάθε περίπτωση αναδοχής ανηλίκου, η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία παρακολουθεί με ειδικευμένα όργανα της την εξασφάλιση των απαραίτητων υλικών και ηθικών προϋποθέσεων για την κανονική διαβίωση και ανάπτυξη του ανηλίκου, επεμβαίνει με κατάλληλες συμβουλές ή άλλες πρόσφορες μεθόδους κάθε φορά που το επιβάλλει το συμφέρον του και αναφέρεται σχετικά στο δικαστήριο.

Όταν η αναδοχή του ανηλίκου γίνεται με σύμβαση, έχουν τόσο οι φυσικοί γονείς ή ο επίτροπος όσο και οι ανάδοχοι γονείς την υποχρέωση να αναγγείλουν χωρίς καθυστέρηση τη σύμβαση στην κοινωνική υπηρεσία.

Άρθρο 13

Τα Κεφάλαια δέκατο έκτο (άρθρα 1686 έως 1700), δέκατο έβδομο (άρθρα 1701 έως 1704) και δέκατο όγδοο (άρθρα 1705 έως 1709) του Τέταρτου Βιβλίου του Αστικού Κώδικα, που αναφέρονται στην επιτροπεία απαγορευμένων, την επιτροπεία απόντος και τη δικαστική αντίληψη, καταργούνται.

Στη θέση των ήδη καταργημένων με το άρθρο 21 του ν. 1329/1983 διατάξεων του παλαιού δέκατου πέμπτου Κεφαλαίου του Τέταρτου Βιβλίου του Αστικού Κώδικα, που αναφέρονταν στην κηδεμονία χειράφρων ανηλίκων (άρθρα 1666 έως 1685) και των διατάξεων που καταργούνται με την προηγούμενη παράγραφο τίθενται: νέα Κεφάλαια δέκατο έκτο και δέκατο έβδομο με το ακόλουθο περιεχόμενο:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Άρθρο 1666. Ποιοι υποβάλλονται σε δικαστική συμπαράσταση. Σε δικαστική συμπαράσταση υποβάλλεται ο ενήλικος: 1. Όταν λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή λόγω σωματικής αναπηρίας αδυνατεί εν όλω ή εν μέρει να φροντίζει μόνος για τις υποθέσεις του 2. όταν, λόγω ασωτίας, τοξικομανίας ή αλκοολισμού, εκθέτει στον κίνδυνο της στέρησης τον εαυτό του, το σύζυγό του, τους κατιόντες του ή τους ανιόντες του.

Ο ανήλικος, που βρίσκεται υπό γονική μεριμνα ή επιτροπεία, μπορεί να υποβληθεί σε δικαστική συμπαράσταση, αν συντρέχουν οι όροι της, κατά το τελευταίο έτος της ανηλικότητας. Τα αποτελέσματα της υποβολής σε δικαστική συμπαράσταση αρχίζουν, αφότου ο ανήλικος ενηλικιωθεί.

Άρθρο 1667. Η υποβολή στη δικαστική συμπαράσταση αποφασίζεται από το δικαστήριο, ύστερα από αίτηση του ίδιου του πάσχοντος ή του συζύγου του, εφόσον υπάρχει έγγαμη συμβίωση, ή των γονέων ή τέκνων του ή του εισαγγελέα ή και αυτεπαγγέλτως. Στην περίπτωση της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 1666, την αίτηση

μπορεί να υποβάλει και ο επίτροπος του ανηλίκου.

Όταν το πρόσωπο πάσχει αποκλειστικά από σωματική αναπηρία, το δικαστήριο αποφασίζει μόνο ύστερα από αίτηση του ίδιου.

Άρθρο 1668. Οι δημόσιοι ή δημοτικοί υπάλληλοι, οι εισαγγελείς, τα όργανα των αρμόδιων κοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και οι προϊστάμενοι μονάδων ψυχικής υγείας οφείλουν να γνωστοποιούν στο δικαστήριο κάθε περίπτωση που μπορεί να συνεπάγεται την υποβολή ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση, αμέσως μόλις την πληροφορούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Άρθρο 1669. Ποιος διορίζεται δικαστικός συμπαράστατης. Το δικαστήριο διορίζει δικαστικό συμπαράστατη το φυσικό πρόσωπο που έχει προτείνει αυτός τον οποίο αφορά το μέτρο, εφόσον ο τελευταίος έχει συμπληρώσει το δέκατο έκτο έτος της ηλικίας του και το προτεινόμενο πρόσωπο κρίνεται κατάλληλο και μπορεί κατά το νόμο να διορισθεί. Αν αυτός που χρειάζεται τη συμπαράσταση δεν προτείνει κανέναν ή αν εκείνος που προτάθηκε δεν κρίνεται κατάλληλος, το δικαστήριο επιλέγει ελεύθερα αυτόν που κρίνει περισσότερο κατάλληλο για τη συγκεκριμένη περίπτωση, αφού λάβει υπόψη του την τυχόν εκφρασμένη βούληση του συμπαραστατέου, να αποκλεισθεί συγκεκριμένο πρόσωπο, τους δεσμούς του με τους συγγενείς του ή άλλα πρόσωπα και ιδίως με τους γονείς του, τα τέκνα του και το σύζυγό του, καθώς και τον κίνδυνο από την τυχόν υφιστάμενη αντίθεση συμφερόντων ανάμεσα στον συμπαραστατέο και στον αυτόν που πρόκειται να διορισθεί.

Άρθρο 1670. Ποιοι αποκλείονται. Δεν διορίζεται δικαστικός συμπαράστατης: 1. αυτός που δεν έχει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα 2. ο ενήλικος για τον οποίο έχει διοριστεί προσωρινός δικαστικός συμπαράστατης κατά το άρθρο 1672 3. αυτός που συνδέεται με σχέση εξάρτησης ή με οποιονδήποτε άλλο στενό δεσμό με τη μονάδα ψυχικής υγείας στην οποία ο συμπαραστατέος έχει εισαχθεί για θεραπεία ή απλώς διαμένει. Ο διορισμός που εμπίπτει στην πρώτη περίπτωση του προηγούμενου εδαφίου δεν παράγει έννομα αποτελέσματα. Για τις δύο άλλες περιπτώσεις ισχύουν τα οριζόμενα στα δεύτερο και τρίτο εδάφια του άρθρου 1596.

Άρθρο 1671. Αδυναμία διορισμού. Αν δεν βρίσκεται κατάλληλο φυσικό πρόσωπο για να διορισθεί δικαστικός συμπαράστατης, σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 1669, η δικαστική συμπαράσταση ανατίθεται σε σωματείο ή ίδρυμα, που έχουν συσταθεί ειδικά για το σκοπό αυτόν και διαθέτουν το κατάλληλο προσωπικό και υποδομή, αλλιώς στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία. Το άρθρο 1635 έχει ανάλογη εφαρμογή.

Άρθρο 1672. Προσωρινός δικαστικός συμπαράστατης. Το δικαστήριο μπορεί οποτεδήποτε, πριν ή και μετά την έναρξη της διαδικασίας για την υποβολή ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση, να διορίσει, με αίτηση ενός από τα πρόσωπα του άρθρου 1667 ή και αυτεπαγγέλτως, προσωρινό δικαστικό συμπαράστατη. Η εξουσία του περιλαμβάνει κάθε ασφαλιστικό μέτρο απαραίτητο για να αποφευχθεί σοβαρός κίνδυνος για το πρόσωπο ή την περιουσία του συμπαραστατέου. Για το δικαστήριο από τη δημοσίευση της απόφασης έως

την τελεσιδικία της, ο διορισμός προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη είναι υποχρεωτικός.

Άρθρο 1673. Η προσωρινή δικαστική συμπάρσταση λήγει με την τελεσιδικία της απόφασης της κύριας δίκης. Το δικαστήριο μπορεί, ακόμη και αυτεπαγγέλτως, να αίρει την προσωρινή δικαστική συμπάρσταση και οποτεδήποτε άλλοτε, αν ο συμπαραστατέος δεν έχει πλέον ανάγκη αυτού του μέτρου.

Άρθρο 1674. Έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας. Το δικαστήριο, προκειμένου να αποφασίσει την υποβολή ενός προσώπου σε δικαστική συμπάρσταση και το διορισμό δικαστικού συμπαραστάτη, καθώς και όταν πρόκειται να διορίσει προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη, συνεκτιμά την έκθεση της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας σχετικά με την αναγκαιότητα του μέτρου και την καταλληλότητα του προσώπου που πρόκειται να διοριστεί δικαστικός συμπαραστατής ή του σωματείου ή του ιδρύματος, στα οποία πρόκειται να ανατεθεί η δικαστική συμπάρσταση.

Άρθρο 1675. Δημοσιότητα της απόφασης. Το διατακτικό της απόφασης για την υποβολή σε δικαστική συμπάρσταση ή για το διορισμό προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη καταχωρίζεται σε ειδικό βιβλίο που τηρείται στη γραμματεία του δικαστηρίου.

Άρθρο 1676. Αποτελέσματα της υποβολής σε δικαστική συμπάρσταση. Ανάλογα με την περίπτωση, το δικαστήριο που υποβάλλει ένα πρόσωπο σε δικαστική συμπάρσταση, είτε: 1. τον κηρύσσει ανίκανο για όλες ή για ορισμένες δικαιοπραξίες, γιατί κρίνει ότι αδυνατεί να ενεργεί γι' αυτές αυτοπροσώπως (σ τ ε ρ η τ ι - κ ή δ ι κ α σ τ ι κ ή σ υ μ π α ρ ά σ τ α σ η, π λ ή ρ η ς ή μ ε ρ ι κ ή) είτε 2. ορίζει ότι για την ισχύ όλων ή ορισμένων δικαιοπραξιών του απαιτείται η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη (επικουρική δικαστική συμπάρσταση, πλήρης ή μερική) είτε 3. αποφασίζει συνδυασμό των δύο προηγούμενων ρυθμίσεων. Το δικαστήριο δεν δεσμεύεται από την αίτηση, οφείλει όμως να επιβάλλει στον συμπαραστατούμενο τους ελάχιστους δυνατούς περιορισμούς που απαιτεί το συμφέρον του. Στην περίπτωση της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 1667, το δικαστήριο δεν μπορεί να επιβάλει, με την αρχική ή την τροποποιητική απόφασή του, περιορισμούς περισσότερους από όσους ζητούνται.

Άρθρο 1677. Με μεταγενέστερη απόφασή του, το δικαστήριο μπορεί να τροποποιεί και αυτεπάγγελα το είδος και την έκταση της δικαστικής συμπάρστασης.

Άρθρο 1678. Η υποβολή του συμπαραστατούμενου σε καθεστώς πλήρους στέρησης της δικαιοπρακτικής του ικανότητας πρέπει να ορίζεται στην απόφαση ρητά.

Αν δεν ορίζεται διαφορετικά στο νόμο ή στη δικαστική απόφαση, ο συμπαραστατούμενος δεν μπορεί να επιχειρεί, αν η δικαστική συμπάρσταση είναι στερητική, αυτοπροσώπως και, αν είναι επικουρική, χωρίς τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη, όσες πράξεις δεν μπορεί να επιχειρεί ο επιτροπος του ανηλικού χωρίς την άδεια του δικαστηρίου, ούτε να διεξάγει τις συναφείς με αυτές δικές.

Επίσης δεν μπορεί, εφόσον δεν του έχει επιτραπεί ρητά, να επιχειρεί μόνος χαρακτηριστικές δικαιοπραξίες, να

εισπράττει απαιτήσεις και να παρέχει εξόφληση.

Η διάταξη του άρθρου 1527 έχει ανάλογη εφαρμογή.

Άρθρο 1679. Όταν το δικαστήριο υποβάλλει τον συμπαραστατούμενο σε συνδυασμό στερητικής και επικουρικής δικαστικής συμπάρστασης, ορίζει ρητά στην απόφασή του ποιες πράξεις δεν μπορεί ο συμπαραστατούμενος να επιχειρεί αυτοπροσώπως και ποιες δεν μπορεί να επιχειρεί χωρίς τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη του. Ο συνδυασμός μπορεί να συνίσταται και στο να αφαιρεί το δικαστήριο από αυτόν τον οποίο υποβάλλει σε επικουρική δικαστική συμπάρσταση, την αυτοπρόσωπη διοίκηση της περιουσίας του, είτε στέρνοντας του ταυτόχρονα και την ελεύθερη διάθεση των εισοδημάτων από αυτήν είτε όχι, και να την αναθέτει στον δικαστικό συμπαραστάτη.

Άρθρο 1680. Αρμοδιότητες ως προς την επιμέλεια. Το δικαστήριο μπορεί να αναθέτει στον δικαστικό συμπαραστάτη εν όλω ή εν μέρει και την επιμέλεια του προσώπου του συμπαραστατούμενου. Κατά την άσκηση της επιμέλειας, ο δικαστικός συμπαραστατής οφείλει να εξασφαλίζει στον συμπαραστατούμενο τη δυνατότητα να διαμορφώνει μόνος του τις προσωπικές του σχέσεις, εφόσον του το επιτρέπει, η κατάστασή του.

Άρθρο 1681. Έναρξη αποτελεσμάτων. Τα αποτελέσματα της δικαστικής συμπάρστασης αρχίζουν αφότου δημοσιευθεί η σχετική απόφαση. Για την έναρξη όμως του λειτουργήματος του δικαστικού συμπαραστάτη απαιτείται τελεσιδικία της απόφασης που τον διορίζει.

Άρθρο 1682. Λειτουργία της δικαστικής συμπάρστασης. Σε κάθε περίπτωση στερητικής δικαστικής συμπάρστασης έχουν, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις για την επιτροπεία ανηλικών. Τα έργα της εποπτείας της δικαστικής συμπάρστασης ασκεί συμβούλιο από τρία έως πέντε μέλη, τα οποία διορίζονται με την ίδια απόφαση που διορίζει τον δικαστικό συμπαραστάτη από συγγενείς ή φίλους του συμπαραστατούμενου (ε π ο π τ ι κ ό σ υ μ β ο ύ λ ι ο). Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 1634 εφαρμόζεται αναλόγως. Στην περίπτωση προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη, τα έργα της εποπτείας της δικαστικής συμπάρστασης ασκεί ο ειρηνοδίκης.

Άρθρο 1683. Η συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη, από την οποία εξαρτάται η ισχύς ορισμένων ή και όλων των δικαιοπραξιών αυτού που έχει υποβληθεί σε επικουρική δικαστική συμπάρσταση, παρέχεται εγγράφως, μόνο πριν από την επιχείρηση της πράξης. Αν ο δικαστικός συμπαραστάτης αρνείται να συναίνεσει, αποφασίζει το δικαστήριο ύστερα από αίτηση του συμπαραστατούμενου. Οι πράξεις του συμπαραστατούμενου, για τις οποίες ο νόμος απαιτεί τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη, είναι άκυρες, αν επιχειρήθηκαν χωρίς αυτή τη συναίνεση. Την ακυρότητα προτείνει μόνο ο δικαστικός συμπαραστάτης, ο συμπαραστατούμενος και οι καθολικοί και οι ειδικοί διάδοχοί του.

Άρθρο 1684. Στοιχεία που συνεκτιμώνται. Όλες οι πράξεις του δικαστικού συμπαραστάτη, του εποπτικού συμβουλίου ή του δικαστηρίου πρέπει να αποβλέπουν στο συμφέρον του συμπαραστατούμενου. Πριν από κάθε

ενέργεια η απόφαση, πρέπει να επιδιώκεται η προσωπική επικοινωνία με τον συμπαραστατούμενο και να συνεκτιμάται η γνώμη του.

Άρθρο 1685. Άρση της δικαστικής συμπάρστασης. Αν έλειψαν οι λόγοι που την προκάλεσαν, η δικαστική συμπάρσταση αίρεται με απόφαση του δικαστηρίου ύστερα από αίτηση των προσώπων που μπορούν να τη ζητήσουν ή και αυτεπαγγέλτως.

Στην περίπτωση της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 1667, το δικαστήριο αποφασίζει την άρση της δικαστικής συμπάρστασης, κατά την ελεύθερη εκτίμησή του, μόνο όταν το ζητεί ο ίδιος ο συμπαραστατούμενος.

Η απόφαση που αίρει τη δικαστική συμπάρσταση υποβάλλεται στις διατυπώσεις δημοσιότητας του άρθρου 1675.

Άρθρο 1686. Αν ο δικαστικός συμπαραστάτης γνωρίζει περιστατικά που δικαιολογούν οποιαδήποτε μεταβολή στο καθεστώς της δικαστικής συμπάρστασης, οφείλει να τα γνωστοποιεί στο δικαστήριο χωρίς καθυστέρηση.

Άρθρο 1687. Ακούσια νοσηλεία. Όταν η κατάσταση ενός προσώπου επιβάλλει την ακούσια νοσηλεία του σε μονάδα ψυχικής υγείας, αυτή γίνεται μετά προηγούμενη άδεια του δικαστηρίου και κατά τις διατάξεις ειδικών νόμων.

Άρθρο 1688. Δικαστική συμπάρσταση όσων εκτίουν ποινή στέρησης της ελευθερίας. Με δικαστική απόφαση μπορεί να υποβληθεί σε επικουρική δικαστική συμπάρσταση και όποιος εκτίει ποινή στέρησης της ελευθερίας του τουλάχιστον δύο ετών. Η δικαστική συμπάρσταση κηρύσσεται μόνο με αίτηση του προσώπου που εκτίει την ποινή και μόνο για τις πράξεις που αυτός προσδιόρισε στην αίτησή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΞΕΝΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Άρθρο 1689. Περίπτωση απουσίας ενήλικου. Αν απουσιάζει ενήλικος και είναι άγνωστος ο τόπος της διαμονής του, εφόσον η περιουσία του έχει ανάγκη από επιμέλεια, το δικαστήριο διορίζει και αυτεπαγγέλτως επιμελητή για τη διοίκηση της περιουσίας του. Το ίδιο ισχύει και αν ο απών έχει γνωστή διαμονή, εμποδίζεται όμως να επιστρέψει και να φροντίσει για την περιουσία του.

Αν ο απών έχει αντιπρόσωπο, επιμελητής διορίζεται μόνο αν οι περιστάσεις επιβάλλουν να ανακληθεί η εξουσία του αντιπροσώπου.

Άρθρο 1690. Το δικαστήριο μπορεί να διορίσει, για τον απόντα, επιμελητή και για ειδική μόνο υπόθεση.

Άρθρο 1691. Δικαστική επιμέλεια για χάρη άγνωστου ή αβέβαιου κυρίου. Αν δεν είναι γνωστό ή είναι αβέβαιο ποιος είναι ο κύριος μιας υπόθεσης και αυτή έχει ανάγκη από φροντίδα, το δικαστήριο μπορεί και αυτεπαγγέλτως να διορίσει για την υπόθεση αυτή επιμελητή για χάρη του κυρίου της.

Άρθρο 1692. Επιμελητής, σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο, μπορεί να διοριστεί, για το χρονικό διάστημα έως την επαγωγή της κληρονομίας, και υπέρ καταπι-

στευματοδοχού που δεν έχει ακόμα συλληφθεί ή που ο προσδιορισμός του προσώπου του έχει εξαρτηθεί στη διαθήκη από μελλοντικό γεγονός.

Άρθρο 1693. Εφαρμογή των διατάξεων για την επιτροπεία. Σε όλες τις περιπτώσεις αυτού του κεφαλαίου έχουν κατά τα λοιπά ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις για την επιτροπεία ανηλικών, εφόσον δεν ορίζεται με ειδική διάταξη διαφορετικά. Την εποπτεία ασκεί ο ειρηνοδίκης.

Άρθρο 1694. Άρση της δικαστικής επιμέλειας. Η δικαστική επιμέλεια αίρεται με απόφαση του δικαστηρίου, μόλις εκλείψουν οι λόγοι που την επέβαλαν.

Η δικαστική επιμέλεια για μια μόνο υπόθεση αίρεται αυτοδικαίως μόλις περατωθεί η υπόθεση αυτή. Αυτοδικαίως αίρεται επίσης η δικαστική επιμέλεια της περιουσίας απόντος, αν αυτός κηρυχτεί άφαντος.

Άρθρο 14

Τα άρθρα 8 και 24 του Αστικού Κώδικα τροποποιούνται ως εξής:

Άρθρο 8. Στέρηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας. Η στέρηση, καθώς και κάθε άλλος περιορισμός της δικαιοπρακτικής ικανότητας με δικαστική απόφαση ρυθμίζονται από το δίκαιο της ιθαγένειας του προσώπου το οποίο αφορούν αυτά τα μέτρα.

Ελληνικό δικαστήριο μπορεί να υποβάλει σε καθεστώς στέρησης ή περιορισμού της δικαιοπρακτικής του ικανότητας αλλοδαπό που έχει τη συνήθη διαμονή του στην Ελλάδα. Αν ο αλλοδαπός απλώς διαμένει ή έχει περιουσία στην Ελλάδα, μπορούν να ληφθούν μόνο ασφαλιστικά μέτρα.

Άρθρο 24. Επιμέλεια. Η επιτροπεία και κάθε άλλη επιμέλεια διέπονται από το δίκαιο της ιθαγένειας του προσώπου το οποίο αφορούν.

Ελληνικό δικαστήριο μπορεί να διορίσει επίτροπο ή άλλο επιμελητή για αλλοδαπό που έχει τη συνήθη διαμονή του στην Ελλάδα. Αν ο αλλοδαπός απλώς διαμένει ή έχει περιουσία στην Ελλάδα μπορούν να ληφθούν μόνο ασφαλιστικά μέτρα.

Αν χρειάζεται να διοριστεί επιμελητής, επειδή είναι αβέβαιο ποιος είναι ο κύριος μιας υπόθεσης ή γιατί αυτός απουσιάζει και είναι άγνωστη η διαμονή του, εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου του δικαστηρίου.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΣΥΝΑΦΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Άρθρο 15

Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 56 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

“Ο ανήλικος που τελεί υπό επιτροπεία ή όποιος τελεί υπό πλήρη στέρησης δικαστική συμπάρσταση, έχει κατοικία την κατοικία του επιτρόπου ή του δικαστικού συμπαραστάτη του”.

Άρθρο 16

Τα άρθρα 128, 129, 131 και η πρώτη παράγραφος

του άρθρου 171 του Αστικού Κώδικα τροποποιούνται ως εξής:

Άρθρο 128. Ανίκανοι για δικαιοπραξία. Ανίκανοι για δικαιοπραξία είναι: 1. όποιοι δεν έχουν συμπληρώσει το δέκατο έτος 2. όποιοι βρίσκονται σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση.

Άρθρο 129. Περιορισμένα ικανοί. Περιορισμένη ικανότητα για δικαιοπραξία έχουν: 1. οι ανήλικοι που συμπλήρωσαν το δέκατο έτος 2. όποιοι βρίσκονται σε μερική στερητική δικαστική συμπαράσταση 3. όποιοι βρίσκονται σε επικουρική δικαστική συμπαράσταση.

Άρθρο 131. Η δήλωση της βούλησης είναι άκυρη αν, κατά το χρόνο που έγινε, το πρόσωπο δεν είχε συνείδηση των πράξεών του ή βρισκόταν σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιόριζε αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής του.

Οι κληρονόμοι μπορούν, μέσα σε μια πενταετία από την επαγωγή, να προσβάλουν για έναν από τους λόγους της προηγούμενης παραγράφου τις μη χαριστικές δικαιοπραξίες που έγιναν από τον κληρονομούμενο ή προς αυτόν τότε μόνο: 1. αν κατά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας εκκρεμούσε διαδικασία για την υποβολή του κληρονομούμενου σε δικαστική συμπαράσταση λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής, που δεν πρόλαβε να ολοκληρωθεί ή αν μετά την κατάρτιση ο κληρονομούμενος υποβλήθηκε σε δικαστική συμπαράσταση για την παραπάνω αιτία 2. αν η δικαιοπραξία καταρτίστηκε ενόσω αυτός βρισκόταν εγκλειστος σε ειδική για την κατάσταση του μονάδα ψυχικής υγείας 3. αν η κατάσταση που επικαλούνται οι κληρονόμοι προκύπτει από την ίδια τη δικαιοπραξία που προσβάλλεται.

Άρθρο 171. Δηλώση της βούλησης προς πρόσωπο που δεν έχει συνείδηση των πράξεών του ή που βρίσκεται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή, η οποία περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής του, είναι άκυρη.

(Η παρ. 2 του ίδιου άρθρου παραμένει ως έχει)

Άρθρο 17

Το άρθρο 258 του Αστικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

Άρθρο 258. Παραγραφή κατά ανικώνων. Η παραγραφή τρέχει και σε βάρος προσώπων που είναι ανίκανα ή έχουν περιορισμένη ικανότητα για δικαιοπραξία.

Αν τα πρόσωπα αυτά δεν έχουν επίτροπο ή δικαστικό συμπαραστάτη, η παραγραφή δεν συμπληρώνεται πριν περάσουν έξι μήνες αφότου έγιναν απεριορίστως ικανά ή απέκτησαν επίτροπο ή δικαστικό συμπαραστάτη. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται, εφόσον ο ανίκανος ή ο περιορισμένα ικανός έχει την ικανότητα να παραστεί στο δικαστήριο.

Άρθρο 18

Το άρθρο 726 του Αστικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

Άρθρο 726. Λύση της εντολής. Η εντολή λύνεται, αν δεν ορίστηκε το αντίθετο, με το θάνατο του εντολέα

ή του εντολοδόχου, καθώς επίσης με την υποβολή τους σε δικαστική συμπαράσταση ή την πτώχευση τους. Το ίδιο αποτέλεσμα επιφέρει, σε περίπτωση νομικού προσώπου, η διάλυσή του.

Άρθρο 19

Το άρθρο 775 του Αστικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

Άρθρο 775. Λύση με την υποβολή σε δικαστική συμπαράσταση ή την πτώχευση του ενός. Η εταιρεία λύνεται με την υποβολή σε δικαστική συμπαράσταση ή την κήρυξη σε πτώχευση ενός από τους εταίρους, εκτός αν συμφωνήθηκε ότι σ' αυτή την περίπτωση η εταιρεία θα συνεχίζεται μεταξύ των λοιπών εταίρων.

Άρθρο 20

Το άρθρο 331 και η πρώτη παράγραφος του άρθρου 915 του Αστικού Κώδικα τροποποιούνται ως εξής:

Άρθρο 331. Αν ο οφειλέτης είναι ανήλικος κάτω των δεκατεσσάρων ετών ή δεν έχει συνείδηση των πράξεών του ή βρίσκεται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της κρίσης και της βούλησής του ή, τέλος, είναι κωφάλαος, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 915 έως 918.

Άρθρο 915. Περιπτώσεις μη καταλογισμού. Δεν ευθύνεται όποιος ζημίωσε άλλον χωρίς να έχει συνείδηση των πράξεών του ή ενώ βρισκόταν σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της κρίσης και της βούλησής του.

(Η παρ. 2 του ίδιου άρθρου παραμένει ως έχει)

Άρθρο 21

Το άρθρο 923 του Αστικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

Άρθρο 923. Ευθύνη εκείνου που εποπτεύει άλλον. Όποιος έχει την εποπτεία ανήλικου ή ενηλίκου ο οποίος τελεί υπό δικαστική συμπαράσταση ευθύνεται για τη ζημία που τα πρόσωπα αυτά προξενούν παράνομα σε τρίτον, εκτός αν αποδείξει ότι άσκησε την προσήκουσα εποπτεία ή ότι η ζημία δεν μπορούσε να αποτραπεί.

Την ίδια ευθύνη έχει και όποιος ασκεί την εποπτεία με σύμβαση.

Άρθρο 22

Το άρθρο 1055 του Αστικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

Άρθρο 1055. Πράγματα που εξαιρούνται από τη χρησικτησία. Εξαιρούνται από την τακτική ή έκτακτη χρησικτησία τα πράγματα που ανήκουν σε πρόσωπα, τα οποία τελούν υπό γονική μέριμνα, επιτροπεία ή δικαστική συμπαράσταση ενόσω διαρκούν αυτές οι καταστάσεις.

Άρθρο 23

Τα άρθρα 1351 και 1352 του Αστικού Κώδικα τροπο-

ποποιούνται ως εξής:

Άρθρο 1351. Δεν μπορούν να συνάψουν γάμο όσοι εμπíπτουν σε μια από τις περιπτώσεις του άρθρου 128 και της πρώτης παραγράφου του άρθρου 131, καθώς και εκείνοι στους οποίους έχει απαγορευθεί ειδικά η τέλεση γάμου, σύμφωνα με το άρθρο 129 αριθμ. 2.

Άρθρο 1352. Όποιος βρίσκεται σε επικουρική δικαστική συμπαράσταση, πλήρη ή μερική που περιλαμβάνει και το γάμο, συνάπτει γάμο μόνο με τη συναίνεση του δικαστικού συμπαραστάτη του. Αν ο τελευταίος αρνείται να συναινέσει, το δικαστήριο μπορεί, αφού τον ακούσει, να δώσει την άδεια για τη σύναψη του γάμου, εφόσον το επιβάλλει το συμφέρον του συμπαραστατούμενου.

Άρθρο 24

Η περίπτωση 4 του άρθρου 1373 του Αστικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

“4. Αν, στην περίπτωση του άρθρου 1352, ο δικαστικός συμπαραστάτης, το δικαστήριο ή ο ίδιος ο συζυγος, αφού γίνει ικανός, εγκρίνει το γάμο”.

Άρθρο 25

Τα άρθρα 1501 και 1519 του Αστικού Κώδικα, όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 17 του ν. 1329/1983, καταργούνται.

Άρθρο 26

Το πρώτο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του άρθρου 1521 του Αστικού Κώδικα, όπως αυτό τροποποιήθηκε από το άρθρο 17 του ν. 1329/1983, τροποποιείται εκ νέου ως εξής:

Άρθρο 1521. Περιοσία του τέκνου από διαθήκη ή δωρεά. Η διοίκηση των γονέων δεν εκτείνεται και στα περιουσιακά στοιχεία που περιέρχονται στο τέκνο από διάταξη τελευταίας βούλησης ή από δωρεά με τον όρο να μην έχουν τη διοίκηση τους οι γονείς”.

(Το β' εδάφιο της πρώτης παραγράφου, καθώς και η δεύτερη παράγραφος του ίδιου άρθρου παραμένουν ως έχουν)

Άρθρο 27

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1526, όπως αυτό τροποποιήθηκε από το άρθρο 17 του ν. 1329/1983, καταργείται.

Άρθρο 28

Το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα, όπως αυτό διατυπώθηκε με το άρθρο 17 του ν. 1329/1983, τροποποιείται ως εξής:

Άρθρο 1532. Συνέπειες κακής άσκησης. Αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτουργήμα τους για την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου ή τη διοίκηση της περιουσίας του ή αν ασκούν το λειτουργήμα αυτό καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σ' αυτό, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον το ζητήσουν ο άλλος γονέας,

οι πλησιέστεροι συγγενείς του τέκνου, ο εισαγγελέας ή και αυτεπαγγέλτως, να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο.

Το δικαστήριο μπορεί ιδίως να αφαιρέσει από τον ένα γονέα την άσκηση της γονικής μέριμνας ολικά ή μερικά και να την αναθέσει αποκλειστικά στον άλλο ή, αν συντρέχουν και στο πρόσωπο αυτού οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου, να αναθέσει την πραγματική φροντίδα του τέκνου ή, ακόμη, και την επιμέλεια του ολικά ή μερικά σε τρίτον ή και να διορίσει επίτροπο”.

Άρθρο 29

Τα δεύτερο και τρίτο εδάφια της πρώτης παραγράφου του άρθρου 1533 του Αστικού Κώδικα, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 17 του ν. 1329/1983, καταργούνται και μετά τη δεύτερη παράγραφο αυτού του άρθρου προσπίθεται τρίτη παράγραφος με το εξής περιεχόμενο:

“Το δικαστήριο αποφασίζει την ανάθεση της πραγματικής φροντίδας ή της επιμέλειας στον τρίτο κατά τη δεύτερη παράγραφο του προηγούμενου άρθρου ή την πρώτη παράγραφο του παρόντος, ύστερα από έλεγχο του ήθους, των βιοτικών συνθηκών και γενικά της καταλληλότητάς του, στηριζόμενο υποχρεωτικά σε βεβαίωση της κοινωνικής υπηρεσίας.

Η ανάθεση γίνεται σε κατάλληλη οικογένεια, κατά προτίμηση συγγενική (α ν ά δ ο χ η ο ι κ ο γ έ - ν ε ι α) και, αν αυτό δεν είναι δυνατό, σε κατάλληλο ίδρυμα”.

Άρθρο 30

Τα άρθρα 1719, 1720 και 1768 του Αστικού Κώδικα τροποποιούνται ως εξής:

Άρθρο 1719. Ανίκανοι. Ανίκανοι να συντάσσουν διαθήκη είναι: 1. οι ανήλικοι 2. όσοι βρίσκονται σε δικαστική συμπαράσταση με πλήρη στέρηση της δικαιοπρακτικής τους ικανότητας ή με ρητή στέρηση της ικανότητας να συντάσσουν διαθήκη 3. όσοι κατά το χρόνο της σύναξης της διαθήκης δεν έχουν συνείδηση των πράξεών τους ή βρίσκονται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησης τους. Η ανικανότητα των συμπαραστατούμενων αρχίζει από τη στιγμή που υποβλήθηκε η αίτηση ή συντάχθηκε η πράξη για την αυτεπάγγελτη εισαγωγή της υπόθεσης προς συζήτηση, με βάση τις οποίες διαταχθηκε η υποβολή στη δικαστική συμπαράσταση.

Άρθρο 1720. Αν ο συμπαραστατούμενος, από τον οποίο αφαιρέθηκε (ή: έχει αφαιρεθεί) ρητά η ικανότητα να συντάσσει διαθήκη, συντάξε διαθήκη προτού καταστεί τελεσιδίκη η απόφαση που τον υπέβαλε στη δικαστική συμπαράσταση, η μεταγενέστερη τελεσιδικία της απόφασης δεν επιδρά στο κύρος της διαθήκης, αν ο διαθετής πεθάνει πριν από την τελεσιδικία. Το ίδιο ισχύει, αν το πρόσωπο του προηγούμενου εδαφίου συντάξε διαθήκη μετά την υποβολή της αίτησης για άρση της δικαστικής συμπαράστασης ή την έκδοση της πράξης με την οποία εισάγεται αυτεπαγγέλτως η υπόθεση της άρσης στο δικαστήριο και η άρση έγινε σύμφωνα με την αίτηση ή την πράξη.

Άρθρο 1768. Άλλοι όροι για την ανάκληση. Οι δια-

τάξεις των άρθρων 1716 έως 1720 εφαρμόζονται αναλόγως και στην ανάκληση διαθήκης·

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ
ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 31

Το άρθρο 121 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα τροποποιείται ως εξής:

“Άρθρο 121. Στις περιπτώσεις των άρθρων 42, 46, 79, 105, 111, 1350 παρ. 2, 1352 εδ. β', 1368, 1407, 1441, 1522, 1525, 1526, 1532, 1533, 1535, 1660 έως 1663, 1687, 1865, 1866, 1868, 1908, 1913, 1917 παρ. 2, 1919, 1920, 1956, 1965, 2021, 2024, 2027, 2028, 2031 του Αστικού Κώδικα, καθώς και σε κάθε δική που αφορά την υιοθεσία, την επιτροπεία, τη δικαστική συμπάρσταση ή την επιμέλεια ξένων υποθεσεων εφαρμόζεται η διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας·

Άρθρο 32

Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 63 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τροποποιείται ως εξής:

“Άρθρο 63. Όποιος είναι ικανός για οποιαδήποτε δικαιοπραξία μπορεί να παρίσταται στο δικαστήριο με το δικό του όνομα. Όποιος έχει περιορισμένη ικανότητα για δικαιοπραξία ή βρίσκεται, κατά το χρόνο που επιχειρεί συγκεκριμένη δήλωση της βούλησής του, σε κατάσταση που δεν επιτρέπει να είναι αυτή έγκυρη, μπορεί να παρίσταται στο δικαστήριο με το δικό του όνομα, μόνο όπου κατά το ουσιαστικό δίκαιο έχει ικανότητα για δικαιοπραξία ή όπου ο νόμος επιτρέπει την αυτοπροσωπή παράστασή του·

(Η δεύτερη παράγραφος του ίδιου άρθρου διατηρείται ως έχει).

Άρθρο 33

Η περίπτωση γ' της πρώτης παραγράφου του άρθρου 126 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας διαγράφεται.

Άρθρο 34

Η τρίτη περίπτωση του άρθρου 399 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τροποποιείται ως εξής:

“3) πρόσωπα που, όταν έγινε το πραγματικό γεγονός που πρέπει να αποδειχθεί, βρίσκονταν σε κατάσταση ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της κρίσης και της βούλησής τους ή που βρίσκονται σε μια τέτοια κατάσταση, όταν πρόκειται να εξετασθούν·

Άρθρο 35

Το άρθρο 598 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τροποποιείται ως εξής:

“Άρθρο 598. Οι ανηλικοί που συνάπτουν γάμο και τα πρόσωπα που βρίσκονται σε επικουρική δικαστική συμπάρσταση μπορούν να ασκούν μόνοι τους τις κατά

το άρθρο 592 παρ. 1 αγωγές και να εμφανίζονται στο δικαστήριο, όταν αυτές εκδικάζονται, χωρίς τη συγκατάθεση κανενός·

Άρθρο 36

Στο άρθρο 614 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τροποποιείται η περίπτωση ε' της πρώτης παραγράφου και προστίθεται τέταρτη παράγραφος ως εξής:

“Άρθρο 614. 1. Κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 615 έως 622, στην οποία εφαρμόζονται και τα άρθρα 598, 600, 601, 603, 605 και 606, δικάζονται οι διαφορές που αφορούν: α).....ε) την αναγνώριση ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει υιοθεσία ή τη λύση της.

4. Στις δίκες που αφορούν τη λύση υιοθεσίας, έχουν επιπλέον εφαρμογή και τα άρθρα 744, 747 παρ. 4, 748 παράγραφοι 2 και 5 και 759 παρ. 3. Στις ίδιες αυτές δίκες το θετό τέκνο που συμπλήρωσε το δωδέκατο έτος της ηλικίας του έχει πλήρη ικανότητα να ασκεί αυτοπροσώπως τη σχετική αγωγή, να παρίσταται αυτοπροσώπως στο δικαστήριο με την ιδιότητα του ενάγοντος ή του εναγομένου, να επιχειρεί όλες τις διαδικαστικές πράξεις και να ασκεί ή να παραιτείται από ένδικα μέσα·

Άρθρο 37

Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 619 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 41 του ν. 1329/1983, τροποποιείται ως εξής:

“Άρθρο 619. 1. Η αγωγή για την προσβολή της πατρότητας τέκνου γεννημένου σε γάμο απευθύνεται: α) αν ασκείται από το σύζυγο της μητέρας ή έναν από τους γονείς του, κατά του τεκνου ή του ειδικού επιτρόπου του και της μητέρας του· β) αν ασκείται από το τέκνο, κατά της μητέρας και του συζύγου της· γ) αν ασκείται από τη μητέρα, κατά του τέκνου ή του ειδικού επιτρόπου του και κατά του συζύγου· σε περίπτωση που έχει πεθάνει κάποιος από αυτούς, απευθύνεται, με εξαίρεση την περίπτωση που πέθανε το ίδιο το τέκνο, κατά των κληρονόμων αυτού που πέθανε, αλλιώς απορρίπτεται·

(Οι υπόλοιπες παράγραφοι του άρθρου 619 παραμένουν ως έχουν).

Άρθρο 38

Το άρθρο 681 Γ του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 44 του ν. 1329/1983, τροποποιείται ως εξής:

“Άρθρο 681 Γ. 1. Στις διαφορές της περίπτωσης β' της πρώτης παραγράφου του άρθρου 681 Β εφαρμόζονται και τα άρθρα 598, 600, 601, 605, 606, 744 και 759 παρ. 3. Αν οι διαφορές αυτές ενωθούν με οποιαδήποτε από τις διαφορές των άρθρων 592 παρ. 1 ή 614 παρ. 1, εφαρμόζονται τα άρθρα 744 και 759 παρ. 3.

2. Στις ίδιες διαφορές καθιερώνεται στάδιο υποχρεωτικής προδικασίας που περιλαμβάνει: α) την έρευνα, από όργανα της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας, των συνθηκών διαβίωσης του ανηλίκου και την υποβολή στο δικαστήριο, έως την ημέρα της σύλησης, σχετικής

αναλυτικής έκθεσης η οποία, στις περιπτώσεις όπου φέρεται στο δικόγραφο της αγωγής ότι ο ένας από τους γονείς ή το ανήλικο τέκνο παρουσιάζει ψυχικά προβλήματα, θα πρέπει να συνοδεύεται και από ψυχιατρική έκθεση και β) την απόπειρα του δικαστή του μονομελούς δικαστηρίου και, αν πρόκειται για πολυμελές δικαστήριο, του προέδρου του, μέσα στο χρονικό διάστημα των οκτώ ημερών που προηγείται της συζήτησης της αγωγής στο ακροατήριο, να επιλύσει συμβιβαστικά τη διαφορά, ύστερα από ακρόαση του τέκνου, των διαδίκων και των πληρεξουσίων τους. Οι προϋποθέσεις των προηγούμενων εδαφίων τάσσονται με την ποινή του απαραδέκτου.

3. Το δικαστήριο αποφασίζει, αφού προηγουμένως ακούσει τους διαδίκους και λάβει υπόψη τού τη γνώμη του τέκνου. Μπορεί, αν αποφασίσει τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, να ορίζει ελεύθερα το χρόνο της διεξαγωγής της, χωρίς να δεσμεύεται από χρονικούς περιορισμούς.

4. Για την επικοινωνία με το τέκνο, ορίζονται, με πράξη του αρμόδιου δικαστή του μονομελούς δικαστηρίου ή του προέδρου του πολυμελούς, που επιδιόεται με επιμέλεια του γραμματέα μαζί με τη σχετική κλήση, ο τόπος και ο χρόνος της συνάντησης, καθώς και, στην περίπτωση του πολυμελούς δικαστηρίου, ο δικαστής που θα επικοινωνήσει με το τέκνο. Με την ίδια πράξη καλείται επίσης να παρουσιάσει το τέκνο όποιος διαμένει μαζί του. Η επικοινωνία του δικαστή με το τέκνο γίνεται ιδιαιτέρως και δεν επιτρέπεται να είναι παρόν σ' αυτήν άλλο πρόσωπο, εκτός αν ο δικαστής κρίνει διαφορετικά. Για το περιεχόμενο της συνομιλίας δεν συντάσσεται έκθεση.

Άρθρο 39

Το άρθρο 740 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, μετά την τροποποίηση της πρώτης παραγράφου του με το άρθρο 19 παρ. 1 του ν. 2331/1995, τροποποιείται εκ νέου ολόκληρο ως εξής:

"Άρθρο 740. 1. Στην αρμοδιότητα των μονομελών πρωτοδικείων υπάγονται οι υποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 739, εκτός από: α) εκείνες που αφορούν την υιοθεσία, οι οποίες υπάγονται στην αρμοδιότητα των πολυμελών πρωτοδικείων, β) εκείνες που από το νόμο υπάγονται στην αρμοδιότητα των ειρηνοδικείων.

2. Στις υποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 739 δεν επιτρέπεται παρέκταση της αρμοδιότητας.

3. Στην κατά την πρώτη παράγραφο του παρόντος αρμοδιότητα των μονομελών πρωτοδικείων υπάγεται και η θέση προσώπου σε ακούσια νοσηλεία, σύμφωνα με τις διατάξεις του συσταστικού δικαίου".

Άρθρο 40

Το άρθρο 796 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τροποποιείται ως εξής:

"Άρθρο 796. 1. Όταν ζητείται ο διορισμός, η αντικατάσταση ή η παύση επιτρόπου, ειδικού επιτρόπου ή προσωρινού επιτρόπου, αρμόδιο είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει τη συνήθη διαμονή του εκείνος που πρόκειται να τεθεί ή που βρίσκεται σε επιτροπεία. Το ίδιο δικαστήριο είναι αρμόδιο και για το διορισμό, την αντικατάσταση ή την παύση των μελών του εποπτικού συμβουλίου. Αν ο ανήλικος, που έχει

την ελληνική ιθαγένεια, δεν έχει τη συνήθη διαμονή του στην ημεδαπή, η σχετική αίτηση μπορεί να ασκηθεί στο δικαστήριο της τελευταίας συνήθους διαμονής του στην Ελλάδα, διαφορετικά στο δικαστήριο της πρωτεύουσας του κράτους.

2. Σε όλες τις περιπτώσεις όπου, κατά την ισχύουσα νομοθεσία για την επιτροπεία ανήλικου, προβλέπεται η αυτεπάγγελτη ενέργεια του δικαστηρίου, αυτό οφείλει να συντάσσει χωρίς καθυστέρηση την κατά την τέταρτη παράγραφο του άρθρου 747 πράξη του, ώστε η υπόθεση να εισάγεται προς συζήτηση στη συντομότερη κατά το δυνατό δικάσιμο.

3. Η σχετική αίτηση ή η πράξη της τέταρτης παραγράφου του άρθρου 747 κοινοποιούνται υποχρεωτικά και στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία στις περιπτώσεις όπου ο νόμος προβλέπει ότι η σύνταξη και η υποβολή σχετικής έκθεσης της είναι υποχρεωτική. Η έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας πρέπει να κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου τρεις ημέρες πριν από αυτήν που ορίστηκε για τη συζήτηση. Η έκθεση δεν είναι υποχρεωτική για τις περιπτώσεις του άρθρου 781.

4. Σε όλες τις περιπτώσεις όπου οι ισχύουσες διατάξεις για την επιτροπεία των ανήλικων προβλέπουν την επικοινωνία του δικαστηρίου με τον ανήλικο και την ακρόασή του ή κρίνουν αναγκαία τη διεξαγωγή πραγματογνωμοσύνης, έχουν εφαρμογή οι παράγραφοι 3 και 4 του άρθρου 681 Γ'.

Άρθρο 41

Το άρθρο 797 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τροποποιείται ως εξής:

"Άρθρο 797. Όταν σύμφωνα με το νόμο ζητείται να δοθεί άδεια να ενεργήσουν κάποια πράξη ο ανήλικος, αυτός που ασκεί τη γονική μερίμνα, ο επίτροπος ανήλικου, ο δικαστικός συμπαραστάτης ενηλικού, ο ίδιος ο ενήλικος που βρίσκεται σε κατάσταση δικαστικής συμπαραστάσης, ο κληρονόμος από απογραφή, ο κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας, ο εκκαθαριστής κληρονομίας και ο εκτελεστής διαθήκης, αρμόδιο είναι το δικαστήριο της συνήθους διαμονής του ανήλικου ή αυτού που τελεί υπό δικαστική συμπαραστάση ή το δικαστήριο της κληρονομίας. Για τις περιπτώσεις της δικαστικής επιμέλειας ξενων υποθέσεων αρμόδιο είναι το δικαστήριο της συνήθους διαμονής αυτού που ζητεί το διορισμό του επιμελητή ή του τόπου όπου θα διεξαχθεί κυρίως η διαχείριση της υπόθεσης".

Άρθρο 42

Το άρθρο 799 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας καταργείται.

Άρθρο 43

Το άρθρο 800 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τροποποιείται ως εξής:

"Άρθρο 800. 1. Αρμόδιο για την τέλεση υιοθεσίας είναι το δικαστήριο, στην περιφέρεια του οποίου έχουν τη συνήθη διαμονή τους εκείνος που υιοθετεί ή εκείνος που υιοθετείται.

2. Οι συναινέσεις για την υιοθεσία δηλώνονται ενώπιον μέλους της συνέσεως του δικαστηρίου που τελεί την

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 278

30 Δεκεμβρίου 1996

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2447

Κύρωση ως Κώδικα του σχεδίου νόμου «Υιοθεσία, επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, δικαστική συμπαράσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές, δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται ως Κώδικας, σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ. 6 του Συντάγματος και το άρθρο 16 παρ. 12 του ν. 2298/1995, το ακόλουθο σχέδιο νόμου το οποίο: α) συντάχθηκε από τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, η οποία συστάθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 5/τος 908/1971, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα και την περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 2145/1993 και συγκροτήθηκε με την απόφαση αριθμ. 5279/20.1.1994 του Υπουργού Δικαιοσύνης, ο δε χρόνος λειτουργίας της παρατάθηκε με τις αποφάσεις αριθμ. 20399/18.3.1994 και 129781/27.12.1994 του ίδιου Υπουργού και β) αναθεωρήθηκε δυνάμει της απόφασης του Υπουργού Δικαιοσύνης αριθμ. πρωτ. 35447/22.4.1996.

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Υιοθεσία, επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, δικαστική συμπαράσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές, δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ Η ΝΕΑ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ

Άρθρο 1

Το δέκατο τρίτο Κεφάλαιο του Τέταρτου Βιβλίου του Αστικού Κώδικα που αναφέρεται στην υιοθεσία (άρθρα 1568 έως 1588) καταργείται στο σύνολό του.

Στη θέση των ήδη καταργημένων με το άρθρο 17

του ν. 1329/1983 άρθρων 1542 έως 1567 του Αστικού Κώδικα και των καταργούμενων με την προηγούμενη παράγραφο διατάξεων τίθεται νέο κεφάλαιο δέκατο τρίτο με το ακόλουθο περιεχόμενο:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Άρθρο 1542. Πότε επιτρέπεται. Η υιοθεσία επιτρέπεται, με την εξαίρεση της περίπτωσης του άρθρου 1579, μόνο όταν αυτός που υιοθετείται είναι ανήλικος. Η υιοθεσία πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του υιοθετούμενου.

Άρθρο 1543. Ποιος μπορεί να υιοθετηθεί. Αυτός που υιοθετεί ανήλικο πρέπει να είναι ικανός για δικαιοπραξία, να έχει συμπληρώσει τα τριάντα χρόνια του και να μην έχει υπερβεί τα εξήντα.

Άρθρο 1544. Διαφορά ηλικίας. Αυτός που υιοθετεί ανήλικο πρέπει να είναι μεγαλύτερος από τον υιοθετούμενο τουλάχιστον κατά δεκαοκτώ, αλλά όχι και περισσότερο από σαρανταπέντε χρόνια. Σε περίπτωση υιοθεσίας τέκνου του συζύγου, καθώς και αν συντρέχει σπουδαίος λόγος, το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει την υιοθεσία και όταν υπάρχει διαφορά ηλικίας μικρότερη, αλλά όχι κάτω των δεκαπέντε ετών.

Άρθρο 1545. Υιοθεσία από περισσότερους. Δεν επιτρέπεται να υιοθετηθεί το ίδιο πρόσωπο ταυτόχρονα από περισσότερους, εκτός αν αυτοί είναι σύζυγοι. Επίσης δεν επιτρέπεται η υιοθεσία προσώπου, που είναι ήδη υιοθετημένο από άλλον, όσο διαρκεί η υιοθεσία, εκτός αν πρόκειται για διαδοχική υιοθεσία του ίδιου προσώπου και από το σύζυγο αυτού που υιοθετήσε πρώτος.

Άρθρο 1546. Υιοθεσία από έγγαμο. Ο έγγαμος δεν μπορεί να υιοθετήσει χωρίς τη συναίνεση του συζύγου του, η οποία παρέχεται αυτοπροσώπως με δήλωση στο δικαστήριο. Αν ο σύζυγος έχει τη συνήθη διαμονή του στην αλλοδαπή, η συναίνεσή του μπορεί να δοθεί και

με δήλωση ενώπιον συμβολαιογράφου. Το δικαστήριο όμως μπορεί να επιτρέψει την υιοθεσία και χωρίς αυτή τη συναίνεση, αν η παροχή της είναι αδύνατη για νομικούς ή πραγματικούς λόγους ή αν εκκρεμεί ανάμεσα στους συζύγους δική διαζυγίου.

Άρθρο 1547. Υιοθεσία πολλών. Επιτρέπεται να υιοθετηθούν, από το ίδιο πρόσωπο, περισσότεροι ανήλικοι με την ίδια πράξη ή διαδοχικά.

Άρθρο 1548. Υιοθεσία υπό αίρεση ή προθεσμία δεν επιτρέπεται.

Άρθρο 1549. Διαδικασία. Η υιοθεσία τελείται με δικαστική απόφαση, ύστερα από αίτηση του υποψήφιου θετού γονέα. Αυτός που υιοθετεί συναινεί αυτοπροσώπως ενώπιον του δικαστηρίου.

Άρθρο 1550. Συναίνεση των γονέων ή του νόμιμου αντιπροσώπου. Για να υιοθετηθεί ένας ανήλικος χρειάζεται να συναινέσουν ενώπιον του δικαστηρίου οι γονείς του ή ο ένας τους μόνο, αν ο άλλος έχει εκπέσει από τη γονική μέριμνα κατά το άρθρο 1537 ή η συναίνεσή του είναι αδύνατη γιατί έχει τεθεί σε στερητική δικαστική συμπαράσταση, που περιλαμβάνει και τη στέρηση της ικανότητας να συναινεί για την υιοθεσία του παιδιού του. Αν ο ανήλικος δεν έχει γονείς, συναινεί ενώπιον του δικαστηρίου ο επίτροπος, ύστερα από άδεια του εποπτικού συμβουλίου.

Η συναίνεση της προηγούμενης παραγράφου είναι, στην περίπτωση που ο ανήλικος προστατεύεται από αρμόδια κοινωνική υπηρεσία ή οργάνωση, έγκυρη και όταν αυτός που συναινεί δεν γνωρίζει το πρόσωπο του υποψήφιου θετού γονέα.

Άρθρο 1551. Χρόνος της συναίνεσης. Η συναίνεση των γονέων για υιοθεσία δεν επιτρέπεται να δοθεί προτού να συμπληρωθούν τρεις μήνες από τη γέννηση του τέκνου.

Άρθρο 1552. Δικαστική αναπλήρωση της συναίνεσης. Η συναίνεση των γονέων για υιοθεσία του τέκνου τους αναπληρώνεται με απόφαση του δικαστηρίου: α) αν οι γονείς είναι άγνωστοι ή το τέκνο είναι έκθετο, β) αν και οι δύο γονείς έχουν εκπέσει από τη γονική μέριμνα ή βρίσκονται σε καθεστώς στερητικής δικαστικής συμπαράστασης που τους αφαιρεί και την ικανότητα να συναινούν για την υιοθεσία του παιδιού τους, γ) αν οι γονείς έχουν άγνωστη διαμονή, δ) αν το τέκνο προστατεύεται από αναγνωρισμένη κοινωνική οργάνωση, έχει αφαιρεθεί από τους γονείς η άσκηση της επιμέλειας σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1532 και 1533 και αυτοί αρνούνται καταχρηστικά να συναινέσουν.

Με απόφασή του δικαστηρίου αναπληρώνεται και η συναίνεση του επιτρόπου για την υιοθεσία του ανήλικου, εφόσον ο τελευταίος προστατεύεται από αναγνωρισμένη κοινωνική οργάνωση και ο επίτροπος αρνείται καταχρηστικά να συναινέσει.

Άρθρο 1553. Ακρόαση των συγγενών. Στις περιπτώσεις υπό στοιχεία β' έως δ' της πρώτης παραγράφου, καθώς και στην περίπτωση της δεύτερης παραγράφου του προηγούμενου άρθρου, το δικαστήριο αποφασίζει, αφού ακούσει τους πλησιέστερους συγγενείς, αν η

ακρόασή τους είναι εφικτή.

Άρθρο 1554. Γενική εξουσιοδότηση. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των τριών προηγούμενων άρθρων, οι γονείς ή ο επίτροπος μπορούν να δίνουν, με δήλωσή τους ενώπιον του δικαστηρίου, στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία ή την αναγνωρισμένη κοινωνική οργάνωση, που περιθάλπουν τον ανήλικο, γενική εξουσιοδότηση να κινούν τη διαδικασία μελλοντικής υιοθεσίας του ανήλικου από πρόσωπο ή από ζεύγος συζύγων που θα επιλέγονται ελεύθερα από την κοινωνική υπηρεσία ή την οργάνωση. Η εξουσιοδότηση αυτή μπορεί να ανακαλείται από τους γονείς ή τον επίτροπο, επίσης με δήλωσή τους προς το δικαστήριο, που θα πρέπει να κοινοποιείται στην υπηρεσία ή την οργάνωση το αργότερο έως την κατάθεση, από αυτές στο δικαστήριο, της αίτησης για υιοθεσία.

Άρθρο 1555. Συναίνεση του ανήλικου. Ενώπιον του δικαστηρίου συναινεί αυτοπροσώπως και ο ανήλικος που υιοθετείται, εφόσον έχει συμπληρώσει το δωδέκατο έτος της ηλικίας του, εκτός αν βρίσκεται σε κατάσταση ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής του.

Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο, ανάλογα με την ωριμότητα του ανήλικου, οφείλει να ακούει και τη δική του γνώμη.

Άρθρο 1556. Ακρόαση των τέκνων αυτού που υιοθετεί. Όταν αυτός που υιοθετεί έχει ήδη τέκνα, το δικαστήριο, ανάλογα με την ωριμότητά τους, οφείλει να ακούει και τη δική τους γνώμη.

Άρθρο 1557. Κοινωνική έρευνα. Πριν από την τέλεση της υιοθεσίας διεξάγεται από την κοινωνική υπηρεσία ή άλλη υπηρεσία ή κοινωνική οργάνωση, αναγνωρισμένη ότι ειδικεύεται στις υιοθεσίες, επισταμένη κοινωνική έρευνα και κατατίθεται εμπρόθεσμα στο δικαστήριο, σύμφωνα με τα οριζόμενα ειδικότερα στο νόμο, σχετική έκθεση για το αν, με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν, η συγκεκριμένη υιοθεσία συμφέρει ή όχι τον υιοθετούμενο.

Άρθρο 1558. Το δικαστήριο απαγγέλλει την υιοθεσία, εφόσον συντρέχουν οι όροι του νόμου και αφού διαπιστώσει, συνεκτιμώντας και την έκθεση του προηγούμενου άρθρου, ότι, εν όψει της προσωπικότητας, της υγείας και της οικογενειακής και περιουσιακής κατάστασης εκείνου που υιοθετεί και του υιοθετούμενου, καθώς και της αμοιβαίας ικανότητάς τους προσαρμογής, η υιοθεσία συμφέρει τον υιοθετούμενο.

Άρθρο 1559. Μυστικότητα της υιοθεσίας. Η υιοθεσία ανήλικων τηρείται μυστική. Στις περιπτώσεις της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 1550, καθώς και του άρθρου 1552, η μυστικότητα ισχύει και έναντι των φυσικών γονέων.

Το θετό τέκνο έχει, μετά την ενηλικίωσή του, το δικαίωμα να πληροφορείται πλήρως από τους θετούς γονείς και από κάθε αρμόδια αρχή τα στοιχεία των φυσικών γονέων του.

Άρθρο 1560. Έναρξη αποτελεσμάτων. Τα αποτελέσματα της δικαστικής απόφασης για την υιοθεσία αρχίζουν, αφότου αυτή γίνει τελεσιδική.

ιοθεσία. Οι συναιέσεις δηλώνονται σε ιδιαίτερο γραφείο χωρίς δημοσιότητα.

Η ίδια διαδικασία τηρείται και όταν πρόκειται για την ακρόαση, από το δικαστήριο, του υποψήφιου να ιοθετηθεί ανηλικού που δεν συμπλήρωσε το δωδέκατο έτος της ηλικίας του ή άλλων τέκνων του υποψήφιου θετού γονέα, στις περιπτώσεις που η ακρόαση αυτή προβλέπεται από το ουσιαστικό δίκαιο.

3. Οι προθεσμίες της έφεσης, της αναίρεσης και της αναψηλάφησης εναντίον απόφασης που απαγγέλλει την ιοθεσία είναι, αν δεν επιδοθεί η απόφαση, ένα έτος και αρχίζουν σε κάθε περίπτωση από τη δημοσίευση της απόφασης.

4. Η προθεσμία της τριτανακοπής κατά της απόφασης που τελεί την ιοθεσία είναι έξι μήνες από τη γνώση της ιοθεσίας και εν πάση περιπτώσει τρία έτη από την τελεσιδικία της απόφασης. Ο φυσικός γονέας που, λόγω της εφαρμογής διατάξεων του ουσιαστικού δικαίου, δεν συναίεσε στην ιοθεσία του παιδιού του έχει το δικαίωμα, προκειμένου να ασκήσει τριτανακοπή κατά της σχετικής δικαστικής απόφασης, να πληροφορείται τα στοιχεία αυτής της απόφασης από την αρμόδια κοινωνική υπηρεσία ή οργάνωση που συνέπραξε στην τέλεση της ιοθεσίας.

5. Οι ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει το δωδέκατο έτος της ηλικίας τους έχουν την ικανότητα να παρίστανται αυτοπροσώπως στο δικαστήριο κατά την τέλεση της ιοθεσίας και να ασκούν ένδικα μέσα κατά της σχετικής απόφασης, ανεξάρτητα από το αντίστοιχο δικαίωμα του νόμιμου αντιπροσώπου τους.

6. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει, η κύρια διαδικασία τέλεσης της ιοθεσίας να διεξάγεται "κεκλεισμένων των θυρών".

Άρθρο 44

Τα άρθρα 801, 802, 803, 804 (όπως το β' εδάφιο της πρώτης παραγράφου του προστέθηκε από την παρ. 12 του άρθρου 9 του ν. 2145/1993) και 805 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας καταργούνται και στη θέση τους τίθενται νέα άρθρα 801 έως 805 με το εξής περιεχόμενο:

"Άρθρο 801. 1. Όταν ζητείται ή πρόκειται να τεθεί αυτεπαγγέλτως ένα πρόσωπο σε δικαστική συμπαράσταση και να διοριστεί δικαστικός συμπαραστάτης ή ειδικός δικαστικός συμπαραστάτης, να αντικατασταθούν ή να παυθούν αυτά τα πρόσωπα, καθώς και να αρθεί η δικαστική συμπαράσταση, αρμόδιο είναι το δικαστήριο της συνήθους διαμονής του προσώπου. Το ίδιο δικαστήριο είναι αρμόδιο και για το διορισμό, την αντικατάσταση ή την παύση των μελών του εποπτικού συμβουλίου.

2. Αν Έλληνας δεν έχει συνήθη διαμονή στην ημεδαπή, αρμοδιότητα να τον θέσει σε δικαστική συμπαράσταση έχει το δικαστήριο της τελευταίας συνήθους διαμονής του στην Ελλάδα, διαφορετικά το δικαστήριο της πρωτεύουσας του κράτους. Αν έχει ήδη διοριστεί προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης από ημεδαπό δικαστήριο, το δικαστήριο αυτό είναι αρμόδιο και για την υποβολή, στη συνέχεια, στη δικαστική συμπαράσταση.

"Άρθρο 802. 1. Στις δίκες που αφορούν τη δικαστική συμπαράσταση ή την υποβολή προσώπου σε ακούσια νοσηλεία, το πρόσωπο αυτό, εφόσον έχει συμπληρώσει το δέκατο έκτο έτος της ηλικίας του, είναι πλήρως

ικανό να παρίσταται στο δικαστήριο με το δικό του όνομα, να επιχειρεί όλες τις διαδικαστικές πράξεις, να επιχειρεί ή να δεχεται επιδόσεις κάθε είδους και να ασκεί ή να παραιτείται από ένδικα μέσα.

2. Σε δίκες για την υποβολή ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση, διατάσσεται υποχρεωτικώς η κλήτευση του ίδιου, καθώς και του τυχόν διορισμένου προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη του. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 796 έχει εφαρμογή και εδώ.

3. Η διεξαγωγή ολόκληρης της συζήτησης, και ιδίως των αποδείξεων, γίνεται "κεκλεισμένων των θυρών", με εφαρμογή κατά τα λοιπά του άρθρου 114.

4. Κάθε σχετική απόφαση επιδίδεται, με την επιμέλεια του δικαστηρίου που την εξέδωσε, στα πρόσωπα που έλαβαν μέρος στη διαδικασία, στο δικαστικό συμπαραστάτη και στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται η τέταρτη παράγραφος του άρθρου 805.

5. Το δικαστήριο γνωστοποιεί εγκαίρως στο πρόσωπο την απόφασή του, με την οποία το υποβάλλει σε δικαστική συμπαράσταση, ή διορίζει, αντικαθιστά ή παύει τον δικαστικό συμπαραστάτη. Στη γνωστοποίηση υπενθυμίζεται οπωσδήποτε στον συμπαραστατούμενο το δικαίωμά του να ασκήσει ένδικα μέσα. Η γνωστοποίηση παραλείπεται, αν υπάρχει προφανής αδυναμία του συμπαραστατούμενου να επικοινωνεί με το περιβάλλον ή βάσιμος κίνδυνος να προκληθεί βλάβη ή χειροτέρευση της υγείας του. Σε κάθε περίπτωση λαμβάνεται πρόνοια προστασίας της προσωπικότητάς του.

"Άρθρο 803. 1. Κατά της απόφασης που υποβάλλει ένα πρόσωπο σε δικαστική συμπαράσταση, διορίζει τον δικαστικό συμπαραστάτη, καθορίζει την έκταση των περιορισμών που επιβάλλονται στον συμπαραστατούμενο ή τροποποιεί το είδος και την έκταση της δικαστικής συμπαράστασης, ή που αρνείται την υποβολή στη δικαστική συμπαράσταση και το διορισμό δικαστικού συμπαραστάτη έχουν το δικαίωμα να ασκήσουν ένδικα μέσα όλα τα πρόσωπα που έλαβαν μέρος στη διαδικασία, σύμφωνα με το νόμο. Όταν η διαδικασία μπορεί να κινηθεί μόνο με αίτηση αυτού τον οποίο αφορά το μέτρο και αυτή απορρίφθηκε, δικαίωμα να ασκήσει ένδικα μέσα έχει μόνο το πρόσωπο αυτό. Ένδικα μέσα μπορεί να ασκήσει και ο δικαστικός συμπαραστάτης, στο όνομά του ή στο όνομα του συμπαραστατούμενου, κατά των αποφάσεων που αφορούν τον κύκλο των αρμοδιοτήτων του.

2. Παρέμβαση ή τριτανακοπή μπορούν να ασκήσουν μόνο τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται να ζητήσουν την υποβολή του προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση.

3. Το δικαστήριο μπορεί να παύσει τον δικαστικό συμπαραστάτη και με προσωρινή διαταγή του, σύμφωνα με το άρθρο 781, όταν πείθεται ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την παύση του, καθώς και ότι η αναβολή της λήψης του μέτρου συνεπάγεται επικείμενο κίνδυνο για τον συμπαραστατούμενο. Η σχετική απόφαση αρχίζει να ισχύει και με μόνη την κατάθεσή της στη γραμματεία του δικαστηρίου με σκοπό τη γνωστοποίησή της.

"Άρθρο 804. 1. Το δικαστήριο επικοινωνεί με αυτόν τον οποίο αφορά το μέτρο, ώστε να σχηματίσει άμεση αντίληψη για την κατάσταση του. Η προσωπική επικοινωνία μπορεί να γίνεται μέσα στο συνηθισμένο περιβάλλον του συμπαραστατούμενου, αν το ζητεί ο ίδιος ή αν

αυτό διευκολύνει τη διευκρίνιση των πραγμάτων και δεν αντipeθεί ο συμπαραστατέος. Η επικοινωνία παραλείπεται μόνο αν πιστοποιείται αρμοδίως ότι υπάρχει βάσιμος κίνδυνος για την υγεία του προσώπου, για το οποίο πρόκειται, ή αν αυτό βρίσκεται σε προφανή αδυναμία να επικοινωνήσει με το περιβάλλον. Κατά τα λοιπά έχει ανάλογη εφαρμογή η τέταρτη παράγραφος του άρθρου 891 Γ.

2. Η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης μπορεί, κατά την κρίση του δικαστηρίου, να παραλείπεται, αν προσκομίζεται βεβαίωση δημοσίας αρχής ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου για την κατάσταση του συμπαραστατέου.

"Άρθρο 805. 1. Οι διατάξεις της πρώτης παραγράφου του άρθρου 801 ισχύουν και για το διορισμό του προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη. Για το διορισμό όμως προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη μετά την κίνηση της διαδικασίας για να τεθεί ένα πρόσωπο σε δικαστική συμπαράσταση, αρμόδιο είναι το δικαστήριο που δικάζει την κύρια υπόθεση. Η δεύτερη και η τρίτη παράγραφοι του άρθρου 802, καθώς και η πρώτη παράγραφος του άρθρου 804 εφαρμόζονται και για το διορισμό προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη πριν από την κίνηση της διαδικασίας της δικαστικής συμπαράστασης.

2. Προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης μπορεί να διοριστεί και με προσωρινή διαταγή του δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 781, όταν από ιατρικό πιστοποιητικό συνάγεται ότι συντρέχουν, λόγω της κατάστασης της υγείας του προσώπου το οποίο αφορά το μέτρο, επείγοντες λόγοι υπέρ του διορισμού δικαστικού συμπαραστάτη και ότι απειλείται από την αναβολή κίνδυνος για τα συμφέροντά του. Η προσωρινή διαταγή εκδίδεται ύστερα από προηγούμενη ακρόαση του συμπαραστατέου και έκθεση της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας, εκτός αν επίκειται κίνδυνος από οποιαδήποτε αναβολή. Το β' εδάφιο της τρίτης παραγράφου του άρθρου 803 έχει εφαρμογή και εδώ.

3. Εφόσον το κρίνει απαραίτητο για τη διασφάλιση των συμφερόντων του συμπαραστατέου, το δικαστήριο που διόρισε τον προσωρινό δικαστικό συμπαραστάτη ορίζει ότι αυτός, εκτός από τις εξουσίες που του παρέχει το ουσιαστικό δικαίο, παραστέκει τον συμπαραστατέο στη διενέργεια κάθε διαδικαστικής πράξης και την άσκηση ένδικων μέσων, τόσο κατά τη διεξαγωγή της κύριας δίκης για την υποβολή στη δικαστική συμπαράσταση, όσο και σε κάθε άλλη δίκη που αφορά το πρόσωπο ή την περιουσία του.

4. Αν διορίστηκε προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης, όλες οι επιδόσεις πρέπει να γίνονται σ' αυτόν και σ' εκείνον για τον οποίο διορίστηκε.

5. Ο διορισμός προσωρινού δικαστικού συμπαραστάτη για το χρονικό διάστημα μετά την έκδοση της απόφασης, με την οποία το πρόσωπο υποβλήθηκε σε δικαστική συμπαράσταση, καθώς και η διατήρηση ή αντικατάσταση, για το ίδιο χρονικό διάστημα, αυτού που είχε ήδη διοριστεί, γίνονται με την ίδια απόφαση, που απαγγέλλει την υποβολή στη δικαστική συμπαράσταση.

Άρθρο 45

Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 950 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τροποποιείται ως εξής:

"Άρθρο 950. 1. Αν η απόφαση διέταξε να αποδοθεί ή να παραδοθεί τέκνο, ο δικαστικός επιμελητής, συνοδευόμενος από όργανο της Κοινωνικής Υπηρεσίας, αφαιρεί το τέκνο και το παραδίδει στο πρόσωπο που ορίζει η απόφαση. Αν το τέκνο δεν βρεθεί, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 861 έως 866".

Άρθρο 46

Το άρθρο 1048 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τροποποιείται ως εξής:

"Άρθρο 1048. Προσωπική κράτηση δεν διατάσσεται: α) κατά των ανηλίκων που τελούν υπό γονική μέριμνα ή υπό επιτροπεία και κατά των προσώπων που έχουν τεθεί σε κατάσταση δικαστικής συμπαράστασης, β) κατά βουλευτών όσο διαρκεί η βουλευτική περίοδος και τέσσερις εβδομάδες μετά τη λήξη της, γ) κατά προσώπων που συμπλήρωσαν το εξηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους και δ) κατά κληρικών κάθε βαθμού κάθε γνωστής θρησκείας".

Άρθρο 47

Στις περιπτώσεις των άρθρων 1515, 1517, 1521, 1522, 1525, 1526, 1532 παρ. 1, 1594 παρ. 2, 1613, 1616, 1622, 1623, 1624, 1625 και 1630 του Αστικού Κώδικα δεν επιτρέπεται το ένδικο μέσο της έφεσης. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις υποθέσεων σχετικών με την άσκηση της γονικής μέριμνας, την επιτροπεία και τη δικαστική συμπαράσταση, όπου συγχωρείται το ένδικο αυτό μέσο, είναι δυνατό να επιτραπεί, κατά τη δίκη στο εφετείο, η εξέταση μαρτύρων και στο ακροατήριο. Στις ίδιες αυτές περιπτώσεις έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 761 έως 763 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Άρθρο 48

1. Η εκδίκαση όλων των υποθέσεων οικογενειακού δικαίου γίνεται υποχρεωτικά, σε όλα τα πολιτικά δικαστήρια της ουσίας, από ειδικό τμήμα τους, το οποίο έχει αποκλειστικά αυτή την αρμοδιότητα.

Στο τμήμα αυτό, το οποίο συγκροτείται σε κάθε δικαστήριο με τη διαδικασία που προβλέπεται από το νόμο για τη συγκρότηση των τμημάτων των δικαστηρίων εν γένει, τοποθετούνται τακτικοί δικαστές με εξειδίκευση στα θέματα του οικογενειακού δικαίου και της προστασίας των ανηλίκων.

Στα πρωτοδικεία οι δικαστές αυτοί πρέπει να έχουν προϋπηρεσία στο βαθμό του πρωτοδικη τουλάχιστον πέντε ετών. Η θητεία στο ειδικό αυτό τμήμα είναι διετής, με δυνατότητα ανανέωσης της ύστερα από αίτηση των ίδιων των δικαστών που υπηρετούν σ' αυτό.

2. Η εξειδίκευση των δικαστών που υπηρετούν στα ειδικά τμήματα οικογενειακού δικαίου, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της προηγούμενης παραγράφου, θα γίνεται στο πλαίσιο των προγραμμάτων επιμόρφωσης που προβλέπονται από την πέμπτη παράγραφο του άρθρου 3 του ν. 2236/1994 περί της "Εθνικής Σχολής Δικαστών". Ωστόσο λειτουργήσουν αυτά τα προγράμματα και υπάρξουν εξειδικευμένοι δικαστές σε επαρκή αριθμό, που να προέρχονται από αυτά, θα είναι δυνατή η χρησιμοποίησή και δικαστών με απλή μόνο εμπειρία στα σχετικά θέματα. Επίσης, σε πρωτοδικεία της χώρας

όπου δεν υπάρχουν δικαστές με προυπηρεσία τουλάχιστον πέντε ετών στο βαθμό του πρωτοδίκη, θα μπορούν να χρησιμοποιούνται και δικαστές με μικρότερη προυπηρεσία.

3. Όπου στον παρόντα νόμο και, γενικότερα, στο Τέταρτο Βιβλίο του Αστικού Κώδικα γίνεται λόγος για δικαστήριο, εννοείται το δικαστήριο της πρώτης παραγράφου αυτού του άρθρου.

ΠΕΜΠΤΟ ΜΕΡΟΣ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Άρθρο 49

1. Ιδρύεται σε κάθε πρωτοδικείο Κοινωνική Υπηρεσία που λειτουργεί ως αυτοτελής και αποκεντρωμένη υπηρεσία υπό την εποπτεία των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας και Πρόνοιας. Η εποπτεία του Υπουργού Δικαιοσύνης αφορά τη σχέση των Κοινωνικών Υπηρεσιών με τα δικαστήρια, των οποίων επικουρούν το έργο. Η εποπτεία του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας αφορά την κοινωνική εργασία που ανατίθεται σ' αυτές τις Υπηρεσίες με τον παρόντα ή άλλο νόμο.

2. Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες διοικούνται από επιτροπή που αποτελείται από ειδικούς στα θέματα οικογενειακού δικαίου και, ειδικότερα, των ανηλίκων. Το έργο και η εν γένει λειτουργία τους συντονίζονται και εποπτεύονται από επιτροπή με όμοια σύνθεση, που ιδρύεται με τον παρόντα νόμο και λειτουργεί επίσης ως αυτοτελής και αποκεντρωμένη υπηρεσία υπό την εποπτεία των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας και Πρόνοιας, με έδρα την Αθήνα (Συντονιστική Επιτροπή Κοινωνικών Υπηρεσιών).

Άρθρο 50

1. Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες των πρωτοδικείων ασκούν τις γνωμοδοτικές και αποφασιστικές αρμοδιότητες, που τους αναθέτει ο νόμος, και επικουρούν εν γένει το έργο του δικαστηρίου του προηγούμενου άρθρου μέσω των ειδικευμένων οργάνων τους που ενεργούν συλλογικά ως διεπιστημονικές ομάδες.

2. Με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Υγείας και Πρόνοιας και Οικονομικών μπορούν να ιδρυθούν και να λειτουργήσουν, στις Κοινωνικές Υπηρεσίες ορισμένων τουλάχιστον πρωτοδικείων, και άλλα Τμήματα, εκτός από αυτό που αφορά τους ανηλίκους, με αρμοδιότητες συναφείς προς τις αρμοδιότητες του δικαστηρίου, για την επικουρία του έργου του οποίου έχουν ιδρυθεί.

3. Στα Τμήματα Ανηλίκων των Κοινωνικών Υπηρεσιών ανήκει και η αρμοδιότητα να παρέχουν στο πρόσωπο, που νομιμοποιείται να ασκεί τις αξιώσεις ανηλικού τέκνου κατά του γονέα του ο οποίος αθετεί τις αντίστοιχες υποχρεώσεις του, ή και στο ίδιο το τέκνο, κάθε πρόσφορη βοήθεια για την αναγκαστική είσπραξη των εν λόγω αξιώσεων. Τα ίδια αυτά Τμήματα έχουν, εξάλλου, και την αρμοδιότητα να παρέχουν την υποστήριξη τους, εφόσον τους ζητηθεί, στους γονείς ή τους επιτρόπους, κατά την άσκηση της επιμέλειας των ανηλίκων που τελούν υπό τη γονική μέριμνα ή την επιτροπεία τους, καθώς και τη βοήθεια και τις συμβουλές τους στους φυσικούς γονείς που επιθυμούν να δώσουν το παιδί τους για υιοθεσία και σ' εκείνους που επιθυμούν να υιοθετηθούν.

Άρθρο 51

1. Για τη στελέχωση των Τμημάτων Ανηλίκων των Κοινωνικών Υπηρεσιών συνιστάται, ενιαίο για όλες, ειδικό σώμα υπαλλήλων με την ονομασία "Σώμα Επιτροπικών Λειτουργιών Ανηλίκων". Το σώμα τούτο αποτελείται από κοινωνικούς λειτουργούς με πτυχίο αναγνωρισμένης ανώτατης ή ανώτερης Σχολής Κοινωνικής Εργασίας της ημεδαπής ή της αλλοδαπής και άδεια άσκησης επαγγέλματος, από παιδαγωγούς, ψυχολόγους και από παιδοψυχιάτρους ή ψυχιάτρους, που διορίζονται, ανάλογα με τα τυπικά τους προσόντα, στον εισαγωγικό βαθμό του αντίστοιχου κλάδου τους, ύστερα από προκήρυξη της θέσης και επιτυχία σε ειδικό κλαδικό διαγωνισμό, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 52.

2. Για την κάλυψη των κενών σε οργανικές θέσεις ή αναγκών λόγω έλλειψης οργανικών θέσεων ορισμένης ειδικότητας, μπορούν να χρησιμοποιούνται, με την ιδιότητα του εξωτερικού συνεργάτη, οι αντίστοιχοι επιστήμονες (ιδίως ψυχολόγοι και παιδοψυχίατροι ή ψυχίατροι) των κατά τόπους δημόσιων υπηρεσιών ή άλλων οργανισμών του δημόσιου τομέα.

3. Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του πρώτου εδαφίου της τρίτης παραγράφου του άρθρου 50, χρησιμοποιούνται ειδικοί υπάλληλοι ή εξωτερικοί συνεργάτες που έχουν την ιδιότητα του δικηγόρου. Εξωτερικοί συνεργάτες, προερχόμενοι από τους οικείους επιστημονικούς κλάδους ή επαγγέλματα, χρησιμοποιούνται και για την εν γένει επικουρία των Κοινωνικών Υπηρεσιών στην εκπλήρωση του έργου τους. Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες συνεργάζονται επίσης με τους αρμόδιους εισαγγελείς, ιδίως για την εφαρμογή του δεύτερου εδαφίου της τρίτης παραγράφου του άρθρου 50, καθώς και με άλλες αρχές και οργανισμούς, ιδίως τις υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, καθώς και τις εποπτευόμενες από αυτές κοινωνικές οργανώσεις, κάθε φορά που θα πρόκειται για ανηλικούς που οι τελευταίες έχουν υπό την προστασία τους.

Άρθρο 52

1. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας και Πρόνοιας, ρυθμίζονται στις λεπτομέρειές τους τα σχετικά με: α) τον αριθμό των μελών και τη σύνθεση των Επιτροπών Διοίκησης των κατά πρωτοδικεία Κοινωνικών Υπηρεσιών και της Συντονιστικής τους Επιτροπής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, καθώς και την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους, β) την οργανωτική διάρθρωσή τους, γ) τον καθορισμό του αριθμού και την ίδρυση των θέσεων Επιτροπικών Λειτουργιών Ανηλίκων, καθώς και των απαιτούμενων θέσεων διοικητικού ή άλλης φύσεως προσωπικού, την κατανομή τους κατά πρωτοδικεία και τη διαβάθμισή τους, δ) τα τυπικά προσόντα των υποψηφίων για την κατάληψη αυτών των θέσεων, ε) την υπηρεσιακή κατάσταση και την εξέλιξη του προσωπικού, στ) τον τρόπο πρόσληψης, τη σχέση με την Κοινωνική Υπηρεσία και τον τρόπο καθορισμού της αμοιβής των εξωτερικών συνεργατών και ζ) τον τρόπο της συλλογικής εργασίας και της εν γένει λειτουργίας των Κοινωνικών Υπηρεσιών στις γενικές γραμμές τους.

2. Οι λεπτομέρειες του τρόπου άσκησης των αρμο-

διοτήτων που αναθέτει ο νόμος στις Κοινωνικές Υπηρεσίες, του τρόπου εργασίας και λειτουργίας τους εν γένει, καθώς και της συνεργασίας τους με τις αρχές, τις υπηρεσίες και οργανώσεις του γ' εδαφίου της τρίτης παραγράφου του άρθρου 51, καθορίζονται με τους εσωτερικούς κανονισμούς που καταρτίζονται από τη Συντονιστική Επιτροπή Κοινωνικών Υπηρεσιών και εγκρίνονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας και Πρόνοιας.

3. Η πλήρωση των θέσεων Επιτροπικών Λειτουργιών Ανηλίκων, καθώς και του λοιπού προσωπικού των Κοινωνικών Υπηρεσιών γίνεται με τις διαδικασίες του ν. 2190/1994.

Άρθρο 53

1. Η έναρξη της ισχύος των άρθρων 49 έως 52 του παρόντος καθορίζεται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Υγείας και Πρόνοιας και Οικονομικών. Ωστόσο εκδοθεί αυτό το διάταγμα και αρχίσουν να λειτουργούν οι Κοινωνικές Υπηρεσίες, τα έργα τους ασκούνται από τις Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων, που λειτουργούν ήδη στα κατά τόπους πρωτοδικεία, μέσω των κοινωνικών υπηρεσιών τους, όπου υπάρχουν, και εν πάση περιπτώσει με την επικοινωνία των ποινικών Επιμελητών Ανηλίκων του ν. 378/1976, των Κοινωνικών Λειτουργιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Κοινωνικών Λειτουργιών, καθώς και άλλων ειδικών επιστημόνων (ιδίως ψυχολόγων, ψυχιάτρων ή παιδοψυχιάτρων) των αρμόδιων Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, καθώς και των κοινωνικών οργανώσεων που εποπτεύονται από αυτές.

2. Η χρησιμοποίηση των Επιμελητών Ανηλίκων, Κοινωνικών Λειτουργιών ή άλλων ειδικών επιστημόνων, στους οποίους αναφέρεται η προηγούμενη παράγραφος, γίνεται με ανάθεση, στηριζόμενη σε απόφαση της διοίκησης της αρμόδιας κάθε φορά Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων, ύστερα από σχετική συνεννόηση με την οικεία υπηρεσία ή τον οικείο οργανισμό. Με την ίδια απόφαση ορίζεται και ο κοινωνικός λειτουργός που θα ασκεί τις αρμοδιότητες που ο παρών ή άλλος νόμος αναθέτουν στον προϊστάμενο της κάθε Κοινωνικής Υπηρεσίας.

Άρθρο 54

1. Όπου στον παρόντα ή σε άλλο νόμο προβλέπονται αρμοδιότητες κοινωνικής υπηρεσίας στο πλαίσιο της λειτουργίας του θεσμού της δικαστικής συμπαράστασης, οι αρμοδιότητες αυτές ασκούνται, για όσο διάστημα και σε όσες Κοινωνικές Υπηρεσίες δεν έχουν συγκροτηθεί ακόμα ειδικά Τμήματα, από ειδικούς επιστήμονες των Τμημάτων Ανηλίκων αυτών των Υπηρεσιών και, ωστόσο συγκροτηθούν και αρχίσουν να λειτουργούν και αυτά τα Τμήματα, από ειδικούς επιστήμονες των αρμόδιων υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, καθώς και των κοινωνικών οργανώσεων που εποπτεύονται από αυτές.

2. Με προεδρικό διάταγμα εκδιδόμενο με πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας και Πρόνοιας θα καθοριστούν οι λεπτομέρειες της χρησιμοποίησης των επιστημόνων των εν λόγω υπηρεσιών για τους σκοπούς της λειτουργίας του θεσμού της δικαστικής συμπαράστασης.

Άρθρο 55

Το άρθρο 78 του ν. 1329/1983 καταργείται.

Άρθρο 56

Το άρθρο 79 του ν. 1329/1983 καταργείται.

ΕΚΤΟ ΜΕΡΟΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 57

1. Με εξαίρεση τις ρυθμίσεις που ακολουθούν, υιοθεσίες που έγιναν πριν από την έναρξη της ισχύος αυτού του νόμου διέπονται ως προς το κύρος τους και τα έννομα αποτελέσματα από το έως τώρα δίκαιο. Οι διατάξεις όμως των άρθρων 1569 έως 1577 του Αστικού Κώδικα εφαρμόζονται και στις υιοθεσίες που τελέστηκαν υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς.

2. Υιοθεσίες ανηλίκων που έγιναν κατα παράβαση της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 4 του ν.δ. 610/1970 ισχυροποιούνται αναδρομικά από την τέλεσή τους, εκτός αν η ακυρότητά τους είχε ήδη απαγγελθεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου.

3. Στις περιπτώσεις υιοθεσιών ανηλίκων που έγιναν πριν από την έναρξη της ισχύος του παρόντος, ο θετός γονέας έχει το δικαίωμα να ζητήσει από το δικαστήριο, με αίτηση του που δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, την πλήρη ένταξη του τέκνου στην οικογένειά του, σύμφωνα με τα άρθρα 1561 έως 1566 του Αστικού Κώδικα. Για την αλλαγή αυτή πρέπει να συναινεί και το τέκνο που συμπλήρωσε το δωδέκατο έτος της ηλικίας του και σε κάθε περίπτωση πρέπει, ανάλογα με την ωριμότητά του, να ακούεται η γνώμη του. Για τη συναίνεση ή την ακρόαση του θετού τέκνου τηρείται η διαδικασία της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 800 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

4. Υποθέσεις περί υιοθεσίας, που εκκρεμούν στον πρώτο βαθμό, κρίνονται σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού του νόμου.

5. Στις περιπτώσεις υιοθεσιών ανηλίκων, που τελέστηκαν πριν από την έναρξη της ισχύος του παρόντος υπό συνθήκες που εξασφάλισαν τη μυστικότητά τους, σύμφωνα με τους όρους του νόμου ο οποίος ίσχυε κατά το χρόνο της τέλεσής τους, το θετό τέκνο έχει μετά την ενηλικίωσή του το δικαίωμα να πληροφορείται πλήρως τα στοιχεία των φυσικών γονέων του, σύμφωνα με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 1559 του Αστικού Κώδικα. Οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι υπάλληλοι της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι εισαγγελείς και τα όργανα των αρμόδιων κοινωνικών υπηρεσιών ή ιδρυμάτων έχουν την υποχρέωση να παρέχουν στους ενδιαφερομένους, κατά την άσκηση του παραπάνω δικαιώματός τους, τη συνδρομή τους.

Άρθρο 58

Η επιτροπεία ανηλίκων που υπάρχει κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος διέπεται στο εξής από τις διατάξεις αυτού του νόμου και διεξάγεται σύμφωνα με αυτές. Ο επιτροπος που υπάρχει κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος διατηρεί αυτή την ιδιότητα.

Άρθρο 59

Όποιος έχει τεθεί σε κατάσταση δικαστικής απαγόρευσης ή δικαστικής αντίληψης πριν από τη θέση σε ισχύ αυτού του νόμου, εξομοιώνεται με πρόσωπο που βρίσκεται σε κατάσταση στερητικής ή επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης, αντίστοιχα, με περιεχόμενο αυτό που ίσχυε για τον απαγορευμένο ή για αυτόν που βρισκόταν σε δικαστική αντίληψη υπό το καθεστώς του προηγούμενου δικαίου. Ο επιτρόπος του απαγορευμένου ή ο αντιλήπτορας που υπάρχει κατά την έναρξη της ισχύος αυτού του νόμου συνεχίζει το λειτουργημά του ως δικαστικός συμπαραστάτης του προσώπου.

Το άρθρο 1677 του Αστικού Κώδικα, όπως τροποποιείται με το άρθρο 3 του παρόντος, έχει εφαρμογή και εδώ.

Άρθρο 60

Διοδικασίες διορισμού επιτρόπου ανηλίκου, υποβολής σε δικαστική απαγόρευση ή σε δικαστική αντίληψη, καθώς και διορισμού προσωρινού διαχειριστή απαγορευτού, που εκκρεμούν στον πρώτο βαθμό κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος, συνεχίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού του νόμου. Αν είχε διοριστεί προσωρινός διαχειριστής σύμφωνα με τις διατάξεις της προϊσχύουσας νομοθεσίας, αυτός συνεχίζει το λειτουργημά του ως προσωρινός δικαστικός συμπαραστάτης του ενδιαφερομένου.

Άρθρο 61

Πρόσωπα που βρίσκονται, κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος, σε κατάσταση νόμιμης απαγόρευσης παύουν αυτοδικαίως, με τη θέση σε ισχύ αυτού του νόμου, να τελούν υπό το καθεστώς αυτό.

Άρθρο 62

Οι περιπτώσεις επιτροπείας απόντος, που λειτουργούν κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος, διέπονται στο εξής από τις διατάξεις των άρθρων 1689, 1693 και 1694 του Αστικού Κώδικα, όπως τροποποιούνται με το άρθρο 2 του παρόντος. Η διαταξη του άρθρου 42 εφαρμόζεται ανάλογα και εδώ.

Άρθρο 63

Όπου στην ισχύουσα νομοθεσία γίνεται λόγος για δικαστική ή νομιμη απαγόρευση, δικαστική αντίληψη, επιτροπεία απόντος, επίτροπο απαγορευμένου, παρεπιτρόπο, προσωρινό διαχειριστή, αντιλήπτορα, συγγενικό συμβούλιο, επίτροπο απόντος ή για οποιονδήποτε άλλο συναφή θεσμο ή έννοια, η σχετική αναφορά έχει το νόημα της παραπομπής στους αντίστοιχους θεσμούς ή έννοιες του νέου δικαίου.

Άρθρο 64

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας και Πρόνοιας ορίζονται τα ιδρύματα και τα σωματεία που λόγω του εξειδικευμένου προσωπικού τους κρίνονται κατάλληλα

να αναλαμβάνουν επιτροπείες ανηλίκων, σύμφωνα με το άρθρο 1600, ή τη δικαστική συμπαράσταση ενηλίκων, σύμφωνα με το άρθρο 1671 του Αστικού Κώδικα, όπως οι διατάξεις αυτές τροποποιούνται με τα άρθρα 12 και 13 του παρόντος. Με το ίδιο ή άλλο προεδρικό διάταγμα, ορίζονται και τα ειδικά ιδρύματα ή καταστήματα, καθώς και οι μονάδες ψυχικής υγείας που προβλέπονται από τα άρθρα 1609 και 1687 του Αστικού Κώδικα, όπως επίσης τροποποιούνται με τον παρόντα. Όλα τα ιδρύματα, σωματεία, καταστήματα ή μονάδες ψυχικής υγείας των δύο προηγούμενων εδαφίων τελούν υπό τον έλεγχο και την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.

Άρθρο 65

1. Το άρθρο 9 του ν. 2082/1992 "Αναδιοργάνωση της Κοινωνικής Πρόνοιας και καθιέρωση νέων θεσμών Κοινωνικής Προστασίας" (ΦΕΚ 158 Α') τροποποιείται ως εξής:

Άρθρο 9. Ανάδοχες οικογένειες. 1. Σε περίπτωση που συντρέχει λόγος να ανατεθεί, με απόφαση του δικαστηρίου, η πραγματική φροντίδα ή και μέρος ή το σύνολο της επιμέλειας του προσώπου ενός ανηλίκου σε κατάλληλη οικογένεια, σύμφωνα με τους ορισμούς του Αστικού Κώδικα, και δεν βρίσκεται τέτοια οικογένεια στο περιβάλλον του ανηλίκου, πρόθυμη να αναλάβει αυτό το έργο, το δικαστήριο μπορεί να απευθύνεται για την υπόδειξη της οικογένειας, μέσω της αρμόδιας Κοινωνικής Υπηρεσίας, στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας. Το Υπουργείο αυτό ασκεί την εν λόγω αρμοδιότητά του μέσω των υπηρεσιών του ή των ιδρυμάτων ή άλλων κοινωνικών οργανώσεων που εποπτεύει, βάσει προγραμμάτων που καταρτίζει το ίδιο ή που τελούν υπό τον έλεγχο και την εποπτεία του και χωρίς να θίγονται τα οριζόμενα από τα άρθρα 1655 έως 1665 του Αστικού Κώδικα.

2. Στα προγράμματα ανάδοχων οικογενειών της προηγούμενης παραγράφου μπορούν να υπάγονται ανήλικοι, και όταν το ζητούν οι ίδιοι οι γονείς ή ο επίτροπός τους, σύμφωνα με τους ορισμούς του Αστικού Κώδικα.

3. Σε ανάδοχη οικογένεια μπορεί να ανατίθεται, με βάση ειδικά προγράμματα, και η φροντίδα ενηλίκων με ειδικές ανάγκες ή ηλικιωμένων, εφόσον το ζητούν οι ίδιοι.

4. ~~Ανάδοχη οικογένεια με την έννοια αυτού του νόμου, είναι κάθε οικογένεια που αποτελείται από σύζυγους με ή χωρίς παιδιά και έχει αναγνωρισθεί με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας ως κατάλληλη να αναλαμβάνει προσωρινά τη φροντίδα, ανατροφή, διαπαιδαγώγηση και προστασία των προσώπων που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους.~~ Δεν χρειάζεται η ειδική αναγνώριση, όταν το δικαστήριο ανέθεσε τη φροντίδα ή και την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου σε κατάλληλη οικογένεια, συγγενική ή μη, με υπόδειξη αυτών που ζήτησαν τη λήψη του μέτρου ή όταν συγγενική ή άλλη κατάλληλη οικογένεια είναι πρόθυμη, στις περιπτώσεις της δεύτερης παραγράφου αυτού του άρθρου, να αναλάβει αυτά τα έργα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, τα έργα της ανάδοχης οικογένειας μπορούν να ανατίθενται και σε μεμονωμένα άτομα με ή χωρίς παιδιά.

5. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρό-

ταση των Υπουργών Οικονομικών, Υγείας και Πρόνοιας και Δικαιοσύνης, ρυθμίζονται στις λεπτομέρειές τους η οργάνωση και η λειτουργία του θεσμού των ανάδοχων οικογενειών μέσα στα όρια που χαράσσονται από τα άρθρα 1655 έως 1665 του Αστικού Κώδικα και των προηγούμενων παραγράφων του παρόντος άρθρου. Με κοινή απόφαση, εξάλλου, των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας και Πρόνοιας καθορίζεται το ύψος της παρεχόμενης στην ανάδοχη οικογένεια οικονομικής ενίσχυσης, καθώς και ο τρόπος της καταβολής της.

2. Καταργούνται τα άρθρα 1 έως 9 του π.δ/τος 337 της 25. Αυγ. - 2 Σεπτ. 1993 (ΦΕΚ 144 Α'), που εκδόθηκε σε εκτέλεση του άρθρου 9 του ν. 2082/1992, όπως αυτή η διάταξη είχε πριν από την τροποποίησή της με την πρώτη παράγραφο αυτού του άρθρου. Οι υπόλοιπες διατάξεις αυτού του προεδρικού διατάγματος διατηρούνται σε ισχύ, ωστόσο εκδοθεί το προεδρικό διάταγμα που προβλέπεται από την παρ. 5 του άρθρου 9 του ν. 2082/1992, όπως αυτό τροποποιείται με το παρόν άρθρο.

Άρθρο 66

Στον Κρατικό Προυπολογισμό και σε βάρος των κονδυλίων του Υπουργείου Δικαιοσύνης αναγράφεται υποχρεωτικά κάθε χρόνο η δαπάνη που απαιτείται για να καταβάλλονται στους επιτρόπους ή τους δικαστικούς συμπαραστάτες η αμοιβή τους και στους ίδιους, καθώς και στα μέλη των εποπτικών συμβουλίων οι δαπάνες τους, που είναι καταβλητέες από το δημόσιο ταμείο, σύμφωνα με τα άρθρα 1631 και 1641, καθώς και το πρώτο εδάφιο του άρθρου 1682 του Αστικού Κώδικα. Η έναρξη της ισχύος αυτής της διάταξης ορίζεται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Οικονομικών, Υγείας και Πρόνοιας και Δικαιοσύνης.

Άρθρο δεύτερο

1. Συνιστάται "Εθνικό Συμβούλιο Υιοθεσίας" που θα λειτουργεί στο πλαίσιο του Εθνικού Συστήματος Πρόνοιας και θα έχει ως αρμοδιότητα να γνωμοδοτεί για τη χάραξη πολιτικής για την υιοθεσία, το συντονισμό των αρμόδιων φορέων που εμπλέκονται στο αντικείμενο αυτό, την οργάνωση της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης του προσωπικού που ασχολείται με τις υιοθεσίες, καθώς και τη συγκέντρωση, την έρευνα και την αξιολόγηση στατιστικών στοιχείων σχετικών με την υιοθεσία. Το Εθνικό Συμβούλιο Υιοθεσίας εποπτεύεται από τους

Υπουργούς Υγείας και Πρόνοιας και Δικαιοσύνης. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Οικονομικών, Υγείας και Πρόνοιας και Δικαιοσύνης ορίζονται τα σχετικά με τις αρμοδιότητες, τη σύνθεση, την οργάνωση και τη λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Υιοθεσίας, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια. Με το ίδιο διάταγμα καθορίζεται και ο χρόνος έναρξης της λειτουργίας του.

2. Ως "δημόσιο ταμείο", όπου αυτό αναφέρεται στον παρόντα νόμο εννοείται η αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία.

3. Στην έκδοση του προβλεπόμενου στην παράγραφο 1 του άρθρου 52 του παρόντος νόμου προεδρικού διατάγματος συμπράττει και ο Υπουργός Οικονομικών.

4. Ο προβλεπόμενος στην παρ. 2 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου εύλογος χρόνος δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα.

5. Το προβλεπόμενο στο άρθρο 48 του παρόντος νόμου ειδικό τμήμα των πολιτικών δικαστηρίων της ουσίας συγκροτείται υπό μονομελή μεν σύνθεση σε όλα τα δικαστήρια, υπό πολυμελή δε σύνθεση σε όσα δικαστήρια υπηρετούν περισσότεροι των δεκαπέντε δικαστών.

Άρθρο τρίτο

Η ισχύς αυτού του νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται άλλως στις επί μέρους διατάξεις του.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 19 Δεκεμβρίου 1996

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΙΑΝΝΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΕΥΑΓ. ΠΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 20 Δεκεμβρίου 1996

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΥΑΓ. ΠΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

